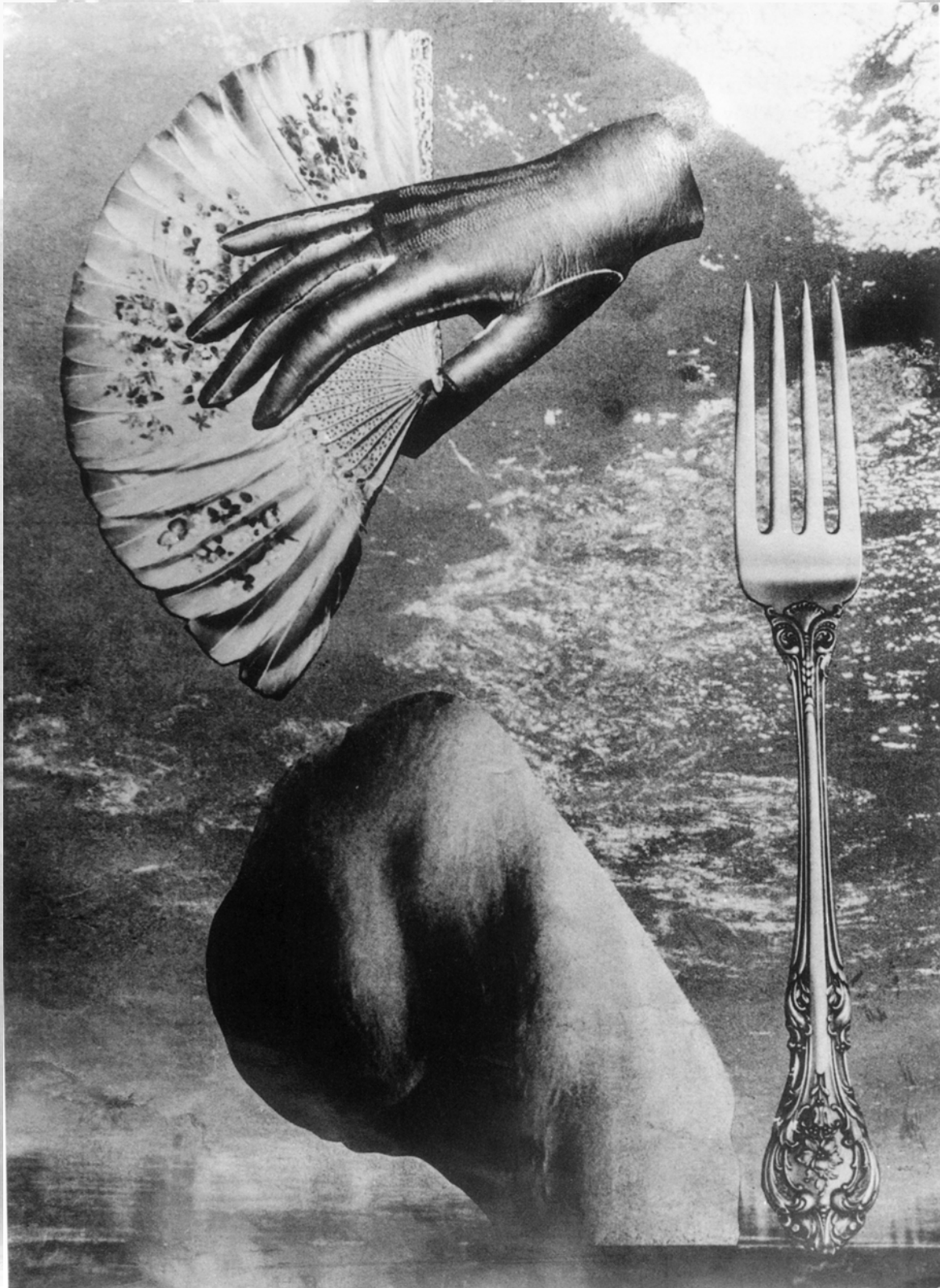

P. b. b.
Verlagsort: 1080 Wien
Plus.Zeitung 09Z038029P

KULTURNÍ MĚSÍČNÍK ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KLUB

8-9

srpen – září

2010

30. ročník

Pondělní promítání filmů české kinematografie
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien**
Informace: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

CYKLUS FILMŮ KARLA ZEMANA K 100. VÝROČÍ JEHO NAROZENÍ

Karel ZEMAN (3. 10. 1910, Ostroměř – 5. 4. 1989, Zlín), český filmový režisér, výtvarník, loutkář, animátor a reklamní grafik. Vystudoval obchodní školu a kurs reklamního kreslení. S animací a trikovými záběry, kterými se proslavil ve filmu *Cesta do pravěku*, začal profesionálně v roce 1943 ve filmových ateliérech ve Zlíně. Již předtím si však doma natáčel amatérské loutkové filmy. Natočil řadu světově vysoce ceněných celovečerních filmů s unikátní výtvarnou a trikovou stránkou a poetikou, z nichž nejslavnější jsou *Vynález zkázy*, *Baron Prášil*, *Na kometě*, *Ukradená vzducholod* a *Cesta do pravěku*.

pondělí 13. 09. 2010 v 19:30

Čarodějův učeň (Československo / NSR 1978, 72 min., česká verze s německými titulky)

Hororová animovaná pohádka.

Režie: Karel Zeman.

Hrají: Luděk Munzar, Jaroslav Moučka.

Krátký obsah: Kouzelný příběh o Krabatovi, pocházející původně z Indie a objevující se později v různých obměnách souboje čarodějova učně a mistra v mnoha zemích světa, je příběhem chlapce, který se na prahu dospělosti přiblížil temným silám a je jimi fascinován, dokud nepozná, že jej mohou zahubit. Převyprávění lužickosrbské legendy o Krabatovi (Krawatovi, Chorvatovi) z přelomu 17. a 18. století z Horní Lužice. Čtrnáctiletý sirotek Krabat se vydá na popud černého havrana do Černého mlýna na Blatech, aby zde nastoupil jako učeň velkého Mistra. Ten má jen jedno oko a neustále studuje čarodějnou knihu Koraktor. Na konci roku umírá při souboji s Mistrem jeden z žáků, Krabatův přítel. A tak se to opakuje rok co rok. Nový učeň, smrt na konci roku. Až láska vysvobodí Krabata...

pondělí 11. 10. 2010 v 19:30

Ukradená vzducholod (Československo 1966, 90 min., česká verze s anglickými titulky)

Rodinný / dobrodružný / fantasy / historický film.

Režie: Karel Zeman.

Hrají: Michal Pospíšil, Hanuš Bor, Jan Čížek, Josef Stráník, Jan Malát, Jitka Zelenohorská, Čestmír Řanda st., Stanislav Šimek, Josef Větrovec, Jan Teplý st., Rudolf Deyl ml., Jana Sedlmajerová, Václav Babka, Věra Macků, Josef Haukvic st., Marie Brožová, Josef Hlinomaz, Milan Neděla, Miloš Nesvadba, Miloslav Holub, Eva Kubešová, František Filipovský, Václav Švec, Eduard Kohout, Zdeněk Dítě, Ladislav Navrátil, Václav Trégl, Jaroslav Štercl, Karel Effa, Zdeněk Braunschläger, Miroslav Homola, Antonín Soukup ad.

Krátký obsah: Děj začíná na pražské Jubilejní výstavě roku 1891. Pět pražských kluků se schází na Výstavišti, kde vidí fantastický zázrak – říditelnou vzducholod podnikatele Findejse. Kvůli reklamě nabízí chlapcům let zdarma, ale když se hlásí platící zájemci, chce je vyhnat. Kluci se nedají ze vzducholodi vypudit a najednou se ocitají nad městem. Ovšem vzducholod říditelná není! Nejprve přeletí bezpečně nad celou Evropou, ale potom havarují na neznámém ostrově uprostřed oceánu. Zde prožijí řadu typicky verneovských dobrodružství, než jsou zachráněni výpravou, organizovanou pohotovým žurnalistou Ardanem.

Předběžné termíny promítání na velvyslanectví v roce 2010: vždy druhé pondělí v měsíci, tj. 8. 11. a 13. 12.

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
si Vás dovoluje pozvat

na čtvrtý literární pořad v rámci Evropského dne jazyků

Romantické siluety v české a slovenské literatuře (k 200. výročí narození Karla Hynka Máchy)

Neděle 26. září 2010 v 19:00 hodin

Restaurace Böhmerwald – rodina Stuchlíkova, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20, 1040 Wien
Čtení v českém a slovenském jazyce, diskuse

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

dovoluji si Vás upozornit, že po letní pauze začíná promítací sezóna 13. září 2010. V rámci cyklu filmů předního českého režiséra **Karla ZEMANA** bude jako první film promítnuta animovaný pohádkový horor »**Čarodějuv učeň**« na motivy stejnojmenné knihy Otfrieda Preusslera. Začátek představení je vždy v 19:30, rezervace není možná.

Dále Vás srdečně zveme na náš čtvrtý literární pořad v rámci Evropského dne jazyků, který se koná 26. září v 19:00 hodin. Téma večera: *Romantické siluety v české a slovenské literatuře – k 200. výročí narození K. H. Máchy.*

V příštím čísle se budeme zabývat zajímavou a informativní pódiovou diskusí, kterou uspořádalo Vídeňské pracovní společenství pro národnostní otázky s vídeňskými politiky, představíme Vám novou knihu, prózu česko-rakouského autora **Milana RÁČKA** »**Hochzeiten. Heiratsgeschichten, die man gerne verheimlicht hätte / Vznešené okamžiky. Svatební příběhy, které by raději měly zůstat utajeny**«, a budeme referovat o konferenci **Krajané a kultura**, která začíná 6. září v Praze.

A na konec jedno upozornění. Zjistili jsme totiž, že ve školním časopise byly již několikrát uvedeny jiné názvy filmů než těch, které se na velvyslanectví promítají. Za tyto chyby nezodpovídáme.

Přeji Vám příjemné chvíle nad časopisem Kulturní klub.

Helena Basler

SMUTNÉ POSTSCRIPTUM

Se zpožděním jsme se dověděli, že nás 24. května navždy opustil náš pražský spolupracovník a propagátor, **dr. Helmut HELMICH**. Na říjen jsme připravovali k otištění jeden z jeho vtipných příspěvků.

Během uzávěrky nás překvapila další smutná zpráva, a to o úmrtí klavírní virtuosky, prof. **Viktorie ŠVIHLÍKOVÉ**.

Tato česká klavíristka, cembalistka a hudební pedagožka zemřela ve věku pětadevadesáti let. Proslavila se mj. interpretacemi děl velikánů barokní hudby jako sólistka komorního souboru Ars rediviva, který založila se svým manželem, flétnistou Milanem Munclingerem. Po emigraci v sedmdesátých letech se věnovala pedagogické činnosti. Rodačka z ukrajinské Umaně vyrůstala v rodině učitele hudby v Charkově, kde často hrávala legenda klavírního umění Vladimir Horowitz. Švihlíková se interpretaci učila mj. u Václava Talicha a profesora Viléma Kurze a skladbu u Vítězslava Nováka. Během šestileté spolupráce s Talichem nastudovala Beethovenovy klavírní koncerty, Bachovy sonáty a *Dobře temperovaný klavír*. Koncertovala také pod vedením Sira Charlese Mackerrase, Karla Ančerla nebo Václava Neumanna. Na počátku padesátých let spoluzaložila světoznámý komorní soubor Ars rediviva, s nímž spolupracovala až do svého odchodu do zahraničí v sedmdesátých letech. Vyhledávanou pedagožkou se světoběžkyně hovořící devíti jazyky stala ve Švédsku, po odchodu do penze se však rozhodla přesídlit do Vídně, kde téměř do smrti pokračovala v pedagogické činnosti.

Od roku 1995 až do letoška Švihlíková působila jako čestná předsedkyně a patronka klavírní soutěže Prague Junior Note, jejíž letošní účastníci vystoupí na pietním koncertě v Tereziánském koncertním sále Břevnovského kláštera.

Obsah

Klub připravuje	2
Editorial	3
Obsah	3
Impressum	3
Kalendář: září – říjen 2010	4
Církevní kalendář: září 2010	6
Kultura	7
Události	29
Zajímavosti	39
Ekonomika	46
Správy zo Slovenska	55
Sokol & sport	61
Z české a slovenské Vídně a okolí	64
Úvahy & postřehy	76
Oznámení	77
Informace & inzerce	83
Příloha: Historické události	I-XXIV

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),

Schlösselgasse 18, 1080 Wien

Sazba: KLP – Koniasch Latin Press, Praha & Jaroslav Bulíček, Praha

Tisk: Tiskárna Sládek, Znojmo

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

(Ing. Helena Basler), Schlösselgasse 18, 1080 Wien

Verlagsort: 1080 Wien

Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press, Praha & Tiskárna Sládek,

Znojmo, Tschechische Republik

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Redakce: Schlösselgasse 18, 1080 Wien,

mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. Dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová (překladařka), Anna Křivanová (asistentka)

Technická redakce: František Písařík, Ing. Kurt Mattola, Richard Basler

Redakční kruh: Dipl. Ing. Alexej Bálek, Jan Brabenec, Dr. Martin Franc,

P. Dr. Jan Horák, Ludvík Kavín, Dr. Jan Kahuda, manželé Kalinovi, Jindřich Lion,

Dr. Michael Lion, Dr. Marta Marková, Mag. P. J. N. Popov, Andrea Ozábalová,

Dr. Květa Ozábalová, Mgr. Helena Stejskalová, Nela Štěrbová,

Mgr. Tomáš Vaněk, Ing. Jiří Zajíček, ThLic. Petr Žaloudek

Fotografové: Richard Basler, Vladimír Čevela, Kurt Mattola

Distribuce: Tiskárna Sládek

Na přední straně obálky: **František VOBECKÝ, Halucinace**, 1936, fotomontáž, 41,9 × 30,1 cm, Moravská galerie Brno

Na zadní straně obálky: **Jan ZRZAVÝ, Přítelkyně**, 1923, olej, plátno, 84 × 72 cm, Národní galerie v Praze

SLOWAKISCHES INSTITUT IN WIEN

Programm September/Oktober 2010

September 2010			
5.	So 10.00 - 18.00	SLOWAKISCHES DONAUFEST – FAMILIENFEST IM SCHLOSS ORTH Schloss ORTH Nationalpark-Zentrum 2304 Orth an der Donau	Slowakei als Gastland im Nationalpark Donau-Auen Die Slowakei präsentiert sich mit Musik, Tanz, traditionellem Handwerk und kulinarischen Spezialitäten. Eine spannende Unterhaltung für Kinder mit Bastelstationen, speziellen Führungen, Ranger-Shows und einer Rätselralley. Eintritt pro Person: Euro 4,-, Kinder bis 12 Jahre gratis www.danauauen.at
8.	Mi 18.00	KUNSTAUSSTELLUNG Slowakisches Institut in Wien	Zeichnen/Malerei („Kresbomaľby“) Igor Minárik, ein in Bratislava lebender Künstler, Studium bei Rudolf Fila, Vertreter der abstrakten Kunst und pure Malerei. Mitglied der künstlerischen Gruppe „Avance-Retard“. Musikalische Umrahmung: „Naive Jazz“ (Igor Minárik und seine Freunde) Bis zum 5. 10. 2010.
12.	So 10.00 - 20.00	SLOVAK FOOD FESTIVAL Arkadenhof/Wiener Rathaus Lichtenfelsgasse 2, 1010 Wien	„Kulinarisch durch die Slowakei“ Präsentation gastronomischer Spezialitäten aus den slowakischen Regionen. Es erwarten Sie exklusive Gourmetfreuden und viele Überraschungsmenüs in Begleitung von slowakischer Musik.
15.	Mi 19.00	LESUNG Hauptbücherei Wien am Gürtel Urban Loritz Platz 2, 1070 Wien	Thema: „DIE ZEIT und wir“ Eine Veranstaltung der Grazer Autorinnen Autorenversammlung, u. a. mit Milan Richter, dem slowakischen Lyriker und Dramatiker. www.buechereien.wien.at
15.	Mi 19.00	AUSSTELLUNG Kunsthalle Exnergasse Währingerstrasse 59, 1090 Wien	„Bless my homeland forever - I, too, will try to forget...“ Werke der internationalen Künstler mittels unterschiedlicher künstlerischer Medien (Fotografie, Video und Theater), u. a. auch Lucia Nimcová mit ihrer Videoarbeit „Double Coding“ und Fotoarbeit „Unofficial“. Podiumsdiskussion mit Lucia Nimcová am 16. September um 18.00. Ausstellungsdauer: 16. 9 - 16. 10. 2010. www.kunsthalle.wuk.at
23. 24.	Do 19.00 Fr 20.30	INTERNATIONALES FESTIVAL „CHOPIN UND ZEITGENÖSSISCHE MUSIK“ Haus der Musik Seilerstätte 30, 1010 Wien Porgy & Bess Riemergasse 11, 1010 Wien	Anlässlich des 200. Geburtstages des Komponisten Fryderyk Chopin 23. 9. Haus der Musik - Veronika Lacková (Klavier), Programm: Chopin/Beneš - Nocturnes/Notturmi 24. 9. Porgy & Bess - Euboš Šrámek (Klavier), Jazzspieler In Zusammenarbeit mit 15 europäischen Ländern der Vereinigung der europäischen Kulturinstitute in Wien. www.chopin2010.at Eintrittskarten: Haus der Musik, Tel. +43-1-513 48 50, Euro 10,- Eintrittskarten: Porgy & Bess, Tel. +43-1-512 88 11, Euro 15,-
29.	Mi 18.00	KONZERT Slowakisches Institut in Wien	RENEW MUSIC – Sonderkonzert zum World Music Day Melos Ethos Ensemble mit den prominenten jungen Musikern aus der Slowakei. Programm: Roman Berger (zum 80. Geburtstag), Pawel Mykietyn, Pierre Boulez, Régis Campo http://renewmusic.org
30.	Do 18.00	LESUNG Hauptbücherei Wien am Gürtel Urban Loritz Platz 2, 1070 Wien	„Mutter und Tochter in der Literatur“ Mila Haugová (Slowakei), Dacia Maraini (Italien), Ariëlla Kormmehl (Niederland). Mit anschließender Diskussion. Moderation: Günter Kaindlstorfer, der österreichische Journalist und Literaturkritiker In Zusammenarbeit mit der Hauptbücherei Wien am Gürtel. www.buechereien.wien.at
Oktober 2010			
6.	Mi 18.00	AUSSTELLUNG + FILMVORFÜHRUNG Slowakisches Institut in Wien	Ausstellung „Roma Palette“ Die weltweit berühmten Zeichnungen der Roma Kinder aus einem kleinen ostslowakischen Dorf Jarovnice ausgezeichnet mit zahlreichen Sonderpreisen. Künstlerische Umrahmung: Ein Dokumentarfilm „Die Kinder“, 2007, 10 Min., OmeU, Regie: Anna Nemogová-Kolárová. Der Roma-Lyriker Dezider Banga erzählt über das rauhe Leben der wehlosen Kinder aus Jarovnice. Bis zum 2. 11. 2010.
13.	Mi 18.00	KONZERT Slowakisches Institut in Wien	FACES piano trio Ivana Pristašová (Violine), Boris Bohó (Violoncello) und Ladislav Fančovič (Klavier) In Zusammenarbeit mit der Agentur Slovak Music Bridge. www.slovakmusicbridge.eu
22.	Fr 17.00 - 19.00	SYMPOSIUM Atrium Hohenau Lichtensteinstraße 10, 2273 Hohenau an der March	„Drei Länder. Zwei Flüsse. Eine Zukunft.“ Eröffnung eines kulturell-wirtschaftlichen Symposiums über die gelebte Nachbarschaft von der Slowakei, Tschechien und Österreich. Programm: Präsentation des Buches „Nationalpark Donau-March-Thaya Auen. Eine Dreiländervision“ (von H. P. Graner). Vernissagen aus der 3-Länderregion, begleitet durch das slowakische Jazzensemble von Jaroslav Rozsival. Veranstalter: Club Niederösterreich
23.	Sa 09.00 - 13.00	DISKUSSIONBLÖCKE Atrium Hohenau Lichtensteinstraße 10, 2273 Hohenau an der March	Matinee „Drei Länder. Zwei Flüsse. Eine Zukunft.“ Sechs moderierte Diskussionen mit VertreterInnen aus der Slowakei, Tschechien und Österreich unter dem Motto „Vergangenheit und Zukunft einer Wirtschafts-, Natur- und Kulturregion im Herzen Europas“. U. a. Moderatorin DR. Viera Polakovičová.
27.	Mi 18.00	DREI IN EINEM: MUSIK-POESIE-MALEREI Slowakisches Institut in Wien	„Die Fuge der Wörter“ anlässlich des 260. Todestages und 325. Geburtstages von Johann Sebastian Bach Eine einzigartige Verbindung der Meisterinterpretation und Improvisierungen der Werke Bachs vom bedeutenden slowakischen Pianisten Miki Skuta und der Versen und LIVE-Malerei von dem berühmten slowakischen Autor Daniel Hevier.

VÝSTAVY:

do 09. 09. **Lena KNILLI + Pavla SCERÁN-KOVÁ**

ČCV / Hunt Kastner Gallery
České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

09. 09. – 01. 10. **ALICE NIKITINOVÁ**
09. 09. 18:30 Vernisáž
Strabat

do 12. 09. **Alex KÄTZ: Prints**
Albertina, Albertinaplatz 1, 1010 Wien

do 13. 09. **Miroslav HAUPTYCH: Koláže a fotomontáže**
Velvysl. ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien

13. 09. – 28. 10. **Filmový kouzelník Karel Zeman: fotografie z filmů Karla Zemana**
13. 09. 18:00 Vernisáž
Velvysl. ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien

15. 09. – 28. 10. **Evropské pexeso**
15. 09. 09:00-10:00 Vernisáž
Animovaný cyklus o jednotlivých zemích EU, výstava s projekcí a interaktivními stanovišti zaměřená na rodinné publikum
CCV/Eunic/Česká televize
České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

do 19. 09. **Monet bis Baselitz**
Albertina, Albertinaplatz 1, 1010 Wien

22. 09. – 16. 01. **PICASSO: Friede und Freiheit**
Albertina, Albertinaplatz 1, 1010 Wien

do 22. 09. **Annemarie MARUNA: Verhüllung**
V rámci Das Auslandsniederösterreichern – Treffen Brücke, otevřeno: 08:00-18:00
St. Pölten, Landhausplatz 1/ Regierungsviertel

do 27. 09. **Joseph Maria OLBRICH: Jugendstil und Secession**
Leopold Museum, po, stř - ne: 10:00-18:00; čt: 10:00-21:00, MuseumsQuartier Wien, www.leopoldmuseum.org

29. 09. 18:30 **Jan BEZUCHA, Michaela BRACHTLOVÁ, Jiří ERNEST: Město hledá budoucnost – Praha-Holešovice** (vernissáž)
Galerie auf der Pawlatsche, Inst. für Slawistik, AAKH, Spitalgasse 2-4/Hof 3, 1090 Wien
www.univie.ac.at/pawlatsche

08. 10. – 09. 01 2011 **MICHELANGELO: Zeichnungen eines Genies**
Albertina, Albertinaplatz 1, 1010 Wien

do 10. 10. **Walton FORD: Bestiarium**
Albertina, Albertinaplatz 1, 1010 Wien

19. 10. – 09. 01. **HANS VON AACHEN (1552-1615): Malíř na evropských dvorech**
Kurátorka Eliška Fučíková
Kunsthistorisches Museum

JEDNOTLIVÉ AKCE:

06.-08. 09. **konference Kultura a krajané**
Viz Informace.

13. 09. 19:30 **film Čarodějův učení** (viz str. 2)
Velvysl. ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien

17. 09. **Künstlergruppe Alfons**
Stadtmuseum und Galerie Hustopeče (CZ)
Kulturelles Stadtlabor – Palais Kabelwerk, Oswaldgasse 35A, 1120 Wien

17.-18. 09. 20:00 *Augen für Mariahilferstrasse / Oči pro ulici Mariahilfer*

V podání mladých divadelních umělců.
Theater Brett, Münzwardeingasse 2, 1060 Wien

18. 09. 14:30 **Dětské odpoledne v Prátru**

Sraz ve 14:30 na konečné stanici pouliční dráhy 1.
18:00 bowling
Cvičitel'ský sbor Sokolské župy Rakouské

23. 09. 18:00-20:00 film *Mahler* a prezentace kraje Vysočina

České centrum, Herrengasse 17, 1010 Vídeň

26. 09. 19:00 *Romantické siluety v české a slovenské literatuře* (k 200. výročí narození K. H. Máchy)

Čtvrtý literární pořad v rámci Evropského dne jazyků
Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20, 1040 Wien

29.-30. 09. **Prezentace hotelu Miramare Luhačovice**

České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

05. a 06. 10. 19:30 koncert: **Pražák Quartet**

Josef Haydn, Bohuslav Martinů, Bedřich Smetana
Wiener Konzerthaus, Mozart-Saal, Lothringerstraße 20, 1030 Wien
Mo bis Fr 09:00-9:45, Sa 09:00-13:00, sowie ab 45 Minuten vor Veranstaltungsbeginn, Tel.: +43/1/242 00-2, Infoline: +43/1/242 00-100

11. 10. 19:30 film *Ukradená vzduchodl'* (info viz str. 2)

Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien

14.-15. 10. **Oslavy 235 let bohemistiky na univerzitě ve Vídni**

Podrobný program v kapitole Informace.

16. 10. **Moravské hody**

Pořádá Sokol Vídeň XII/XV.

19. 10. 18:00 přednáška **Elišky FUČÍKOVÉ** *Hans von Aachen v Praze*

České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

Podrobnosti a další programy a akce naleznete v oddílech: *Sokol & sport*, *Z české a slovenské Vídně a okolí* a *Oznámení*.

ČESKÉ CENTRUM:

www.tschechischeszentrum.at

e-mail: ccwien@czech.cz

Herrengasse 17, 1010 Wien, tel.: 535 23 60

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK

www.slovaci.at

e-mail: rsks@slovaci.at

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

tel.: 596 13 15, fax: 595 57 99

SLOVENSKÝ INŠTITÚT

www.sivieden.mfa.sk

e-mail: si.wien@gmx.at

Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien, tel.: 535 40 57

SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA

www.slovaci.at/sova

e-mail: sova@slovaci.at

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

tel.: 596 13 15, fax: 595 57 99

DIVADLO BRETT

www.theaterbrett.at

e-mail: theaterbrett@eunet.at

út - so, 20:00, Münzwardeingasse 2, 1060 Wien

tel.: 587 06 63, fax: 586 91 55

Další důležité adresy a kontakty viz v oddílu *Inzerce*.

Redakce upozorňuje, že neodpovídá za změny termínů pořadů jiných organizací a institucí a zároveň za neúplnost kalendária. Změna programu vyhrazena. - Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusejí být vždy shodné s názorem redakce. Redakce neodpovídá za obsah čtenářských dopisů. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo krátit a upravovat zasláné články po stránce gramatické i stylistické.

Stanovisko Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku k jednání Menšinové rady

Vážení členové, vážení čtenáři a přátelé!

Cítíme se povinni Vás informovat o krocích Menšinové rady české a slovenské větve v Rakousku, která od minulého roku obsadila svými vedoucími členy všechna místa českého poradního sboru u Spolkového kancléřství. Tento poradní sbor projekt Klubu - Kulturní měsíčník - jako projekt české národnostní skupiny hodný dotací Spolkovému kancléřství nedoporučil. Je nutno se zmínit, že zástupci Klubu projekt s časovým předstihem prezentovali předsedovi českého poradního sboru, ten dokonce slíbil, že projekt Kulturní měsíčník doporučí. Což se ale nestalo!

Nejen to! Rozhodnutí českého poradního sboru Kulturnímu klubu nikdy z rozhodovatelů ani nesdělil!

Marně jsme čekali na slíbený telefonát, prostě nepřišel. A protože jsme již nechtěli a nemohli dále čekat, informovali jsme se tedy jinde, např. u politiků, kteří také ze zákona tvoří součást poradního sboru u Spolkovém kancléřství. Zástupce předsedy poradního sboru, jak nám bylo naznačeno (schůze BKA je tajná), se nejvíce přičinil o nedoporučení našeho projektu. Důvody, které uvedl, jsou směšné a vyvrátitelné. Jediné, co nepochopíme, je nedostatek komunikace našich jediných zástupců mezi sebou, a tudíž i u rakouských grémií.

Jsmo rovněž přesvědčeni, že jeden ze smyslu poradního sboru je informování o vývoji politicko-národohospodářských změn rakouského státu a tato informace patří všem vídeňským Čechům bez ohledu na to, v jakém spolku jsou přihlášení či jaký tisk pobírají. Nabízí se otázka, jak vlastně radí český poradní sbor? Po těchto zkušenostech se tedy nutně musíme domnívat, že český poradní sbor má jedinou funkci, a to rozdělit si peníze a tím vše končí.

Rozhodně tomu tak nemůže být!

Že nám, spolku, který není pod střešovou organizací Menšinové rady, není nic sděleno, vše se pracně a nepřesně dovídáme ze spolkových/menšinových novin, ale hlavně od členů jiných poradních sborů, na to jsme si už zvykli. Je to sice špatná vizitka české menšiny, ale předseda a jeho zástupce zřejmě jedná podle hesla: „Moc je právo.“

Rozhodně tomu tak nemá být!

Tohoto roku začala probíhat jednání s národnostními skupinami k plánované změně zákona pro národnostní menšiny. Spolkovým kancléřstvím jsou informováni pouze předsedové a jejich zástupci, kteří by měli v rámci své funkce informovat a zároveň se i velmi obsažně radit s výběrem dalších spolků, v našem případě i s výbory spolků, které nejsou členy Menšinové rady.

Tak tomu ale není!

To vše není jen neúcta k výboru Kulturního klubu, ale i k Vám, členům a čtenářům. Za Vašimi zády rozhoduje pět lidí, co smíte vědět a který časopis či noviny máte číst.

A ještě se krátce vrátíme k dotaci. Poradní sbory národnostních menšin jednou ročně dávají Spolkovému kancléřství své návrhy na rozdělení dotací. I když rozhodnutí je v pravomoci úředníků Spolkového kancléřství, většinou se ale řídí návrhem poradního sboru. V případě Kulturního klubu a jeho projektu rozhodlo Spolkové kancléřství i přes nedoporučení ve prospěch Klubu a smlouvu i peníze Klubu zaslalo.

Omlouváme se za poněkud chaotické číslování a slučování časopisu, ale až do začátku června jsme neměli potvrzenou smlouvu, natož peníze. Děkujeme za pochopení.

Výbor Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku

Tschechische
Gemeinde in der
Erzdiözese Wien

Česká
duchovní služba
oblast Vídeň

Poštovní adresa: 1030 Wien, Hagenmüllergasse 31

Tel.: +43 (0664) 406 55 41
www.sweb.cz/farnost.viden

Fax: +43 (01) 711 84 112
www.rozhledy.at

POŘAD PRAVIDELNÝCH BOHOSLUŽEB:

CHRÁM Panny Marie na Nábřeží, Salvatorgasse 12, Wien 1:

mše svatá každou neděli a svátek v **08:30**

KOSTEL Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3:

mše svatá každou neděli a svátek v **10:00**

KOSTEL Don Bosco, Hagenmüllergasse 31, Wien 3, SALESIANUM:

mládežnická mše svatá druhou neděli v měsíci v **11:00**

KAPLE Panny Marie Pomocnice, St.-Veit-Gasse 25, Wien 13:

mše svatá třetí sobotu v měsíci v **18:30**

KALENDÁŘ AKCÍ

Ne 26. 09. Mše národů v 10:15 ve vídeňské katedrále, Wien 1. – Téma: Dítě je nadějí pro budoucnost.

KRONIKA: V sobotu 12. června 2010 přistoupily děti k prvnímu svatému přijímání. Slavná bohoslužba se konala v přeplněném českém kostele Nejsvětějšího Vykupitele na Rennwegu 63, Vídeň 3. Hlavním celebrantem mše svaté byl P. Jan Horák, duchovní správce české farnosti ve Vídni. Rytmické písně zpívala a na hudební nástroje doprovázela Schola Dona Boska a varhaník Br. Josef Zahradník. O slavnostní výzdobu kostela se postaraly učitelky náboženství Dipl. Päd. Miriam Cserko a PAss. Pavla Carmignato společně s rodiči. Příprava dětí trvala po celý rok v hodinách náboženství a účastí na nedělních bohoslužbách. Součástí přípravy byla také první svatá zpověď. Po mši svaté následovalo občerstvení pro děti v přilehlém sálu VII. odboru Jednoty svatého Metoděje. Fotoalbum prvního svatého přijímání 2010 je k dispozici on-line: <http://www.pixum.at/viewalbum/id/4988413>.

Pastoralamt der Diözese Linz

Fremdsprachige Seelsorge

Tschechische und Slowakische
<http://home.pages.at/seelsorgelinz>

**Katolické společenství Čechů a Slováků
v diecézi Linz**

POZVÁNKA

Klub Pátera Valeriána v Linci srdečně zve na

ZNOVUOTEVŘENÍ KNIHOVNY A MÍSTNOSTÍ

v sobotu 4. září 2010

PROGRAM:

14:00 – Kapuzinerstrasse 55 – předání klíčů, prohlídka místností, návrhy do budoucnosti, malé občerstvení

16:30 – Kostel Milosrdných bratří – slavnostní mše svatá na poděkování

Pravidelné bohoslužby (mše svatá nebo pobožnost) se konají v kostele Milosrdných bratří v Linci **každou sobotu v 16:30** hodin. Před mší svatou je příležitost k svátosti smíření a po každé bohoslužbě **setkání věřících** v jídelně nemocnice (v areálu kostela a kláštera Milosrdných bratří). Kromě dobrovolníků, kteří pomáhají připravovat bohoslužby a setkání věřících, je **kontaktní osobou** duchovní správy pan **Viktor Kraus SMDB** (mobil 0664/ 60 165 3481, e-mail: viktor.kraus@energieag.at). Na pana Viktora se laskavě s důvěrou obračejte ve všech svých záležitostech.

Výstava brněnského bienále o surrealismu vyvolala zájem v cizině

Velký mezinárodní ohlas vyvolala výstava o surrealismu v grafickém designu, která je součástí aktuálního brněnského bienále. Zřejmě ji čekají reprízy v zahraničí. Kromě odborných periodik referovaly o výstavě *Così tísnivého: Surrealismus a grafický design* také velké světové deníky, například *The New York Times (NYT)* na svých internetových stránkách a *Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ)* v tištěném vydání. Zájem zahraničního tisku je pro Moravskou galerii radostnou událostí, která se neopakuje příliš často. Galeristé si hodně váží například zájmu *FAZ*. Německý tisk se podle nich věnuje výstavám, které se konají v Česku, pouze výjimečně. Výstavu připravil pro Mezinárodní bienále grafického designu významný britský kurátor a publicista Rick Poyner. Článek publikovaný na webu *NYT* upozornil například na to, že surrealismus v Československu zapustil stálé kořeny. „Surrealismus se stal trvalou součástí české kultury – v Česku a na Slovensku stále působí surrealistická skupina – a tvůrci plakátů v šedesátých letech vytvořili pod vlivem surrealistického umění mnoho pozoruhodně svobodných a experimentálních grafických děl,“ uvedl Poyner v *NYT*.

Ztohoven – Občan K.

Policie zatkla a krátce nato bez obvinění propustila výtvarníka vystupujícího pod jménem Roman Týc. Se skupinou Ztohoven vystavuje počítačově upravené občanské průkazy. Policie také odvezla z expozice výtvarné skupiny Ztohoven vystavené občanské průkazy všech jejich dvanácti členů. Důvodem je to, že fotografie na dokladech vznikly na počítači takzvaným morphingem – spojením dvou tváří v jeden obličej, na němž jsou rozeznatelné rysy obou původních podob. Skupina Ztohoven, proslavená třeba akcí, při níž se před třemi lety napojila simulovaným atomovým výbuchem do vysílání celoplošné televize, nazvala svůj nový projekt *Občan K*. Chce prý upozornit na to, jak jednoduché je zneužít soukromé informace o každém člověku. Občanské průkazy jsou součástí vystaveného díla. Policisté vyrazili do Královodvorské ulice v centru Prahy poté, co se o akci dozvěděli z médií. Měli podezření ze spáchání trestného činu poškozování cizích práv.

Lidové noviny napsaly, že členové skupiny si nechali úředně změnit identitu a s falešnými občanskými průkazy volili v květnových parlamentních volbách, někteří se i oženili. Deník bez uvedení zdroje také popsal, jak falešnou identitu získali. Vyfotografovali se a snímky pak upravili zmiňovaným morphingem. Protože při pořízení občanského průkazu stačí donést úředníkům již hotovou fotografii, nápad jim prošel. Navíc každý z nich zažádal o občanský průkaz na jméno svého kolegy. Po šest měsíců pak prý žili pod cizí identitou. Občanské průkazy jsou na výstavě zalaty do plexiskla, které tvoří součást kovového válce s manifestem skupiny. Policie bude nyní zjišťovat, jestli to jsou padělky.

Skupina Ztohoven je svými intervencemi do veřejného prostoru známá. Jejich akci *Mediální realita*, při níž se napojili do televizního vysílání, někteří chválili, ale našli se i lidé, které výbuch vylekal. Skupina dostala za dílo cenu od Národní galerie v Praze, ale také se dostala do konfliktu se zákonem – poškozená se cítila televize, do jejíhož programu vstoupili. Odvolací soud nakonec čin vyhodnotil jako přestupek, příslušný městský úřad ale zamítl i to a Ztohoven nedostali žádný trest. U soudu se probíraly i pozměněné figurky na semaforech v Praze, které se jednoho dne díky zásahu člena Ztohoven změnilly z běžných panáčků v postavičky v komických situacích. V listopadu jeden z členů dotvořil pamětní desku na Národní třídě v Praze, která připomíná události 17. listopadu 1989. Ruce ukazující symbol vítězství doplnil plastikou s hajlujícíma rukama a s pěstmi se vztyčenými prostředníky a dílo nazval *Není co slavít*. Policie případ vyšetřovala jako možnou propagaci nacismu, ale nakonec v něm neshledala žádné protiprávní jednání.

Ztohoven je česká diverzně-umělecká skupina zabývající se undergroundem, performancí a reklamou. Právě jména jsou skrývána pod pseudonymy jako např. *Petr Olejka*, *Sláva Svoboda* nebo *Otto Horší*, *Roman Týc*, *Míra Svoboda* nebo *Eman Cipace*.

Letošní 21. ročník Ceny Jindřicha Chalupického

Z osmdesáti výtvarníků a skupin vybrala mezinárodní porota tato jména: Vasil Artamonov a Alexey Klyuykov (působí jako autorská dvojice), Václav Magid, Alice Nikitinová, Jakub Matuška a duo kreslířů Jiří Franta a David Böhm. Všichni finalisté žijí a pracují v ČR, takže i když se někteří z nich narodili v Rusku či na Ukrajině, pravidla soutěže neporušili. Soutěž je určena pro mladé výtvarné umělce a umělkyně, občany České republiky, kteří do konce roku 2010 nepřekročí věk pětatřicet let.

Alice Nikitinová. Malíři se vracejí do finále

Společnost Jindřicha Chalupického uspořádá letos namísto jedné hned tři výstavy. Vedle tradiční podzimní přehlídky finalistů aktuálního ročníku, která bude stejně jako loni v centru současného umění DOX, bude na téže místě a ve stejné době výstava všech dosavadních dvaceti laureátů ceny. Třetí výroční výstavou se stane historické připomenutí osobnosti Jindřicha Chalupického, od jehož narození v únoru uplynulo sto let.

Výstava finalistů proběhne od 4. listopadu 2010 do 15. ledna 2011 v Centru současného umění DOX v Praze. Laureát pro letošní rok bude vybrán v průběhu výstavy

a slavnostní ceremoniál a předání ceny se uskuteční 23. listopadu 2010.

Ve stejném termínu na tomto místě se bude konat také výstava všech dosavadních laureátů Ceny Jindřicha Chalupického – *Vítězové 1990-2009*, kdy budou představeny práce dosavadních dvaceti nositelů ceny. K výstavě bude vydán reprezentativní katalog shrnující dvacet let existence soutěže. Třetí výroční výstavou se stane historické připomenutí osobnosti Jindřicha Chalupického. K výročí založení Společnosti Jindřicha Chalupického se rovněž připravuje rozhlasový a televizní dokument.

JUBILEUM

Petr Kvíčala (1960, Svitavy) patří k významným osobnostem české abstraktní, nezobrazující malby. Objevil, že ornament může být velice nosným tématem obrazu, dlouhou řadu let jej zajímaly pouze možnosti jeho individuální, neopakovatelné artikulace „od ruky“. Tím navázal jednak na problematiku seriálního řazení, ovšem obohatil ji o nezaměnitelné charakteristiky ornamentu. V uplatnění ornamentu jako tématu se jistě reflektovala postmoderní doba – ornament odkazuje k jiným kulturním a historickým kontextům, než byly kontexty modernistického umění. Vztahuje umělce ke kulturám vzdáleným v čase nebo v prostoru, ale také k naší domácí kultuře lidové. Jeho cesta ovšem nevedla přímým přisvojením si ornamentu z některé jemu vlastní kulturní sféry, ale přes témata rytmických opakování detailů v přírodě.

Na přelomu osmdesátých a devadesátých let byl Kvíčala průkopníkem v objevování a prosazování ornamentu jako jedinečného fenoménu – zároveň ovšem díky tomu patřil k umělcům, kteří svou praxí stvrzovali smysl malovaného obrazu v době, kdy se velmi důrazně prosazovala nová média. Ve své generaci se také výrazně podílel na akceptování estetické kvality jako neodmítnutelné složky výtvarného poselství. Postupně se logicky začlenil do souvislosti aktuální malby v českém i širším kontextu. A protože navíc zkoumal, jak se malba utváří v čase a jak je vymezena v prostoru, došlo k přirozenému posunu jeho

tvorby směrem k práci na architektonických projektech, v rámci kterých spolupracoval s významnými českými i zahraničními architekty. Věnuje se také lektorské a pedagogické činnosti na Fakultě výtvarných umění v Brně, kde vede malířský ateliér.

IN MEMORIAM

Ve věku 88 let zemřela akademická sochařka Věra Janoušková

Ve věku osmaosmdesáti let zemřela v Praze akademická sochařka Věra Janoušková. Patřila k nejzajímavějším experimentujícím sochařkám generace šedesátých let. Svá díla často tvořila z vyhozených věcí, například starých smaltovaných plechů ze smetišť, ze kterých svařovala originální objekty. Zabývala se i kolážemi.

Věra Janoušková se narodila 25. června 1922. V letech 1941-1942 studovala na sochařskokamenické škole v Hořicích, pak na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze u Karla Dvořáka a v letech 1945-1948 u Josefa Wagnera. Samostatně vystavovala od roku 1960, ve stejném roce se stala spoluzakladatelkou umělecké skupiny UB12. V roce 1987 se přidala k Nové skupině a od roku 1990 z ní byla členka obnovené Umělecké besedy. Retrospektivní přehlídka se dočkala až počátkem devadesátých let v Národní galerii. Sama o sobě hovořila jako o „smetištní sochařce“, skrytá krása věcí, které na první pohled už dosloužily, ji fascinovala.

ARCHITEKTURA, DESIGN

Rekonstrukce vzácné Jurkovičovy vily v Brně vstoupila do další fáze

Po roce stavby na Jurkovičově vile se řemeslníci a restaurátoři přesunuli do interiéru, kde pomalu vzniká nová expozice věnovaná dílu architekta Dušana Jurkoviče. Nejtěžší stavební práce již skončily. Pro veřejnost se vila otevře zřejmě na jaře 2011 jako jedna z připomínek 50. výročí založení Moravské galerie v Brně. Stálá expozice o Jurkovičovi a jeho díle obsadí pět místností v přízemí vily – téměř autenticky zachovaný prostor haly a přijímacího pokoje, dále bývalou ložnici, dětský pokoj a koupelnu. V prvním patře budou krátkodobé výstavy. V podkrovní badatelně

nahlédnou zájemci do odborné literatury a digitální databáze materiálů souvisejících s Jurkovičovým dílem. Slovák Dušan Samo Jurkovič (1868-1947) patří k nejvýznamnějším architektům, kteří v českých zemích působili na přelomu 19. a 20. století. Osobitým způsobem spojoval secesi a další moderní směry s tradicí lidové architektury. Proslulé jsou jeho stavby na beskydských Pustevnách, lázeňské objekty v Luhačovicích nebo úpravy zámku v Novém Městě nad Metují. Vilu v Brně-Žabovřeskách Jurkovič projektoval a postavil pro svou potřebu, obýval ji však jen krátce. Poté v ní skoro celé století žili soukromí majitelé, než ji získala Moravská galerie.

Jiříčná pokračuje v projektu Kaplického Rejnoka

Architektka Eva Jiříčná začala pracovat na dokumentaci koncertní síně, jíž ve tvaru rejnoka navrhl pro České Budějovice zesnulý Jan Kaplický. Řekl to předseda Jihočeské společnosti přátel hudby Antonín Kazil. Jubilejní Hudební slavnosti Emy Destinnové by se podle něj v roce 2014 už mohly konat v nové koncertní síni. Exteriér i interiér se bude budovat podle návrhu Kaplického, detaily, které ve studiu nepostihl, vymyslí podle Kazila Jiříčná. Ta už se sešla také s architektky někdejšího Kaplického týmu. Podle propočtů by se cena stavby měla přiblížit ke dvěma miliardám korun. Bude trvat nejméně dva roky. Odpůrce projekt zatím nemá. Kongresové centrum Antonína Dvořáka má mít dva koncertní sály pro tisíc a čtyři sta posluchačů. Ponesou jméno Emy Destinnové a Karla Ančerla a měl by se do nich vejít i stočlenný symfonický orchestr s velkým sborem. Projekt počítá také s tanečním parketem, restaurací, kavárnou a malými obchody. Kongresová a komerční činnost by měla sloužit k zabezpečení vyrovnaného provozního rozpočtu, aby bylo možné pořádat kulturní akce.

Praha vypíše ideovou soutěž na dostavbu Staroměstského náměstí

Praha plánuje vypsát novou ideovou soutěž na budoucí podobu Staroměstského náměstí. Její vyhlášení nyní připraví odborná komise, kterou kvůli dostavbě magistrát zřídil. Návrh schválila rada hlavního města. Za hlavní architektonický problém náměstí bývá označována chybějící část Staroměstské radnice, přemýšlí se i o dostavbě Mariánského sloupu. Podobu jednoho z nejznámějších českých náměstí architekti řeší přes sto let, od roku 1901 bylo již na toto téma vypsáno osm architektonických soutěží. Žádný z návrhů ale nebyl uskutečněn. Nejvíce emoci vyvolává proluka, která vznikla po nepůvodní, novogotické, takzvané Nobileho části radnice, poničené na konci druhé světové války. Místo ní je nyní park. Zatímco někteří architekti a urbanisté doporučují místo nechat nezastavěné, další v minulosti navrhli různé styly dostavby. Uvažuje se i o znovuvztyčení Mariánského sloupu, který byl stržen po pádu habsburské monarchie. Mylně byl považován za její symbol.

VÝSTAVY

UÁÁÁ: Československý filmový plakát 1959-1989

Ústřední výstavou letošní Letní filmové školy je svým rozsahem naprosto ojedinělá přehlídka československého filmového plakátu, které vytvořili přední českoslovenští výtvarníci v rozmezí let 1959-1989 pro Ústřední půjčovnu filmů v Praze a kterou kurátoři nazvali UÁÁÁ: Československý filmový plakát 1959-1989.

Návrhům filmových plakátů se od počátku šedesátých let věnovali významní českoslovenští výtvarníci. Díky specifické atmosféře v tehdejší Československu, kdy neexistovala komerční reklama ani trh, mohly vznikat filmové plakáty naprosto odlišné od soudobé plakátové produkce, jež existovala v ostatních zemích Evropy (kromě Polska, kde tradice autorských filmových plakátů požívala podobně privilegovaného postavení jako v Československu). Výtvarníci nemuseli za každou cenu na plakátech znázorňovat tváře herců, a naopak mohli do svých výtvarných návrhů transformovat jazyk své volné tvorby, mnohdy inspirovaný v té době novými uměleckými směry, jako byly pop art, op art, lettrismus, český informel a další. Vznikaly tak filmové plakáty vysoké umělecké úrovně.

Z existenčních důvodů (neexistence trhu s uměním, nemožnost výstav) se plakátové tvorbě, ale i další práci na poli užitého umění (obálky knih, ilustrace apod.), věnovali nejvýznamnější výtvarní umělci té doby, pro něž představovala práce na poli užitého umění jedinou možnost obživy. Tak se zrodil zázrak československého filmového plakátu.

Výstava představuje více než sto dvacet filmových plakátů těchto autorů: Jiří Balcar, Karel Vaca, Zdeněk Ziegler, Milan Grygar, Karel Teissig, Josef Vyleťal, Rudolf Němec, Teodor Rotrekl, Zdeněk Kaplan, Zdeněk Palcr, Karel Saudek, Olga Poláčková-Vyleťalová, Jan Kubíček,

Bedřich Dlouhý, Karel Machálek, Richard Fremund, Vratislav Hlavatý, Jiří Hilmar, Josef Flejšar, František Zálesák, Eva Galová, Karel Knechtl, Ladislav Dydek, Stanislav Vajce, Břetislav Šebek, Bohumil Štěpán, Jana Laudová, Jaroslav Fišer, Miroslav Vystrčil, Jaroslav Kadlec, Alexej Jaroš, Vladimír Bidlo, Jiří Stach, Stanislav Remeš, Rudolf Altrichter.

Vystavené plakáty jsou součástí sbírky filmových plakátů. Na internetových stránkách www.terryhoponozky.cz (resp. www.terry-posters.com) si můžete prohlédnout více než 8 000 druhů těchto plakátů a dohledat mnohé další zajímavé informace.

Výstava ve Slovákém muzeu v Uherském Hradišti je otevřena do 12. 9. 2010.

Redakční poznámka: Návštěvníci Českého centra ve Vídni měli již minulý rok možnost se zde seznámit s několika desítkami těchto plakátů ze sbírky pražské filmové galanterie TERRYHO PONOŽKY.

Zbirožské muzeum připomíná Muchu, má i snímky z jeho pozůstalosti

Dosud nezveřejněné snímky z pozůstalosti Alfonse Muchy, dále záběry jeho pronajatého bytu i ateliéru na zámku ve Zbirohu, návrh opony pro místní sokolovnu, neznámý obraz *Šarvátka* a další materiály k slavnému malíři vystavuje zbirožské městské muzeum. Připomíná tím sto let od doby, kdy si světově uznávaný umělec vybral za svůj ateliér zbirožský zámek a na něm pobýval a tvořil do roku 1928. Prostory si na zámku Mucha pronajal krátce po svém návratu z New Yorku roku 1910. Vůbec poprvé jsou veřejnosti přístupné některé reprodukce fotografií z umělcovy pozůstalosti, jež zapůjčil prezident Muchovy nadace John Mucha. Na snímcích jsou například modely, které umělec fotil a poté využíval jako předlohu pro svá díla. Zveřejněna je i Muchova osobní korespondence, stejně tak ukázky

navržených známek a bankovky. Lidem muzeum představí také kopii Muchova návrhu na oponu pro zbrožskou sokolovnu. Opona vznikla u příležitosti otevření sokolovny roku 1923.

Galerie Rudolfinum chystá na podzim provokativní výstavu

Galerie Rudolfinum chystá na podzim a zimu provokativní výstavu s názvem *Decadence Now! Za hranicí krajnosti*. Výstava bude zkoumat bolest, sex, pop, šílenství a smrt. Kurátorem výstavy je Otto M. Urban. Na výstavě se představí dílo britského umělce Damiena Hirsta, americké fotografky Cindy Shermanové nebo britské bratrské dvojice Jakea a Dinose Chapmanových. Chybět nebudou ani čeští umělci, například Josef Bolf a Ivan Pinkava. Výstava je součástí mezinárodního projektu koncipovaného pro Galerii Rudolfinum, Dům umění města Brna, Západočeskou galerii v Plzni a Centrum umění DOX. Část projektu bude také v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze, konkrétně samostatná instalace *Pokoj č. 13*, která ukáže současné dekadentní trendy v módě a designu.

Ostravská káva v Praze v Mánesu

Na černou kávu do ostravské kavárny lze zajít i v Praze. **Do 10. září bude otevřena výstava *kaVárna Ostrava*** ve výstavní síni Mánes. Na návštěvníky tam čeká nejen kavárenská pohoda, ale především výstava umění vzniklého v Ostravě nebo městem inspirovaného. Spatřit lze i díla významných umělců ze soukromých sbírek – Oskara Kokoschky, Františka Kupky nebo Emila Filly. Projekt připravila Galerie výtvarného umění v Ostravě, moravskoslezské

město se tím prezentuje jako kulturní centrum aspirující na titul Evropské hlavní město kultury 2015. O titul usiluje z českých měst ještě Plzeň. Dvě třetiny vystavených děl pocházejí ze soukromých sbírek. Na výstavě tak mohou návštěvníci vidět třeba obraz *Moravská Ostrava II* od Oskara Kokoschky z roku 1937 nebo malbu *Pískaři na Seině* od Františka Kupky. Výstavní projekt má tři linie – Ostrava sběratelská, Ostrava architektonická a Ostrava šumná. Výstavní hala Mánesu je přetvořena ve virtuální město s ulicemi a bloky, kterými se dá procházet. Vedle obrazů a fotografií v nich návštěvník najde architektonické modely a nákresy existujících staveb i vizi nové Ostravy. Návštěvníky osvěží káva za 20,15 korun. Cena je symbolická a má upomínat na rok 2015, kdy by Ostrava mohla být Evropským hlavním městem kultury.

Karel Škréta (1610-1674). Doba a dílo

Národní galerie v Praze ve spolupráci se Správou Pražského hradu připravuje výstavu *Karel Škréta (1610-1674). Doba a dílo*, která se uskuteční v termínu **26. 11. 2010 – 10. 4. 2011** ve Valdštejnské jízdárně a v Jízdárně Pražského hradu v Praze.

Výstava *Karel Škréta (1610-1674). Doba a dílo* bude dosud vůbec nejrozsáhlejší přehlídkou tohoto významného umělce, zakladatele barokního malířství v Čechách. Vedle prací samotného Škréty představí také díla jeho syna Karla Škréty ml., práce Škrétových žáků a dílenských spolupracovníků, jakož i vybrané ukázky z děl umělců, s nimiž se Karel Škréta setkal během svého pobytu v Německu a v Itálii, případně obrazy, na které navázal a jimiž se nechal inspirovat ve své vlastní tvorbě.

www.skreta.eu

LITERATURA

Nové vydání knihy *Nový epochální výlet pana Broučka, tentokrát do XV. století od Svatopluka Čecha*

Matěj Brouček, hrdina knih Svatopluka Čecha, je postava nestárnoucí. *Pravý výlet pana Broučka do Měsíce* i *Nový epochální výlet pana Broučka, tentokrát do XV. století* patří ke klasice české satirické tvorby. *Výlet do XV. století* se loni na podzim objevil na CD v interpretaci herce, režiséra a spisovatele Arnošta Goldflama, který ho dříve zpracoval i pro pražské Divadlo v Dlouhé. Letos vychází kniha opět tištěná. Kniha vyšla poprvé v roce 1888 a do dnešních dnů zaznamenala už dobrou desítku vydání. Kromě výše zmíněného Arnošta Goldflama tuto prózu zdramatizoval pro divadlo už v sedmdesátých letech 20. století Václav Nývlt, v roce 1949 se na motivy hlavní postavy točil film *Výlet pana Broučka do zlatých časů*, který ale nebyl dokončen.

Hlavní hrdina vyprávění, vážený pražský měšťan Matěj Brouček (typický příklad maloměstáka), majitel činžovního domu, odchází z hospůdky Vikárka a řádně ochmelen padá kamsi do neznáma. Zdá se mu, že se ocitá mezi husity v Praze obléhané císařem Zikmundem. Nedobrovolně se stává vojákem Žižkova vojska, má bojovat v bitvě na

Vítkově, ale zbaběle prchá. Je lapen a hrozí mu upálení v sudu. V tom ale procitá a zjišťuje, že v opilosti upadl do sudu, kde je nalezen hostinským z Vikárky.

Nové vydání knihy ilustroval filmař Pavel Koutský a zajímavostí je, že on sám v této době pracuje na filmu, který se věnuje stejně jako Čechova kniha období husitství. Kniha je vydávána v jazykové úpravě. Nakladatelská redaktorka Petra Niederlová archaickou češtinu Svatopluka Čecha modernizovala, aby byla přístupnější pro současného čtenáře.

Ukázka:

Chtěl rychle přeběhnout ke Kozí ulici, ale bylo pozdě. Z Dlouhé třídy vyrazilo několik jezdců máchajících dlouhými kopími, na nichž se třepetaly korouhvičky s červeným křížem. Vítězní křížáci!

Pan Brouček, seznáv, že prchnouti již nemůže, ve smrtelných úzkostech klesl na kolena a zvolal německy: „Milo! Jsem Němec! Jsem katolík!“

„Zabte Němce papežence!“ vzkřikli jezdcové česky skoro jedněmi ústy a jeden napřáhl kopí po panu domácím.

Ten uskočil a zvolal ted' česky: „I propánaboha – vždyť nejsem Němec ani katolík! Jsem Čech a husita!“

Nakladatelství XYZ uzavřelo exkluzivní smlouvu s Dagmar Havlovou na knižní vydání jejích autorizovaných pamětí s pracovním názvem *Jevišťe života*

Herečka a bývalá první dáma na něm spolupracuje s překladatelem, spisovatelem a svým hereckým kolegou Jiřím Žákem. Oznamila to šéfredaktorka nakladatelství Jana Semelková. Během října a listopadu se na pultech knihkupectví objeví i druhá kniha s pracovním názvem *Divadlo podle Havla*. „I na ní spolupracuje s bývalým prezidentem publicista Jiří Žák,“ uvedla Semelková.

Oba projekty jsou podle ní výjimečné i tím, že v minulých letech vzniklo o životních osudech manželů Havlových na třicet neautorizovaných publikací. Havlová prý v knize zavzpomíná na dětství v Brně a na studia na Janáčkově akademii múzických umění. Připomenout by měla i své divadelní a filmové role. Neopomene ani setkání s významnými osobnostmi, které poznala v roli první dámy, podotýká Semelková. V knize by se měla věnovat i současnému působení na divadle. Druhá publikace by měla podle Semelkové vyprávět „o dění před i za oponou“. Žák by s Havlem měl hovořit i o obecných názorech na kulturu. Havel se prý také vrátí ke svým divadelním začátkům. Knihu mají doplnit i dramatikovy texty o divadle, vzpomínky a postřehy jeho přátel a kolegů.

Vzpomínka na Ladislava Stehlíka a současně i pozvánka na výlet

Ještě donedávna nebylo v Čechách mnoho rodin, kde by v knihovně neměli tři svazky líbezného vyprávění tuláka po „zemi zamyšlené“, básníka, spisovatele a malíře Ladislava Stehlíka.

Ladislav Stehlík se narodil 26. června 1908 v Bělčicích. Vystudoval učitelský ústav v Příbrami a poté učil na malotřídkách v okolí svého rodiště. Od roku 1930 začal působit v Myslívě na Klatovsku, kde se také oženil. V roce 1945 se přestěhoval do Prahy a přes dvacet let působil na smíchovských školách. Srdcem ale zůstal v milovaných jižních Čechách.

Ladislav Stehlík se přátelil s Františkem X. Šaldou a ten se také stal patronem jeho první básnické sbírky *Kvetoucí trnka*, vydané v roce 1936 u známého pražského nakladatele Františka Borového. První díl budoucí trilogie *Země zamyšlená* vydal Ladislav Stehlík v roce 1947, druhé vydání vyšlo ve stejném roce u nakladatele Borového a bylo provázeno ilustracemi malíře Aloise Moravce. Ve třetím, rozšířeném vydání z roku 1957 byly již autorovy vlastní ilustrace. V roce 1957 vyšel i druhý díl trilogie a třetí díl, který pojednává o Šumavě, si mohli čtenáři přečíst až v roce 1970.

V odkazu Ladislava Stehlíka nezůstaly pouze lyrické básně a prozaické knihy pro dospělé a pro děti, ale také a především množství kreseb, skic a náčrtů. Jsou svědky času, který se nenávratně ztrácí.

Ladislav Stehlík, rodák z Bělčic, zasluhuje také náš nezměrný obdiv za to, že totiž na svých literárních toulkách putoval pěšky. Poctivě prošel silničkami a polními cestami všechna slavná a zajímavá místa, napsal o nich a načrtl jejich podobu do svého skicáře a tím pozval nás všechny ostatní, abychom ho na jeho toulkách následovali.

Bělčice, kde se známý autor narodil, mohou někomu připadat jako ospalé a nevzrušující, ale podobně jako mnohá jiná městečka a obce žily v 19. a ještě v první polovině 20. století často velice pestrým a rušným životem. Slavné bývaly bělčické trhy, bohužel už dávno zaniklé, které trvaly často i osm dnů. Oživení přinášely příjezdy vlaků na lokální trati, kterou sice v současné době již příliv automobilů odsunul do pozadí, ale neubral jí na její kráse a romantice. Sklady u nádraží jsou důkazem toho, že v městečku v minulosti bujel podnikatelský život. Nová trať byla slavnostně uvedena do provozu v roce 1899. K bělčickému nádraží se pojí jedna zajímavost. Dříve k němu vedla obyčejná prašná cesta, která byla při deštích plná bláta. Proto byl k nádraží vybudován dlážděný chodník pro pěší. Tento chodník se stal pozdější bělčickou pýchou – stal se nedělní promenádou, kudy se doprovázely návštěvy z Prahy k vlaku nebo kam se chodívalo naproti příbuzným a hostům.

K zajímavým postavám patřila loutkářka Arnošta Kopecká, jejíž maringotka stávala po dlouhou dobu při cestě k nádraží, za posledním obytným domem. Se svými loutkami, které zdělila po svém pradědovi Matěji Kopeckém, vystoupila naposledy právě v Bělčicích v roce 1913.

Jiným pozoruhodným člověkem byl Josef Matoušek, který působil v 19. století osmnáct let v Bělčicích jako starosta. Byl to velmi vzdělaný a vlastenecky zaměřený člověk, který v šedesátých letech 19. století hodně psal do novin a časopisů a podepisoval se „sedlák z Bělčic“.

Známost a ojedinělou postavou Bělčic byl také Rudolf Slavík, který jezdil po městečku na svém kuriózním velocipedu, a to v době, kdy zde ještě nikdo neměl ani motocykl, natož dokonce automobil.

Ladislav Stehlík měl bratra Jaroslava, který se chystal k napsání velké monografie Bělčic, ale tyto plány překazila jeho předčasná smrt.

Na závěr zvolme jako moto celého tohoto vyprávění laskavá a současně nabádavá slova z jedné básně Ladislava Stehlíka:

*Nepřekroč bludný kořen.
Když v sobě zabloudím
a nevím kudy kam,
vracím se domů.*

(mk)

Byla udělena Cena Jana Beneše

Redaktor *Lidových novin* Luboš Palata se stal již potřetí držitelem Ceny Jana Beneše, kterou uděluje Klub angažovaných nestraníků. Cenu Jana Beneše předal Luboši Palatovi v Ústavu pro studium totalitních režimů senátor Jaromír Štětina. „Luboši Palatovi jsme se rozhodli udělit cenu za žeň jiskrné a nápadité publicistiky, která má nejen rozhled, ale i nadhled,“ řekl Josef Valášek, předseda nadace Klubu angažovaných nestraníků (KAN), která Cenu Jana Beneše uděluje. Během tohoto slavnostního dne se mimo jiné také četly ukázky z tvorby spisovatele, publicisty a scénaristy Jana Beneše.

Literární cena byla pojmenována po tragicky zesnulém spisovateli, který byl několikrát vězněn a po roce 1968 žil dlouhá léta v americkém exilu. Poprvé byla udělena v roce 2008, kdy ji získal publicista Jan Rejžek a o rok později byl stejně oceněn novinář a spisovatel Josef Klíma. Oba ocenění patří k pravidelným příspěvovatelům *Lidových novin*.

IN MEMORIAM

Vladimír Justl (81)

Editor, literární historik a kritik, spoluvůrce známé pražské „poetické vinárny“ Viola a dlouholetý redaktor nakladatelství Odeon. V šedesátých letech se zasloužil o návrat umlčeného Vladimíra Holana do české literatury, stal se pečlivým editorem básnickových spisů (v současné době vycházejí v druhém vydání) i autorem faktograficky bo-

haté a spolehlivé holanovské monografie. V posledních letech záslužně uspořádal do dvacetisvazkového knižního souboru literární odkaz Františka Langera. Ve Viole Justl režíroval například Holanovu *Noc s Hamletem*, pořad, který si udržel pozornost publika po čtyři desítky let. Zemřel letos 18. června.

Irena Dubská, rozená Zemanová

(17. 11. 1924, Praha – 24. 7. 2010, Praha)

Filozofka, socioložka a signatářka Charty 77. Dětství prožila ve Volyni. V letech 1936-1943 studovala na strakonickém reálném gymnáziu, v letech 1943-1945 byla totálně nasazena jako pomocná dělnice v České zbrojovce ve Strakonících. FF UK (obory sociologie, psychologie, filozofie) absolvovala v roce 1949; titul PhDr. získala v roce 1950. V letech 1949-1950 byla asistentkou na katedře filozofie FF UK, v letech 1950-1952 působila v rámci Čs. svazu mládeže na stavbách mládeže, 1952-1954 byla odbornou asistentkou na LF UK. V letech 1954-1974 byla vědeckou pracovnící FÚ ČSAV, v roce 1957 získala hodnost CSc., 1969 se habilitovala pro obor sociologie, v letech 1963-1964 absolvovala studijní pobyt na Massachusetts Technology Institute v USA, 1965-1969 byla vedoucí redaktorkou *Sociologického časopisu* a podílela se na obnově naší sociologie. Přispívala do *Literárních novin* nebo *Hostu do domu*, je autorkou cestopisu *Americký rok* (1966). S třetím manželem Zdeňkem Mlynářem odešla roku 1977 do Vídně, po roce 1989 pobývala střídavě tam i v Praze. Zemřela 24. července v Praze.

Vladimír Forst

(13. 7. 1921, Praha – 28. 7. 2010, Vlašim)

Literární historik a lexikograf. Vyučil se soustružníkem kovů (1936-1938) a pracoval jako nástrojař; později v Meoptě Praha. V roce 1949 absolvoval Státní kurz pro přípravu pracujících na vysoké školy v Mariánských Lázních. V letech 1949-1953 studoval češtinu, filozofii a obecný jazykozpyt na FF UK v Praze (z toho dva semestry, 1952-1953, na univerzitě v Budapešti). Titul PhDr. mu byl přiznán roku 1966 na základě diplomové práce *Česká literatura v Maďarsku*. V letech 1960-1962 pracoval v Institutu společenských věd při ÚV KSČ, poté jako vědecký pracovník Ústavu pro českou literaturu. Počátkem roku 1991 odešel do důchodu.

Přispíval zejména do periodik *Tvorba*, *Slavia*, *Nový život*, *Nová mysl*, *Rudé právo*, *Novinářský sborník*, *Acta Universitatis Carolinae – Slavica Pragensia* (1963, 1967), *Slovenská literatúra* (Bratislava), *Impuls*, *Večerní Praha*, *Bibliografické štúdie* (Bratislava, 1974, 1988), *Česká literatúra*, *Čs. rusistika*, *Čtenář*, *Kulturní tvorba*, po roce 1970 pak zvláště do *Tvorby* a *Literárního měsíčníku*. Přispěl do rukopisných sborníků Rudolfu Havlovi (k jeho 70. narozeninám, 1981) a *Šedý vlk* (k stému výročí narození Bohumila Mathesia, 1988). Používal šifer vf, vf., V. F.

Svou literárněvědnou činnost Forst zahájil v padesátých letech časopiseckými (v dobovém duchu psanými) kritikami a recenzemi soudobé české literatury. Postupně se však zaměřoval na historii české literatury 19. století, především jejího realistického proudu (Zikmund Winter, Tereza Nováková, Karel Václav Rais, Jan Herben aj.) a od šedesátých let i na dějiny literatury slovenské (Ján Kollár, Svetožár Hurban Vajanský, Martin Kukučín). Současně se zabýval vztahy mezi oběma literaturami, vývojem české slovakistiky a působením slovenských autorů v Čechách (Ivan Krasko). Pozornost věnoval rovněž specifickým literárním jevům (dělničtí autoři, memoáry, překlady a básnické ohlasy cizích literatur) a tvůrčím profilům osobně blízkých autorů, mj. Bohumila Mathesia. (Přířez Forstovou činností přinesl výbor *Živé návraty*.)

Významnou složku Forstovy vědecké práce tvoří literární lexikografie, a to jak v rovině teoretické, tak především praktické (v letech 1971-1990 byl vedoucím redaktorem *Lexikonu české literatury*).

Je také autorem a spoluautorem několika učebnic literatury (včetně metodických příruček) a řady čítanek pro střední školy.

Ve věku devadesáti let zemřel spisovatel Ludvík Kundera

17. srpna ve věku devadesáti let zemřel básník, dramatik, překladatel, literární historik a výtvarník Ludvík Kundera. Tvorba držitele řady prestižních ocenění je spjata s avantgardními směry, především surrealismem. Je znám také jako znalec a editor díla Františka Halase a překladatel německé literatury. Je bratrancem spisovatele Milana Kundery. Kundera se narodil 22. března 1920 v Brně, studoval na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy (UK) v Praze a na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Po roce 1945 se stal jedním ze zakladatelů postsurrealistické Skupiny Ra, redaktorem časopisu *Blok* a pracovníkem brněnské pobočky Svazu československých spisovatelů. Za normalizace nesměl publikovat, literatuře se věnoval i nadále, například pod pseudonymem překládal německou poezii. V roce 2002 převzal na lipském mezinárodním knižním veletrhu Cenu za celoživotní dílo a přínos ke zprostředkovávání české a německé literatury. V roce 2007 mu prezident Václav Klaus udělil státní vyznamenání Za zásluhy o stát v oblasti kultury a umění. Loni získal jednu z nejvýznamnějších tuzemských literárních poct – Cenu Jaroslava Seiferta udílenou Nadací Charty 77.

DIVADLO

Český balet se představí v Rusku, petrohradské divadlo v Praze

Úspěšná inscenace baletu Národního divadla *Brel – Vysokij – Kryl / Sólo pro tři* se představí v polovině září v ruském Petrohradě. Čeští tanečníci vedeni choreografem Petrem Zuskou vystoupí ve Velkém dramatickém divadle. Naopak ruští umělci přivezou začátkem října do pražského Stavovského divadla dramaturgické dílo Dostojevského a Tolstého *Strýčkův sen a Vláda tmy*. Taneční představení *Sólo pro tři* je inspirované životy a písněmi tří zpívajících básníků šedesátých a sedmdesátých let minulého století Jacquese Brela, Vladimíra Vysockého a Karla Kryla. Velké dramatické divadlo G. A. Tovstonogova v Petrohradě je považováno za jedno z nejprestižnějších divadel Ruska. Tovstonogov divadlo umělecky řídil v letech 1956 až 1989 a proslavil ho i v zahraničí. V Praze vystupovalo naposledy před osmadvaceti lety. Nyní se představí s aktuálním repertoárem v nastudování režiséra Timura Čcheidzeho.

Letní divadelní festivaly v Praze

Na Pražský hrad se v rámci shakespearovských slavností vrátila slovensko-česká inscenace *Antonius a Kleopatra*. Nastudoval ji režisér Michal Vajdička. Do titulních rolí obsadil Jána Koleníka a Henrietu Mičkovcovou, jako Caesar exceluje Luboš Kostelný. Diváci vidí i Jana Révaie v postavě Agrippy a mužného Enobarba v podání Petra Halberstadta. Výraznou roli služky Charmian ztvárnila Zuzana Kanóczová, sluhou Alexasem je Csongor Kassai. Po *Antoniově a Kleopatře* jsou na programu Letních shakespearovských slavností v Praze ještě *Veselé paničky windsorské* a *Jindřich IV.*, který 4. září přehlídku uzavře. Stejně tak se na jevišti Švandova divadla opět hraje Sokolova inscenace muzikálu *Hello, Dolly* s Ivanou Chýlkovou v titulní roli,

uváděná jako součást Léta hereckých osobností Studia Dva. Letní scéna Vyšehradu ožila čtyřmi reprízami komedie Mira Gavrana *Vše o mužích*, v níž excelují Maroš Kramár, Filip Blažek a Michal Slaný.

Jan Tříska se v září opět objeví na pražské Jezerce

Populární herec Jan Tříska přiletí začátkem září opět z Los Angeles, aby naposledy v tomto roce vystoupil na jevišti pražského Divadla na Jezerce v úspěšné komedii *Kumšt*. Představí se v ní spolu s Janem Hrušínským a Janem Kačerem; inscenaci nastudoval Jan Hřebejk. Komédie pařížské autorky Yasminy Rezy přináší divákům Jezerky zábavu už třetím rokem. Naposledy se tu letos objeví 9. a 10. září. Pak ji divadlo uvede v Košicích, kde zahájí mezinárodní festival *Visegrádské dny*. Ten začíná 13. září a představí se na něm umělci ze Slovenska, Česka, Polska a Maďarska.

Havlovo Odcházení v USA

Ve Spojených státech byla poprvé uvedena hra Václava Havla *Odcházení*. Ve filadelfském divadle Wilma hru nastudoval Jiří Žižka. Obsazení vévodí známý filmový herec David Strathairn v postavě Riegra. Irenu hraje Kathryn Meisle, Kleina Trevor Long a Babičku Janis Dardaris. Inscenační tým je mezinárodní: scénu navrhla londýnská scénografka českého původu Klara Zieglerova a kostýmy newyorská návrhářka Vasilija Zivanic. Autorské poznámky pak diváci mohou slyšet v podání filmového Salieriho z Formanova Amadea F. Murrayho Abrahama. Oba herci, Strathairn i Abraham, mají s havlovskou tematikou svoje zkušenosti z přelomu osmdesátých a devadesátých let. Abraham hrál Leopolda Kopřivu v televizní verzi *Larga desolata* a Strathairn Foustku v *Pokoušení*. (mk)

IN MEMORIAM

Zemřel Vladimír Dlouhý

Po těžké nemoci zemřel 20. června v jedné z pražských nemocnic herec Vladimír Dlouhý. Bylo mu dvaapadesát let. Už delší dobu bojoval s rakovinou, které nakonec podlehl. Přesto do poslední chvíle pracoval.

Herectví vystudoval na konzervatoři v Praze, poté působil například v Divadle Na Zábradlí nebo v Divadle na Vinohradech. Charakterní, expresivní

herectví a charisma přivedlo Vladimíra Dlouhého k dlouhé řadě rolí v divadle, filmu i v televizi. Ve filmu debutoval ve dvanácti letech v roli postiženého chlapce v Kachyňově

snímku *Už zase skáču přes kaluže*. Popularitu širokého publika mu přinesla role Petra ve Vorlíčkově seriálu *Arabela*. Na televizní obrazovce byl k vidění v Nikolaevově snímku *Klub osamělých srdcí*, v Brabcově *Aljoně* či ve Svobodově *Vlně*. Za svou roli v předložském filmu Filipa Renče *Hlídač č. 47* si loni odnesl Českého lva za nejlepší mužský herecký výkon ve vedlejší roli. Předtím se objevil mimo jiné v Zelenkových *Knoflíkářích* či v Bočanově *Bumerangu*. Poslední filmovou rolí Vladimíra Dlouhého zůstane ta ve filmu *Kajíněk*. Dlouhý si ve filmu o nejslavnějším českém vězni zahrál spolu se svým bratrem Michalem a po boku ruského herce Konstantina Lavroněnka. Na divadelním jevišti v poslední době sklídl Dlouhý úspěch třeba v představení *Příliš drahá Matylida* v pražském Divadle Bez zábradlí.

Vladimír Dlouhý strávil před kamerou čtyřicet let, byl ale i nezapomenutelným dabérem. Jeho hlasem mluvili Tom Hanks, Kevin Costner nebo Christopher Reeve.

Ve věku 78 let zemřel režisér, scenárista a herec Ladislav Smoljak, jeden ze zakladatelů Divadla Jára Cimrman

Ladislav Smoljak se narodil v Praze 9. prosince 1931 a touhu stát se režisérem měl prý v sobě již od mládí. Na DAMU ho ale po maturitě nepřijali, a to ho na nějaký čas od umění vzdálilo. Vystudoval matematiku a fyziku a několik let se věnoval učitelskému povolání. Osudné bylo jeho setkání se Zdeňkem Svěrákem, které ho nakonec přivedlo k vysněnému povolání.

Jako herec se Smoljak, který se v šedesátých letech coby redaktor *Mladého světa* podílel na vzniku ankety Zlatý slavík, poprvé objevil na filmovém plátně ve snímku Oldřicha Lipského *Jáchyme, hod' ho do stroje!* (1974). Pro tuto komedii napsal spolu s Lipským a Svěrákem scénář. Hráli spolu i v dalším Lipského filmu podle jejich scénáře *Marečku, podejte mi pero!*

Z autorské dílny Smoljak – Svěrák pocházejí i komedie, z nichž některé Smoljak také režíroval. Snad nejvíce divákům utkvěl v paměti snímek o postrachu čišníků *Vrchní, prchní* (1980). Postavu zapomínaného ale nezapomenutelného polyhistora přenesl Smoljak v roce 1982 i na filmové plátno v komedii *Jára Cimrman, ležící, spící*. Další hra dvojice Smoljak – Svěrák se stala námětem snímku *Rozpuštěný a vypuštěný*.

Považoval se za tvůrce humoru a se svým životním „údělem“ byl prý více než spokojen. „I když je s humorným textem často perná práce, vždycky, když se na tomhle políčku něco urodí, je to pro toho, kdo zasel, velká radost,“ popsal své pocity v jednom z rozhovorů. Svůj humor nejvíce uplatnil v již legendárním Divadle Jára Cimrmana, pro které spolu se Svěrákem napsali patnáct divadelních her.

Postava zneuznaného českého génia provázela Smoljaka celým jeho uměleckým životem. Hry pro Divadlo Jára Cimrmana se prý nerodily snadno, o to větší ale měly divácký úspěch. Od svého vzniku v roce 1966 divadlo ode-

hrálo téměř 12 000 představení. Jen poslední hra nazvaná *České nebe*, kterou oba autoři avizovali jako poslední, měla za půl roku od premiéry na svém kontě na sto padesát repríz. „Sice jsme se dohodli, že *České nebe* bude poslední cimrmanovskou hrou, kterou spolu napíšeme, ale přeci jen jsme hodlali být na jevišti déle. On to vydržel – hrál skutečně do posledního dechu,“ řekl Svěrák. „Naposledy stál v *Českém nebi* na jevišti 27. května – a pak se tam sám odebral. Doufám, že tam bude. Byl to kluk nesmírně čestný, už za tu svou pracovitost si zaslouží, aby ho tam vzali,“ dodal Svěrák. Smoljak měl podle něho v poslední době dechové potíže, vynechával proto při představení seminář, ale hru samotnou si nikdy nenechal ujít.

Před dvanácti lety Smoljak založil prý „z nadbytku energie“ vlastní divadelní spolek Studio Jára, které později přejmenoval na Studio Láďa. I pro nové divadelní uskupení napsal známý cimrmanolog několik her, na rozdíl od Divadla Jára Cimrmana v nich ale počítal i s ženskými rolmi. „Ženy, notabene dívky, na divadlo patří,“ vzkazoval tak Svěrákovi, který si vystačil s mužskými představiteli. Smoljak se angažoval také jako člověk politický – ať už během krize v ČT nebo při sestavování petice Zrušme komunisty.

VAŠE REFLEXE UVÁDÍ: ZELENÝ RAOUL

NEKONEČNÝ PŘÍBĚH ČESKÉ REPUBLIKY OČIMA UFONA

SCÉNÁŘ: HRUTEBA
KRESBY: ŠTĚPÁN MAREŠ
REŽIE: RUSÁKOV
BARVY: THOMAS RH & HELKA

LÁĐOVO ČESKÉ NEBE

Díl č. 795

VZPOMÍNKA NA LEGENDÁRNÍ ČESKÉ HERCE A HEREČKY

Eduard Vojan

(6. 5. 1853, Praha – 31. 5. 1920, Praha)

Herec, vynikající dramatický umělec, který na sebe upozornil především řadou charakterních rolí v neobyčejně životném podání: Hamlet, Astrof – *Stýček Váňa*, Othello, Harlekýn, Jan Roháč z Dubé, Jánošík. Od roku 1888 až do své smrti byl kmenovým členem činohry Národního divadla v Praze.

Karel Noll

(4. 11. 1880 – 29. 2. 1928)

Kabaretista a herec komického založení. Jeho životní rolí byl a zůstane Josef Švejk, kterého si nejprve zahrál pod Longenovým vedením v Revoluční scéně a pak čtyřikrát ve filmu. Jeho obraz Švejka byl osobně schválen jak tvůrcem postavy romanem Jaroslavem Haškem, tak i malířem kresleného prototypu Švejka Josefem Ladou, a všichni další Švejkové v českém filmu jím byli a budou poměřováni.

Růžena Nasková, rozená Nosková

(28. 11. 1884 – 17. 6. 1960)

Přední herečka Národního divadla. Věnovala se také němému i zvukovému filmu. Studovala zpěv, učila se u Otýlie

Sklenářové-Malé. V druhé polovině třicátých let vytvořila na divadle i ve filmu postavy babiček, tetiček a starších žen, kterým ale věk neubral na moudrosti, rozšafnosti, vtipu a sebeironii. Za války se začala programově věnovat rozhlasové tvorbě, především interpretaci národní klasiky, např. národních pohádek. Namluvila komentáře k několika filmům, ale především k Trnkovu celovečernímu animovanému filmu *Staré pověsti české*. Růžena Nasková se

Růžena Nasková a František Smolík, *Paličova dcera* (1941)

stala pro své diváky i posluchače interpretkou myšlenek, citů a skutků dramatických či literárních postav. Napsala vzpomínkovou knihu *Jak šel život*. Byla sestrou spisovatelky Heleny Malířové, manželkou malíře Františka Naskeho.

Antonie Nedošínská
(26. 6. 1885 – 17. 7. 1950)

Dramatická herečka, filmová představitelka převážně rolí „prostoduchých“ lidových a maloměstských matek dobrého srdce. Filmaři pro ni dokonce předělali Poláčkův román *Dům na předměstí*, kde se z románového domácího stala filmová paní domácí – zlá, nesnášenlivá a panovačná žena, podobně jako ve filmu *U snědeného krámu*.

Antonie Nedošínská a Theodor Pištěk, *Kariéra matky Lízalky* (1937)

Jaroslav Vojta, vl. jm. Vojta-Jurný
(27. 12. 1888 – 20. 4. 1970)

Přední herec Národního divadla a filmový herec. Pocházel z velké herecké rodiny – otec byl známý herec Alois Vojta-Jurný, sestra Hermína a bratr Adolf rovněž hráli divadlo. Už v osmnácti letech začal hrát s ochotníky a než se stal členem „kamenného“ divadla v Brně, prošel tvrdou školou u kočovných společností. Byl osobitý hlavně nenapodobitelným způsobem řeči, ale i smyslem pro humor. V roce 1920 se objevil poprvé před kamerou. Ve filmu vytvořil desítky filmových postav a postaviček. Ani ve vysokém věku nepřestával Jaroslav Vojta hrát – na divadle, v rozhlasu a televizi. Napsal vzpomínkovou knihu *Cesta k Národnímu divadlu*. Jeho legendu stále ožívují kuriózní vojtovské anekdoty, které se přenášejí z generace na generaci.

Eman (Emanuel) Fiala
(15. 4. 1889 – 24. 6. 1970)

Hudebník, lidový skladatel, divadelní a filmový herec, komik. Působil v Revoluční scéně, v Aréně, v Divadle Vlasty Buriana. Před kameru vstoupil poprvé v roce 1919 a do konce němé éry hrál ve více než dvaceti filmech, vedle komických rolí i tragické postavy. Ve zvukovém filmu se prosadil především v komediálních rolích, i když některé jeho postavy nesou rysy tragikomické, ba i tragické. Natočil na dvě stě filmů.

Jan Werich
(6. 2. 1905, Praha – 31. 10. 1980, Praha)

Český herec, dramatik, spisovatel, scenárista a publicista, bytostně lidský umělec. Spolu s J. Voskovcem, J. Honzlem

a J. Ježkem byl jednou z hlavních postav meziválečného Osvobozeného divadla, jedna z největších postav české kultury.

V roce 1926 spolu Jan Werich s Voskovcem poprvé autorsky spolupracují – nějaký čas spolupůsobí v redakci časopisu *Přerod* a tato spolupráce stojí u vzniku prvního Werichova a Voskovcova úspěšného divadelního kusu – slavné *Vest Pocket Revue*. Premiéra této hry, či spíše pásma, ovlivněného dadaistickou hravostí a poetikou, je na scéně Osvobozeného divadla v pražské Umělecké besedě 19. dubna roku 1927 a Voskovec s Werichem slaví obrovský úspěch. Stali se literární a klaunskou dvojicí, vytvořili novou divadelní komiku, silně ovlivněnou klasickou filmovou groteskou a tradicí cirkusových klauniád, spolu vytvořili originální komickou dvojici. Na scéně Osvobozeného divadla pak Jan Werich společně s J. Voskovcem působí až do jeho uzavření v roce 1938 – společně vytvoří mnoho nezapomenutelných divadelních her (k nimž hudební doprovod a písně složí další z výrazných osobností Osvobozeného divadla, klavírista a skladatel J. Ježek), z nichž ty nejslavnější, politicky a společensky angažované divadelní hry vznikají ve třicátých letech 20. století – v roce 1931 hra *Golem* a revue *Sever proti Jihu*, v roce 1932 *Caesar*, o další rok později pak *Osel a stín*, v roce 1934 pak hra *Kat a blázen*.

V roce 1935 Jan Werich s J. Voskovcem Osvobozené divadlo načas opouštějí a začínají působit pod hlavičkou tzv. Spoutaného divadla – ve stejném roce pak uvedou na jeviště divadelní hru *Balada z hadrů*. Do roku 1938, kdy je Osvobozené divadlo, opět již s Werichem a Voskovcem, uzavřeno, pak ještě dvojice Werich + Voskovec uvedou několik dalších her: *Nebe na zemi* (1936), *Rub a líc* (1936), *Těžká Barbora* (1937) a jiné.

V roce 1938, poté, co je Osvobozené divadlo uzavřeno (v listopadu 1938 je divadlu úředně odebrána koncese), odchází Jan Werich společně s J. Voskovcem a J. Ježkem do emigrace do Spojených států amerických – tady pak Jan Werich působí až do konce druhé světové války (ve Spojených státech Jan Werich s Voskovcem vystupují s anglickými verzemi svých her, od roku 1942 pak pracují pro Americký úřad pro válečné informace, v lednu roku 1945 pak dvojice debutuje na Broadwayi v adaptaci hry W. Shakespeara *Bouře*).

Po roce 1945 Jan Werich společně s J. Voskovcem Osvobozené divadlo obnovuje, a to jako Divadlo V+W – obnovená scéna ale neslouží divákům dlouho, po komunistickém puči v roce 1948 a následné Voskovcově emigraci do Spojených států amerických divadlo končí – posledním divadelním kusem, na němž Jan Werich s Voskovcem spolupracuje, je adaptace broadwayského muzikálu *Divotvorný hrnec* (do muzikálu Jan Werich připisuje české prvky, sám ztvárňuje postavu vodníka Čochtana).

Po Voskovcově odchodu do emigrace působí Jan Werich v mnoha pražských divadelních scénách, v letech 1956-1961 je pak Werich ředitelem pražského Divadla ABC. Jeho „spoluhráčem“ se přitom po J. Voskovcovi stává M. Horníček, s nímž uvádí na jeviště mnoho obnovených her Osvobozeného divadla.

Werich je významnou postavou českého, ať již meziválečného, tak i poválečného filmu. V období mezi dvěma světovými válkami natáčí společně s Voskovcem filmy *Pudr a benzin*, *Svět patří nám*, *Hej rup!* či *Peníze nebo život*,

hlavní roli (je to jeho jediný meziválečný film, kde hraje bez J. Voskovce) pak ztvární např. i ve filmu *U nás v Kocourkově*. Po druhé světové válce se pak Jan Werich objevuje ve filmech *Císařův pekař a pekařův císař*, *Byl jednou jeden král* (v tomto snímku se setkává s V. Burianem, který v tomto filmu získává jednu ze svých posledních možností ukázat své herectví na filmovém plátně) a *Až přijde kocour*. Filmuje a spolupracuje jako scénárista, těžiště jeho filmové práce se přeneslo do loutkového a kresleného filmu. Pro diváky a posluchače se stal zosobněním lidové moudrosti a nesouhlasu s bezprávím. Před kamerou se objevuje sporadicky, více se uplatnil v televizi, ve vlastních adaptacích klasických literárních předloh – např. v inscenacích *Uspořádaná libra*, *Medvěd*, *Kočár nejsvětější svátosti* či *Slzy, které svět nevidí*. Po roce 1968, kdy se v období tzv. pražského jara postavil za demokratické síly, které chtějí nastolit změny ve společnosti, je Jan Werich za husákovské normalizace postaven mimo hlavní proud tehdejší československé kultury a víceméně až do své smrti je pak záměrně komunistickým režimem opomíjen (v roce 1978 nicméně z donucení podepíše tzv. Antichartu). V letech normalizace dostal jedinou roli – hrál kouzelného dědečka pana Wiolu v televizním seriálu *Pan Tau*.

Jan Werich je též autorem několika knih, nejznámější jsou pak patrně jeho pohádkové příběhy *Fimfárum*.

Jan Werich, Jiří Sovák a Stella Zázvorková, *Uspořádaná libra* (1963)

Světlá Svozilová

(13. 11. 1906, Brno – 25. 2. 1970, Praha)

Ve třicátých a čtyřicátých letech patřila k oblíbeným českým filmovým herečkám. Vystudovala konzervatoř, hrála v Osvobozeném divadle, v Divadle Vlasty Buriana, Městských divadlech pražských a zakotvila v Divadle na Vinohradech. Nejznámější filmy: *Madla z cihelny*, *Hrdinný kapitán Korkorán*, *Uličnice*, *Kvočna*, *Mravnost nade vše*, *Babička*, *Týden v tichém domě*, *Nejlepší člověk* aj.

Bohuš (Bohumil) Záhorský

(5. 2. 1906 – 22. 9. 1980)

Začal studovat konzervatoř, ale brzy dal přednost praxi, uplatnil se v Osvobozeném divadle a od roku 1946 měl stálé angažmá v Národním divadle. S filmem navázal kontakt už během působení v Osvobozeném divadle,

hrál v několika filmech V+W. Později, prvního starce hrál už v jedenačtyřiceti letech, začal zpodobňovat dědečky všeho druhu, včetně těch pohádkových. Hrál např. ve filmech *Pudr a benzin*, *Hej rup!*, *Svět patří nám*, *Ves v pohraničí*, *Hrátky s čertem*, *Limonádový Joe* (promítáno na ZÚ), *Císařův pekař*, *Srpnová neděle* (společně se svou ženou Vlastou Fabiánovou), *Vyšší princip* (i tento vynikající film měli členáři Klubu možnost shlédnout v kinosálu velvyslanectví).

Jan Pívec

(19. 5. 1907, Praha – 10. 5. 1980)

Přední herec Národního divadla a také filmový a televizní herec. První filmovou roli získal ještě v němém filmu v roce 1929. Následovala řada dalších rolí a po válce měl ještě možnost zahrát si ryze komediální až karikaturní roli správce Slámy v *Divé Báře* a naopak temnou až bestiální postavu esesáka ve *Vsi v pohraničí*. Zatímco triumfoval na jevišti, ve filmu se pro něj už nenašla žádná významnější role, a proto se v roce 1962 s filmovým herectvím rozloučil definitivně. Velkou tragikomickou roli mu přinesla v šedesátých letech televize – nešťastný oficiál Konopka z *Příběhu dušičkového* a především manžel Jiřiny Šejbalové z tragikomedie *Láska jako trám*. Napsal knihu vzpomínek *Thespidova kára Jana Pívce*, vyšla až pět let po jeho smrti.

Jan Pívec a Jiřina Šejbalová, *Láska jako trám* (1967)

Dana Medřická

(11. 7. 1920 – 21. 1. 1983)

Přední herečka mimořádného charakteru, citu a talentu, umělkyně navýsost opravdová, vitální a teple lidská. První velký úspěch jí přinesla role Slávky Hlubinové ve Šrámkově *Měsíci nad řekou*, kterou hrála na jevištích v Plzni i Praze, ale v níž zazářila především ve stejnojmenném filmu Václava Kršky z roku 1953. Na scéně Městských divadel pražských v letech 1954-1959 a Národního divadla 1959-1983 vytvořila desítky různorodých ženských postav světového repertoáru. Její interpretace se vyznačovaly neokázalostí, prostou i jedinečnou schopností vystihnout komické i tragikomické charaktery. K jejím životním rolím kromě Šrámkovy Slávky patřila Blanche v *Tramvaji do stanice Touha* T. Williamse, titulní role v Brechtově *Matce Kuráži*, ale především Erži Orbánová v *Kočíci hře* maďarského autora Istvána Örkényho. Záslouhou mistrovského výkonu Dany

Medřické se *Kočičí hra* stala divácky neúspěšnější hrou v historii Národního divadla a dosáhla 403 repríz. Medřická dávala vždy divadlu přednost před filmem, ale přesto vytvořila na pět desítek filmových rolí. Také na televizní obrazovce se Medřická objevila v několika seriálech, např. *F. L. Věk* nebo *Nemocnice na kraji města, Sňatky z rozumu*. Nezapomenutelným zůstal herecký koncert dvojice Medřická – Höger v televizním komorním dramatu *Romeo a Julie na konci listopadu*.

V roce 1979 zemřel po delší nemoci její celoživotní partner herec Václav Vydra, s nímž žila od roku 1945 a vychovávala syna Václava, dnes dalšího pokračovatele herecké dynastie Vydrů. Dana Medřická brala všechny své role na jevišti i v životě vážně a zodpovědně, zapomínala jen sama na sebe. Jejímu „babímu létu“, vztahu se Španělem Artemiem, který v padesátých letech žil v Praze a patřil tehdy k jejím obdivovatelům, nebylo už dopřáno mnoho času. Jejich manželství trvalo jen něco přes rok. Zemřela na selhání srdce.

Dana Medřická a Karel Höger, *Romeo a Julie* na konci listopadu (1971)

Rudolf Hrušínský, vl. jm. Böhm (17. 10. 1920 – 13. 4. 1994)

Jeden z nejlepších a nejosobnějších herců. Potomek hereckých rodů Červíčků a Budínských, které sahají až k Josefu Kajetánu Tylovi. Matka byla Hermína Červíčková, otec Rudolf Hrušínský (vlastním jménem Rudolf Böhm, užíval také umělecké jméno Otomar Otovalský). Narodil se doslova za jevištěm po představení *Taneček panny Márinky*. Cestoval s kočovnou společností své babičky Anny Budínské-Červíčkové. Už v dětství hrál několik rolí v divadle.

Hrušínského herecký rejstřík byl opravdu neuvěřitelný: od komediálních postavíček udivujících svým temperamentem a lišáctvím až po ďábelsky strnulé záporáky, kteří nikdy nezmění výraz tváře, ale přesto z nich jde po celou dobu zloba a strach. Na herectví Rudolfa Hrušínského měl v začátcích největší vliv E. F. Burian a poté Městská divadla pražská, kde vytvářel velké mladické a mužské role, od roku 1960 působil v Národním divadle. V pozdějších letech se z něho vyvinul charakterní herec, jenž procházel od komediálních k dramatickým rolím a naopak. Diváky udivoval svým klidem, nulovou mimikou, rozvážnými gesty a melancholickými očima. Duševní rozpoložení postavy a nové pohnutky dokázal přetvořit jen pouhou změnou intonace svého klidného hlasu. V diváckém povědomí byl znám i jako vášnivý rybář.

Krátce po zahájení profesionálního herectví započal pravidelně i s rozmnožováním své filmografie, která čítá téměř na dvě stě titulů. Spolupracoval s rozhlasem a televizí.

Po podpisu Dvou tisíc slov v roce 1968 byl několik let bez práce a měl zakázanou činnost. Přišel tím o místo asistenta na DAMU, ale také o zahraniční nabídky. Zákaz mimodivadelní činnosti byl šťastně prolomen, když Hrušínský poslal odvážný protest, odvolávající se na právo na práci podle Ústavy, prezidentu Husákovi. Počínaje Vlášilovým filmem *Dým bramborové natě*, kde sehrál doktora Meluzína, vznikla řada filmových a televizních rolí, z nichž mnohé patří do zlatého fondu české kinematografie. Dobrovolně povinná účast na schůzi, vydávané pak za „Antichartu“ (1977), povolila posléze i zákazy kolem Hrušínského a dokonce ho občas velkopansky pozval ministr vnitra Obzina na hon (předtím herci v době nemilosti vzali pušku i rybářský lístek).

Po převratu v roce 1989 byl poslancem československého Federálního shromáždění za Občanské fórum. Své vzpomínky shrnul do knížek *Muž, který trvá na svém* (1992), *Kronika rodu Hrušínských* (1994) a manželka *Eva Hrušínská vzpomíná...* (1998). Kromě toho také několikrát působil i jako divadelní režisér, je také autorem jedné detektivní divadelní hry *První případ* z roku 1944.

Jeho poslední filmovou rolí, vyvdorovanou na zhoršujícím se stavu (pouštěli ho na natáčení z nemocnice), byl prezident Hácha ve vynikající inscenaci *Noc rozhodnutí* (1993) podle scénáře J. S. Kupky.

Rudolf Hrušínský zemřel po těžké nemoci 13. dubna 1994 v Praze ve věku nedožitých sedmdesáti čtyř let. V herecké tradici pokračují synové Rudolf Hrušínský ml. (*1946) a Jan Hrušínský (*1955) i vnoučata Rudolf Hrušínský nejml. (*1970) a Kristýna Hrušínská (*1985).

Rudolf Hrušínský, *Rozmarné léto* (1967)

KINEMATOGRAFIE

Vítězem MFF v Karlových Varech je španělský film *Moskytiéra*

Vítězem 44. ročníku Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech je film *Moskytiéra* španělského režiséra Augustiho Vily. Zvláštní cenu poroty si z ceremoniálu ve Velkém sále Thermal odnesl režisér Jan Svěrák za snímek *Kuky se vrací*. Je spojena s finanční částkou 20 000 dolarů (zhruba 400 000 korun). Svěrák už v Karlových Varech zvítězil před patnácti lety, kdy tu uvedl nízkorozpočtový snímek *Jízda*. V roce 2007 tu získal diváckou cenu za *Vratné lahve*. Další Křišťálový glóbus za dlouholetý přínos světové kinematografii převzal za ovací publika vestoje na závěr ceremoniálu ruský režisér, scenárista, producent a herec Nikita Michalkov. Připomněl přitom jedno ocenění, které už kdysi dostal od pražského festivalu Zlatý golem. „Bylo velice podobné Oscarovi, který dlouho žil za socialismu,“ podotkl. Udělila mu ji tehdy konkurenční přehlídka, s níž Karlovy Vary v první polovině devadesátých let dva roky bojovaly o místo na slunci.

Cenu za režii udělila mezinárodní porota, v jejímž čele byl americký producent Ron Yerxa, chorvatskému režisérovi Rajku Grličovi za film nazvaný *Zůstane to mezi námi*. Natočil ho v koprodukcii se Srbskem a Slovinskem. Ironicky v něm pohlíží na moderní evropský velkoměstský život a zabývá se obtížemi, které si způsobí záletný muž. Grlič před čtyřiceti lety studoval režii na pražské FAMU u Elmara Klose. „Jsem rád, že jsem tuto cenu dostal i díky němu,“ řekl.

Ceny za nejlepší herecké výkony byly uděleny Anais Demoustierové ve francouzském filmu *Sladké zlo* a ex-aequo Mateuszi Kościukiewiczovi a Filipu Garbaczovi za role v polském snímku *Matka Tereza od koček*. Garbacz byl ve Varech oceněn i vloni, kdy dostal zvláštní uznání v této kategorii.

Zvláštní uznání patří ruskému filmu *Jiné nebe*, který natočil režisér Dmitri Mamulia, a také íránskému filmu *Jsou věci, které nevíš*, jehož režisérem byl Fardin Saheb Zamani.

Celovečerní debut Tomáše Mašína *3 sezóny v pekle*, rovněž uvedený v hlavní soutěži, vyšel naprázdno. Bez ocenění zůstaly i časosběrný projekt dokumentaristky Heleny Třeštíkové s názvem *Katka*, zařazený do soutěže dokumentů, a dva debuty – *Zoufalci* Jitky Rudolfové v sekci Na východ od Západu a road movie *Dvojka* Jaroslava Fuita, který se objevil v soutěžní sekci Fórum nezávislých.

Dokumentární porota ocenila v kategorii do 30 minut litevský snímek *Řeka*, jehož tvůrci jsou Julija Gruodienėová a Rimantas Gruodis, a v kategorii nad 30 minut švédský snímek *Familia* dokumentaristů Mikaela Wiströma a Alberta Herskovitse. Deset titulů bylo uvedeno v sekci Na východ od Západu, jejíž porota udělila hlavní cenu filmu *Aurora*, který režisér Cristi Puiu natočil v koprodukcii Rumunska, Francie, Švýcarska a Německa. Zvláštní uznání získal režisér Veiko Ounpuu za snímek s názvem *Pokoušení svatého Toníka*, na jehož vzniku se podílely kinematografie Estonska, Švédska a Finska. Diváckou cenu dostal na základě ankety dánský film *Veteráni*. Součástí slavnostního večera bylo připomenutí zahraničních i domácích herců,

kteří od minulého MFF zemřeli. Když se objevily záběry s Vladimírem Dlouhým a Ladislavem Smoljakem, lidé v sále spontánně zatleskali. Prezident festivalu Jiří Bartoška pak poděkoval všem, kteří festival finančně podporují, svým spolupracovníkům i divákům. Pozval je na 46. ročník, který v Karlových Varech začne 1. července 2011.

Na MFF v Karlových Varech rozdaly ceny nestatutární poroty

Šest nestatutárních porot 45. ročníku Mezinárodního filmového festivalu (MFF) v Karlových Varech rozdalo své ceny. Mezi oceněnými tvůrci dominovali filmaři z Evropy, kteří si odnesli po šesti cenách. Dále uspěly íránské a irácké snímky. Cenu Nezávislá kamera udělovanou posedmé Českou televizí pro nejlepší film Fóra nezávislých obdržel letos film *Čtyři lvi* britského režiséra Christophera Morrise. Cenu Europa Cinemas Label, kterou uděluje síť kin Europa Cinemas v Evropě, získal snímek Rajka Grliče *Zůstane to mezi námi*. Porota Fipresci sdružující filmové kritiky a novináře ocenila film *Hitler v Hollywoodu* režiséra Frédérica Sojchera. Ekumenická porota vybrala jako nejlepší ruský film *Jiné nebe* režiséra Dmitrije Mamuliji. Porota Mezinárodní federace filmových klubů FICC udělila Cenu Dona Quijota španělskému snímku *Moskytiéra*. Porota sítě provozovatelů asijských kin Netpac ocenila snímek *Syn Babylonu* režiséra Muhammada Daradžího. Cenu Netpac získal také íránský režisér Alí Zamaní Esmatí za film *Orion*.

Letní filmová škola v Uherském Hradišti

Na čtyři sta filmů v sedmi kinosálech a dvou letních kinech zhlédli diváci na největším nesoutěžním filmovém festivalu v České republice. Šestatřicátý ročník nabídl pestrý pohled na kupříkladu latinskoamerickou či islandskou kinematografii. Mezi dalšími programovými sekcemi bylo možno najít netradiční filmové lahůdky – celý jeden blok obsadily snímky o fotbale, návštěvník dostal možnost seznámit se hlouběji s díly oscarového tvůrce Jána Kadára či legendárního francouzského režiséra Jacquese Tatiho. Výraznou sekcí byla i ta s názvem Film noir, která představila tento temně laděný detektivní žánr českému divákovi v dosud nejrozsáhlejší kolekci.

V sekci obskurních filmů z let devadesátých byl i snímek *Eliška má ráda divočinu* s Bolkem Polívkou

Z českých tvůrců se na festivalu představil s novinkou Robert Sedláček. *Největší z Čechů* líčí životy rekordmanů a překonatelů kuriozit, kteří zcela propadli tomuto netradičnímu koníčku. Cyklus s názvem Divoká devadesátá připomenul méně známé české snímky devadesátých let. Nechyběly lektorské úvody před každou projekcí, v rámci „školy“ proběhla řada besed a diskusí s tvůrci a filmovými odborníky.

Hlavním hostem letošní LFŠ byl britský kontroverzní režisér Ken Loach. Ten zde uvedl svůj nejnovější snímek *Hledá se Eric* z roku 2009, který soutěžil mj. i na festivalu v Cannes a v Karlových Varech. Loach a další čtyři tvůrci na festivalu obdrželi Výroční cenu Asociace českých filmových klubů, která celou akci pořádá.

Mezinárodní festival filmů pro děti a mládež ve Zlíně

Ve Zlíně se letošního roku konal již 50. ročník Mezinárodního festivalu filmů pro děti a mládež. První přehlídky českého a slovenského filmu se v něm konaly v letech 1941 a 1942 pod názvem Filmové žně (též Zliennale). Ty jsou dodnes považovány za počátek tradice filmových festivalů v Československu. Dějiny zlínského filmového festivalu se začaly psát v roce 1961, kdy se konal historicky první ročník přehlídky filmů pro děti a mládež. Postupem času se festival rozrůstal co do počtu filmů, hostů i kinosálů. Jistým mezníkem se stal 48. ročník, kdy festival získal šest nových kinosálů a celkový počet se tak vyšplhal na třicet projekčních míst.

Ve zlínských ateliérech působili renomovaní tvůrci Karel Zeman, Hermína Týrlová, Alexander Hackenschmied, Břetislav Pojar nebo Josef Pinkava. Slavná filmařská tradice dnes ve Zlíně pokračuje na dvou filmových školách. A právě spojení filmové a filmařské tradice dává zlínskému festivalu punc jedinečnosti. Na místě s tak jedinečnou historií totiž každoročně dochází k propojení dvou pólů filmového světa: diváckého a tvůrčího.

VÍTĚZOVÉ FILM FESTIVALU ZLÍN 2010 - VÍTĚZNÉ FILMY ROKU 2010

Mezinárodní porota pro hraný film: Zlatý střevíček – nejlepší hraný film pro děti:

Kouzelný strom / Magic Tree (režie Andrzej Maleszka, Polsko)

Zlatý střevíček – nejlepší hraný film pro mládež:

Sebbe / Sebbe (režie Babak Najafi, Švédsko)

Cena města Zlína – zvláštní uznání hranému filmu pro děti:

Krokodýlové / Crocodiles (režie Christian Ditter, Německo)

Cena Miloše Macourka – zvláštní uznání hranému filmu pro mládež:

Můj milý deníčku / Dear Lemon Lima (režie Suzi Yoonessi, USA)

Mezinárodní porota pro animovaný film: Zlatý střevíček – nejlepší animovaný film:

Ztracen a nalezen / Lost and found (režie Philip Hunt, Velká Británie)

Cena Hermíny Týrlové – cena pro mladého tvůrce do 35 let:

Zaměstnání / Employment (režie Santiago Bou Grasso, Argentina)

Mezinárodní odborná porota pro soutěž evropských debutů:

Cena Evropa:

Když chci, tak si písknu / If I want to whistle, I whistle (režie Florin Serban, Rumunsko)

Zvláštní cena poroty:

Tiché hlasy / Silent voices (režie Léa Fehner, Francie)

Mezinárodní odborná porota pro hraný film zemí Visegrádu:

Cena ministra kultury ČR:

Kočičky / Mall girls (režie Katarzyna Roslaniec, Polsko)

Porota FICC:

Cena Dona Quijota:

Karla a Jonas / Karla and Jonas (režie Charlotte Sachs Bostrup, Dánsko)

Speciální cena FICC poroty:

Indián / Indian (režie Ineke Houtman, Nizozemsko)

Ekumenická porota:

Cena ekumenické poroty pro děti:

Indián / Indian (režie Ineke Houtman, Nizozemsko)

Cena ekumenické poroty pro mládež:

Sebbe / Sebbe (režie Babak Najafi, Švédsko)

Mezinárodní dětská porota pro hraný film pro mládež:

Hlavní cena dětské poroty – nejlepší hraný film pro mládež:

Ozvěny duhy / Echoes of the rainbow (režie Alex Law, Hongkong, Čína)

Mezinárodní dětská porota pro hraný film pro děti:

Hlavní cena dětské poroty – nejlepší hraný film pro děti:

Krokodýlové / Crocodiles (režie Christian Ditter, Německo)

Divácká obec:

Zlaté jablko nejúspěšnějšímu hranému filmu: **Bouře / Storm** (režie Giacomo Campeotto, Dánsko)

Zlaté jablko nejúspěšnějšímu animovanému filmu: **Hip, hop, hopityhop / Hoppeldihop** (režie Ralf Kukula, Německo)

Uznání za tvůrčí přínos ve filmové tvorbě pro děti a mládež: Zdeněk Svěrák

V Benátkách bude mít premiéru nový Švankmajerův film

Na blížícím se 67. ročníku mezinárodního festivalu v Benátkách bude mít premiéru nový česko-slovenský film Jana Švankmajera *Přežít svůj život*. Festival se uskuteční od 1. do 11. září, Švankmajerův snímek na něm bude uveden mimo soutěž, oznámila Markéta Šantrochová z Českého filmového centra. V českých kinech se snímek podle informací Unie filmových distributorů objeví od 4. listopadu. V minulosti byly na festivalu v Benátkách uvedeny také české filmy *Lištičky* v roce 2009 v sekci Critic's Week a *Venkovský učitel* v roce 2008 v sekci Venice Days.

Miloš Forman obdrží na festivalu v Curychu cenu za celoživotní dílo

Americký režisér českého původu Miloš Forman se stane letošním držitelem čestné ceny Curyšského filmového festivalu, který se v největším švýcarském městě uskuteční od 23. září do 3. října. Osmasedmdesátiletý filmař tak bude oceněn za celoživotní dílo, oznámili pořadatelé festivalu

podle agentury DPA. Na curyšském festivalu bude rovněž uveden Formanův nejnovější film *Dobře placená procházka*, který měl v České republice světovou premiéru už loni. Kromě toho švýcarští organizátoři chystají retrospektivu Formanových nejvýznamnějších děl, mezi něž patří oscarové filmy *Přelet nad kukaččím hnízdem* či *Amadeus*. Na soutěžním festivalu má být rovněž promítnuto šedesát nových filmů z celého světa.

Loutkový film Jana Baleje byl oceněn na festivalu v Brazílii

Loutkový film *Jedné noci v jednom městě* režiséra a výtvarníka Jana Baleje získal další festivalovou trofej v Brazílii. Ještě tři roky od premiéry zabodoval na šestém ročníku festivalu Fantaspoa v brazilském městě Porto Alegre. Jan Balej v současnosti intenzivně připravuje natáčení svého celovečerního filmu *Malá z rybárny* na motivy pohádky Hanse Christiana Andersena *Malá mořská víla*.

Fresh Film Fest nabídl v Praze na 150 filmů

Sto padesát filmů a dva britské kultovní seriály uvedl mezinárodní festival debutů a studentských filmů Fresh Film Fest. Jeho sedmý ročník se uskutečnil poprvé v Praze, kam ho organizátoři přemístili z Karlových Varů.

Fresh Film Fest je soutěžní přehlídka debutů a studentských filmů. Vznikla po boku mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech, kde se také dosud konala. Pozvání do hlavní poroty přijala hvězda dánského filmu Christoffer Boe, držitel Zlaté kamery pro nejlepší debut v Cannes za film *Rekonstrukce*, a také Daniel Mulloy, jeden z nejúspěšnějších evropských tvůrců nezávislé krátkometrážní tvorby. Domácí tvůrce v porotách zastoupila režisérka a animátorka Michaela Pavlátová a filmová a divadelní herečka Martha Issová.

Redakční poznámka: Po několik let jsme čtenáře Kulturního klubu a další diváky zvali na projekci vítězných snímků uvedeného festivalu v rámci Klubového promítání na českém velvyslanectví. Vzhledem k malému zájmu jsme letošní rok od projekce upustili.

V Mladé Boleslavi se začal natáčet film *Lidice*

Režisér Petr Nikolaev začal v bývalé věznici v Mladé Boleslavi natáčet film *Lidice*, který připomene tragický osud této středočeské obce za druhé světové války. Pomyslné první klapky se zúčastnil i ministr zahraničí Karel Schwarzenberg. Symbolicky tak navázal na svého strýce Františka, který byl v roce 1957 hlavním řečníkem na slavnostním znovuoživení pomníku obětím lidické tragédie v americkém městečku Lidice.

V kulisách mladoboleslavské věznice se začal odehrávat příběh kriminálního Šímy v podání Karla Rodena, který si ve věznici odpykává trest za zabití. Zastal se tam nově přivezeného mladého vězně Fialy. Oba se do vězení dostali kvůli lásce. Šíma kvůli ní zabíjel. Fiala zase ve snaze zalíbit se poslal své milé dopis, v němž se vychloubal odbojovou činností. Dopis se ale stal záminkou pro vypálení Lidic a Fiala za něj nakonec zaplatil životem. Producent Adam Dvořák novinářům řekl, že postava Šímy má reálný základ. Popisuje příběh vězně, který jako jediný muž přežil

lidickou tragédií. Dožil prý ve vesnici blízko Lidic, pracoval v nedalekém dole a nikdo netušil, kde byl kdysi jeho skutečný domov. Premiéra je naplánována na 9. června 2011.

Thriller *Kajínek*

Kriminální thriller *Kajínek* zaujal podle očekávání hned po premiéře filmové fanoušky a umístil se v čele tabulky návštěvnosti českých kin. Za první víkend ho podle informací Unie filmových distributorů zhlédlo 119 602 diváků, kteří v pokladnách nechali 15,5 milionů korun. Film, který je režijním, scenáristickým i producentským debutem Petra Jáklů, tak pozměnil historické žebříčky nejúspěšnějších „prvních víkendů“ domácích filmových novinek. Přišlo na něj dokonce o 12 000 diváků více než na dosavadního držitele návštěvnického rekordu; Svěrákovy *Vratné lahve*. Ty přilákaly v roce 2007 před filmová plátna vzápětí po premiéře „jen“ 107 357 diváků.

Jáklův film se přitom svým vyzněním staví jasně na Kajínkovu stranu. Podle něj se muž, kterého proslavil především útek z nejtřeženejší tuzemské věznice Mírov, stal obětí policejního komplotu a „sedí“ nevinně. Dvojnásobnou vraždu a pokus o třetí v plzeňských borských serpentinách v roce 1993 prý nespáchal.

Kajínek o obnovu procesu usiluje už řadu let. Při vyšetřování i soudním procesu došlo hned k několika závažným chybám, například svědci odvolávali svědectví, nebyla učiněna rekonstrukce. I proto má slavný vězeň po útěku dodnes řadu podporovatelů. Jde o dobře koordinovanou reklamní kampaň na film, nebo se po sedmnácti letech skutečně objevily dosud opomíjené důkazy, svědčící o jeho nevině? „Nevím, jestli je to koordinovaná reklamní akce, ale my skutečně prošetřujeme nové trestní oznámení ve věci pana Kajínka,“ řekla mluvčí Inspekce policie Martina Lídlová. Je podle ní oznámení relevantní: „Prošetřujeme. Musíte počkat,“ dodala.

Herci Konstantin Lavroňenko a Tatiana Vilhelmová navštívili Jiřího Kajínka ve vězení

V Itálii bylo oceněno DVD s filmem *Marijka nevěrnice z roku 1934*

Součástí mezinárodního festivalu archivních a restaurovaných filmů Il Cinema Ritrovato, který v červenci skončil v Bologni, bylo udílení cen za nejlepší DVD. V kategorii Nejlepší znovuobjevený film zvítězilo české DVD s filmem *Marijka nevěrnice z třicátých let minulého století*, u jehož

vzniku stál Národní filmový archiv (NFA). Baladický milostný příběh zasazený do autentického prostředí podkarpatských horalů, natočil podle námětu Ivana Olbrachta a scénáře Karla Nového v roce 1934 spisovatel Vladislav Vančura, který už měl tehdy za sebou režie hraných filmů *Před maturitou* a *Na sluneční straně*. Šlo tehdy o jeden z významných pokusů o vytvoření skutečně uměleckého díla v české kinematografii, které realisticky zachytilo život na Podkarpatské Rusi. Autorem filmové hudby byl Bohuslav Martinů.

Česká scénáristka byla úspěšná v Cannes

Scenáristka Irena Hejdová převzala na filmovém festivalu v Cannes zvláštní uznání za filmovou adaptaci knihy *Paměť mojí babičce* od spisovatelky Petry Hůlové. Tím se stala vůbec prvním českým scénáristou, který získal ocenění v rámci mezinárodního scénáristického workshopu Scrip Teast.

Scrip Teast je zhruba roční program pro scénáristy ze střední a východní Evropy. Organizuje ho Nezávislá filmová nadace (Independent Film Foundation) a jeho uměleckým ředitelem je polský režisér a producent Dariusz Jablonski. Do spolupráce na projektu jsou zapojeny stovky filmových producentů akreditovaných na festivalu v Cannes a zástupci evropských filmových festivalů v Berlíně a Karlových Varech.

Hejdovou do workshopu přihlásila společnost Negativ, která před třemi lety také zakoupila od spisovatelky Petry Hůlové práva na zfilmování knihy *Paměť mojí babičce*. Děj románu se odehrává v Mongolsku a jeho osou je vyprávění žen tří generací o všem, co v životě zažily, viděly a prožily. Sama spisovatelka obdržela za svoji prvotinu vydanou

v roce 2002 několik ocenění, mimo jiné cenu Magnesia Litera v kategorii Objev roku. (mk)

Český dokument zvítězil ve Washingtonu

Na mezinárodním filmovém festivalu Politics on Film ve Washingtonu získal Hlavní cenu dokumentární film Petra Jančárka a Martina Vidláka *Václav Havel - Praha, Hrad*. Tento film měl v České republice premiéru 29. prosince 2009 na ČT 1 v den 20. výročí prvního zvolení Václava Havla prezidentem Československa, mapuje příchod Václava Havla a jeho přátel na Pražský hrad a jejich působení v Kanceláři prezidenta republiky od 29. prosince 1989 až do prvních svobodných voleb v červnu 1990.

Druhý ročník festivalu zaměřeného na filmy s politickou tematikou vybíral z přihlášené stovky filmů. (mk)

Studenti FAMU byli úspěšní v USA

Čtyři dokumenty z cyklu České televize *Děti 50. let* vyhrály o víkendu hlavní ceny na mezinárodním festivalu Worldfest v texaském Houstonu.

Na slavnostním ceremoniálu získaly ceny snímky *Jeden život* od režisérky Ivy Jeřábkové a *Jsem na zahradě* od Petra Hátleho (platinová a zlatá medaile v kategorii televizní dokumentární cyklus), *Dáša se vrací* Adély Kroupové (zlatá medaile v kategorii nezávislých studentských filmů) a *Mému otci* Jana Oravského a Kateřiny Borecké (zlatá medaile v kategorii dokumentů).

Cyklus *Děti 50. let* vznikl ve spolupráci Sunfilms, ČT a FAMU. Studenti filmové školy natočili sedm snímků, jejichž tématem byly osudy dětí politických vězňů z Československa padesátých let. (mk)

FOTOGRAFIE

Slavná česká primabalerina Daria Klimentová vystavuje snímky baletek

Zákulisí baletu viděné hledáčkem fotoaparátu primabaleriny Darii Klimentové představuje výstava v pražské galerii Artfoto. Návštěvníci tak mohou obdivovat snímky z šaten a zákulisí baletního prostředí, které umělecký kolega Klimentové Jaroslav Pejčoch obohatil o nový rozměr metodou

takzvané manipulované fotografie. Klimentová fotografuje asi deset let. Na současné výstavě zaujmou například snímky jejích kolegyně z Anglického národního baletu Adély Ramirézové a Tamary Rojové. Cit pro detail vynesl její fotografie do anglických baletních kalendářů, katalogů tanečních potřeb a časopisů. Také se ve světě dočkala několika výstav. Současná expozice se koná u příležitosti osmého ročníku mistrovských kurzů baletu Masterclass, jichž je

Klimentová iniciátorkou a uměleckou ředitelkou. **Výstava potrvá do 10. září.**

Oceněný Josef Koudelka

Ve světě známý český fotograf Josef Koudelka převzal v nedávných dnech medaili Artis Bohemiae Amicis (Přátelé českého umění) za šíření dobrého jména české kultury.

Josef Koudelka proslul především svými snímky ze srpna roku 1968, na kterých se mu podařilo zachytit okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy. Tyto fotografie tajně vyvezl ze země a seznámil s těmito událostmi svět. V době prvního výročí invaze byly anonymně publikovány v mnoha mezinárodních časopisech. V roce 1984 Josef Koudelka přiznal své autorství a v Československu byly fotografie prvně publikovány v roce 1990.

V dnešní době patří Josef Koudelka k nejvýznamnějším světovým fotografům. Od roku 1974 je členem agentury Magnum Photos. Dlouhou dobu působil v zahraničí a má české a francouzské občanství. Fotograf pak také věnoval českému státu kolekci svých snímků – soubor, který má hodnotu několika milionů korun obdrží Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze. (mk)

HUDBA

Dirigent Netopil povede Berlínskou filharmonii místo Mackerrase

Mladý český dirigent Tomáš Netopil, který patří v současnosti k nejvýraznějším talentům ve svém oboru, bude debutovat u Berlínské filharmonie. Taktovky se ujme na třech koncertech po nedávno zesnulém světoznámém australském dirigentovi siru Charlesi Mackerrasovi. Koncerty se uskuteční 30. září, 1. a 2. října v německé metropoli se zcela českým repertoárem. ČTK to potvrdil dirigent Netopil, který atraktivní nabídku u prestižního orchestru bez váhání přijal. Program zůstane pod Netopilovým vedením nezměněn. Zazní *Tři fragmenty z opery Julietta aneb Snář* Bohuslava Martinů a *Sedmá symfonie* Antonína Dvořáka. „Pocity jsou veliké a zároveň smíšené, protože mne jeho úmrtí velmi zarmoutilo,“ uvedl letos pětatřicetiletý šéfdirigent Národního divadla v Praze. Mackerrase považoval za legendu a svůj vzor a pod jeho taktovkou si měl možnost zahrát již jako houslista v Talichově komorním orchestru. „Debut u Berlínských filharmoniků je pro mne zavazující, ale velmi se na něj těším,“ řekl Netopil.

Festival Struny podzimu nabídne tři hvězdy jazzové scény

Projekt norského saxofonisty Jana Garbareka, výlety do klasické hudby amerického pianisty Brada Mehldaua a poctu Sarah Vaughanové v podání vokalistky Dianne Reevesové představí v jazzové části svého programu mezinárodní hudební festival Struny podzimu. Jeho 15. ročník se uskuteční od 19. září do 21. listopadu a na různých místech v Praze nabídne tři programové řady, pět nových koncertních prostor, deset večerů a sedm premiér.

Prague Proms

Letošní, už 6. ročník festivalu Prague Proms uzavřela opera *Aida* v méně častém koncertním provedení vybraných pasáží. Jak připomíná programový text, navzdory všeobecně vžitému přesvědčení, že Verdi *Aidu* zkomponoval k oslavě otevření Suezského průplavu v roce 1869, ve skutečnosti ji skládal na zakázku Ismaila Pashy, egyptského chediva, pro představení v lednu 1871. Premiéra *Aidy* se nakonec s velkým ohlasem konala až 24. prosince 1871.

Po *Noci Beatles*, po *Mahlerově noci* věnované 150. výročí narození Gustava Mahlera a čtvrté *Hollywoodské noci* následovala na festivalu Prague Proms *Alpská noc*. Ve Smetanově síni Obecního domu v Praze ji provedl Český národní symfonický orchestr. Pod taktovkou Libora Peška zahrál *Alpskou symfonii* Richarda Strausse a doplnil ji málo známou *Pastorální symfonií pro alpský roh a orchestr*, kterou zkomponoval Mozartův otec Leopold. Alpský roh je nástroj, který měří čtyři metry a používá se v horách jako prostředek komunikace.

Zatímco řada koncertů jazzové a komorní hudby „navštívila“ různé pražské jazzové kluby, „hrála“ na Žofíně, v Redutě i v Muzeu české hudby, ale také v chrámu sv. Barbory v Kutné Hoře, symfonická část festivalu se odehrávala ve Smetanově síni Obecního domu v Praze. Jazz a symfonická hudba Prague Proms, které byly představeny pod názvem *Jazz Meets the Symphony* vystihuje jeho podtitul „Jazz se setkává se symfonickou hudbou“. Zazněl na něm Bach vedle Zawinula, Debussy s Bernsteinem, Gershwin s Gillespiem, Carmichael i Armstrong... Dirigent a aranžér koncertu Lalo Schifrin (autor hudby k hollywoodským filmům a televizním seriálům, mj. *Cincinnati Kid*, *Frajer Luke*, *Bullittův případ*, *Brubaker*, *Cooganův trik*, *Návrat od řeky Kwai*, *Charlieho andělci*, *Shrek 2*, a *Mission: Impossible*) uvedl rovněž své vlastní skladby.

Brněnská Reduta

Divadlo Reduta na Zelném trhu v Brně je považováno za nejstarší divadelní budovu ve střední Evropě, kde se prokazatelně hrálo od roku 1669. Budova vznikla postupnými přestavbami v místě středověké zástavby. Na místě dnešní stavby stála ve 14. století středověká taverna, která svou funkci plnila i přes četné přestavby až do konce 18. století. Podle zápisu v berních knihách se Reduta objevuje již v roce 1432 jako dům pánů z Lichštejna. Přestavba na městskou tavernu v roce 1605 proběhla pod vlivem pozdní renesance. Divadlo vystavěné ve východním křídle komplexu taverny na Zelném trhu v roce 1733, takzvaný Opernhaus (či Opera-Haus, Spielhaus nebo Comedienhaus), a jeho po požárech (1785, 1786) obnovené verze sloužily jako městská scéna opeře, zpěvohře a příležitostně baletu až do posledního ničujícího požáru v roce 1870. Od roku 1786 nesla scéna honosný název Královské městské národní divadlo v Brně (Königlich-städtisches National Theater Brünn). Vývoj repertoáru zahájila italská opera, např. díla Antonia Vivaldiho aj. Divadlo bylo provozováno jako staggiona a impresáři se v tomto období (1733-1763) často střídali. V roce 1763 se direktorem divadla stal pražský principál Johann Joseph Brunian, horlivý propagátor singspielu. Od šedesátých let 18. století se pak brněnské divadlo inspirovalo více než italskými a pražskými produkcemi vlivy francouzské a německé komedie, lokálně pak vlivy Vídně – brněnské premiéry zpravidla následovaly krátce po vídeňských uvedeních a nezřídka v nich hostovaly významné vídeňské osobnosti. Již od osmdesátých let 18. století na jevišti reprezentovala především díla Wolfganga Amadea Mozarta, díla Gioacchina Rossiniho,

Vincenza Belliniho a Gaetana Donizettiho (ve druhé čtvrtině 19. století), Giuseppe Verdiho a Richarda Wagnera (ve třetí čtvrtině 19. století). Nejznámějším jménem, spojeným s postem direktora Královského městského národního divadla v Brně, zůstává jméno Emanuela Schikanedera, mimo jiné libretisty Mozartovy *Kouzelné flétny*.

Česká představení, či lépe představení hraná v českém jazyce, se na scéně divadla v Redutě začala ojediněle, později častěji, ale stále nepravidelně objevovat od roku 1767, kdy německá bádenská společnost provedla v češtině nastudovanou operu-pantomimu. Znovu se čeština na jeviště vrátila až v prvních desetiletích 19. století, stále však šlo o iniciativu hrstky nadšenců. Průkopníky českých představení v Redutě byli zejména herci Václav Michalesi a Karel Ruber. Pravidelná česká představení mohli Brňané navštěvovat od roku 1838, kdy tehdejší ředitel Wilhelm Thiel získal povolení pro jejich pravidelné konání. V letech 1838-1840 bylo odehráno devětadvacet titulů v české řeči – prvním operním představením cele česky provedeným byla biblická opera *Josef a bratři jeho* E. N. Měhula (1839), první původní českou operou byl *Žižkův dub*, jež zkomponoval člen divadelního orchestru František Kott (1840). Ve čtyřicátých a padesátých letech 19. století pak podíl českých her v repertoáru opět poklesl, česky hrané divadlo se později přesunulo do nově zbudovaného Besedního domu, v němž od roku 1874 zahájila pravidelná česká představení společnost Elišky Zöllnerové. Skutečně oblíbeným českým divadlem se Reduta stala až po skončení druhé světové války, kdy v ní (do roku 1993) trvale zakotvil soubor zpěvohry Národního divadla v Brně. Další soubory NDB budovu využívaly ve druhé polovině čtyřicátých a v padesátých letech 20. století příležitostně, v šedesátých až osmdesátých letech pak činohra a opera připravovaly v Redutě zpravidla po jedné premiéře ročně. Reduta sloužila jako divadlo do roku 1992, kdy ji opustil soubor zpěvohry. Až do roku 2000, kdy město vypsalo architektonickou soutěž, byla v havarijním stavu a čekala na zásadní obnovu.

Její nynější podoba patří k nejlepším ukázkám současné domácí architektury. Reduta byla otevřena v říjnu 2005, přesně o rok později získala ocenění Stavba roku 2006. Zakázku na rekonstrukci získal brněnský architektonický ateliér D.R.N.H., team A. Novák a P. Valenta. Architekti přizvali ke spolupráci představitele české abstraktní malby Petra Kvíčalu, který je autorem nástěnné malby *40 dní červené* ve slavnostním sále, podlahy v atriu a klenby divadelní kavárny. Principem malby v redutním sále jsou vrstvy

červených vlnovek malovaných těsně vedle sebe na červený podklad. Každá další vrstva má jiný směr vlnovek. Monochromní působení červené barvy spolu s barvou parket poskládaných podle historických vzorů navozuje slavnostní pocit, vyvolávaný poměrně vzácným výskytem červené barvy v přírodě, ale snad ještě ve větší míře především odkazem na kulturně historickou tradici. Reprezentační sál, který dostal jméno Mozartův sál, obsahuje jeden z nejcennějších původních architektonických prvků, klasicistní balkon. Uvádí se, že v Redutě o Vánocích roku 1767 koncertoval jedenáctiletý Wolfgang Amadeus Mozart.

Budova není zařízená pro provoz stálé divadelní scény, hrají v ní tak různé hostující soubory. Divadlo Reduta je součástí Národního divadla v Brně. V elegantní budově s originálně variabilními interiéry je k dispozici Divadelní sál (kapacita 284 osob), slavnostní Mozartův sál (350 osob) a Komorní sál (80 osob). V budově je rovněž prodejní výstavní galerie, kavárna a restaurace.

Jan Burian: *Dvanáct druhů samoty*

Na desce *Dvanáct druhů samoty* se písničkář Jan Burian dál snaží experimentovat, výsledkem je tentokrát progresivní střední proud.

Jan Burian chtěl dát dohromady album milostných písní a vyšla mu z toho deska o samotě. Poněkud tíživá myšlenka Burianova nového CD *Dvanáct druhů samoty* příjemně kontrastuje s hudební stránkou, jež má naopak k osamělosti daleko. Je typické, že se autor právě při takové příležitosti obklopil partou spřízněných duší, všestrannou Dusilovou počínaje a synem Jiřím (neboli Gregorym Finem ze skupiny Southpaw) konče. Mladá generace muzikantů zasadila přímočaré melodie a texty tohoto veterána malých forem na krajiny počítačových samplů, vyhnala jej od tradičního klavíru a přidala baskytaru s bicími. Výsledkem je kolekce staronových kousků (mnohdy s hitovým potenciálem – viz dobře známé postesknutí *Ještě tak pejska*), které se oklepaly z nánosů minulosti a nyní hodlají oslovit další generaci.

O Burianově novém albu by se toho dalo napsat hodně: hlavně je však dokladem toho, kolik univerzálních věcí už Jan Burian udělal.

Jan Burian: *Dvanáct druhů samoty*

INDIES MG Records 2010, celkový čas: 47:03

Jubileum Václava Hybše

Dirigent Václav Hybš oslavil 3. června svoje pětasedmdesáté narozeniny. 22. září na mimořádném koncertu na pražském Žofíně si pak připomene půlstoletou existenci svého orchestru.

Na tomto koncertu, který zřejmě odvysílá i Česká televize a uvede Český rozhlas, vystoupí mnoho známých zpěváků, například Karel Gott, Lucie Bílá, Eva Urbanová, dále pak Jiří Korn, Marta Kubišová, Václav Neckář, Eva Pilarová, Yveta Simonová či Yvonne Přenosilová. Moderátorem večera bude Petr Vondráček.

V současné době vyšel ve vydavatelství Universal Music na 2CD výběr toho nejlepšího, co se v diskografii Hybšovy kapely objevilo.

Na kontě Václava Hybše je dvačtyřicet dlouhohrajících desek, magnetofonových kazet a CD, více než tisícovka singlů a další nahrávky pro rozhlas a televizi. Získal také množství cen, mezi nimi například Zlatou desku Supraphonu za dva miliony prodaných nosičů. Červen také přinese na trh album, které bude obsahovat starší nahrávky s houslistou Josefem Sukem. (mk)

Luboš Pospíšil (6. 9. 1950) – zpěvák, kytarista a skladatel populární hudby

Pospíšil byl v sedmdesátých letech 20. století člen souboru C&K Vocal. V roce 1976 nastoupil jako sólista do angažmá v divadle Semafor, kde zůstal šest sezón. Prvním sólovým počinem byl v roce 1981 singl *Kráska v nesnážích*. Na svém debutovém albu *Tenhle vítr jsem měl rád* spolupracoval s hudebním skladatelem Otakarem Petřinou a textařem Ladislavem Kantorem. Druhou desku už náčel se svou mateřskou formací 5P, kde mj. působil i kytarista a skladatel Bohumil Zatloukal. Spolu v devadesátých letech natočili album *Vzdálená tvář* a občas jen spolu jako akustické duo jezdí i dnes na koncertní šňůry. Působil také jako zpěvák v jedné ze sestav skupiny Blue Effect a v roce 1989 s ní natočil singl *Kampa*. V devadesátých letech spolupracoval se skupinou Biograf, posléze se vrátil s Bohumilem Zatloukalem znovu k 5P, se kterými působí dodnes.

Přemysl Špidlen (18. 6. 1920) – houslař

Eduard Spáčil (11. 7. 1950) – skladatel, klavírista a vydavatel

Vzdělání: Konzervatoř v Brně, Akademie múzických umění v Praze, Studijní pobyty v Německu (Gera) a Švýcarsku (Basilej)

Pedagogická činnost:

1973-1982: plzeňská konzervatoř

Umělecké úspěchy:

1970 – 2. cena na Smetanovské klavírní soutěži v Hradci Králové

1971 – cena v soutěži MK ČSR

Umělecké aktivity:

Od roku 1975 byl členem souboru Baroque Jazz Quintet, se kterým absolvoval přes dva tisíce koncertů téměř po celé Evropě. Nyní je uměleckým vedoucím následné

formace Baroque Jazz Quartet. V osmdesátých letech se intenzivně věnoval kompozici, zejména elektroakustické hudbě. Od roku 1990 do 2000 spolupracoval s firmou YAMAHA jako propagátor digitálních klavírů. Nyní se více věnuje koncertní činnosti, a to jak komorní, tak i sólové, a propagaci soudobé (především rakouské) hudby na koncertních pódii v Čechách i zahraničí (Kanada, Rakousko, Německo, Itálie a Švýcarsko).

František Uhlíř (24. 7. 1950) – kontrabasista a skladatel

Kontrabasista a skladatel František Uhlíř se narodil v muzikantské rodině. Muzicírovat začal už jako malý kluk a postupně se přes tehdejší hudební školu dostal v roce 1965 na Státní konzervatoř v Brně, kde později s úspěchem absolvoval. Dodnes působil v řadě předních našich i světových kapel. Byl přímým aktérem při nahrávání mnoha desek jako sideman, natočil dva autorské snímky *Bass sága* a *František Uhlíř Team feat. Claus Stötter*. Patří k české kontrabasové špičce.

Z rozhovoru vydaného v časopise *Harmonie 2005*
Po studiih na brněnské konzervatoři jste začal uměleckou dráhu jako nadějný kontrabasista, ovšem v oboru umělecké hudby. Kdo vás přivedl na nejistou dráhu jazzového umělce?

Po konzervatoři jsem nastoupil do pražského Armádního uměleckého souboru, kde jsem hrál celé dva roky v symfonickém orchestru. A tady začal můj přerod v jazzového muzikanta. Ve volném čase jsme s kamarády po večerech

jamovali, až se z toho vyvinul jazzový kvartet v obsazení Emil Viklický (piano), Jaroslav Dušek (trombon), Jaroslav Růžička (bicí) a já na kontrabas. S touto kapelou jsme se účastnili různých jazzových festivalů, například v Bruntále, Mladé Boleslavi, Olomouci či ve Slaném.

Vrcholem našeho snažení bylo pozvání na soutěžní Mezinárodní festival v Přerově. Získali jsme tam ocenění „evropská extratřída“ a já později dostal cenu jako nejlepší instrumentalista festivalu. Ten výkon byl pro nás odrazovým můstkem na podobné akce, které se tehdy v Evropě konaly, například Wrocław v Polsku a San Sebastian ve Španělsku. Měli jsme tak možnost poznat, jak se jazz hraje jinde, a to nejen Evropě. Třeba na festivalu Balve Höhle u Dortmundu jsme slyšeli skupinu vibrafonisty Garryho Burtona s mladým a tehdy ještě neznámým kytaristou Patem Methenym a bubeníkem Bobem Mosesem. Tenkrát jsem ještě netušil, že budu mít později možnost si s Mosesem zahrát na vystoupení v Izraeli.

S Emilem Viklickým spolupracujete dodnes. Co tvořilo hlavní součást repertoáru?

Už tehdy jsme hráli většinou původní Emilovy skladby. Věděli jsme, že je nutné prezentovat především vlastní tvorbu. Samozřejmě jsme taky vycházeli z hudby našich vzorů, což tehdy byli pianisté Bill Evans, Herbie Hancock a kontrabasisté Scott La Faro, Eddie Gomez nebo Ron Carter.

Co vám přineslo setkání s Karlem Velebným?

Karel mě vlastně přivedl k hlubšímu zájmu o jazz. Sledoval naše začátky s Emilem, jelikož jsme se občas potkávali na festivalech, kde Kája hrál s SHQ. Zlom nastal v roce 1974, kdy jsem od něj dostal nabídku, abych se stal stálým členem SHQ. V té době rozpustil jednu velmi úspěšnou formaci a dal nám, mně a Emilovi, šanci nahlédnout do světa jazzu. Začali jsme zkoušet a hrát jen v triu, bez bicích nástrojů. Chtěli jsme dělat komorní jazz tak, jak ho v té době vytvářeli Garry Burton a Chick Corea. Pro mě to byla velká škola jak z hlediska rytmu, harmonie, forem, ale i kompozice. Musel jsem být jak rytmickým, tak harmonickým „tmelitelem“ tria. Karel byl taky první člověk, který mě přivedl ke kompozici. Tak vznikly moje první skladby pro trio, ale i pro SHQ a smyčcový kvartet. Měli jsme velkou výhodu, že tenkrát měl rozhlas eminentní zájem o původní věci, které jsme tvořili a pravidelně nahrávali. S Karlem jsem pak hrál, i přes mé další aktivity, až do jeho smrti na jaře 1989. Škoda, že se nedočkal té obrovské politické změny, kterou kdysi předpověděl v pořadu *Jazzman Cimrman*: „...ono se to stejně provalí.“

Vaše domovská skupina je F.U.T., neboli František Uhlíř Team.

Je s podivem, že tento můj kvartet vznikl už v roce 1988 a dodnes hrajeme v nezměněné sestavě: Jaroslav Šindler (kytara), Jaroslav Šolc (flétna, altsax), Milan Vitoch (bicí) a já. Podle mě v jazzu není zase tak obvyklé, aby spolu hudebníci hráli dlouhá léta a vydrželi to spolu muzikantsky i lidsky.

V devadesátých letech jsme s F.U.T. hodně jezdili po evropských státech (Španělsko, Itálie, Švýcarsko, Německo, Rakousko či Polsko). Koncertovali jsme ale i u nás, například na jazzovém festivalu v Karlových Varech. Tam s námi hostoval i jeden z nejlepších německých trumpetistů Claus Stötter. Vznikl tak záznam, který posloužil jako základ pro vydání našeho zatím jediného společného CD *František Uhlíř Team feat. C. Stötter*.

František Vajnar (15. 9. 1930) – dirigent, houslista, pedagog

V letech 1945-1952 studoval hru na housle u Karla Šnebergra na pražské konzervatoři. Od roku 1948 byl žákem Aloise Klímy v dirigentském oddělení konzervatoře (absolvoval 1952). Ještě v době studií působil jako houslista: byl členem orchestru Národního divadla v Praze (1951-1953), poté se již soustředil k činnosti dirigentské. V letech 1953-1955 byl dirigentem Armádní opery Praha, 1955-1960 dirigentem Hudebního divadla v Karlíně, 1960-1962 dirigentem Státního divadla v Ostravě. Od roku 1962 do 1974 působil jako šéf opery v Divadle v Ústí nad Labem, 1974-1980 byl dirigentem opery Národního divadla v Praze. Roku 1979 převzal po Jaroslavu Krombholcovi funkci šéfdirigenta Symfonického orchestru Československého rozhlasu v Praze (do 1985). Zároveň byl v letech 1980-1982 šéfdirigentem Komorního a symfonického orchestru v Örebro ve Švédsku, v letech 1982-1984 dirigentem České filharmonie. Po ukončení práce v rozhlasovém tělese byl v letech 1985-1987 šéfem a 1987-1990 dirigentem opery Národního divadla v Praze. V letech 1991-1993 působil ve funkci šéfdirigenta ve Státní opeře Praha, 1991-2001 byl šéfdirigentem Filharmonie Hradec Králové. Souběžně působil v letech 1974-1975 jako pedagog na Pražské konzervatoři, od roku 1975 pak na Akademii múzických umění (v roce 1997 jmenován profesorem pro obor dirigování). Významnější žáci: Vojtěch Spurný, Jiří Štrunc, Stanislav Vavřínek, Norbert Baxa, Jiří Malát, Tomáš Netopil, Marek Štryncl ad. V roce 1990 vedl mistrovské kurzy na The Queen's University of Belfast v Severním Irsku; od 1995 do 2003 vedl společně s Otakarem Trhlíkem dirigentské kurzy pro zahraniční dirigenty v Hradci Králové. Vajnar byl členem a předsedou mnoha odborných porot soutěží, např. členem poroty Wiener Internationaler Musik Wettbewerb ve Vídni ad. František Vajnar pořídil více než sto gramofonových nahrávek pro firmy Supraphon, Panton, EMI, Bluebell of Sweden atd. Významnou součástí Vajnarova uměleckého působení byla práce se souborem Collegium musicum Pragense, jehož byl od roku 1968 uměleckým vedoucím, a to až do roku 1993, kdy soubor svou činnost uzavřel.

Významná nastudování oper: Smetanova *Prodaná nevěsta* v Opeře v Sydney (1981, šlo o vůbec první provedení díla v Austrálii), tamtéž a v Melbourne uvedl rovněž nastudování Dvořákovy opery *Rusalka* (1994). Vajnar dělil po celou dobu své umělecké kariéry vlastní zájem mezi operní praxí a řízením symfonických a komorních těles. Dirigoval téměř ve všech evropských zemích, v USA, ve státech Jižní Ameriky, v Japonsku, v Kanadě, v Austrálii, v Singapuru.

Josef Staněk (21. 9. 1920) – skladatel

Dirigent, hudební skladatel a hudební pedagog. Po absolutoriu pražské konzervatoře se věnoval dirigování operních představení, i když od počátku inklinoval k národnímu komornímu žánru v opeře i orchestru. Předurčuje jej k tomu důvěrná znalost pěvecké techniky i houslové hry jako základu komorního projevu. Jako hudební skladatel se nejvíce zabýval filmovou hudbou, kdy spolupracoval se svým bratrem Václavem, scénáristou a režisérem dokumentárních filmů. Napsal nápěvy k básním S. Ščipačeva a k lidovým baladám, kantátu *Země* a je autorem četných instrumentací ke skladbám jiných

hudebníků. Nakladatelství Bor vydalo jeho knihu *Muzikantské vzpomínání*.

Oldřich Vlček (21. 9. 1950) – houslista a dirigent
Jméno Oldřicha Vlčka, univerzální, dynamické a stále hledající osobnosti, je již dlouho v současné hudební kultuře výrazným pojmem. Housle studoval u prof. Bohumila Kotmela a posléze v Praze u prof. Nory Grumlíkové, dirigování u Václava Neumanna. Vzdělání si doplnil ještě kurzem na proslulé hudební škole v italské Sieně a záhy po absolutoriu HAMU se stal houslistou a šéfem Pražského komorního orchestru. V průběhu sedmnáctiletého působení v tomto tělese si v roce 1976 pro potěchu duše založil orchestr, který nazval Bohemia, který za dva roky přejmenoval na orchestr Virtuosi di Praga. Orchestr Virtuosi di Praga nejen že přenesl přes veškerá úskalí, která se tehdy znenadání v nových společensko-ekonomických podmínkách objevila, ale dodnes zůstává jeho uměleckým šéfem i základní hybnou silou. Agentura (společně s vydavatelstvím) Lupulus, kterou tehdy nově založil, představuje stále důležitého hráče hudebního trhu a významného producenta zajímavých nahrávek zejména z oblasti klasické hudby.

Z rozhovoru, který vedl v roce 2007 Luboš Stehlík v časopise Harmonie:

Váš názor na hudební systém a život v České republice asi není pozitivní?

Situace je katastrofální. Uvědomte si, že jsme byli velmoc ve smyčcových kvartetech, komorních souborech, komorních orchestrech a to teď rozhodně nejsme. Podobně jako ve sportu nám chybí zázemí. Top orchestry a sportovci mají podmínky, kterých si často neváží, na podhoubí – specializované školy, mladé umělce a soubory, na jednoty a sportující mládež moc peněz není.

Virtuosi jsou dnes společenstvím lidí, kteří si obstarávají základní obživu jinde a zde mají něco jako nadstandard. Jelikož jediným prostředím, kde je možné si dobře zorganizovat svůj hudební čas, jsou divadla, tak většina kmenových členů hraje opery. Mým současným přáním je postavit ve stylu Moskevských virtuózů exkluzivní skupinu čtrnácti smyčců bez jiných závazků.

Kdy vznikne?

Nový soubor bych chtěl představit už 21. září na mém narozeninovém koncertu. V rámci „čtvero ročních dob života Oldřicha Vlčka“ bude jedno období věnováno Virtuosiům

a v rámci toho se představí i nový ansámbl. Kromě „doby Virtuosů“ by tam měla být „pěvecká doba“, zde mi přislíbil účast i tenorista Antonio Carangelo, „doba záchrany kulturního dědictví“ s ukázkami z *Mé vlasti*, *Novosvětské* a *Prodané nevěsty* a „doba Uldo Lupina“, tedy Pavlem Drešerem instrumentované melodie skupin ABBA a Queen, kdy budu hrát na elektrické housle.

Jak to vypadá s festivalem Pontes?

Založil jsem jej v roce 1995 a chtěl jsem jednak pomoci při zviditelnění památek zapsaných na seznam UNESCO, jednak jsem chtěl vytvořit zázemí a síť koncertů, na kterých by také hráli Virtuosi di Praga. Základní ekonomickou rovnicí je rovnocenný podíl agentury a města, tedy polovina nákladů koncertu je na nás, polovina na příslušném městě. Jako spojovací téma nás napadlo právě UNESCO, protože jsem si uvědomil, že máme u nás mezinárodně ceněné památky, o kterých se však málo ví. Když jsem pět let po sametové revoluci ukázal několika lidem letecký snímek poutního kostela sv. Jana Nepomuckého od Santiniho ve Žďáru nad Sázavou, tak téměř nikdo nevěděl, co je to za památku. Tehdy bylo na seznamu pět lokalit, dnes je v seznamu třináct českých a moravských památek včetně slováckého verbuňku. Myšlenka propagovat památky živou hudbou se zalíbila farmaceutické společnosti Zentiva a celých patnáct let náš projekt podporovala. Nový majitel firmy však kultuře nepřeje a tak letos jako mecenáš končí. Když se podívám zpátky, tak během čtrnácti let s námi některá města spolupracovala úžasně, například Kutná Hora, Lednice, Třebíč, některá se k tomu začala v poslední době stavět trochu laxně. Takový Český Krumlov nebo Litomyšl propagaci nepotřebují, protože mají svoje vlastní velké festivaly. Po patnácti letech tedy dítě, které jsem vychoval, malinko pustím do života. Takže už to nebudou jenom města UNESCO, ale i další místa – kamenný most v Písku, strakonický hrad, klášter v Milevsku a další. Místo festivalu „Pontes mezi městy UNESCO“ jsou „Pontes mezi městy s historickým jádrem“. Koncertů bude asi čtyřicet. Festival začal 10. června v pražském Karolinu a skončí 4. prosince zase v Praze – v Rudolfinu, kdy uvedeme opět Rybovu *Českou mši vánoční*, ale tentokrát česko-slovenskou (Virtuosi, sbor Lúčnica a čeští a slovenští sólisté – pozn. red.)

Zbyhněv Siwek (24. 9. 1960) – skladatel jazzové a populární hudby

Před 100 lety, 20. července 1910, se narodil exilový dirigent a skladatel Vilém Tauský

Janáčkův žák s bravurou vedl symfonická tělesa stejně jako varietní ansámbl, operu střídal s operetou, kterou vedle klasických skladeb též komponoval. Byl výborným klavíristou, sbormistrem, korepitemem i citlivým pedagogem a velkým propagátorem české hudby v Británii.

Tauský se narodil v Přerově do židovské rodiny s velkým hudebním zázemím – matka byla operní pěvkyně, strýček slavný operetní skladatel Leo Fall. Na brněnské konzervatoři studoval u Leoše Janáčka, pokračoval potom

v Praze u Josefa Suka a Zdeňka Chalabaly. Do začátku války byl už uznávanou postavou brněnského hudebního života. Před nacisty se mu podařilo utéct v březnu 1939 do Paříže. S československými dobrovolníky se pak dostal do Británie, byl vojenským kapelníkem, ale skládal i pro BBC.

Po válce v Anglii už zůstal a na vrcholu kariéry v padesátých a šedesátých letech působil u všech předních britských operních společností a symfonických orchestrů. Jako první na světě zde uvedl v roce 1955 koncertní cyklus všech šesti symfonií Bohuslava Martinů, poprvé v Británii dirigoval třeba i Sukova *Asraela*. Poslední z Janáčkových žáků zemřel v nedožitých čtyřicetiletých letech 16. března 2004.

Stodola letos připomene 15 let od smrti Michala Tučného

Slavnostnější atmosféru než v minulých letech očekávají pořadatelé Setkání přátel neboli Stodoly Michala Tučného. Letos totiž uplynulo patnáct let od okamžiku, kdy „poslední kovboj“ odešel do muzikantského nebe. Součástí festivalového programu bude soutěž začínajících a amatérských kapel o cenu Michala Tučného.

Michal Tučný se narodil 11. ledna 1947 v Praze. Vyučil se prodavačem, poté vystudoval střední ekonomickou školu. V mládí se učil hrát na kytaru a klavír, docházel i zpívat do sboru. Ve čtrnácti bubnoval ve školním dixielandu, potom působil ve skupině Makers a zpíval se skupinou B-sex-tet. Na Portě 1967 zaznamenal coby host skupiny Rangers velký ohlas. V lednu roku 1969 nastoupil v tehdejší sestavě již tehdy známé skupiny Greenhorns. Od roku 1974 působil ve skupině Fešáci. Po šesti letech tato spolupráce končí a Michal si plní svůj sen – sen o vlastní kapele Tučňáci. Za-

číná tak éra spolupráce se Zdeňkem Rytířem. Spolupracoval také s americkou zpěvačkou Rattlesnake Annie. Natáčel i ve Stockholmu se skupinou Country Minstrels. Poslední album, které natočil – *Šťastné staré slunce*, září na nebi country hvězd vysoko nad horizontem dodnes...

Zemřel 10. března 1995.

IN MEMORIAM

Zemřel australský dirigent a znalec české klasické hudby sir Charles Mackerras

Sir Charles MACKERRAS, dirigent a muzikolog (17. 11. 1925, New York – 14. 7. 2010, Londýn)

Ve věku čtyřiaosmdesáti let zemřel slavný dirigent a znalec české hudby, sir Charles Mackerras. Mackerras se zasadil o šíření operního díla Leoše Janáčka a pět desítek let spolupracoval s Českou filharmonií. Povědomí o české hudbě šířil Mackerras v zahraničí přes půl století. V případě Leoše Janáčka se zasadil o to, že je dnes jeho operní dílo neodmyslitelnou součástí repertoáru na všech významných světových scénách. O českého skladatele se Charles Mackerras začal zajímat v roce 1947, kdy v Praze studoval a byl žákem Václava Talicha.

Mackerras se narodil v roce 1925 v New Yorku australským rodičům. Byl vychováván v Austrálii a tam také studoval hru na klavír a hoboj. Se sydneyjským orchestrem dlouho spolupracoval a v letech 1982 až 1985 byl jeho šéfdirigentem. Řídil ho například při slavnostním otevření opery v Sydney v roce 1973.

Přes svou nemoc měl Charles Mackerras stále nabitý program. „Na podzim mám naplánováno hodně koncertů a v říjnu budu mít svým způsobem rozlučkový koncert s Českou filharmonií,“ řekl v březnu v rozhovoru s ČTK po premiéře opery *Příhody lišky Bystroušky* Leoše Janáčka v londýnské Královské opeře v Covent Garden.

Mackerras významně přispěl k tomu, že Janáček patří k oblíbeným operním autorům ve světě a hlavně v Británii. V Británii sir Charles v roce 1951 poprvé uvedl *Káťu Kabanovou* a *Věc Makropulos* v londýnské opeře Sadler's Wells. Zdůraznil, že je hrdý na to, že „svým způsobem představil Janáčkovy opery britskému publiku“. Ale Janáček udělal hodně i pro něj. „Hrál jsem jeho opery po celém světě a jsem považován za jednoho z hlavních janáčkovských dirigentů na světě. Což je velmi příjemné,“ řekl tehdy.

Na otázku, co by ještě chtěl dirigovat, v březnu odpověděl: „Je mi skoro pětadesát let, tak nemyslím, že budu dělat mnoho nových věcí. Skoro všechny hudební sny jsem si jako dirigent splnil,“ řekl Mackerras.

Jeho agent Robert Rattray Mackerrase označil za „velikána klasické hudby“. Podle výkonného ředitele australského Sydneyjského symfonického orchestru Roryho Jeffese Austrálie ztratila „živoucí poklad“. „Spojení mezi sirem Charlesem a sydneyjským orchestrem bylo hluboké a trvalo víc než šedesát let. Měl obrovskou hudební erudici, talent a energii. Ztrátou tak znamenitého dirigenta jsme hluboce zarmouceni,“ uvedl Jeffes v prohlášení. „Je to rozhodně velká ztráta pro hudební život v Británii,“ uvedl v reakci na Mackerrasovu smrt šéfdirigent Symfonického orchestru BBC Jiří Bělohlávek. „Ještě silněji pocituji, že česká hudba ztratila velkého přítele a stoupence,“ zdůraznil v prohlášení, které poskytl ČTK.

Prezident Václav Klaus 13. července na Pražském hradě na návrh premiéra a předsedy ODS Petra Nečase jmenoval novou českou vládu

Nečasova vláda je složena z patnácti ministrů, oproti předchozím vládám Jana Fischera či Mirka Topolánka v ní není žádná žena (evropský unikát!). Strany si křesla v kabinetu rozdělily tak, že ODS má pět ministrů a premiéra, TOP 09 pět ministrů a VV čtyři ministry.

Složení vlády:

Premiér: RNDr. Petr Nečas, ODS

Ministr zahraničí a první místopředseda: Karel Schwarzenberg, TOP 09

Ministr financí: Ing. Miroslav Kalousek, TOP 09

Ministr práce a sociálních věcí: Dr. Ing. Jaromír Drábek, TOP 09

Ministr pro místní rozvoj: Ing. Kamil Jankovský, VV

Ministr obrany: RNDr. Alexandr Vondra, ODS

Ministr vnitra a druhý místopředseda: Radek John, VV

Ministr dopravy: JUDr. Vít Bárta, VV

Ministr průmyslu a obchodu: Martin Kocourek, ODS

Ministr zdravotnictví: Doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., TOP 09

Ministr školství: Mgr. Josef Dobeš, VV

Ministr zemědělství: Ing. Ivan Fuxa, ODS

Ministr kultury: MUDr. Jiří Besser, TOP 09

Ministr spravedlnosti: JUDr. Jiří Pospíšil, ODS

Ministr životního prostředí: Mgr. Pavel Drobil, ODS

Ministři složili slavnostní slib, který stvrdili podpisem. „Je to již šestá vláda, kterou ve svém prezidentském období jmenuji. A velmi bych si přál, aby to byla vláda poslední, kterou budu jmenovat. (...) Po dlouhé době má vláda šanci být vládou stabilní,“ řekl Klaus s odkazem na to, že nový kabinet disponuje 118 z 200 hlasů v Poslanecké sněmovně a bude tak mít nejsilnější většinu v historii Česka.

Klaus připomněl, že ministři se ujímají funkcí v „nelehké situaci“, tedy v období doznívající globální ekonomické krize. Podle Klause přichází vláda také do „momentu zpochybnění evropské integrace“. Prezident vyzval vládu, aby se pustila do reforem, ale nikoli do revoluce, a aby navázala na práci svých předchůdců.

Premiér Nečas chce odpovědně hospodařit a bojovat s korupcí, slíbil, že vláda bude pracovitá. V to, že noví ministři letos s prázdninami nepočítají, doufá i prezident.

V první řadě zleva: Karel Schwarzenberg, Václav Klaus, Petr Nečas, Radek John, uprostřed zleva: Leoš Heger, Josef Dobeš, Pavel Drobil, Jiří Besser, Alexandr Vondra, Miroslav Kalousek, zcela vzadu zleva: Jiří Pospíšil, Martin Kocourek, Jaromír Drábek, Ivan Fuxa, Kamil Jankovský, Vít Bárta

Členové nové vlády z Hradu zamířili do Strakovy akademie, kde jim úřad předal předseda končící vlády Jan Fischer. Nečas bývalému premiérovi a jeho kolegům poděkoval a připomněl, že Fischerův kabinet musel řešit ekonomickou krizi i dokončení českého předsednictví EU. Podle Nečase se Fischerův tým „zhostil těchto úkolů se ctí“.

Nečasova vláda si přezdíává „vláda rozpočtové odpovědnosti“. Jejím hlavním programem je prosazování takových reforem, které by vedly ke snížení schodku státního rozpočtu a snížení státního dluhu. Další z vládních priorit je boj s korupcí a zprůhlednění veřejných zakázek. Strany během povolebního vyjednávání stanovily sedm programových kapitol, jejichž obsah dopodrobna zakotvily v koaliční smlouvě. Shodly se například na tom, že bude zavedeno školné na vysokých školách, že bude zrušen poplatek za položku na receptu či že maximálně zprůhlední zadávání veřejných zakázek.

Vláda dále jmenovala do funkce nového mluvčího vlády, kterým se stal dosavadní mluvčí ODS Martin Kupka.

Po prvním zasedání kabinetu ministři začali přebírat své resorty.

Klaus poblahopřál Komorowskému i poraženému Kaczyńskému

Český prezident Václav Klaus poblahopřál Bronislavu Komorowskému za sebe i občany ČR ke zvolení novým polským prezidentem a pozval jej na oficiální návštěvu Česka. Zároveň ke „skvělému výsledku“ pogratuloval i poraženému kandidátovi Jaroslavu Kaczyńskému s tím, že to považuje za předstupeň jeho dalších politických úspěchů. Klaus v dopise Komorowskému připomněl své vazby s minulým polským prezidentem Lechem Kaczyńským, bratrem Jaroslawa. „Vztahy mezi Polskem a Českou republikou dosáhly v poslední době nebývalé úrovně a jsem přesvědčen, že k tomu významně přispěla i plodná spolupráce prezidentů obou zemí. Polské prezidentské volby jsem sledoval s nevšedním zájmem a s pocitem stále živé rány po nedávném tragickém skonu vašeho předchůdce,“ uvedl Klaus v dokumentu adresovaném Komorowskému. Dodal, že je přesvědčen, že si s novým polským prezidentem bude „v mnoha otázkách rozumět“.

Bronisław Komorowski se svou ženou Annou u volební urny

V listu pro Jaroslava Kaczyňského Klaus mimo jiné uvedl: „I když jste nakonec byl těsným rozdílem poražen, vaše úsilí, osobní nasazení a působivá kampaň v posledních týdnech je hodna obdivu a současně dokazuje, že ideály a principy, které jste spolu se svým bratrem vyznávali a důsledně prosazovali do praktické politiky, nacházejí v Polsku velkou odezvu.“ Dodal, že ideály a principy, které oba bratři vyznávali, „pozitivně rezonují“ nejen v Polsku, ale i u mnoha lidí a politiků na jih od Polska. „Mezi něž se se vším respektem počítám i já sám,“ uvedl český prezident. Napsal, že Lecha Kaczyňského považoval za osobního i politického přítele.

Iveta Radičová premiérkou Slovenska

Poprvé v historii nemá Slovensko premiéra, ale premiérku. Iveta Radičová je zcela jiná než většina politiků dnešního Slovenska. V sociologii dosáhla dnes třiapadesátiletá Radičová až na špici svého oboru, od studií pracovala deset let, až do roku 1989, ve Slovenské akademii věd. Po roce 1990 byla v Oxfordu, později sama na Oxfordu a na Harvardu přednášela. Její analýza rozdílů normalizace na Slovensku a v českých zemích patří k tomu nejzajímavějšímu, co v této oblasti po roce 1990 bylo napsáno. Patřila ještě před listopadem 1989 ke skupině sociologů, kteří se v létě onoho revolučního roku postavili otevřeným dopisem proti pronásledování disidentů na Slovensku. V následujících letech patřila Radičová ke skupině vědců, kteří do veřejného života Slovenska významně vstupovali. Po roce 1998 se Radičová stala součástí skupiny sociologů, kteří neformálně pomáhali nové vládě Mikuláše Dzurindy (SDKÚ) – v roce 1990 byla podle vlastních slov i ve skupině, která radila tehdejšímu federálnímu ministrovi financí Václavu Klausovi.

Premiérka Iveta Radičová

Přestože nebyla slovenské veřejnosti neznámá, byla daleko známější jako manželka slovenského humoristy Stana Radiče. Nebýt jeho předčasného úmrtí v roce 2005, možná že by se pro politickou dráhu nerozhodla.

Na podzim roku 2005 odstoupil ministr práce a sociálních věcí Ludovít Kaník. Jeho sociální reformy dělané podle

vzoru „Kdo nepracuje, ať nejlí“ byly asi vůbec nejdrsnější, které byly ve střední Evropě po roce 1990 zavedeny. Na východním Slovensku vyvolaly dokonce takové nepokoje mezi tamními Romy, že tam slovenská vláda musela k jejich uklidnění nasadit armádu. Radičová byla do své funkce dosazena proto, aby napravila největší chyby a reformu jako celek v některých oblastech zmírnila, zlidštila.

Během několika měsíců se stala nejoblíbenějším ministrem/ministryní Dzurindovy vlády. Po předčasných volbách v roce 2006 vstoupila již jako poslankyně do Slovenské demokratické a křesťanské unie (SDKÚ). Když její strana v roce 2009 hledala společného opozičního prezidentského kandidáta, padla volba na Radičovou. I když prezidentem byl zvolen Ivan Gašparovič, dokázala nemožné, získala 45 % hlasů.

V roce 2009 se vzdává poslaneckého mandátu. Dvojnásobný expremiér Dzurinda po skandálu s půjčkami, konty ve Švýcarsku, vytažené krátce před parlamentními volbami Ficem, rezignoval z pozice lidové strany. Radičovou vnitrostranické referendum vybralo na pozici volebního lídra.

Radičové, které se říká „paní čistá“, vystupuje vůči útočnému Ficovi slušně, neútočí ale ani na strany soupeřící s SDKÚ o opoziční voličské hlasy. Tento empatický přístup přináší kýžený výsledek. Fico, ač vítězí, prohrává s pravickou čtyřkoalicí.

Ministr zahraničí Mikuláš Dzurinda

Důvěra nové slovenské vlády

Slovenský parlament podle očekávání vyslovil důvěru nové vládě. Kabinet Ivety Radičové podpořilo 79 ze 145 poslanců. Parlamentní rozprava trvala pět dní a doprovázely ji hádky mezi koalicí a opozicí.

Volby konané 12. června vyhrál s přehledem levicový Smer-SD Roberta Fica, ale jeho dosavadní koaliční partneři ve volbách oslabili a Fico tak neměl dostatečný koaliční potenciál.

Na vládě se tak dohodly čtyři středopravicové strany: Slovenská demokratická a křesťanská unie – Demokratická strana (SDKU-DS), jejíž lídryně Iveta Radičová se stala premiérkou, Křesťanskodemokratické hnutí (KDH), slovensko-maďarská strana Most-Híd a liberální Svoboda a Solidarita (SaS).

Krátce po vyslovení důvěry již musela nová slovenská koalice zažehnat ztrátu těsné parlamentní většiny. Čtyři nespokojení zákonodárci hrozili, že vystoupí z koalice, protože se do programového prohlášení nového kabinetu Radičové nedostalo nic z jejich programu.

Čtyřkoalice, zleva: Béla Bugár (Most-Híd), Richard Sulík (SaS), Iveta Radičová (SDKU-DS), Jan Figel (KDH)

Setkání premiérů Slovenska a Maďarska

Koncem července se konalo s napětím očekávané jednání premiérů Slovenska a Maďarska. „Vztahy se zlepšily,“ pochvalovala si šéfka slovenské vlády Iveta Radičová po setkání se svým maďarským protějškem Viktorem Orbánem. „Obnovujeme práci všech smíšených pracovních komisí. Tyto smíšené komise se budou zabírat i spornými otázkami, které vytvářejí napětí mezi Maďarskem a Slovenskem,“ vysvětlila Radičová s tím, že by se měly zabývat i zákonem o maďarském občanství, který už tak rozjitřené vztahy ještě více zatížil.

Zároveň se premiéři dohodli, že do doby, než komise dospějí ke konstruktivnímu řešení, nebudou předmětem diskusí vedoucích představitelů. Případné spory chtějí šéfové vlád řešit při osobních setkáních. „Nebudeme si nic vzakazovat přes Dunaj,“ poznamenala slovenská premiérka. Orbána navíc pozvala na Slovensko.

Slovensko má se svým jižním sousedem tradičně komplikované vztahy, které se zhoršily po nástupu vlády Roberta Fica v roce 2006, jenž tehdy do koalice přibral populistickou Slovenskou národní stranu. Naposledy je rozjitřil zákon o maďarském občanství. Na Slovensku nově platí novela zákona, podle níž Slovinci už nebudou moci mít dvojí občanství. Pokud získají občanství jiného státu, přijdou až na výjimky o to slovenské. Novelu prosadila bývalá Ficova vláda jako odpověď na maďarský zákon z konce května, který zahraničním Maďarům zjednodušuje podmínky pro získání maďarské státní příslušnosti. Nová premiérka Radičová spornou slovenskou úpravu zřejmě změní, konkrétní kroky ale zatím neoznámila.

Na Slovensku s více než pěti miliony obyvatel žije převážně na jihu země na půl milionu Maďarů, národnostní otázky jsou tam proto velmi citlivé.

Sousedé a přátelé

Skoro dvacet let od pokojného rozdělení ČSFR se stále těsněji spojuje Česká a Slovenská republika nejen na politickém a hospodářském poli, ale také lidsky, míní dopisovatel Christoph Thanei z deníku *Die Presse*. Česko-slovenské televizní show přitahují miliony diváků, slovenští muzikanti

hrají v naplněných českých sálech a osudy českých prominentů plní slovenský bulvární tisk.

Dnešní poměr mezi Českou a Slovenskou republikou charakterizují tři slova slovenské premiérky „důvěra – přátelství – spolupráce“, která pronesla na tiskové konferenci u příležitosti setkání se svým českým kolegou Petrem Nečasem. „Slovensko je náš nejbližší soused a nejtěsnější přítel,“ pronesl při této příležitosti Nečas.

Podle průzkumu veřejného mínění žádný jiný národ nerozumí Čechům lépe než Slovinci, žádný jiný národ není na Slovensku tak oblíben jako Češi. Od té doby, kdy se oba národy naučily být hrdí na svůj vlastní stát, jsou i ty dřívější předsudky, jako např. „ty arogantní Češi“ nebo „zaostálí Slovinci“, minulostí, dodává autor článku.

Sněmovna musí ušetřit 29 milionů, Senát dostane z rozpočtu o 24 milionů korun méně

Vlna šetření ve státním rozpočtu na příští rok se projeví i v rozpočtech obou parlamentních komor. Sněmovna a další vybrané instituce budou muset letos ušetřit více peněz, než by si přály. Například sněmovna bude muset do konce roku zmrazit přes 29 milionů korun, ačkoli měla přichystané úspory za 15,6 milionu korun. Tak rozhodl sněmovní rozpočtový výbor, když potvrdil žádost vlády o vázání výdajů ve vybraných šesti kapitolách v původním rozsahu. Podpořili to hlavně koaliční poslanci. Některé instituce však chtěly požadované úspory zmírnit. Jedním z argumentů bylo to, že část výdajů, například v rozpočtu sněmovny nebo Senátu, je daná zákonem a není možné je zkrátit beze změny zákona. Jde třeba o platy zákonodárců a dalších ústavních činitelů. Vláda koncem července takto zkrátila ministerstvům a dalším institucím výdaje o 10,2 miliardy korun. V případě parlamentu, prezidenta, Ústavního soudu, Nejvyššího kontrolního úřadu a ombudsmana tento požadavek musel schválit ještě rozpočtový výbor.

Sněmovna bude volit ombudsmana začátkem září

Sněmovna bude volit nového veřejného ochránce práv na schůzi začátkem září. Přesný den ještě není stanoven, bude to kolem 7. září, řekla novinářům předsedkyně dolní komory Miroslava Němcová (ODS). Řádná schůze nové sněmovny bude až 21. září, poslanci ale musí volit ombudsmana podle zákonných lhůt dřív. V červenci nástupce zesnulého Otakara Motejla nevybrali. Sněmovně navrhuje dva kandidáty Senát a dva prezident.

Klaus jmenoval Němce do čela ÚOOÚ

Prezident Václav Klaus jmenoval do funkce předsedy Úřadu pro ochranu osobních údajů (ÚOOÚ) Igora Němce. Dosavadní šéf této instituce tak bude v jejím čele pokračovat dalších pět let. V tajné volbě ho už koncem června zvolili senátoři. Klaus jejich výběr potvrdil jmenováním na Pražském hradě. Němec při svém zvolení v Senátu za své hlavní úkoly označil vyrovnání s nárůstem počtu stížností k ÚOOÚ, který se každoročně

zvyšuje o třetinu. Bude podle něj proto nutné změnit systém práce ÚOOÚ, což si prý vyžádá i změnu zákona. Úřad pro ochranu osobních údajů, který vznikl před deseti lety, má za úkol především bránit zneužívání osobních dat. Může kvůli tomu kontrolovat veřejné instituce i soukromé firmy, které s těmito údaji pracují. Za porušení zákona jim smí udělit mnohamilionovou pokutu a nařídít zničení shromážděných údajů.

Schwarzenberg vítá dialog mezi Budapeští a Bratislavou

Šéf české diplomacie Karel Schwarzenberg je rád, že Bratislava a Budapešť zahájily dialog o sporných otázkách týkajících se národnostních otázek maďarské menšiny žijící na Slovensku. Schwarzenberg v maďarském hlavním městě řekl, že Česko pojí jak s Maďarskem, tak se Slovenskem tradiční vztahy. Praha má podle něj velký zájem o to, aby byly nadále dobré. Český ministr to uvedl po jednání se svým kolegou Jánosem Martonym. Maďarský ministr podotkl, že obě země nyní usilují o zmírnění sporů. „To je ta nejlepší zpráva, že začal dialog. Doufám, že vše bude v pořádku,“ řekl Schwarzenberg. Vůli k řešení problému vyjádřili i premiéři Maďarska a Slovenska. Napětí mezi Slovenskem a Maďarskem vyvolal mimo jiné kontroverzní maďarský zákon o dvojím občanství, na který slovenská vláda reagovala velmi nelibě. Budapešť jím pro zahraniční Maďary zjednodušuje podmínky. Maďarské kroky vyvolaly i nelibou reakci Česka, které Slovensko, zemi bývalé společné federace, podpořilo. Oba ministři jednali mimo jiné také o spolupráci ve visegrádské skupině, kde je vedle Česka a Maďarska ještě Polsko a Slovensko, a o evropských otázkách.

Karel Schwarzenberg vysvětloval prezidentovi nutnost rušení ambasad

Ministr zahraničí Karel Schwarzenberg vysvětloval prezidentu Václavu Klausovi nutnost rušení českých zastupitelských úřadů kvůli úsporám ve státním rozpočtu. Po setkání na Pražském hradě šéf diplomacie řekl, že podle hlavy státu jsou podobné kroky odpovědností ministra. Podle ministra Schwarzenberga se prezident zajímal i o to, zda nebudou v dalších krocích rušena i jiná velvyslanectví. „Já jsem mu řekl, že to se musí více připravit a bude to taky záležet na hospodářské situaci,“ uvedl ministr zahraničí.

Poslanci kritizovali diplomacii kvůli rušení ambasad

Místopředseda sněmovního zahraničního výboru David Šeich z koaliční ODS a další členové výboru kritizovali ministerstvo zahraničí za to, že je předem neinformovalo o svém záměru zrušit některá česká velvyslanectví. Výbor požádal šéfa diplomacie Karla Schwarzenberga o to, aby osobně důvody vedoucí k uzavření zastupitelských úřadů objasnil a předložil analýzu. Vláda ukončení činnosti některých zastupitelských úřadů oproti očekávání neprobírala. Podle neoficiálních informací ČTK chce ministerstvo zřejmě uzavřít pět am-

basád – dvě v Jižní Americe, mimo jiné ve Venezuele, dvě v Africe, mimo jiné v Nigérii, jednu v Asii, a také jeden konzulát v Indii. Ministerstvo i vláda však přesný seznam zemí tají. Důvodem ukončení misí jsou škrty ve státním rozpočtu.

Red. pozn.: Dne 25. srpna vláda rozhodla o uzavření pěti ambasad: v Kongu, Venezuele, Keni, Jemenu a Kostarice. Důvodem jsou úspory na Ministerstvu zahraničí.

ČR a Polsko si chtějí pomáhat v zemích, kde zruší ambasády

Česká republika a Polsko si budou vzájemně vypomáhat v zemích, kde se chystají kvůli úsporám rušit své zastupitelské úřady. Chtějí také více koordinovat své postoje v rámci Evropské unie a pokračovat v působení Česko-polského fóra. Při návštěvě Varšavy se na tom dohodli český ministr zahraničí Karel Schwarzenberg a jeho polský protějšek Radosław Sikorski. ČTK o jednání z Varšavy telefonicky informoval ředitel tiskového odboru českého ministerstva zahraničí Jiří Beneš. „Budou se na úrovni pracovních skupin hledat možnosti, jak si vyjít vstříc v té či oné zemi, pokud přijdou další rozhodnutí o uzavírání (zastupitelských) úřadů,“ řekl Jiří Beneš. Obě země si podle něj uvědomují, že bude kvůli úsporným plánům nutné dále omezovat zastoupení ve světě. Cílem Česka, Polska, Slovenska a Maďarska, které jsou sdružené v takzvané visegrádské skupině (V4), prý je, aby v zemích, odkud se jejich diplomaté stáhnou, ponechal své zastoupení alespoň jeden stát V4.

Ministr Bárta informoval prezidenta o škrtech a pozval ho na otevření okruhu

Ministr dopravy Vít Bárta prezidenta Václava Klause informoval o chystaných úsporách při výstavbě silnic a železnic a zároveň prezidenta pozval na slavnostní otevření jihozápadní části pražského okruhu, které se chystá na 20. září. Prezident podle Bárty pozvání přijal. Ministr dopravy je výraznou osobností této vlády, řekl Václav Klaus. Jako hlavní téma setkání označil právě chystané škrty. Bárta při odchodu vyjádřil prezidentu vděčnost za rady, které obdržel, konkrétnější ale nebyl.

Ministr Dobeš: Vládě navrhu, aby byly státní maturity už příští rok

Ministr školství Josef Dobeš navrhl vládě, aby se státní maturity konaly už v příštím roce. Sdělil to v online rozhovoru na serveru Aktuálně.cz. Zároveň podpoří generální zkoušku nových maturit, která by se měla konat v říjnu. Uvedl také, že hledá cestu, jak systém státních maturit učinit úspornější. Například premiér Nečas se přitom k projektu státních maturit zatím vyjadřoval spíše skepticky. „Můj osobní názor je, že se zřejmě vláda přikloní k definitivnímu zrušení,“ uvedl začátkem července Petr Nečas. Petici proti novým maturitám podepsali také kantoři z téměř sto osmdesáti středních škol.

Ministr Besser zrušil výběr šéfa Národní galerie

Ministr kultury Jiří Besser zrušil podle serveru Aktuálně.cz výběrové řízení na generálního ředitele Národní galerie (NG) a zároveň rozhodl, že vypíše nové tak, aby nový ředitel NG mohl být jmenován k 1. červnu příštího roku. Současný šéf NG Milan Knížák galerii povede podle ministrova rozhodnutí jen do konce srpna příštího roku, píše Aktuálně.cz. Zároveň ministr Besser rozhodl, že zadá audit NG a zřídí svoji poradní komisi, která provede oponenturu současné koncepce galerie. Milan Knížák v Českém rozhlase uvedl, že se do nového výběrového řízení nepřihlásí. Dodal, že by jako šéf galerie chtěl zůstat do konce roku 2011 – chce „dotáhnout některé akce“, které zahájil. Považuje za svou povinnost je dořešit. „Ale jde mi o to, aby se do vedení Národní galerie dostal člověk, který bude schopen pokračovat v tom, co jsem tak úporně začal,“ řekl Milan Knížák.

„Dámská sněmovna“

Tolik žen v Poslanecké sněmovně nikdy nebylo – čtyřicet poslankyň (ale jenom 22 % z celkového stavu dvou set, např. v porovnání s volbami před čtyřmi lety je to ve sněmovně o třináct žen více). Předsedkyní Poslanecké sněmovny byla zvolena Miroslava Němcová (ODS), místopředsedkyní Vlasta Parkanová (TOP 09).

Světovým unikátem se v této souvislosti stává Finsko, kde jak funkci předsedy vlády, tak i prezidenta zaujímají ženy! Když jsme pátrali po tom, jak se v ČR ženy dostaly do parlamentu, zjistili jsme, že velkou roli zde sehrál institut preferenčních hlasů. Díky nim se do Sněmovny dostalo celkem čtrnáct žen z původně nevolitelných pozic. Dalším významným faktorem dosažení historicky nejvyššího zastoupení žen ve Sněmovně bylo značné oslabení dvou největších stran, tedy ODS a ČSSD, které na své kandidátní listiny (a zejména na volitelná místa) dosadily nejméně žen.

Kauza Pandur

Nejvyšší státní zástupkyně Renata Vesecká vyzvala rakouskou stranu k vytvoření společného česko-rakouského vyšetřovacího týmu, který by měl pracovat na objasnění korupce v armádní zakázce na nákup obrněných transportérů Pandur, informuje deník *Právo*. V kauze Pandur je v současnosti vedeno trestní řízení pro trestný čin pletichy proti veřejné soutěži a veřejné dražbě s trestní sazbou od dvou do osmi let, informuje

deník a cituje mluvčí Nejvyššího státního zastupitelství, podle níž „smyslem a účelem vyšetřovacího týmu je zjednodušení, zrychlení trestního řízení, zamezení duplicity opatřování důkazů a operativní výměna informací mezi rakouskými a českými orgány“. Sestavení týmu považuje mluvčí za pravděpodobné, protože rakouská strana svůj zájem v této věci již projevila. Tým, který by působil v Česku i na území Rakouska, by měl splnit své úkoly zhruba za šest měsíců, dodává *Právo*.

Prezident ocenil Valtra Komárka

Prezident Václav Klaus vyznamenal čestnou plaketou levicového ekonoma a doyena české sociální demokracie Valtra Komárka. U příležitosti jeho osmdesátých narozenin mu na Hradě předal Zlatou plaketu prezidenta republiky. Komárek byl v letech 1986-1992 ředitelem Prognostického ústavu Akademie věd, kde před listopadem 1989 působil i Klaus. Oba patřili mezi nejvýraznější postavy takzvané sametové revoluce a byli členy první nekomunistické vlády premiéra Mariána Čalfy. V názoru na další ekonomické směřování země se ale rozcházeli. Jako dlouholetý komunista zastával Komárek před rokem 1989 řadu funkcí ve státní správě, v šedesátých letech působil i jako poradce tehdejšího kubánského ministra průmyslu Che Guevary. Z komunistické strany vystoupil v lednu 1990, do června 1990 byl místopředsedou vlády ČSFR. Od roku 1991 je členem ČSSD.

Arcibiskup Duka: Velehrad vždy vábil lidi toužící po svobodě

Pražský arcibiskup Dominik Duka vyzdvihl při slavnostní bohoslužbě na moravském poutním místě Velehrad význam svobody v lidském životě. „Vítám vás, velehradské poutníky, v této první slovanské katedrále pod širou oblohou, v katedrále, která vždy dýchala touhou po svobodě,“ oslovil věřící Duka, který se na Moravě poprvé představil v nové roli. Největší katolické bohoslužbě, která se koná u příležitosti svátku Cyrila a Metoděje, přihlíželo zaplněné nádvoří před bazilikou. Duka, jenž byl kazatelem mše, připomněl příchod obou věrozvěstů, ale také pětadvacet let od velehradské pouti, kterou věřící slavili s papežským legátem kardinálem Agostinem Casarolim a s kardinálem Františkem Tomáškem v roce 1985. „Mnozí z vás si vybaví tvář i úsměv otce kardinála Tomáška, »generála bez vojska«, jak ho nazýval totalitní režim. On však prožíval svůj velký den. »Chceme svobodu, my chceme papeže!«, volaly desetitisíce poutníků bývalého socialistického Československa,“ uvedl Duka. Dodal, že po dvaceti letech svobodného vývoje se přemýšlí o svobodě jinak než v době totalitního režimu. „Necítíme se tak radostně a nedýcháme tak volně jako před dvaceti roky. Něco nás svazuje, máme obavy a cítíme úzkost. Udělali jsme chybu? Ano. Pokusili jsme se svobodu rozdělit a každému dát jeho díl. Vznikly hranice, na nichž se naše osobní svobody dotýkají, a protože každý chce vždy ještě více svobody, vznikají mnohé spory. Svoboda je hodnota, kterou takto dělit nelze,“ podotkl arcibiskup.

Připomněl i Kristovo zlaté pravidlo jednání: Vše, co chcete, aby lidé dělali vám, dělejte vy sami jim. „Měli by

si ho připomínat politici a měli bychom ho respektovat my všichni, protože politici bez lidí dobré vůle nic nezmožou," řekl Duka. Na Velehradě se dotkl také hrůz válek a koncentračních táborů, které podlomily víru ve „ve všemohoucího, spravedlivého a laskavého Boha“. „Bible není naivním a růžovým popisem světa. Zná holokaust, deportace, války, násilí, korupci i lež. Ukazuje však také na neviditelného, který vítězí nad zlobou a mrzkostí člověka. Člověka, který zneužívá svého postavení, a tak v sobě korumpuje boží obraz. Písmo svaté (které přinesli Cyril a Metoděj) nás zve k víře, která s logikou lásky a rozvážnosti přináší světlo pravdy a obnovu srdce," kázal pražský arcibiskup.

Mše završila tradiční Dny lidí dobré vůle, které jsou největší akcí v České republice u příležitosti svátku slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje. Její součástí bylo například ruční přepisování bible, setkání vozíčkářů či Večer lidí dobré vůle.

Večer lidí dobré vůle na Velehradě vynesl přes 1,1 milionu korun. Výtěžek z Večera lidí dobré vůle pomůže obecně prospěšné společnosti Maltéžská pomoc, která zřizuje sociální služby i dobrovolnické programy pro zdravotně postižené, seniory, vězně či děti z kojeneckých ústavů a dětských domovů. Na Velehradě pořádá již desátým rokem mezinárodní setkání vozíčkářů a také zde zajišťuje zdravotnickou pomoc.

Další podpořenou organizací je Dvouletá katolická střední škola z Prahy, která je určena pro znevýhodněné a sociálně ohrožené studenty. Peníze pomohou také olomouckému Nadačnímu fondu Adiuware, který přispívá k rozvoji duchovních a mravních hodnot při výchově mládeže a také k možnosti získat vzdělání pro studenty z početných a sociálně slabších rodin. Poslední organizací, jež obdrží prostředky ze sbírky, je soukromé sdružení křesťanů nazvané Služby Dobrého Pastýře – Dům sv. Eufrasie. Věnuje se potřebám žen, dívek a dětí, které se ocitají v nouzových situacích. Výtěžek bude stejně jako v minulých letech rozdělen mezi zmíněné organizace rovným dílem. Na koncertu vystoupili Jiří Pavlica s Hradišťanem, Petr Bende, Markéta Konvičková, polský soubor Oktoich, Hana a Petr Ulrychovi a Kateřina Štruncová a dětský sbor Kantiléna.

Paumerova pohřbu se účastnili představitelé státu i stovky lidí

Stovky lidí i nejvyšší ústavní činitelé kromě prezidenta se v Poděbradech zúčastnili pohřbu člena odbojové skupiny bratří Mašínů Milana Paumera. Paumer zemřel po těžké nemoci 22. července v Praze ve věku devětatasedmadesáti let. Na smuteční obřad přijeli například premiér Petr Nečas, vicepremiéři Karel Schwarzenberg a Radek John, ministr obrany Alexandr Vondra, předsedové parlamentních komor Přemysl Sobotka a Miroslava Němcová. Nečas v proslovu označil Paumera za odvážného a rovného člověka. Nesouhlasí s výklady, které činnost skupiny zpochybňují. Premiér je označil za nesprávné a nespravedlivé. Předseda Senátu Přemysl Sobotka řekl, že lidé zapomínají, že skupina bratří Mašínů působila za studené války. „Za takové situace měli ti nejstatečnější právo zvednout zbraň proti diktatuře," zdůraznil Sobotka. Se slzami v očích četla poselství Jo-

sefa a Ctirada Mašínových dcera Josefa Mašina Sandra. Mašínové psali o věrném přátelství a o Paumerovi jako svém bratru. Byl to pro ně odvážný voják třetího odboje. Po obřadu zazněly salvy, které obstarali příznivci vojenské historie. Rakev s Paumerovými ostatky odvezla kolona historických vojenských vozidel.

Na pohřeb přijela i sestra Josefa a Ctirada Mašínových Zdena Mašínová. Spolu se Sandrou Mašínovou rozdávaly prohlášení Josefa a Ctirada Mašínových, v němž zdůvodňují, proč na Paumerův pohřeb nepřišli. Podle jejich názoru se Česká republika zatím nevyoprádala s dědictvím komunismu. Komunistická strana je v parlamentu a právní řád byl přejat z minulého režimu, uvedli Mašínové.

Podle serveru iDnes.cz se v Poděbradech objevily plakáty, které Paumera označují za vraha. Pohřbu se oficiálně neúčastnili představitelé ČSSD. Její předseda Bohuslav Sobotka to na tiskové konferenci vysvětlil tím, že strana nesouhlasí s metodami, které skupina bratří Mašínů používala. Jinak si ale podle něj zaslouží ocenění za odvahu, s jakou se postavili proti komunistickému režimu.

ČR posílá do Ruska peníze, záchranáře a techniku neposkytne

Česká republika pošle do Ruska pět milionů korun, které budou použity na odstranění následků nedávných ničivých požárů v evropské části země. ČTK to sdělilo ministerstvo zahraničí. Kvůli víkendovým ničivým povodním na severu Čech nemohla Praha vyslat techniku či záchranáře, o které Rusové projeví zájem. Příspěvek bude prostřednictvím českého velvyslanectví v Moskvě předán Společenskému sněmu, tedy Kremlem zřízené organizaci, která shromažďuje a dále rozděljuje prostředky na urgentní pomoc i obnovu. O poskytnutí peněz český ministr zahraničí Karel Schwarzenberg informoval dopisem svého ruského kolegu Sergeje Lavrova. Pět milionů korun je maximální možná výše finančního příspěvku pro jednorázovou humanitární asistenci v kompetenci ministra. O vyšší částce by musela rozhodnout vláda.

Vzpomínka na Štefánika přilákala k jeho hrobu stovky lidí

Vzpomínková slavnost na jednoho z nejvýznamnějších slovenských politiků z počátku Československa Milana

Rastislava Štefánika přilákalo k jeho mohyle až tři sta lidí. Narození astronoma, diplomata a generála před 130 lety si připomněli lidé z celého Slovenska. Pod monumentálním památníkem se sešly i několikagenerační rodiny. Nechyběli ani jeho obdivovatelé z Česka a Francie, kde dlouhé roky žil a působil. Kolotoč vzpomínkových akcí na spoluzakladatele Československé republiky odstartoval turistický pochod z Prieprasného na Bradlo. Následovala výstava fotoamatérů spojená s digitální prezentací Štefánikových fotografií a promítání dokumentů o jeho životě. Památku rodáka z Košarisk v jeho rodné obci uctil prezident Ivan Gašparovič, na Bradle položila věnce mimo jiné premiérka Iveta Radičová. Ve svém vystoupení zdůraznila, že je třeba si připomínat „dobrodruha a akčního intelektuála, který měl rád životní výzvy“ a jehož jméno minulý režim vymazal z učebnic.

Ústav pro studium totalitních režimů

Za krátkou dobu své existence má Ústav pro studium totalitních režimů už čtvrtého ředitele. Nově zvolen byl Daniel Herman. Problémy ústavu i jeho ředitelů jsou obecně známé – Pavla Žáčka vystřídal letos ve funkci historik Jiří Pernes, po několika týdnech byl ale odvolán. Na Pernesovo místo nastoupil dočasný ředitel Zdeněk Hazdra.

Herman byl radou ústavu vybrán z devíti uchazečů. Vystudoval teologii, působil jako mluvčí České biskupské konference a od roku 2008 vede kancelář ekonoma Jana Švejnara.

Před Hermanem nyní stojí několik úkolů. Jako jeden z nejdůležitějších uvádí nutnost stabilizovat situaci v ústavu.

Vondra: Zveřejnění bývalých agentů neohrozilo činnost rozvědky

Zveřejněním jmen bývalých agentů někdejší zpravodajské služby generálního štábu na webu Ústavu pro studium totalitních režimů (ÚSTR) nebyla ohrožena práce Vojenského zpravodajství. Na jednání sněmovního výboru pro obranu a bezpečnost to řekl ministr obrany Alexandr Vondra (ODS). Nikdo ze zveřejněných agentů podle Vondry nepracuje pro tajnou službu nyní a nepracoval ani v nedávné minulosti. Podle šéfa rozvědky Ondreje Páleníka o žádnou kauzu nejde. Poslanci za opoziční ČSSD navzdory tomu tvrdí, že zveřejnění jmen ohrozilo důvěryhodnost zpravodajských služeb a vystavilo bývalé agenty nebezpečí. Myslí si to například bývalý ministr vnitra Martin Pecina. Zveřejnění jmen podle něj povede k tomu, že rozvědky budou nyní těžko získávat spolupracovníky v zahraničí. Nebudou prý mít jistotu, že Česko jejich jména po několika letech neprozradí. Sněmovní výbor nakonec k záležitosti nepřijal žádné usnesení.

Židovská obec žádá kvůli hrobům zastavit stavbu ve Slavkově

Vrchní zemský rabinát při Federaci židovských obcí v ČR požaduje okamžité zastavení archeologických

prací v areálu bývalého cukrovaru ve Slavkově u Brna. ČTK to sdělil vrchní zemský rabin Karol Sidon. Podle ústní tradice se měl v těchto místech v minulosti nacházet židovský hřbitov, říká se mu U židovských hrobů. Společnost Spar tam plánuje otevřít obchodní centrum. Na pozemku tento týden archeologové odkryli kosterní pozůstatky.

Záplavy

Liberecký kraj zvýšil odhady škod po záplavách na výši přes pět miliard korun. Odhady nejsou ale konečné, řekl liberecký hejtman Stanislav Eichler. Největší škody jsou na komunikacích, vlakových trasách, přívodech plynu a vody. V Mařeničkách na Českolipsku spadl další most, v Heřmanicích byla zcela zničena vodovodní síť. Velká voda ničila silnice, brala mosty i domy. Povodeň si vyžádala pět lidských životů, dva lidé se pohřešují. Děšť a záplavy komplikují také sklizeň, zemědělci v Libereckém kraji odhadují škody na 300 milionů korun.

Severočeské vodárenské se už v libereckém kraji podařilo obnovit dodávky pitné vody pro všechny postižené domácnosti. Mnohem náročnější jsou ale opravy zničených vodovodních sítí ve Frýdlantském výběžku, kde působí Frýdlantská vodárenská společnost. „V některých místech musíme zřizovat provizorní vrchní vedení, abychom vodu zajistili, v Heřmanicích musíme postavit provizorní vodovod,“ řekl ředitel společnosti Petr Olyšar. Frýdlantská vodárenská zajišťuje pitnou vodu a odvádění a čištění odpadních vod pro 23 000 obyvatel osmnácti měst a obcí Frýdlantského výběžku. Bez pitné vody zůstala po záplavách polovina tamních obcí – zhruba 14 400 lidí.

Povodeň v Libereckém kraji se výrazným způsobem podepsala také na památkách v regionu. V Chrastavě bylo poničeno několik historických domů a zcela stržen byl vzácný secesní most. Poškozen byl i depozitář v Raspenavě, voda zkomplikovala archeologické výzkumy ve Frýdlantu a Hrádku nad Nisou. Většina hradů a zámků však zůstala nepoškozených a jsou stále otevřené pro veřejnost, zjistila ČTK. Secesní most z roku 1907 v Chrastavě rozvodněná Jeřice zcela zlikvidovala. Pro obec je to o to horší, že se několik měsíců renovoval, ještě dva dny před povodní dostal nový nátěr. Voda v Chrastavě významně poničila i takzvaný Führichův dům. Byl postaven v roce 1802, dětství v něm strávil významný malíř Joseph Führich. Dům byl také po rekonstrukci, otevřel se v červnu. Voda zaplavila přízemí, zničeno bylo nové zařízení. Zdemolována byla i zahrada. Štěstí v neštěstí měli archeologové ve Frýdlantu, kde se na náměstí provádí rozsáhlý výzkum. Část nálezů byla totiž dva dny před povodní zdokumentována a vynesena ven.

Škody po povodních v Ústeckém kraji jsou minimálně 1,5 miliardy korun. Hejtmanka Jana Vaňhová řekla, že se všechny ještě nepodařilo sečíst, protože na některých místech je stále voda. V postižených oblastech stále pracují záchranáři, armáda staví provizorní mosty. Hasiči se nyní soustřeďují hlavně na odklizení naplavených věcí v korytech řek a potoků, aby jimi mohla v případě dalších dešťů odtékat voda. Podařilo se například vyčistit koryto řeky Kamenice v Hřensku.

Armáda má zatím z oblastí postižených záplavami čtrnáct požadavků na výstavbu mostních provizorií. Deset je z Ústeckého kraje, čtyři z kraje Libereckého, např. v obcích Cvikov, Rousínov a Chrastava v Libereckém kraji a na Ústecku v obci Povrly, v Kytlicích, Šluknově a Hřensku, uvedla Jana Růžičková z Generálního štábu Armády ČR.

Lidem v oblastech zasažených povodněmi lze pomocí zasláním dárcovských SMS či peněžních příspěvků na konta, která zřídily organizace Člověk v tísni, ADRA či Český červený kříž.

- Člověk v tísni: číslo účtu 72027202/0300; dárcovská sms ve tvaru DMS SOSPOVODNE na číslo 87777 (více na www.clovekvtisni.cz)
- ADRA: číslo účtu 40284028/0300, variabilní symbol 391; dárcovská sms Nadace ADRA ve tvaru DMS ADRA zasláná na telefonní číslo 87777 (více na www.adra.cz)
- Český červený kříž: číslo účtu 222826/5500, variabilní symbol 222; dárcovská sms ČČK ve tvaru DMS CCK zasláná na telefonní číslo 87777 (více na www.cervenkykruz.eu)

Vláda uvolnila 350 milionů na odstraňování následků povodní

Vláda rozhodla o uvolnění 350 milionů korun z rozpočtové rezervy na řešení naléhavých požadavků při odstraňování následků víkendových povodní. Novinářům to po jednání kabinetu řekl premiér Petr Nečas. Peníze na jeho pokyn uvolní ministr financí Miroslav Kalousek na základě požadavků jednotlivých resortů, na které se se svými žádostmi budou moci obracet kraje či obce. Podle Nečase je pro obce nejrychlejší cestou požádat o naléhavou pomoc z nyní uvolňovaných peněz kraje, které žádost předají přímo ministerstvu financí. Podle Kalouska není vládní krok výzvou obcím a krajům k celkovému vyčislení škod po povodni. Peníze mohou být podle Nečase použity například na stavbu provizorních mostů či obnovu základní infrastruktury. Kabinet již na mimořádném jednání reagoval na náhlé záplavy na severu Čech uvolněním čtyřiceti milionů korun pro Liberecký kraj.

AK chce vytvořit speciální fond na pomoc zemědělcům při povodních

Agrární komora chce vytvořit speciální fond, ze kterého by bylo možno v případě záplav finančně pomáhat zemědělcům. Do takzvaného fondu nepojistitelných rizik by přispívali farmáři, stát i pojišťovny. Podobný nástroj funguje například ve Francii. Sdělil to prezident Agrární komory Jan Veleba. „Bude to čím dál naléhavější a aktuálnější, protože to, co se děje teď v přírodě, se dříve nedělo,“ podotkl s odvoláním na stále častější bleskové povodně, způsobující zemědělcům stamilionové škody. Podle následného odhadu ministerstva zemědělství způsobily víkendové bleskové povodně zemědělcům na severu republiky zhruba padesátimilionové škody. Podle Agrární komory se však dá předpokládat, že konečné číslo půjde do stovek milionů.

Papež daruje 25 000 eur na pomoc po povodních v severních Čechách

Papež Benedikt XVI. daruje z vlastních prostředků 25 000 eur (asi 620 000 korun) na pomoc lidem, které v minulých dnech na severu Čech postihly povodně. Mluví litoměřického biskupství Jana Michálková řekla, že o tom litoměřického biskupa Jana Baxanta informovala pražská apoštolská nunciatura. Peníze mezi potřebné rozdělí litoměřická diecézní charita. Podle Michálkové papeže s prosbou o pomoc minulý týden oslovil litoměřický biskup. Papež již před několika dny povodně, které postihly zdejší region, vzpomenu ve svých veřejných prohlášeních. Litoměřická diecéze zahrnuje území Ústeckého a Libereckého kraje. Povodně v Libereckém kraji postihly asi třetinu měst a obcí.

Změna věkových limitů v ČR?

V poslední době se v České republice hodně mluví o změnách různých věkových limitů. Agilní je v tomto směru zejména pravicová vládní koalice, která má výraznou podporu zejména mezi mladými lidmi. Proto si také někteří její představitelé pohrávají s myšlenkou snížit hranici volebního práva, alespoň pro volby do místních samospráv, stejně jako v Rakousku, na šestnáct let. Tuto ideu v předvolebním boji prosazovala strana Zelených, která se však, přes slušnou podporu právě u mladších voličů, do českého parlamentu nakonec neprobojovala. V tzv. Studentských volbách před parlamentními volbami jednoznačně nejvíce bodovala TOP 09, zatímco levice zcela propadla. V předvolebním boji hojně rezonovalo téma generačního konfliktu a jednoznačné vítězství stran pravého spektra někteří komentátoři interpretovali jako vítězství mládí nad starou generací stále zahleděnou do minulých dob. I někteří poslanci vládní koalice však právě s ohledem na ony Studentské volby vhodnost snížení aktivního volebního práva pro výběr poslanců do parlamentu zpochybňují. Vedle jejich stran totiž uspěla i Pirátská strana vystupující zejména proti připravovaným změnám autorského zákona a proti snahám o větší dohled nad internetem a také extrémně pravicová Dělnická strana, která byla poměrně krátce před volbami úředně rozpuštěna. Pro volby na místní úrovni se však pravici jeví potenciál mladých lidí velmi lákavý. S tímto snížením však nesouhlasí sociální demokraté, kteří poukazují na zkušenosti z Rakouska, kde volební právo pro šestnáctileté přineslo zvýšení vlivu extrémistických, populistických stran. Volební zákon musí být přijat ústavní většinou, souhlas sociální demokracie by proto byl nezbytný. Nedá se totiž očekávat, že by návrh podpořili komunisté, kteří mají mezi nejmladšími voliči minimální podporu na jakékoliv úrovni. Daleko pravděpodobnější se tak jeví prolomení jiných věkových limitů. Nejdříve by snad mohla padnout hranice šestadvaceti let, která určuje, dokdy může člověk v České republice využívat různé výhody studenta, nemusí platit sociální a zdravotní pojištění a má nárok na levnější jízdenky městské hromadné dopravy apod. S likvidací této hranice počítá programové prohlášení nové vlády, která chce dávky a daňové úlevy směřované nyní do rodiny studenta změnit na přímou podporu studenta nevázanou na jeho věk. Opatření by se dotklo celkem asi patnácti tisíc stávajících studentů a stát by na pojištění mu-

sel vydávat asi o 125 milionů ročně více. Na druhé straně však doba studia na vysoké škole se již nyní nepočítá do odpracovaných let na důchod. A samozřejmě v oblasti terciárního vzdělávání lze očekávat řadu zásadních změn, které asi studentům náklady na jejich život výrazně zvýší. Stát si zkrátka náklady na tuto změnu vybere zase jinde.

V souvislosti s přijetím nového německého zákona se i v České republice také začíná uvažovat o možnosti, že by se snížila i hranice pro získání řidičského průkazu z dosavadních osmnácti na sedmnáct, ovšem s tím, že do osmnácti let by mladí řidiči museli jezdit pod dohledem zkušenějšího šoféra. I tato změna má vcelku naději na úspěch, protože tento model již v mnoha zemích bezproblémově funguje a nezdá se, že by nějak výrazně ovlivňoval třeba počet dopravních nehod.

Podstatně větší kontroverze budí otázka snížení hranice trestní zodpovědnosti z patnácti na čtrnáct let. Nový trestní zákoník, který v České republice platí od začátku roku, původně se snížením věku počítal, nakonec vše zůstalo na původní úrovni. O opětovné rozvíření tohoto problému se patrně bude starat především člen současné koalice, populistická strana Věci veřejné, která do značné míry svůj úspěch založila na slibu razantních represí. Její představitelé hlásají, že dnes děti dospívají rychleji, a proto jsou dříve schopné nést plnou odpovědnost za své činy. Opoziční sociální demokraté se snaží najít jakousi střední cestu a navrhují, aby v případech vážných trestných činů soudy u mladistvých posuzovaly trestní odpovědnost viníků individuálně. Spíše skepticky se ke snižování hranice trestní zodpovědnosti staví ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil z Občanské demokratické strany. Zároveň však již podal návrh, který reaguje na nedávný případ tzv. vraha z Kmetiněvsí. V Kmetiněvsí zavraždil nedospělý chlapec dívku z vesnice a byla nařízena jeho ochranná léčba. Psychiatři se navíc shodli, že u hochy hrozí recidiva. Přesto musel být na základě zákona ve svých osmnácti letech z léčby propuštěn. Ministr Pospíšil nyní navrhuje, aby soud mohl nezletilým deviantům nařídít ochrannou léčbu na neomezenou dobu. I tento plán má pravděpodobně velkou šanci na schválení, protože proti němu nic zásadního nenamítají nejen poslanci vládní koalice, ale ani levicová opozice.

V následujících měsících se ukáže, zda četné nápady poslanců vládní koalice zůstanou pouze na úrovni náhlých myšlenek, nebo budou převedeny do podoby zákonů. Je přitom třeba opět zdůraznit, že současná vládní koalice má mimořádně jasnou většinu v parlamentě, takže prosazování běžných norem pro ni nepředstavuje žádný problém. Pouze k změnám ústavních zákonů potřebuje získat alespoň dva opoziční poslance. (MaFr)

Gang kuplířů v ČR odsouzen

V Českých Budějovicích krajský soud uzavřel případ mohutného gangu kuplířů, kteří působili u česko-německého hraničního přechodu Strážný na jihu Čech, ale i různě v zahraničí. Nejvyšší trest zněl na devět let a celkem dvanáct odsouzených se podělilo o celkem třiapadesát a půl roku vězení. Přitom hlavním obviněným hrozily ještě vyšší tresty, protože byli obviněni ze zločinného spolčení, které se však nakonec nepodařilo prokázat, i když soud konstatoval, že obžalovaní jsou jednou širokou rodinou. Největším problémem pro soud bylo dohledání asi třicítky dívek, které

tlupa kuplířů nutila k prostituci. Využil přitom i schengenského pátracího systému a bydliště jedné z nich se přitom podařilo zjistit jen díky tomu, že byla zastavena rakouskou policií na dálnici. Gang podle rozsudku koupil za pár tisíc korun omámené dívky, zabavil jim doklady a donutil je shánět zákazníky. Oběti dostávaly zdarma jídlo a ubytování a někdy i miniaturní podíl na zisku. Zato však musely pracovat například i v době svého těhotenství nebo krátce po porodu. Někdy také byly dívky nuceny stát v zimě polo-svlečené u cesty, takže utrpěly omrzliny. Případ se provalil před čtyřmi lety, když se jedné z dívek zavlčených až do Dánska podařilo uprchnout a oznámit vše na místní policii. Po nějaké době se tak i díky policejním odposlechům podařilo celou síť rozbít.

Jedná se o případ svými rozměry na české poměry neobvyklý. Podle většiny odborníků jsou v České republice již našťěstí divoká devadesátá léta s obrovským rozkvětem prostituce zejména v česko-rakouském pomezí již dávno pryč. Řada nočních podniků, které tehdy doslova zaplevelily pohraniční městečka, již musela zavřít své brány a zbylé už jen živoří. Výrazně ubylo i dívek postávajících podél cest. Vedle určité kultivace společnosti a silné represí k tomu přispěly i stávající hospodářské obtíže, které výrazně redukovaly počet zákazníků. I nadále se přitom jedná především o sexuální turisty z Německa. I ti však v poslední době mají poměrně hluboko do kapsy a musí se tak spouštěně starat o vlastní rodinu. Takže i v tomto případě platí, že všechno zlé bývá přece jen pro něco dobré. (MaFr)

Kdo bude senátorem v Jižních Čechách

Hlasy krajanů v letošních parlamentních volbách stejně jako v těch minulých byly připojeny k Jihočeskému kraji, kde snad i díky nim zvítězila pravicová Občanská demokratická strana nad sociálními demokraty. Senátních voleb se však čeští občané žijící nebo pobývající v zahraničí účastnit nemohou. Přesto je snad zaujme nabídka hlavních politických stran na jihu Čech do senátních voleb letos na podzim. Volit se budou senátoři za Českokrumlovsko a za Táborsko (do senátu se volí většinou vždy ve třetině okrsků s odstupem dvou let, mandát je pak šestiletý). V obou případech budou svůj post obhajovat zástupci ODS – Pavel Eybert a Tomáš Jirsa. Táborský senátor Eybert není přitom žádným nováčkem – v Senátu sedí již od jeho vzniku v roce 1996. Proslul především jako velký stoupenec dálnice D3, která spojí Jihočeský kraj s Rakouskem. Ve volebním klání však bude muset počítat s těžkými soupeři nejen na levici, ale i na pravici politického spektra. Připomeňme, že podle některých průzkumů již v současnosti obliba TOP 09 přesahuje popularitu ODS. Za hlavního vyzývatele Eyberta je však přece jen považován jeho sociálnědemokratický konkurent, bývalý ministr zemědělství a stávající stínový ministr financí Jiří Mládek, jeden z nejvýznamnějších sociálnědemokratických ekonomů. Za TOP 09 se pak do volebního klání pokusí promluvit obchodní ředitel Petr Krůček. Se zajímavým kandidátem přišla i Strana práv občanů Zemanovci, za níž bude bojovat jednadředesátiletý rektor Filmové akademie Písek Jindřich Goetz. Podle politologů však jeho šance snižuje skutečnost, že v příslušném senátním okrsku rozhoduje spíše počet hlasů na Táborsku než na Písecku. Nikde však není řečeno, že i v tomto ohledu můžou letošní volby přinést změnu.

Na Českokrumlovsku, kde se před šesti lety sociálnědemokratický kandidát vůbec nedostal do druhého kola, se třiapadesátiletému senátorovi z ODS Tomáši Jirsovi postaví tentokrát mimořádně zajímavý a silný protivník – bývalý sociálnědemokratický premiér a eurokomisař Vladimír Špidla. Devětapadesátiletý Špidla je považován za schopného myslitele a teoretika sociálního státu, ale jeho odpůrci mu často vytýkají nedostatek charisma. Navíc přece jen přinejmenším v době svého působení v Bruselu se poněkud vzdálil regionálním problémům. Lze také očekávat, že se stane objektem lidské zájavy, díky svému na české poměry mimořádnému důchodu z Evropské unie. Na druhou stranu je však posledním předsedou sociální demokracie, který dokázal vyhrát parlamentní volby a sestavit funkční vládu a na současné politické scéně může jeho serióznost a klidná a pevná argumentace působit doslova osvěžujícím dojmem. Tomáš Jirsa je v kraji známý jako dlouholetý úspěšný starosta Hluboké nad Vltavou i jako bojovník proti šíření kůrovce v šumavském národním parku. Zprava pro něj bude asi největším konkurentem bývalý kastelán ze Zlaté Koruny a nynější náměstek ředitele českobudějovického Národního památkové ústavu Zdeněk Troup, který se snaží prezentovat především jako představitel nových lidí v politice nezatížených zlovyky a hříchy předešlé politické generace. Je zajímavé, že zrovna v tomto okrsku jsou dva významní kandidáti – Špidla a Troup – spojení svou původní profesí s historickým bádáním. Snad se v tom odráží hloubka historických tradic regionu. Strana práv občanů Zemanovci zde však vsadila na bývalého krajského policejního ředitele Jana Bezemka. Opomenout se nedá ani KSČM, která v tomto volebním okrsku měla před šesti lety kandidáta v druhém kole. Tentokrát se v jejích barvách pokouší získat senátorský post šéf kontrolního výboru Jihočeského kraje, třiapadesátiletý Luboš Dvořák. Komu-

nisté se na Českokrumlovsku prosazují tradičně v obcích a městečkách v bývalém hraničním pásmu, kde žije velké množství bývalých důstojníků Pohraniční stráže. V každém případě se očekává v obou obvodech daleko tvrdší boj než před šesti lety, kdy se navíc sociální demokracie nacházela v mimořádně hluboké krizi. Lze předpokládat, že rozhodne opět až druhé kolo, kde sehraje klíčovou úlohu schopnost kandidátů integrovat kolem sebe roztržštěnou levici či pravici. Z tohoto hlediska by výsledek letošních parlamentních voleb naznačoval výrazně větší šanci pro kandidáty pravice, kterým nahrává i politology pozorovaná zvyklost voličů v následných volbách opakovat svoji vítěznou volbu. Ale na druhou stranu nelze vyloučit ani protichůdný trend vyvažování politických sil. Parlamentní volby totiž vychýlily masku vah ve prospěch pravice mnohem výrazněji, než se očekávalo. Stalo se tak ale mimo jiné i kvůli poměrně nízké volební účasti a nedá se příliš očekávat, že by v tomto ohledu senátní volby znamenaly výjimku, spíše naopak. Zejména ke druhému kolu, které už není propojeno s komunálními volbami, se asi dostaví jen relativně malé procento oprávněných. Možná však by mohla voliče přitáhnout důležitost celého klání – pokud by totiž sociální demokraté vybojovali v celé republice dvanáct mandátů, získali by nadpoloviční většinu v senátu a tato pozice by jim umožnila výrazněji zasahovat do politického dění. Většina politologů ale podobný výsledek považuje za krajně nepravděpodobný a i volební manažer sociálních demokratů Jan Hamáček by podle svých slov považoval za úspěch získání pouhých sedmi mandátů. I kdyby však sociálnědemokratictí kandidáti uspěli jen v jednom jediném okrsku, znamenalo by to posílení pozic strany v Senátu. Volby před šesti lety probíhaly totiž v atmosféře totálního debaklu této strany, která nevybojovala jedině senátorské křeslo.

(MaFr)

NEKROLOG

Ve věku nedožitých osmaosmdesátilet zemřel **Slavomír Klaban**, čestný předseda sociální demokracie, politik a politolog, původním povoláním učitel.

Slavomír Klaban se narodil 24. srpna 1922 v Hradci Králové. Za války se on i celá jeho rodina zapojila do odbojové činnosti. Od podzimu 1939 až do roku 1941 působil v Obraně národa. V roce 1944 byl Klaban prvním, kdo pomohl parašutistům z operace Barium po jejich výsadku. Kvůli svému odvážnému činu ho však v říjnu roku 1944 zatkl gestapo. Vězněn byl nejprve v Hradci Králové, později byl přemístěn do terezínské Malé pevnosti, kde pobýval v tzv. cele smrti. Konec války ale vykonání rozsudku zabránil. Po válce byl aktivní v organizaci sociálně demokratické mládeže, po únoru 1948 odmítl vstoupit do KSČ. Absolvoval Vysokou školu politickou a sociální, přesto v důsledku svých politických názorů nemohl v politické sféře aktivně působit. Byl zaměstnán jako úředník, později (v letech 1965-1971) působil jako vědecký pracovník. V sedm-

desátých letech pracoval v dělnických profesích a posléze vykonával funkci podnikového ekonomy. Koncem osmdesátých let navázal kontakty s představiteli exilové sociální demokracie a v listopadu 1989 se aktivně podílel na jejím obnovení v Československu. V březnu 1990 zvolen čestným předsedou ČSSD.

Jaroslav Škarvada (85) – bývalý sekretář kardinála Josefa Berana, pouťorový exulant a pomocný pražský biskup na penzi. Po studii ve Vatikánu a vysvěcení na kněze v roce 1949 zůstal v Itálii a stal se sekretářem kardinála Berana. Jeho hlas zněl na vlnách Hlasu Ameriky, Svobodné Evropy a Vatikánského rozhlasu. V roce 1983 ho papež Jan Pavel II. v bazilice sv. Petra vysvětil na biskupa, v roce 1991 byl jmenován pražským světícím biskupem a v následujícím desetiletí zastával funkci generálního vikáře pražské arcidiecéze. Obdržel Řád T. G. Masaryka III. třídy. Zemřel 14. června.

Kde je opravdový střed Evropy?

Česká republika se ráda označuje jako střed nebo také srdce Evropy. Kde však opravdový střed starého kontinentu leží, je stále zdrojem velkých sporů. Jen v České republice na tento hrdý titul aspiruje celkem devět míst, mezi nimiž nechybí ani proslulý Zelný trh v Brně. Samozřejmě nejvíce záleží na definici středu i na vymezení Evropy. Někdy se jako střed Evropy uvádí místo těžiště tektonické desky ve tvaru Evropy, jindy průsečík nejvzdálenějších bodů Evropy. Některé varianty považují naopak za střed místo, které má nejbližší ke všem mořím, obklopujícím „starý kontinent“. Hodně záleží, zda příslušnost k Evropě přiznáme Rusku nebo přinejmenším jeho části. Navíc zde zůstává otázka jednotlivých ostrovů. Česká republika samozřejmě není jediná, která si nárok na centrální pozice osobuje. Poprvé se o vypočítání středu Evropy pokusil v druhé polovině 18. století polský astronom Szymon Antoni Sobiekrajski a asi nijak nepřekvapí, že střed Evropy našel v Polsku. Jednalo se o městečko Suchawola v severovýchodní části země. Němečtí geografové naopak prosazovali různé německé lokality, do diskuse vstupovali i Slováci, kteří střed vidí na východě své země a tak bychom mohli pokračovat. Například v rodišti Adolfa Hitlera v Braunau am Inn najdeme hostinec s příznačným názvem Gasthof Mittelpunkt Europas. Film polského režiséra Stanisława Muchy *Die Mitte* ukázal na čtyřicet míst v celé Evropě, které si činí určité nároky. Stále se tedy ukazuje, že i ve zdánlivě „tvrdé“ vědě, jakou se jeví geografie, hrají subjektivní postoje mimořádně významnou roli. A tak asi nadále budou vidět Češi střed Evropy v Čechách či na Moravě, Slováci na Slovensku a Němci v Německu. Neměli by tedy krajané prosazovat střed Evropy někde v česko-rakouském pomezí? (MaFr)

Sraz Keltů z ČR i Rakouska

V devadesátých letech minulého století se stalo v České republice velkou módou hlásit se ke keltským kořenům národa. Naivní nadšení, které podpořila i obliba irské hudby, svým způsobem podpořily i výzkumy genetiků. Zjistili totiž, že Češi jsou skutečně směsí různých národů a většina z nich má v sobě i nějakou tu kapku keltské krve. Lidé, kteří se hlásí ke keltským tradicím, pořádají v České republice řadu různých oslav a setkání. Jednou z takových akcí byla i oslava keltského svátku Lughnasad v Nasavrkách, kde se sešli ctitelé dávné civilizace ze Slovenska, Německa, ale i Rakouska. Čekal na ně pestrý program, v němž významnou roli vcelku pochopitelně hrála „keltská hudba“. Ozdobou muzikantského programu byl soubor Asonance, která používá i irské loketní dudy. Nechyběla také velmi slavná česká skupina Spirituál Kvintet, která ze svého repertoáru vybrala „keltsky“ znějící písně. Vedle toho však nechyběla ani inscenace přepadení pokojné keltské vesnice spojenými silami Germánů a Římanů nebo keltská herna, v níž si návštěvníci mohli vyzkoušet deskovou hru Keltis. Program zahrnoval také ukázky tradičních keltských řemesel, inscenace tradičních trhů, různé soutěže nebo keltské tance. K oslavám se připojilo i nasavrcké muzeum, v němž návštěvníci mohli obdivovat expozici, přibližující keltská řemesla, náboženství i kult mrtvých. Zapomenuto nebylo ani na představení oppida v nedalekém Hradišti. V pro-

jekční místnosti pak běžel film nazvaný *Příběh kamene*. Nad „keltskou“ tradicí se pochopitelně můžeme poněkud pousmát. Má však nepochybně své kouzlo, kterým láká množství příznivců. A zároveň rozbíjí odvěkou konstrukci omezující vývoj ve středu Evropy na pouhé potýkání Slovanů s Germány. A to je jistě velmi sympatické.

(MaFr)

Letní „války“ pro turisty

Jedním z oblíbených prostředků lákání turistů k návštěvě různých lokalit v České republice se stalo organizování různých inscenací dávných bojů. Vzhledem k četným skupinám vojenské historie, které se podobných akcí s chutí zúčastňují, různých kaširovaných souborů a střetů neustále přibývá. Velkou tradici mají například v jihomoravském Slavkově, místa jedné z největších napoleonských bitev (pro pořádek – v německy či francouzsky psaných pramenech se tento střet označuje jako bitva u Austerlitz). V srpnu zde například sto padesát vojáků v uniformách francouzské, rakouské a ruské armády připomněla 241. výročí narození samotného Napoleona Bonaparta. Stále větší oblibu však získávají inscenace vztahující se k období první světové války. Například v Mladějově se letos stejně jako vloni konala ukázka bitvy z roku 1915 u Blosdorfu na rusko-rakouské hranici. Střetu císařské armády s carskými vojáky se účastnilo aktivně celkem tři sta padesát lidí v dobových uniformách, z nichž dvě stě osmdesát se přímo zapojilo do předstíraných bojů. Boje se uskutečnily na jiném místě než v předešlém roce a byly technicky zdokonaleny a hlouběji propracovány. Střetu přihlíželo zhruba 1 300 diváků. V turistické sezóně na různých místech vedli souboje vojáci z doby třicetileté války i z různých válek 18. století a samozřejmě zejména na hradech a zámcích jsou často inscenovány i středověké turnaje. Je ovšem pravda, že požitky z podobných atrakcí mají především muži jakéhokoliv věku, kdežto druhé pohlaví krásu vojáctví jen málokdy umí ocenit. Bohužel však v Čechách po většinu historické doby bylo víc válek a konfliktů než krásných princezen.

(MaFr)

Rekonstrukce historické budovy Národního muzea

Budova Národního muzea za sto devatenáct let své existence neprošla žádnou generální opravou. I proto je nyní budova v havarijním stavu, nesplňuje bezpečnostní parametry pro sbírky ani pro návštěvníky. Kromě zubu času se na jejím současném nedobrém stavu podepsaly jednak zásahy nacistického dělostřeleckého bombardování za druhé světové války, resp. německé letecké bomby, která vážně poničila střední trakt objektu, jednak kulometné odstřelování sovětských vojáků v srpnu 1968. Podzemní odstřelily při výstavbě metra v sedmdesátých letech pak narušily i statiku nosných konstrukcí. Zahájení rekonstrukce historické budovy Národního muzea na Václavském náměstí v Praze je plánováno koncem příštího roku.

Podle Michala Lukeše, generálního ředitele Národního muzea, vznikne unikátní komplex, který nemá obdoby: Návštěvník, který přijde z Václavského náměstí k budově Národního muzea, již nebude za sochou svatého Václava konfrontován se severojižní magistrálou, neboť

po jejím přeložení za budovu muzea zde vznikne klidový prostor před muzejní fontánou vítězná Čechie. Aspoň tedy doufám, že bude naplněno vládní memorandum ošetřující tuto záležitost. Po schodišti nebo rampě vystoupá k hlavnímu vstupu, kde ho uvítají sochy alegorií přírodních věd a historie. Tak jako generace před ním, tak i tento návštěvník vstoupí do slavnostního vestibulu. Z vestibulu bude moci sejít do nově vybudovaných prostor návštěvníckého zázemí v suterénu budovy, tvořeného kapacitními šatnami a sociálním zázemím. Poté se vrátí do přízemí budovy, kde mu bude k dispozici v levém zastřešeném nádvoří, ve dvoraně určené pro setkávání, muzejní kavárna, muzejní obchod či dětský koutek. Prostor se bude dále využívat pro společenská setkání, vernisáže, koncerty a podobné akce. Poté bude moci navštívit stálou expozici v pravém zastřešeném nádvoří, kde uvidí zavěšeny velkorozměrové exponáty, případně vzácné sochy a monumenty ze sbírek muzea. V přízemí budou umístěny i krátkodobé výstavy v pěti výstavních sálech o celkové ploše více než 1 000 m² a obnovené přednáškové sály.

Poté, co návštěvník vystoupá po slavnostním schodišti do prvního patra, přijde nejprve do historického Pantheonu, který, tak jako před rekonstrukcí, bude i nadále připomínat významné muže a ženy české vědy, společenského života a umění. Ve zbývajících výstavních sálech navštíví první část nové stálé expozice. Následně vystoupá do druhého patra, kde v zadním traktu ve sloupovém sále bude moci navštívit interaktivní centrum pro studenty a mládež. Ve zbývajících výstavních sálech druhého patra si prohlédne druhou část stálé expozice. Na závěr prohlídky druhého patra zavítá na ochoz Pantheonu, ze kterého shlédne nejcennější prostor muzejní budovy. Na závěr prohlídky bude moci vystoupat do kupole, odkud uvidí panorama historického centra města Prahy a Pražského hradu.

Po prohlídce nově zrekonstruované historické budovy Národního muzea návštěvník sjede novými výtahy do druhého suterénu, odkud se reprezentativní spojovací chodbou doplněnou o multimediální efekty dostane do sousední nové budovy Národního muzea. Zde bude pokračovat stálá expozice, budou se zde konat výstavy, koncerty a další kulturní akce. Do budoucna se zde počítá s vybudováním 3D projekce. V nové budově též bude k dispozici moderní restaurace.

Propojení historické budovy s vedlejší budovou bývalého Federálního shromáždění vznikne unikátní muzejně-kulturní komplex, který nemá široko daleko v okolních zemích obdoby. Získání nové budovy znamená nejen zásadní ulehčení rekonstrukce budovy historické, ale Národní muzeum díky ní a uvolněným prostorám rozšíří své výstavní prostory v centru Prahy o 5 600 m², tedy ze současných 5 700 m², které jsou nyní v historické budově

určeny pro expozice a výstavy, na dvojnásobek, tedy celkových 11 300 m² v obou budovách. Návštěvníci tak budou moci obdivovat o mnoho více unikátních sbírkových předmětů, které jsou doposud ukryty v depozitářích.

Autorem projektu je Sdružení Národní muzeum, složené z firem VPÚ DECO Praha, a. s., a SUDOP Praha, a. s., hlavním architektem projektu je Ing. arch. Zdeněk Žilka. Realizace stavby je plánována na třiačtyřicet měsíců, a to od prosince 2011 do června 2015.

Trutnov si připomene 750. výročí jarmarkem a otevřením centra

Oslavy 750. výročí od první písemné zmínky o Trutnovu jako městu vyvrcholí v září. Na začátek měsíce Trutnov připravuje výroční městskou historickou slavnost, na kterou naváže historický jarmark. Významnou událostí bude také 24.-26. září program k otevření nového společenského centra, informovali ČTK pořadatelé těchto akcí. Různé organizace v Trutnově připravily u příležitosti výročí desítky akcí, například v Muzeu Podkrkonoší mohou lidé až do 26. září navštívit výstavu nazvanou *750 let Trutnova – Historie starobylého města na řece Úpě*. Výroční historická slavnost se v Trutnově uskuteční v sobotu 4. září, kdy budou mít lidé možnost přenést se do života v Trutnově v různých obdobích. Na náměstí bude vybudován rytířský tábor, odpoledne projde centrem města velký kostýmovaný průvod. Na historickou slavnost naváže v neděli tradiční trutnovský jarmark s více než sto dvaceti stánky prodejců tradičních výrobků. Připraven bude také doprovodný program.

Polský a český prezident se sešli na pouti na vrcholu Sněžky

Stovky lidí se sešly na vrcholu Sněžky na tradiční Svato-vavřínecké pouti. Společně s poutníky se na nejvyšší české hoře setkali také prezident Václav Klaus a jeho polský protějšek Bronislaw Komorowski. Na vrcholu Sněžky nechyběl ani pražský arcibiskup Dominik Duka. Z české strany využili poutníci například cestu Obřím dolem, někteří také vyjeli lanovkou. Poutí na Sněžku připomíná svatého Vavřínce, který je patronem kuchařů, cukrářů, pivovarníků či hostinských, ale i nejvyšších českých hor. Jméno svatého Vavřínce také nese kaple, která stojí na vrcholu Sněžky.

Dvorská zoo otevřela novou expozici Svět hmyzu

Návštěvníci dvorské zoo mají možnost projít novou expozicí Svět hmyzu. Ve třech desítkách inktárií různé velikosti uvidí všemožné druhy hmyzu. Mohou se tak seznámit s různými druhy strašilek, pakobylek, afrických brouků, se zlatohlávkou, pavouky a štíry. Dvorská zoo dosud hmyz nevystavovala, chová především velké africké savce.

Nový projekt nabízí mapu míst, kde v Česku najdete dobré jídlo

Usnadnit českým zájemcům o dobré jídlo hledání kvalitních restaurací, kaváren, cukráren, řeznictví, zelinářství, lahůdek či vinoték si klade za cíl nový internetový projekt. Nabízí gastronomickou mapu České republiky, která by se

podle jeho tvůrců měla stát spolehlivým a nezávislým průvodcem po místech, kde se dobře jí a nakupuje. Příležitost k hodnocení na webu www.scuk.cz dává lidem, kteří se zavazují k poctivosti a dodržování etického kodexu.

Praha se nedohodla s Moravským Krumlovem na stěhování *Slovanské epeje*

Praha chce cyklus obrazů Alfonse Muchy, který je na zámku v Moravském Krumlově, přestěhovat do pražského Veletržního paláce. Proti je vnuk malíře John Mucha, Moravský Krumlov, Jihomoravský kraj, ale i tisíce lidí. Argumentují především tím, že Praha dosud nepostavila pro *Epeje* novou galerii, jak si autor přál. Zachování *Slovanské epeje* na Moravě podpořil také prezident Václav Klaus.

Galerie hlavního města Prahy i přes současné komplikace výstavu *Slovanské epeje* připravuje. Ve Veletržním paláci už jsou instalována a zaplácena technická opatření. „Je to naprosto absurdní situace a zásah do vlastnických práv Prahy,“ uvedl pražský radní Ondřej Pecha. Pecha předpokládá, že hlavní město podá také žalobu k soudu. Podle Pechy dohoda s Krumlovem není možná, moravskokrumlovský úřad (vydal zákaz stěhování) prý nevzal v úvahu argumenty hlavního města.

Praha poukazovala mimo jiné na nedávné rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 1, který ve stejné věci rozhodl odlišně a přes žádost vnuka Alfonse Muchy Johna nevydal předběžné opatření.

Cyklus dvaceti rozměrných pláten s náměty ze slovanské historie se na moravskokrumlovský zámek dostal po druhé světové válce ve špatném stavu, na zámku ho zrestaurovali a vystavili. Praha považuje *Epeje* za své vlastnictví.

Alfons Mucha: *Věrozvěstové. Zavedení slovanské liturgie na Velké Moravě*, 1912, 8,10 × 6,10 m. Jedno z dvaceti pláten *Slovanské epeje*

Dobrovolníci opět pomáhali s obnovou hradu Hartenberg

Mladí dobrovolníci z celého světa se sjeli v prázdninové době na hrad Hartenberg v Hřebenech na Sokolovsku.

Podobně jako v minulých letech tam pomáhali s postupnou rekonstrukcí hradu, kterému hrozil definitivní zánik. Skupina dobrovolníků a dobrovolnic z Ruska, Tchaj-wanu, Polska, Španělska, Itálie, Nizozemska, Japonska či Německa pomáhá s plánem vytvořit na hradě mezinárodní environmentální a kulturní centrum. Spolupráce Občanského sdružení Hartenberg a dobrovolníků trvá už roky. Dobrovolníci bezplatně pomáhají s opravami hradu, zatímco pořadatelé zajišťují ubytování, jídlo a například výlety do okolí. Hrad Hartenberg pochází původně z 13. století a patří mezi nejstarší hrady v regionu.

Miliardář Bakala koupil na Hradčanech dům pro Knihovnu Václava Havla

Miliardář Zdeněk Bakala koupil dům na Hradčanech, kde bude sídlit Knihovna Václava Havla. Informaci ČTK potvrzují výpis z katastru nemovitostí i slova ředitele knihovny Martina C. Putny. V domě na Loretánském náměstí dříve žila například manželka prezidenta Edvarda Beneše. Bakala je předsedou správní rady knihovny. „Ano, to místo už je stanoveno. Jeho rekonstrukce vypadá zhruba na rok, rok a půl,“ řekl ČTK literární teoretik a ředitel knihovny Putna. Budovu si podle své mluvčí Sabiny Tančevové už osobně prohlédl i exprezident Havel, který v tyto dny mimo Prahu režuruje film *Odcházení* podle vlastní divadelní hry. „Je rád, že je už nové a trvalé místo pro knihovnu určeno a že je ve výborné lokalitě,“ doplnila Tančevová. Zdeněk Bakala před květnovými volbami sponzoroval všechny tři strany nynější vládní koalice. Je také koproducentem nyní vznikajícího filmu, který někdejší prezident režuruje. Patří mezi spoluzakladatele diskusního sdružení Lípa, označovaného někdy za kruh Havlových příznivců.

Miniatura ze středověkých Čech se vydražila v Londýně

Za 61 250 liber (1,9 milionu korun) se nedávno v Londýně v aukční síni Christie's vydražila iluminace *Bolestný Kristus* pocházející ze středověkých Čech. Jedná se o malbu na pergamentu z počátku 15. století. Celostranná iluminace byla součástí soukromé sbírky středověkých rukopisů a miniatur nazvané Arcana. Kupcem je německý antikvář a obchodník se středověkými knihami a rukopisy Jörn Günther, který žije ve Švýcarsku. „Je politováníhodné, že si české sbírky takovou příležitost nechaly ujít,“ řekl historik umění Jiří Fajt. Podle něj se taková díla objevují na trhu jen málokdy a cena nebyla vysoká ve srovnání s tím, jakou má miniatura hodnotu. I další odborníci před aukcí tvrdili, že jde o významné bohemikum, které by se měl český stát pokusit v aukci získat, protože většina památek té doby byla zničena nebo se dochovala jen v zahraničí. Ministerstvo kultury však o dotaci na případnou koupi nepožádala žádná ze státních kulturních sbírkových institucí, řekl před dražbou mluvčí ministerstva Jan Cieslar.

Ani déšť neodradil hráče Mistrovství světa v kuličkách v Praze

Pošmourné počasí ani déšť neodradil hráče od účasti na Mistrovství světa v kuličkách, které se konalo v Praze. Techniku a zručnost v parku pod Petřínem změnilo šestadvacet

soutěžících z Česka a Německa. Na mistrovství byli zastoupeni hráči všech věkových kategorií, nejčastěji od dvaceti do padesáti let. Účastnili se i dva junioři mezi jedenácti až dvanácti lety, kteří se v národním žebříčku umístili kolem 30. místa. Na rozdíl od kolektivních sportů, kde se fandí a řve, je atmosféra kuličkových turnajů jiná. Hru sleduje dav lidí, ale je u toho hrobové ticho. V takových situacích prý nervy začínají pracovat. „Třeba ve finále je cítit, že o něco skutečně jde, to nelze ignorovat,“ popsal prezident Českého kuličkového svazu Petr Šejba napětí, kdy prý o životním úspěchu může rozhodnout poslední cvrknutí.

Václav Klaus odhalil v Jihlavě památník Gustava Mahlera

Na místě bývalé synagogy v Jihlavě byl k 150. výročí narození hudebního skladatele a dirigenta Gustava Mahlera (1860-1911) otevřen park se skladatelovou sochou. Připomíná sepětí světoznámého umělce s tímto městem i s Českomoravskou vrchovinou. Mahler se narodil v Kalištích u Humpolce v židovské rodině a v Jihlavě prožil své dětství. Slavnostního odhalení pomníku, jehož autorem je sochař Jan Koblasa, se zúčastnil prezident Václav Klaus. Mahlerovské oslavy vyvrcholily v Kalištích, kde v Mahlerově rodném domě proběhl písňový recitál amerického barytonisty Thomase Hampsona. Před

koncertem Hampson společně s Klausem zasadil do tamního mahlerovského rosaria nově vypěstovanou odrůdu růže nesoucí skladatelovo jméno. Závěrečný galakonzert s částí *Symfonie č. 2* zvané *Vzkříšení* a Mahlerovými písněmi v podání Hampsona, švédské mezzosopranistky Anne Sofie von Otterové a norské sopranistky Birgitte Christensenové uzavřel devátý ročník Festivalu *Hudba tisíců – Mahler Jihlava 2010*.

Ve Valticích je k vidění jediná dochovaná koruna na Moravě

Zámek ve Valticích na Břeclavsku vystavuje knížecí korunu rodu Salmů. Koruna se datuje do roku 1791, kdy byl rod Salmů císařem Leopoldem II. povýšen do knížecího stavu. Je posetá leukosafíry – polodrahokamy, zdobí ji perličky a stříbrné plátky. Jde o jedinou korunu, která se na Moravě do dnešních dnů zachovala, koruna moravských markrabat se nedochovala. Známa je pouze z historických kreseb. Korunu používala salmovská knížata při výjimečných událostech. Tento symbol jejich moci ale skončil ve zbedňovaném stavu. Byl nalezen před časem značně poškozený v depozitáři zámku v Rájci, který býval hlavním sídlem rodu Salmů. O existenci koruny se nevědělo. Na klenot předků se do Valtic přijelo podívat i pět potomků Salmů.

Salm-Reifferscheidt-Raitz je moravskou linií šlechtického rodu Salm-Reifferscheidtů, pocházejícího z oblasti dnešního Beneluxu a vlastnického rozsáhlé statky v Porýní. Zakladatelem byl starohrabě Antonín Karel Salm-Reifferscheidt (6. 2. 1720 – 5. 4. 1769), který se oženil s hraběnkou Raffaelou z Rogendorfu a 23. 3. 1763 koupil od jejich bratrů rájecké panství, čímž položil základy rodového dominia na jihu Moravy. To se po přikoupení sousedního panství blanenského v roce 1766 rozrostlo na cca 13 500 ha a stalo se jedním z nejrozsáhlejších na Moravě. Záhy po koupi Rájce nad Svitavou nechal vybudovat na vyvýšenině nad obcí nové reprezentační sídlo, po němž se začal psát „Salm-Reifferscheidt-Raitz“. Rod, povýšený později do knížecího stavu, patřil k nejvýznamnějším moravským pozemkovým vlastníkům až do roku 1945. Ve Valticích bude vystaven v expozici Řádu Zlatého rouna do konce letošní turistické sezóny.

Sportovní rybář Jakub Vágner účinkoval v show Jaye Lena

Český sportovní rybář a cestovatel Jakub Vágner (1981) byl hostem v populární americké talk show moderátora Jaye Lena. Zároveň odstartovala nová série pořadu *Fish Warrior* natočená pro dokumentární kanál National Geographic, v níž se syn známého hudebníka Karla Vágnera vydává na lov obřích druhů ryb v Jižní Americe a Africe.

Jakub Vágner je v současné době jedním z nejuznávanějších rybářských odborníků v Evropě. Začal rybařit v pěti letech a stalo se jistě osudným, že jeho první rybou v životě byl desetikilový kapr. Vedle rybaření studoval i pražskou státní konzervatoř, obor kontrabas, ale ve třetím ročníku muziku opustil a jako první Čech se začal mediálně prosazovat v tehdy naprosto neznámém pojmu – sportovním rybaření.

Ve svých patnácti letech začal publikovat v mnoha odborných rybářských časopisech, a to i v zahraničí, v sedmácti letech natočil první rybářský film o lovu sumců a již v osmnácti přišel do ČT s myšlenkou rybářského pořadu, který posléze pod názvem *Jak na to* spolumoderoval s hercem Rudolfem Hrušínským. Postupně se z něj vyvinul druhý pořad *S Jakubem na rybách*, který dál popularizuje sportovní rybařství. Za rybami jezdí po celém světě, v rámci propagace sportovního rybařství píše články a pořádá přednášky.

Vlaková pošta vyjela na českou železnici před 160 lety

Na českém území se poprvé objevila vlaková pošta před sto šedesáti lety, 1. srpna 1850, na trati z Vídně do Bohumína. Provoz ukončila po sto čtyřiceti devíti letech 29. května 1999. Železnice dala poště po pěších a jízdních kurýrech, dostavnicích a spěšných poštovních rychlících tažených koňmi velké možnosti a také rychlost. První zásilky tak putovaly po kolejích krátce po otevření tratě z Olomouce do Prahy v roce 1845. Balíky přepravovala koněspřežka už pár let před tím.

Poštovní vozy plné dřevěných přihrádek na dopisy byly zprvu hlučné, minimálně odpružené a prostor v nich byl malý a zaplněný zásilkami. To jeden z posledních vagonů, vyráběný v osmdesátých letech 20. století, už poskytoval

značný komfort. Téměř pětadvacet metrů dlouhý vůz byl rozdělen na kancelář, výpravnu a skladiště a nechyběl tu ani prostor pro odpočinek. Ještě v roce 1994 fungovalo v tuzemsku šestadevadesát vlakových pošt, 29. května 1999 však třídění pošty za jízdy definitivně skončilo. Zásilky nyní zpracovávají moderní automatizované sběrné přepravní uzly (SPU), kterých Česká pošta provozuje osm. Pošta ale železnici využívá i nadále.

Kaple Božího hrobu je znovu chloubou Mikulova

Opravená kaple Božího hrobu na Svatém kopečku je opět chloubou Mikulova na Břeclavsku. Rekonstrukce, která napravila škody z minulých let, si vyžádala jeden milion korun. Řemeslníci a sochaři obnovili střechu, vnější i vnitřní omítky, podlahu, kamennou lucernu, sochu Krista a kovovou barokní mříž. Kameníky ještě čeká práce na pískovcovém schodišti ke kapli. Město chce v budoucnu opravit celou křížovou cestu na Svatém kopečku.

Kaple ani po slavnostním otevření nebude volně přístupná. Zájemci mohou dovnitř nakouknout přes mříže. Spatří tak vnitřní prostor, který je napodobeninou kaple Božího hrobu v Jeruzalémě.

Vstup do kaple lze podle mluvčí brněnského biskupství Marty Jandlové výjimečně domluvit s římskokatolickou farností. Svatý kopeček s krásným výhledem na město i za rakouské hranice je častým cílem poutníků i výletníků.

Židovský hřbitov ve Štětí bude letos opravený

Židovský hřbitov ve Štětí na Litoměřicku, který byl ještě před několika lety zcela zničený a zarostlý náletovým plevelem, by měl být letos definitivně opravený. Poslední velkou akcí, kterou zde čeká Sdružení pro úštěckou synagogu a hřbitov, jež opravu provádí, je výměna brány.

Hřbitov byl založen roku 1789. Roku 1920 na něm byla vystavěna novorománská obřadní síň s betonovou kupolí. V poválečné době byl několikrát poničený, od druhé světové války postupně chátral. Synagoga, která stávala v obci, byla v osmdesátých letech 20. století stržena z důvodu havarijního stavu.

Hřbitov je jediný svého druhu v dalekém okolí, město proto jeho obnovu již několik let podporuje. Sdružení s opravou hřbitova začalo před pěti lety.

Hrad Kost hostil už posedmé vyznavače tajemna a esoteriky

Přes pět desítek léčitelů, astrologů a numerologů se zúčastnilo letošního sedmého ročníku Čarodějnického kongresu, který se koná na hradě Kost na Jičínsku. Návštěvníci s odborníky řešili své problémy v osobním i profesním životě, byl připraven také doprovodný program. Pro zájemce byly kromě služeb odborníků z této oblasti připraveny také různé přednášky, například peruánský šaman Juan Carlos Pacaya Gomez hovořil o šamanismu, magických rituálech a amazonských bylinách. V prostorách středověkého hradu bylo také možné najít prodejní stánky s léčivými kameny či mandaly, vystoupili hudebníci a sokolníci. Na Kost každoročně na Čarodějnický kongres dorazí tisíce

návštěvníků, podle správy hradu je to jedna z nejnavštěvovanějších akcí celé sezóny.

Hrad Kost, který je považován za jeden z nejzachovalejších gotických hradů v Čechách, vznikl po roce 1371. Hrad, vyrůstající ze země vprostřed malebného Českého ráje, vypadá prakticky stejně už půl tisíciletí. Rekonstrukce probíhala v padesátých letech 20. století a zachovala celému objektu dobovou atmosféru. Dominantou hradu je pětipatrová Bílá věž, nárožím obrácená do údolí Plakánek.

Tavení skla dřevem

V Deštném v Orlických horách na Rychnovsku proběhl již 19. ročník akce Tavení skla dřevem. Skláři předvedli unikátní historický postup výroby skla – tavení, foukání a tvarování skla. Diváci měli zároveň možnost se zúčastnit slavnostního svěcení sousoší u Deštského potoka, koncertu, divadelního představení nebo také křtu knihy Vladimíra Homolky, která vyšla u příležitosti letošního 100. výročí od uzavření poslední sklárny na české straně Orlických hor, sklárny Karolina v Zákoutí.

Dnes už běžně neužívaný technologický postup tavení skla dřevem má v Orlických horách čtyřsetletou tradici. Konec technologie přinesla do horských skláren tavba skla účinnějším plynem a uhlím. Replika středověké sklářské pece, stojící pod širým nebem nedaleko muzea, je čtyři metry dlouhá, metr široká a včetně komína pět metrů vysoká. Skláři museli začít s topením skoro tři dny předem, na tavení skla potřebují totiž teplotu 1 200 stupňů Celsia. Výrobky vyrobené touto metodou bylo možno i v dražbě zakoupit. Vloni muzeum na svůj provoz při dražbě šesti desítek předmětů získalo 72 000 korun.

Huť založil Edmund Kadlík – sklářský mistr, který do Orlických hor přišel ze sklárny Marienwald na Posekanici u Chrudimi. V Orlických horách začal nejdříve jako nájemce Annenské huti u Luisina údolí. Odtud přesídlil do Deštného – Zákoutí, kde v červenci roku 1873 začal stavět Karolininu huť. Spolu s Edmudem Kadlíkem zdejšími sklárnami prošel i jeho bratr Jan. Huť v Zákoutí si Jan od svého bratra pronajal a pojmenoval ji podle své manželky – Karoliny. Měl velký podnikatelský úspěch. Karolinina huť vyráběla rozličné sklářské zboží: bohatě zdobené vázy, rozmanité druhy sklenic, džbánů a lahví, skleněné šperky aj. Sklářské výrobky, které vyráběli většinou čeští dělníci, byly prodávány do Prahy i jinde. Sklářnu vlastnil Edmund Kadlík až do roku 1901, kdy ji prodal. Dalším vlastníkem se stal majitel solnického panství Wilhelm, svobodný pán z Königswarter. Ten ji vlastnil do roku 1903, kdy ji prodal Bohumilu Královi, v roce 1907 ji kupuje Max John. Roku 1908 vyhořela, byla opět uvedena do provozu. V únoru – přesně 26. února – 1910 probíhá na Karolinině huti poslední tavba skla. Huť je pak pro finanční potíže, způsobené stoupajícími výrobními náklady a urputnější konkurencí, 29. 10. 1910 poslána do konkurzu. V listopadu téhož roku je prodána Josefu Hübnerovi. Tak zanikla poslední sklářská huť v Orlických horách.

V Česku se bude patrně točit čtvrtý díl filmu *Mission: Impossible*

V Česku se patrně bude točit *Mission: Impossible 4*. Stát totiž dalšímu dílu známého akčního filmu, v němž hraje

tajného agenta Ethana Hunta herec Tom Cruise, přislíbil finanční pobídku. Vyplývá to z informací Programu podpory filmového průmyslu na jeho webových stránkách. V seznamu programu se uvádí, že za projekt *Mission Impossible 4* by filmaři měli utratit 176 milionů korun. Pokud vynaložené peníze úřadům doloží, Česko jim část vrátí zpátky.

Výlet do Posázaví

Od dubna je sezóna hradů a zámků opět v plném proudu a ty jsou tak po zimě otevřeny turistům.

Milovníci této turistiky si mohou své užít třeba na hradě Český Šternberk, který se mohutně tyčí na zákrutem řeky Sázavy nebo na tajemném hradu v Ledči nad Sázavou. Pro cyklisty je přitažlivá například cyklotrasa z města Sázavy na Český Šternberk. Je při ní nutné vystoupat nad řeku a cesta

pak nabízí krásné výhledy. Velmi hezká je také pěší trasa kolem malebné chatové kolonie.

Kolem řeky Sázavy, již trampové nazývají Zlatá, lze však nalézt i další atrakce hodné letního výletu. K němu je možné využít například půvabného motoráčku zvaného Posázavský pacifik, jehož koleje vedou těsně podél břehu řeky Sázavy. Na skalních ostrozích nad řekou si šlechta již na počátku 13. století budovala nedobytná sídla. Vlášek, který jede touto trasou velmi pomalým tempem, umožňuje návštěvníkům prohlídku zřícenin zlenické Hlázky i trosky poddubského podhradí Odrance.

V Sázavě ale již stojí za to vystoupit, neboť nad řekou zde stojí benediktinský klášter, který v roce 1032 založil kníže Oldřich. Tento rozlehlý komplex byl významným evropským liturgickým centrem se zajímavou historií. Velkolepý gotický chrám nebyl nikdy dokončen a byl stále přestavován. Gotickou podobu mu vtiskl slavný architekt Kilián Ignác Dientzenhofer.

Prvním sázavským opatem byl svatý Prokop, jehož ke stavbě kláštera podle legendy donutil samotný čert. Po práci prý spolu hrávali kuželky na pláních nad řekou – po kuželkové kouli zůstal podivuhodný příkop, který se táhne dvacet kilometrů přes hory i doly. V této brázdě je postavena křížová cesta s prostými dřevěnými kříži.

Milovníci přírody by neměli opomenout návštěvu oblasti zvané Stvořidla, kde začíná nejkrásnější část řeky. Stvořidla jsou zároveň přírodní rezervací, kde se vyskytují vydry, mloci nebo ledňáčky.

Sázava je také rodištěm Jiřího Voskovce a návštěvníci si zde také mohou prohlédnout jeho rodný dům. (mk)

ZÁŘÍ

Září

Září je měsíc, jehož posláním je převést nás z letních nálad do podzimních, a přiznejme, že se mu to výborně daří.

Září se hned první den dohaduje se sv. Jiljí o ještě letním parnu, o průběhu měsíce, někdy i celého podzimu. Po jeho vzoru nám rozdává bohatství úrody současného roku. Ať již začneme brambory, ovocem, šípky nebo bezinkami. Přírodu začíná pomalu připravovat na zimu. Někdy nás donutí jako duben roztáhnout deštníky, jindy zase pohladí podzimním sluníčkem a vlhým větříkem.

Narození Panny Marie nám však znovu důrazněji připomene nastupující podzim. Svatá Ludmila ráda přichází s deštěm, a to proto, aby se země ještě trochu napila, než přijde suché babí léto. Vítejte toto období někdy dosti dlouhé podzimní pohody před nastávajícími plískanicemi. Noční chladna shání dohromady hady a štíry a upozorňují že svatý Václav je tady a uklízí hady. (mk)

Pranostiky

Co srpen nedovařil, září nedosmaží.

Jaké počasí Jiljí ukazuje, takové po celý měsíc dodrží. Je-li střídavě na Jiljí, je střídavě podletí.

Jiljí jasný – podzim krásný.

O svatém Jiljí jdou jeleni k říji.

Na den Jiljí hromy a blesky – čtyři týdny mokré stezky.

Prší-li na svatého Jiljí, budou otavy shnilý.

Ozve-li se v září hrom, bude v zimě zavát každý strom.

Když je vlhko i v září, v lesích se houbám daří.

Jaké počasí v září, tak se i v březnu vydaří.

Je-li na svatého Matouše pěkný den, mají vinaři naději na dobrou sklizeň.

Krásné počasí na svatého Matouše má vydržet ještě čtyři neděle.

Panny Marie narození – vlaštoviček rozloučení.

Na svatého Václava bývá bláta záplava.

Je-li o Michalu jasná noc, zvěstuje to zimy moc.

Na svatého Jeronýma stěhuje se k nám už zima.

Divoké husy na odletu – konec i babímu létu.

Září víno vaří, a co nedovaří, říjen dopeče.

Září víno vaří, říjen víno pijem.

Po teplém září zle se říjen tváří.

Jaroslav Seifert: *Jaro, sbohem***Srpen**

Klepeta rudá do obilí
se vnořila. Už pokosili
a lány dlouhé jako stuhy
už znovu převracejí pluhu.

Večery v srpnu! Měkce líhá
se do trav suchých pod jabloní.
Chlad lesa zve tě, houby voní
a za stromem už podzim číhá,

by k večeru, až padnou stíny,
zadrh ti smyčku z pavučiny.

(mk)

Jaroslav Seifert: *Jaro, sbohem***Září**

Košíky už jsou vrchovaté,
vy na květy však vzpomínáte,
když rozpukly a zrůžověly
a přiletěly první včely.

Tatam je křehká krása jejich,
žebříky vidíš po alejích.

Na drátě, který teskně zpívá,
vlaštovka sedí zimomřivá
a déšť jí stéká po fráčku.

Je září, měsíc pasáčků.

Stanislav K. Neumann: *Kniha lesů, vod a strání***Září**

Ty, sladké září! Jak modré nebe
nad těmi vrchy, kde se barvy rodí!
Jdu zmaten vzduchem, jenž je plný tebe,
a chtěl bych plouti povětrnou lodí.

Tak zcela nízko nad lesy, jež mění
svou píseň zelení na píseň žlutí,
a v slunci tiše oddati se snění
o novém jaru, novém zahynutí

I tak je dobře však na zemi něhy,
jež dovede tak krásně umíratí
na chvíli, požár uhašený sněhy,
by znovu vzplála s jarem, jež se vrátí.

Již v lesích strání měď a zlato hoří,
koňadra u cest nepokojně hvízdá
v klid, jenž se snáší ze sivého boří
a v němž svou radost poslední teď hmyz dá.

Motýla zdvímám létem znaveného
a zas ho pouštím na poslední květy:
ještě se těšit budem ze dne svého
já, cikády a ptáci, zvěř a květy...

Proč prchají však světle hnědé srny?
Můj krok přec tišší nemůže už býti.
Jsem tulák trochu rozedraný trny
a teplo zvířat chtěl bych pocítiti!

(mk)

Abeceda květů – Stolístek české a světové poezie**Jaroslav Vrchlický: *Ocúnky***

Krajina v mhu se obláčí,
na loukách kvetou naháči.

Ó smutné květy s leskem mdlým,
na list se nedostalo jim.

Na bledém stonku pouze květ
tak delikátní a tak bled.

Ach, kudy k nám se podzim bral,
tam pod nohou mu ten květ vstal.

(mk)

Jak spadlá hvězda přečistý
a jako zima bezlistý.

Ó labské kraje, vidím vás,
kdy skosen luh, kdy zmizel klas,

jak v jitru chladně sychravém,
ve vzduchu bledě mlhavém,

kde slední špačků mizel tlum,
jste lnuly k šedým nebesům.

Co v mlze mřela ozvěna
a pouze kravka zpožděná

se pásla mezi olšemi
a smutek táhnul po zemi,

kde v rosné trávě s chumáči
jen bledí kvetlí naháči!

(mk)

Státní dluh a rozpočet 2011

4,6 % HDP. Takový nanejvýš může být deficit státního rozpočtu v roce 2011. Vláda rozhodla, že státní dluh tak v příštím roce nesmí překročit částku 135 miliard korun. Vláda rozpočtové odpovědnosti, jak se kabinet Petra Nečase nazývá, poprvé jednala o státním rozpočtu na rok 2011. Ministři se zatím dohodli na jeho základních parametrech a na limitech pro jednotlivé resorty a státní úřady. Celkové příjmy rozpočtu by měly být 917 miliard korun a výdaje přesáhnou 1 bilion korun. Deficit se musí udržet pod 4,6 % HDP. To je dokonce o dvě desetiny procenta méně, než stanoví konvergenční program, který začátkem roku odeslala do Bruselu úřednická vláda Jana Fischera. Předseda vlády Petr Nečas připustil, že ještě nejde o rozpočet postavený na reformách, ke kterým se vláda zavázala. Podle ministra financí Miroslava Kalouska jsou zatím úspory postavené především na škrtech. Jednotlivé resorty dostaly limity, kolik musí ve svém rozpočtu ušetřit. Nejvíce se bude šetřit na dopravě – přes 33 %, nejméně v resortu práce a sociálních věcí, pouhé 1,5 %. Například zdravotnictví bude muset oproti letošnímu roku ušetřit 23 % výdajů, vnitro necelých 15, resort obrany 10 a školství téměř 3 %. Ministr Kalousek ale zdůrazňuje, že výdaje na vědu a výzkum se krátit nebudou. Ministři měli předepsané úspory do konce srpna zapracovat do návrhu státního rozpočtu. Ten by měla sněmovna v prvním čtení projednávat v říjnu.

Šetření a škrty se nevyhnou ani církvím a duchovním

Šetření a škrty se nevyhnou ani církvím a duchovním. Platy duchovních možná klesnou o 5 až 10 %. Na úpravě mzdových tarifů zaměstnanců církví nyní pracuje ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV). Úprava tarifů se chystá ve více variantách, o kterých rozhodne vláda na některém ze svých příštích zasedání, řekla ČTK mluvčí MPSV Viktorie Plívová. Církevní představitelé upozorňují na to, že už nyní je plat duchovních hluboko pod celostátním průměrem. Církev jsou financovány z rozpočtu ministerstva kultury (MK), které letos musí ušetřit nejméně 428 milionů korun, klesnout má i rozpočet na příští rok. Úsporná opatření se dotknou jak platů duchovních, tak dotací pro církve. „Vázání prostředků státního rozpočtu pro rok 2010 i snížení rozpočtových prostředků na příští rok se dotkne dotací pro církve a náboženské společnosti stejným způsobem jako v případě jiných subjektů,“ sdělila ČTK ředitelka odboru církví MK Pavla Bendová. „Nepochybně krizová opatření, která se dotýkají každého občana našeho státu, musí se dotknout i členů všech církví,“ uvedl pro ČTK pražský arcibiskup Dominik Duka. Církve se podle něj už několik let snaží pracovat úsporně. Zároveň upozornil na to, že průměrný plat duchovního, který činí podle tabulek zhruba 16 800 korun měsíčně, je hluboko pod celostátním platovým průměrem. Průměrná mzda v ČR se blíží k 23 000 korun měsíčně.

I Česká pošta redukuje svou síť

Do masivního šetření se v České republice pouští i dosud státní Česká pošta. Její projekt počítá s uzavřením ztrátových poboček do čtyř let. Řádově se jedná o stovky míst,

pochopitelně zejména na malých vesnicích. V současné době rozbíhá program Pošta-Partner, který má v některých lokalitách přesvědčit místní podnikatele a samosprávu, aby část služeb převzali. Šlo by například o podávání dopisů nebo balíků. Na druhou stranu by však i v těchto místech zanikly nejztrátovější služby, mezi něž patří například prodej tisku, provoz Poštovní spořitelny nebo sázení sportky. V případě, že se alespoň nejdůležitější služby nepodaří předat jinému provozovateli, Česká pošta tvrdí, že prozatím ponechá i přes ztrátovost v provozu dosavadní pobočku. Je ovšem otázka, dokdy ona prozatímnost bude trvat. Starostové zejména malých obcí se plánujícímu zrušení pobočky České pošty snaží všemožným způsobem bránit. Často je to jedna z mála institucí, které ve vesnici fungují a její uzavření by znamenalo pro život celé obce tvrdou ránu. Jenže Česká pošta se už připravuje na plánovanou privatizaci a tomu přizpůsobuje i svou obchodní politiku. Po zkušenostech z Rakouska se přitom jeví jako málo pravděpodobné, že by se převod poštovních služeb do soukromých rukou projevil zrovna ve zlepšení jejich služeb. Naopak zejména málo atraktivní lokality tím jednoznačně utrpí. Jenže v nich žije jen malinká část voličů, takže jejich stížnosti nikoho moc nezajímají. To platí pro Českou republiku stejně jako pro Rakousko. (MaFr)

Klaus jmenoval Singera guvernérem České národní banky

Prezident Václav Klaus jmenoval guvernérem České národní banky Miroslava Singra. Česká národní banka (ČNB) pro letošní rok zlepšila odhad vývoje deficitu veřejných financí na 5,4 % hrubého domácího produktu (HDP). Pro příští rok očekává centrální banka zhoršení na 6 %. Vyplývá to ze Zprávy o inflaci publikované ČNB. Předchozí odhad ČNB počítal pro letošek s deficitem 5,5 % a pro rok 2011 s 5,9 %. Pro přijetí eura je nezbytné dodržet tříprocentní hranici. Celkový státní dluh, který je tvořen dluhem centrální vlády a dluhy zdravotních pojišťoven, mimo rozpočtových fondů a místních rozpočtů, by měl podle ČNB v poměru k HDP letos stoupnout na 38,8 % a příští rok na 42,1 % HDP. Loni podle údajů ČSÚ stoupl na 35,35 % z 29,95 % v roce 2008. Celkový státní dluh podle kritérií pro přijetí evropské měny nesmí překročit 60 % HDP.

Guvernéř České národní banky Miroslav Singer, prezident Václav Klaus

ČSÚ: Česká ekonomika vzrostla o 2,2 %

Výkon české ekonomiky ve druhém čtvrtletí meziročně vzrostl o 2,2 %. Vyplyvá to z údajů Českého statistického úřadu. Ve srovnání s letošním prvním čtvrtletím růst činil 0,8 %. Hlavním tahounem růstu by měl být průmysl, hlavně export a částečně i investice, řekl ČTK analytik Raiffeisenbank Michal Brožka. Výsledek je podle něj rozhodně slušný, i když ve srovnání se Slovenskem, které meziročně rostlo o 4,6 %, nebo Německem, jež vyskočilo o 4,1 %, české HDP není tak vysoké. „Meziroční zvýšení HDP bylo stejně jako v 1. čtvrtletí pozitivně ovlivněno především růstem zpracovatelského průmyslu, který však byl zčásti důsledkem velmi nízké loňské srovnávací základny. Výraznější meziroční přírůstky byly zaznamenány také v odvětvích dopravy a tržních služeb,“ uvedl ČSÚ. Podle statistiků se jedná zatím o předběžný odhad HDP, standardní odhad tvorby a užití HDP bude zveřejněn 8. září.

Výrobce šicích strojů Minerva Boskovice se dostává z krize

Tradiční výrobce šicích strojů Minerva Boskovice se pomalu dostává z krize. Letos je v mírném zisku, loňský rok byl z hlediska výsledku hospodaření nejhorší. ČTK to řekl předseda představenstva společnosti František Hrda. Minerva Boskovice měla za prvních šest měsíců letošního roku obrát 364,2 milionu korun, což je téměř stejně jako za celý rok 2009. Firma se tak dostává z velké krize, která ji zasáhla v předešlém roce. Ekonomickou situaci se firmě podařilo stabilizovat až na počátku letošního roku. Ke zlepšení situace přispěla i rostoucí poptávka po výrobcích Minervy koncem loňského roku. Firma se prosazuje zejména v Indii, kde má velké zakázky a mohla tak počátkem letošního roku znovu plně obnovit výrobu. Oživení trhu pokračovalo i během celého prvního pololetí. Výsledkem bylo opětovné nabírání pracovníků, převážně z profesí strojního obrábění. Podnik Minerva vznikl v roce 1871 ve Vídni. Později se firma přesunula do Opavy, od roku 1938 působí v Boskovicích.

Čechy a Moravany práce v zahraničí moc neláká

Práce v zahraničí Čechy zřejmě láká skoro nejméně z celé Evropské unie. Vyrazit do ciziny za prací by totiž v budoucnu chtělo jen 11 % Čechů a Moravanů. Méně podobné plány do budoucna mají už jen Kypřané, Řekové, Rakušané a Italové, ukázaly výsledky průzkumu Eurobarometr, který představila Evropská komise. Na dotaz, zda plánují vyjet někdy v budoucnu do zahraničí za prací, souhlasně odpovědělo 17 % Evropanů. Třeba v Dánsku to však byla více než polovina všech dotázaných (51 %), v Estonsku 38 % a ve Švédsku 37 % lidí. Naopak v Itálii podobné plány mají jen pouhá 4 % obyvatel. Na Slovensku má v úmyslu do zahraničí za prací vyrazit 23 % lidí, ukázal průzkum. Slovákům tak v tomto ohledu patří v EU 11. místo. V současné době jen asi 2,3 % lidí žije v některém jiném členském státě sedmadvacetičlenného bloku s téměř půl miliardou obyvatel. Zhruba 10 % Evropanů v průzkumu uvedlo, že už v zahraničí žilo kvůli práci, a to ať už v rámci EU či mimo ní. Přibližně 13 % se vydalo do ciziny kvůli studiu či praxi.

Češi a Moravané v tomto směru stojí na konci tohoto pomyslného žebříčku. Celkem totiž na dotaz, zda někdy jeli na studia či praxi do zahraničí, kladně odpovědělo jen 5 % dotázaných, tedy vůbec nejméně ze všech sedmadvaceti států EU. V Lucembursku, které figuruje na opačném pólu, to bylo pro srovnání 48 %.

Karlovarská likérka Jan Becher chce v září zamířit na trh do USA

Likérka Jan Becher – Karlovarská Becherovka (JBKB) hodlá postupně proniknout na trh do USA. Pokud se její plány vydaří, mohla by tam exportovat první litry nápoje letos v září. Prozatím by ale šlo patrně jenom o desítky, možná stovky litrů. Získání pozice na trhu v USA je otázkou delší doby, šance na úspěch jsou ale reálné, řekl ČTK generální ředitel Anthony Schofield. Becherovka prodává v současnosti likér především v Evropě, vyváží přibližně 40 % produkce. Obchodování v USA má být druhou mimoevropskou expanzí po Číně, kam JBKB začala exportovat v roce 2007. Z poznatků od zahájení prodeje Becherovky na čínském trhu vyplývá, že byla konzumenty a obchodníky přijata pozitivně. Schofield uvedl, že zákazníci jsou v Číně nakloněni především produktům přírodního původu, což je právě případ Becherovky. Becherovka nyní putuje do více než pětaticeti zemí světa a vývoz neustále roste.

V Rožné vznikne největší evropský podzemní zásobník na plyn

V uranovém dole Rožná na Žďársku začala stavba obřího plynového zásobníku, který bude největším svého druhu v Evropě. Přibližně kilometr pod zemí budou do sedmi až osmi let vyraženy prostory pro ukládání 180 milionů metrů krychlových plynu, což zaměstná až tisícovku lidí. Investorem akce asi za devět miliard korun bude firma GSCeP společnosti Česká plynárenská. Peníze poplynou ze Severní Ameriky, řekl ČTK předseda představenstva Ladislav Dráb. Podle Drába se investice vrátí za několik let. V Rožné se bude stavět zásobník kavernového typu, tedy vyražený v podzemí. V Česku je takový zatím jen jeden, a to na Příbramsku. Výhodou těchto zásobníků je podle Drába to, že v případě výkyvů v distribuční soustavě dokážou udržet tlak v potrubí, což umožňuje čerpání plynu ze sezónních zásobníků.

Budování zásobníku by mělo zajistit ekonomickou stabilitu regionu po ukončení těžby uranové rudy. V Rožné funguje poslední uranový důl ve střední Evropě, pracuje v něm kolem pěti set horníků. Zásoby uranu však budou vyčerpány během několika let.

Rakouská firma by v ČR měla začít vyrábět kompostovatelné boty

V Česku a v Itálii by se měly tuto zimu začít vyrábět kompostovatelné sandály a tenisky. Obuv z biologicky odbouratelného materiálu vyvinuli rakouští odborníci a na trh ji chtějí uvést na jaře 2011, napsala agentura APA. S nápadem na ekologickou obuv přišel hornorakouský obuvník Udo Weixelbaumer. Sandály a tenisky se budou vyrábět z polymeru, který se v přírodě rozkládá, a tak umožňuje

použitou obuv kompostovat. Podle Weixelbaumera by se mělo v prvním roce po uvedení kompostovatelné obuvi na trh vyrobit 200 000 až 300 000 párů bot. V dalších letech ale obuvník očekává rostoucí poptávku, což by umožnilo vyrábět miliony párů bot ročně. Jeden pár kompostovatelných tenisek by měl podle APA na rakouském trhu stát 59 až 69 eur (1 480 až 1 730 Kč). Cena sandálů by se měla pohybovat mezi 29 a 39 eury (730 a 980 Kč).

ČNB: Lidé si loni nejvíce stěžovali na pojišťovny

Lidé si vloni u České národní banky stěžovali nejvíce na služby pojišťoven a pojišťovacích zprostředkovatelů. Z celkových 272 stížností, které loni ČNB šetřila, připadlo 40 % na sektor pojišťovnictví, 35 % podání se týkalo bank včetně stavebních spořitelen a družstevních záložen. Vyplývá to ze Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem, kterou zveřejnila ČNB. Největším problémem v oblasti pojišťovnictví je podle ČNB investiční životní pojištění, především způsob jeho prodeje a poskytování informací o něm. Pojištění je složitým produktem, jehož princip nejsou zprostředkovatelé často schopni klientům vysvětlit. „Rozčarování v souvislosti s výší odkupného při předčasném vypovězení smlouvy poté vede ke stížnostem, u kterých však pochybení pojišťovacího zprostředkovatele či nepochopení ze strany spotřebitele je velmi těžko prokazatelné,“ uvádí ČNB ve zprávě. Podle centrální banky je proto třeba posilovat finanční vzdělávání občanů tak, aby vždy podepisovali smlouvy, kterým jednoznačně rozumí, znají jejich podmínky a rizika s nimi spojená.

Výdaje za potraviny loni klesly, spotřeba se mírně snížila

V Česku loni z důvodu snížení cen meziročně klesly výdaje na potraviny o 359 korun na osobu. Obyvatel země za ně v průměru zaplatil 22 212 koruny, tedy necelou pětinu svých ročních příjmů. Celková spotřeba potravin se velmi mírně snížila. Vyplývá to z údajů ve Zprávě o stavu zemědělství za rok 2009. Spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů byly v roce 2009 nižší o 3,9 % než o rok dříve. Alkoholické nápoje a tabák naopak vlivem zvýšení spotřební daně o 6,5 % podražily. To se projevilo pětiprocentním růstem výdajů na 3 240 Kč na osobu za rok. Oproti roku 2008 se snížila celková spotřeba masa a masných výrobků. V důsledku zvýšení cen nastal nejvýraznější pokles spotřeby u hovězího masa (o 7 % na 9,4 kilogramů). Lidé jedli méně také vepřového a drůbežího masa, přestože jejich ceny mírně poklesly.

Horníci chtějí prolomit limity

Odboráři z Czech Coal tlačí na novou vládu, bojí se obří nezaměstnanosti a nedostatku uhlí. Tvrdí, že v případě zachování územních limitů postihne Mostecko třicetiprocentní nezaměstnanost a zbytek Česka nedostatek uhlí. Otevřený dopis s těmito argumenty poslali lídrům ODS, TOP 09 a Věci veřejných.

Snaha odborářů nepotěšila občanské aktivisty, kteří za zachování limitů bojují. „Ale věříme předvolebním slibům koaličních stran, zachování těžebních limitů bylo jedním

z těch, s nimiž prakticky vyhrály volby,“ řekl Ondřej Hogen ze sdružení Kořeny, které hájí zájmy obcí, které by nadlimitní těžba pravděpodobně zlikvidovala.

Územní limity těžby hnědého uhlí v severních Čechách byly přijaty už v roce 1991. Rozdělily uhelná ložiska na oblasti, kam těžaři v budoucnu směřují a kam ne, především kvůli ekologickým dopadům a možnému bourání obcí. Kdyby limity padly, těžební oblast by se mimo jiné posunula jen pár set metrů od Litvínova a srovnala by se zemí Horní Jiřetín. Bez jejich likvidace by důl ČSA zřejmě přestal těžit v roce 2021, nový revír by mu prodloužil životnost o dalších sedmačtyřicet let.

Propagace regionálních specialit

Česká republika stále zápasí s nedostatečným rozvojem místní turistiky mimo Prahu a několika dalších nejproslulejších historických či přírodních památek. Jedním z východisek se má stát i podpora různých místních kulinářských specialit, které by lákaly na různé výpravy především milovníky dobrého jídla. Příslušné kampaně by navíc pomohly lokálním producentům potravin, v současné době často velmi sužovaným hospodářskou krizí. Již loni mnohé české a moravské kraje rozeběhly řadu programů na podporu krajových potravinářských produktů a některé z nich připravily i kuchařské knihy přinášející návody na přípravu různých místních specialit. Česká televize pak připravila několikadílný dokumentární seriál pod všeřikajícím názvem *Ochutnáváme Česko*, který přibližoval pochoutky z různých koutů republiky. Bohužel plnému rozvoji kampaně brání nedostatek peněz, ale přesto se rozvíjí i do dalších forem a podob, mezi něž patří také pořádání soutěží o Regionální potravinu roku. Například v Plzeňském kraji letos zvítězily Krchlebské koláče z rodinné pekárny Heleny Konopíkové. Jejich recept je bohužel výrobním tajemstvím, takže vám ho nemůžeme zprostředkovat. Pekárna funguje již od roku 1990, ale ve čtyřech zaměstnancích – členech jedné rodiny nezládne produkovat více než čtyři sta koláčů denně. Jedná se tedy přímo o vzácnost, pro kterou se určitě vyplatí zajet si osobně. Koláče zvítězily v docela slušné konkurenci – v soutěži celkem pětadvacet výrobců nabídlo více než stovku různých produktů. Jen těsně za Krchlebskými koláči skončil biomošt z farmy Jaroslava Hrušky z vesničky Stvolny na Manětínsku. Organizátoři doufají, že soutěž přispěje k vytvoření prostředí podobného Rakousku nebo Německu, kde si regionální speciality vydobyly velmi slušnou pozici v očích spotřebitelů, kteří jsou za ně ochotni zaplatit i vyšší cenu než za běžné zboží

ze supermarketů. Zároveň se tak navazuje na marketingově velmi zajímavý proces neustálého obnovování a nového vytváření stravovacích tradic, který byl v období před listopadem 1989 v mnoha ohledech narušen. Na druhou stranu stávající hospodářská situace asi bude úspěch podobných procesů značně limitovat. I když může do určité míry zvýšit atraktivitu některých lokalit pro zahraniční tu-

risty, udržení výroby stále bude záviset především na domácím odbytu. A podobné výdaje budou rodiny v případě nižších příjmů omezovat jako první. Úsilí o zpestření života tak snadno může přijít vniveč. Nezbyvá než doufat, že tento pesimistický scénář se nenaplní a projekt regionálních potravinářských specialit bude slavit úspěch. Život by tak byl zase o něco pestřejší a krásnější. (MaFr)

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Antilopy v Lánech

Největší stádo antilop losích v Evropě se pase jen třicet kilometrů od Prahy – v Lánech. Pražská Zemědělská univerzita je zde chová pro výzkum i pro maso. S jejich chovem začala univerzita v roce 2000. O domestikaci antilop se pokoušeli již staří Egypťané – těm se to ale nepovedlo a nevyšlo to dosud ani nikomu jinému. Nyní se o to úspěšně pokouší právě Zemědělská univerzita, aby mohla předat své zkušenosti africkým kmenům, které jsou odkázány na lov antilop ve volné přírodě. Problém hladu v některých afrických zemích je stále aktuální, a proto

byl vybrán právě tento druh antilop jako potenciálně domestikovatelný a schopný vyprodukovat relativně hodně masa.

Antilopy na farmě dostávají stejné krmivo jako český skot a navíc jsou schopné zkonsumovat všechno zelené. Pro některé oblasti se tak stávají zajímavým zvířetem, které dokáže zlikvidovat všechny náletové rostliny včetně bolševníku.

Maso antilopy losí je v Africe považováno za jedno z nejchutnějších. Vědecké studie prokázaly jeho příznivé účinky na lidský organismus – má velmi nízký obsah tuků a vysoký podíl nenasycených mastných kyselin. (mk)

ARCHEOLOGIE

Archeologové objevili v Kyjově při vykopávkách hroby Langobardů

Archeologové objevili v uplynulých dnech při záchranném výzkumu v místě, kde vznikne nové obchodní centrum, pohřebiště germánského kmene Langobardů ze 6. století našeho letopočtu. Jde o unikátní nález, řekl ČTK archeolog Jaromír Šmerda z hodonínského Masarykova muzea. Zatím je sice odkryto jen několik hrobů, předpokládá se ale, že půjde o rozsáhlé pohřebiště. Výzkum potrvá asi tři měsíce. Pro Langobardy bylo typické, že jejich hroby byly poměrně hluboké – měřily až dva metry. Byly obkládány dřevem, popřípadě byli mrtví pohřbíváni do rakví. Součástí hrobů byly i milodary. Tvořily je zejména předměty denní potřeby a často také zbraně. Podařilo se objevit i několik neporušených nádob z keramiky. Odborníci odebírají v hrobech vzorky k podrobným analýzám. Výsledky prozradí podrobnosti o tom, jak žili, popřípadě zemřeli.

Archeologové objevili na velkomoravském hradišti Pohansko u Břeclavi pozůstatky rotundy

Nalezli je na místě, kde to nikdo nečekal a v jehož bezprostřední blízkosti pracovali celá desetiletí. Tento kamenný kostel kruhového půdorysu měl v průměru šest metrů, řekl ČTK archeolog Jiří Macháček s tím, že nález je z historického hlediska mimořádný. Pohansko bylo jedním z důležitých center Velké Moravy. Drtivá většina jeho objektů byla ale ze dřeva. Archeologický výzkum této oblasti začal před půl stoletím. Odborníci tam dosud našli pozůstatky

jediného kamenného kostela. V nedalekých Mikulčicích, kde leží velkomoravské hradiště Valy, jich vědci zdokumentovali dvanáct. Celá desetiletí chodili archeologové kolem místa, kde stál dřevěný seník. Nikdo nepředpokládal, že by se v této části mohlo něco najít. Jenže před dvěma lety se tam našly jen pár centimetrů pod zemí základy kamenného kostela. Při jeho postupném odkrývání se ukázalo, že kolem je nejméně dvě stě hrobů. Zatím jich bylo probádáno osmdesát a našly se v nich četné cennosti od náušnic až po malou raritu – starohunský typ sekery.

Archeologové našli u Znojma vajíčko z doby Velké Moravy

Neporušené slepičí vajíčko staré 1 200 let, šperky, zbraně, ale také významné antropologické nálezy vydala v uplynulých dnech při vykopávkách archeologům nekropole velkomoravského Hradiště svatého Hyppolita u Znojma. Odhaduje se, že ji tvoří 1 500 hrobů. Celkem jich bylo odkryto tři sta padesát. Vědci se dostávají do centrální části pohřebiště, kde by mohla být pohřbena tehdejší společenská elita s cennými obětinami. ČTK to řekl vedoucí výzkumu Bohuslav Klíma. Výzkum podle něj jasně ukazuje, že Hradiště bylo významným velkomoravským centrem, jehož důležitost nebyla dosud zcela doceněna. Archeologové ale očekávají, že se situace změní i díky cenným předmětům nalezeným na nekropoli u Znojma. K raritám patří dochované vejce. Do hrobů se dávala celkem často, všechna se ale časem rozpadla na prach. Vejce z Hradiště bylo ale uloženo v hrnci a přečkalo v něm bez úhony staletí. Při vyndávání byla jeho skořápka na malém místě

narušena. Ukázalo se, že obsah vajíčka je stále uvnitř, ale v uschlém stavu.

Archeologové našli v Mikulovicích pozůstatky z římského osídlení

Mikulovice na Pardubicku ukazují, že jde o lokalitu bohatou na historii. Poslední významnější nálezy archeologů mimo jiné potvrzují osídlení v římském období, tedy ve 2. až 3. století našeho letopočtu. „Území bylo obýváno už 6 000 let před naším letopočtem vlastně až po současnost,“ řekl archeolog Radko Sedláček z Východočeského muzea v Pardubicích. Při odkrývacích pracích odborníci našli chatu z doby římské, kdy na českém území pobývali Germáni. Obydlí ukrývalo keramiku zvanou terra sigillata, prstencové misky a zlomky kostěných hřebenu. „Stále zbývá k prozkoumání několik parcel, které mají být zastavěny. Asi nejzajímavější byla z doby římské pec,“ řekl Jan Frolík z Archeologického ústavu v Praze.

Archeologický průzkum potvrdil, že Hartenberg ožil ve 13. století

Archeologický průzkum hradu Hartenberg v Hřebenech na Sokolovsku definitivně potvrdil, že místo bylo osídleno v první polovině 13. století. Dlouho se přitom myslelo, že hrad vznikl až o sto roků později. Že je hrad starší, napovídaly už nálezy z loňského průzkumu. Letos se teorie odborníků potvrdily, když v sondách našli zbytky zdíva starého více než sedm set let. ČTK to řekl archeolog Muzea Karlovy Vary Jiří Klsák. Stavby na místě, kde nyní stojí Hartenberg, ale podle Klsáka vypadaly jinak, než je současná podoba památky. Hned několik přestaveb potvrdily průzkumné sondy. Situaci z hlediska překrývání jednotlivých staveb označil archeolog jako velmi složitou a značně nepřehlednou. Letošní průzkum měl záchranný charakter, protože byl směřovaný do míst v budoucnu ohrožených třeba při rekonstrukci objektu.

Na Pohansku byla odkryta rotunda z 9. století

Ošidnost místopisných pojmenování dokládá Pohansko. Právě zde totiž archeologové představili odborné veřejnosti nově odkrytou předrománskou rotundu s polokruhovou apsidou, která vznikla již v období Velké Moravy v 9. století. Kolem rotundy se rozkládalo poměrně rozsáhlé pohřebiště s celkem asi čtyřmi stovkami hrobů. Na vykopávkách pracovali archeologové z Masarykovy univerzity v Brně celkem čtyři roky, výsledek však rozhodně stojí za to. Jedná se o mimořádně vzácný doklad rané křesťanské kultury na území České republiky, která převzala i stavební zvyklosti ze západních civilizací. V hrobech se našly například ostruhy, zbraně, náušnice, prsteny a gombíky, které pomohly datovat stavbu do druhé poloviny 9. století, tedy do období rozkvětu Velké Moravy. Pohansko patří mezi nejproslulejší archeologická naleziště z této éry a vykopávky zde již probíhají od padesátých let 20. století. V průběhu doby zde byl již odkryt velmožský dvorec, kamenný kostel zdobený freskami i rozsáhlé pohřebiště. Nyní soubor staveb doplnil druhý církevní objekt. Archeologové si přitom hodně slibují od vykopávek v ještě neprozkoumaném vnitřním prostoru rotundy, kde by se mohly nalézat hroby

těch nejvýznačnějších velmožů financujících celou stavbu. Doposud není zcela jasné, jakou roli hrálo Pohansko v celé struktuře Velké Moravy, a nelze vyloučit, že i tato lokalita bude brána v úvahu při hledání možného hlavního města Velkomoravské říše. Je ovšem dost možné, že tento raný státní útvar, rozkládající se především na území nynější České republiky a zčásti též Slovenska a případně i dalších zemí, žádné stálé centrum neměl a sídlo moci záviselo na pohybu panovníckého dvora. Historie Velké Moravy vzhledem k minimu písemných pramenů je dosud známá jen velmi málo, což svádí k různým spekulacím, často silně zatíženým nacionalismem. Tradičně propukají spory o kontinuitu tohoto útvaru ve slovenské státnosti, jak dokládají občasná, ale o to emotivnější přihlášení některých slovenských politiků k nejproslulejším osobnostem Velké Moravy, jakým byl vládce Svatopluk nebo slovanští věrozvěstové Cyril (Konstantin) a Metoděj. Je snad zbytečné připomínat, že podobné představy násilně deformují historickou realitu a vkládají do minulosti něco, co jí bylo zcela cizí. Středoevropský nacionalismus se však mytologie spojené s raně křesťanskou érou odmítá vzdát, což platí nejenom pro 19. století se všemi jeho falzifikáty, vybájenými postavami a stavbou monumentálních pomníků bájným předkům, ale i pro století 21. Dalo by se snad očekávat, že seriózní archeologický i historický výzkum pomůže odstranit bludné představy násilně vnucující dnešní pojetí národa a státu do zcela jiného myšlenkového kontextu, ale stále znovu se přesvědčujeme o hloubce Murphyho zákona, že bez ohledu na to, kolikrát byla nějaká lež demaskována jako lež, stále zůstává určité procento lidí, kteří jí zcela věří. A tak i nadále se budeme patrně potkávat s různými násilnými aktualizacemi a ani nejserióznější a nejopatrnější archeologové s tím nic nesvedou. Ale třeba, možná, někdy dostanou lidé i v tomto ohledu rozum... (MaFr)

VĚDA, TECHNIKA A OSOBNOSTI

Tatrovka jako americký veterán roku

Tatra T87 byla legendárním vozem, který byl v Kopřivnici vyráběn od roku 1937 až do roku 1950. Karoserii, která upoutává především svojí elegantní ploutví, navrhl rakouský konstruktér Hans Ledwinka odsouzený později za kolaboraci. Při své práci na karosérii prý konzultoval s další velkou osobností německého automobilového průmyslu – Ferdinandem Porschem. Výsledkem byl skutečně nevěšdní, futuristicky pojatý vůz, který na sebe dokázal přitáhnout pozornost. V českém prostředí k jeho popularitě nejvíce přispěli slavní cestovatelé Miroslav Zikmund a Jiří Hanzelka, kteří s Tatrou procestovali celou Afriku. Automobil však přilákal i básníka Vítězslava Nezvala a dokonce i amerického literáta Johna Steinbecka. I Tatru postihla pochybná čest, že se stala oblíbeným vozem mnohých nacistických veličin včetně například Fritze Todta. A pozornost vyvolává produkt kopřivnické továrny i jako veterán. Dokládá to mimo i jiné i skutečnost, že zvítězil letos v anketě amerického listu *New York Times* o nejlepšího veterána. Vzácná Tatra T87, která za oceánem bodovala, patří restaurátorovi veteránů Paulu Greensteinovi z Los Angeles, který vůz koupil v roce 2001 na eBay za pouhých osm tisíc dolarů. Jenže cena odpovídala stavu, v jakém se automobil nacházel, takže Greenstein ho musel náležitě zrekonstruovat. Podle svých slov do automobilu v následujících devíti letech investoval dalších asi 60 000 dolarů a ne náhodou se vyjádřil, že Tatra se stala jeho „životními úsporami na kolečkách“. Ve snaze o perfektní restaurování vozu několikrát navštívil i Kopřivnici, kde mu pomáhala dávat automobil „do kupy“ skupina místních odborníků, dříve působících v tamní automobilce Tatra. Paul Greenstein se svými cestami do České republiky přitom zároveň vracel do země svého otce – ten totiž pochází ze Zakarpatské Ukrajiny, odkud prý odešel v roce 1945. Greenstein však přiznává, že jeho lásku k Tatře nevyvolala žádná nostalgie. Spíše se mu prý zamlouval dřívější český přístup k produkci automo-

bilů. Zatímco Američané podle Greensteina hledí hlavně na styl a při výrobě myslí na rychlý prodej, české veterány podle něj prozrazují, že jejich tvůrci měli zájem o produkci kvalitního, dobře fungujícího a trvanlivého stroje. A přesně taková se mu jeví i Tatra T87. (MaFr)

Čeští studenti byli úspěšní v USA

Čeští studenti v letošním roce byli znovu úspěšní na světové soutěži v oboru vědy a techniky, která se konala v San José ve Spojených státech.

Soutěže Intel ISEF se zúčastnilo 1 611 středoškoláků z devětapadesáti zemí. Pět projektů pocházelo z Česka. Čeští studenti tak letos vybojovali ve svých kategoriích třetí místa za jeden individuální a jeden týmový projekt. S prací nazvanou Perspektivní termoelektrické teluridy získal třetí místo v kategorii Materiály a bioinženýrství Patrik Čermák, student Střední průmyslové školy elektrotechnické v Pardubicích.

V kategorii týmových vědeckých projektů uspěli – rovněž s umístěním na třetím místě – studenti sušického gymnázia. Porotu zaujal jejich počítačem řízený testovací prototyp stroje určeného k vertikálnímu navijení trubek z uhlíkových vláken.

Celkovou vítězkou se stala patnáctiletá Američanka Amy Chyaová za výzkum v oblasti chemie. Její projekt se soustředil na novou metodu léčby rakoviny, která využívá světelnou energii k aktivaci léčiv, které ničí rakovinné buňky.

Mezinárodní soutěž Intel ISEF (Intel International Science and Engineering Fair) má ve Spojených státech velkou tradici. Pořádá se od roku 1950. Čeští studenti obsadili v loňském roce v této soutěži první místo. Zajistil jim ho robot, který dokáže vyhledávat předměty pomocí vlastního programu a manipulovat s nimi buď pomocí automatického systému, nebo manuálním řízením z počítače.

(mk)

ŽELEZNIČNÍ A SILNIČNÍ DOPRAVA

V pondělí 9. srpna 2010 vydalo Ministerstvo dopravy pokyn k přerušení stavební činnosti na železniční infrastruktuře. Správa železniční dopravní cesty (SŽDC) tak pozastavila investice do rozsáhlých rekonstrukcí a staveb v rozsahu 90,2 mld. korun, a to jak do staveb již započatých, tak plánovaných spustit v nejbližších týdnech a měsících. Ministr dopravy Vít Bárta vysvětlil tuto radikální změnu nutností okamžitě hledat další finance pro proplácení faktur stavebním firmám, ale také nutností zkontrolovat jak fakturované náklady, tak samotné projekty. Zároveň požádal firmy o možné slevy, které však nebyly většinou nabídnuty – zejména od stavebníků na železnici. Prozatím byly vyšetřené finance přesunuty do aktuálních projektů Ředitelství silnic a dálnic (ŘSD) s tím, že pro příští rok se budou hledat dodatečné finanční zdroje pro znovuzoběhnutí stavební činnosti SŽDC. Zastavena byla více než tři-

cítka staveb menšího i většího charakteru, které mohly po svém dokončení přinést vyšší bezpečnost, zkrátit cestovní dobu, zvýšit kapacitu tratí, případně zjednodušit vstup nových dopravců na železniční síť pomocí implementace komunikačního systému GSM-R a zabezpečovacího systému ETCS.

V pátek 13. srpna ministr dopravy představil seznam jak silničních, tak železničních staveb, které budou zastaveny v důsledku úsporných opatření. ŘSD údajně hledalo úspory v oblasti výstavby silniční infrastruktury už více než rok. Snížení nákladů bylo dosaženo zejména škrty požadovaných dílčích staveb na technické minimum. Jen pro letošní rok se jedná o úspory v hodnotě cca 600 milionů korun. Díky tomu bude asi třetina staveb moci pokračovat. Kvůli nedostatku financování na pokračování v příštích letech musí být zastaveny čtyři stavby v plné realizaci,

jedenáct staveb v přípravě nebo s minimální rozestavěností. U dalších dvou staveb dojde pouze k časovému a věcnému rozložení výstavby. Poněkud překvapivě pak působí informace, že 1,1 mld. rozpočtu SŽDC bude převedena do ŘSD pro financování výstavby silnic. Jedná se o finance původně vyčleněné Státním fondem dopravní infrastruktury (SFDI) na výstavbu železniční sítě. Na těchto stavbách tak probíhá útlum. Některé se podaří zastavit téměř okamžitě nebo se ani nezačalo, viz přehledová tabulka projektů a předpokládaných investic.

Název investiční akce	Celkové investiční náklady
Rozestavěné stavby, které je možné zastavit prakticky ihned	
Optimalizace trati Planá u M. Lázní – Cheb	4,474 mld.
Optimalizace tratě Č. Velenice – Veselí n. L. – 1. stavba	851 mil.
CDP Přerov	234 mil.
Racionalizace tratě Svitavy – Žďárec u Skutče	286 mil.
Rozestavěné, které se zastaví postupně	
Optimalizace tratě Stříbro – Planá u M. Lázní	4,4 mld.
Optimalizace tratě st. hr. SR – Mosty u Jablunkova – Bystřice n. Olší	6,136 mld.
Modernizace trati Votice – Benešov u Prahy	6,757 mld.
Optimalizace trati Beroun – Zbiroh	5,111 mld.
Optimalizace trati Bystřice n. O. – Č. Těšín	3,145 mld.
Optimalizace trati Zbiroh – Rokycany	4,530 mld.
Rekonstrukce žst. Přerov 1. stavba	4,108 mld.
Modernizace traťového úseku Praha Libeň – Praha Běchovice, 1. část (včetně 2. části)	3,184 mld.
Stavby, jejichž zahájení se zastavuje	
Plzeň průjezd uzlem ve směru III. TŽK	2,407 mld.
Modernizace trati Rokycany – Plzeň	9,971 mld.
Modernizace trati Ševětín – Veselí nad Lužnicí – 2. část úsek Horusice – Veselí n. L.	1,852 mld.
Modernizace trati České Budějovice – Nemanice I.	1,214 mld.
ETCS – I. koridor úsek Kolín – Břeclav státní hranice Rakousko/Slovensko	1,062 mld.
GSM-R trať Děčín Prostřední Žleb – Děčín východ – Ústí n. L. Střekov – Mělník – Všetaty – Lysá n. L. – Kolín	515 mil.
GSM-R v úseku Ostrava – st. hr. SR a Přerov – Č. Třebová	686 mil.
Rekonstrukce a zkapacitnění tratě Studénka – Mošnov	699 mil.
Rekonstrukce Střelenského tunelu vč. kol. č. 1 a 2 v km 22,480-23,610 a kol. č. 1 v km 21,110-27,261 trati Horní Lideč – sh. SR	669 mil.
Optimalizace trati Lysá nad Labem – Praha Vysočany, 1. stavba	229 mil.
Rekonstrukce žst. Stará Paka pro DOZ	412 mil.
Rekonstrukce R110 kV a T110 kV trakční měničny Pečky	259 mil.
Úprava SZZ a TZZ pro ETCS v úseku Kolín – Choceň	274 mil.
Rekonstrukce mostu v km 9,531 tratě Čerčany – Skochovice	89 mil.

Rekonstrukce koleje Chrudim – Hrochův Týnec v km 13,867 – 15,422 a v km 17,670 – 18,610	50 mil.
Rekonstrukce plochy 1. nástupiště v žst. Pardubice hl. n.	35 mil.
Modernizace tratě Tábor – Sudoměřice u Tábora	4,127 mld.
Železniční uzel Brno modernizace průjezdu a I. část osobního nádraží	20,410 mld.
Průjezd železničním uzlem Ústí nad Orlicí	2,042 mld.

Navzdory generálnímu stopu na projekty SŽDC ujišťuje její ředitel Jan Komárek, že budou dokončeny práce v místech, kde byly zavedeny výluky, popř. náhradní autobusová doprava. Už jen proto, že taková dočasná situace nemůže panovat o měsíce či roky déle, než bylo v původním plánu. I přesto na seznamu staveb k okamžitému zastavení figuruje i koridor Praha – Plzeň – Cheb, resp. jednokolejný úsek Stříbro – Planá u Mariánských Lázní, kde byla výluka zavedena teprve 31. července 2010 a měla trvat do dubna příštího roku. Zastaveny byly i kontroverzní projekty.

Aniž by to možná tušil, najde si nový ministr dopravy mnoho sympatií mezi Brňany. Necelý měsíc potom, co získal projekt Železničního uzlu Brno a tedy přesunu hlavního nádraží do nové lokace územní rozhodnutí, odkládá se v rámci úspor na neurčito. Jestli se dvacetimiliardová investice někdy uskuteční a jestli na ni SŽDC získá dotace z Evropské unie, to teď nedokáže říct asi nikdo. Na stejném seznamu se objevil neméně kontroverzní projekt stržení nádražní budovy v Ústí nad Orlicí. Tato demolice je podle SŽDC nutná pro přestavbu kolejí stanic. Průjezd železničním uzlem Ústí nad Orlicí tak bude i v následujících letech stejně pomalý jako dosud. Aktivista Martin Kadrman již dříve spustil petiční akci Nádraží nedáme! a nakonec dosáhl prohlášení budovy za kulturní památku. V současnosti ale volá spíše po rozpočtově odpovědném a rychlém řešení. Začátkem srpna ale v médiích vystoupil starosta města Richard Pešek, který touto formou položil SŽDC ultimátum – buď na své náklady postaví novou nádražní budovu, nebo nezíská od ústeckoorlického stavebního úřadu stavební povolení, což později rozšířil o hrozbu změny územního rozhodnutí, které by škrtilo koridor od Brandýsa nad Orlicí po Českou Třebovou z mapy. Otázkou zůstává, nakolik může starosta města legitimně vstupovat do činnosti stavebního úřadu. Petiční výbor bojující za původní budovu se od prohlášení starosty distancoval.

Úspory mohou přinést problémy pro soukromé dopravce

Současná drážní infrastruktura je v některých ohledech problémem pro vstup nových dopravců na trh, popř. pořízení nových vozidel těmi stávajícími. Několik odlišných národně specifických komunikačních a zabezpečovacích systémů a poměrně přísné normy jsou problémem pro homologaci mnoha moderních vozidel pro provoz na tratích SŽDC. Jsou hned dva příklady, které to dokazují – Alstom a jeho jednotka řady 680 Pendolino pro České dráhy a lokomotiva Siemens ES64U4-C Taurus Rakouských spolkových drah, kdy obě jsou schváleny jen na vyjmenované tratě a s různými provozními omezeními mimo hlavní koridory. Řešením má být jednotný evropský zabezpečovač

ETCS a komunikační síť GSM-R. Plán sice počítal s pokrytím celého I. národního koridoru od Děčína po Břeclav ještě v tomto roce, ale SŽDC bude muset své plány odsunout. Seškrtnuty jsou stavby GSM-R sítě na tratích Děčín – Všetaty – Kolín, Přerov – Česká Třebová a Ostrava – Čadca (státní hranice). V rámci své rekonstrukce se pro instalaci měl připravit i Střelenský tunel na trati Hranice na Moravě – Vsetín – Púchov. ETCS se mělo instalovat od Kolína po Břeclav.

Stavět se budou alespoň koridory. Hledají se finance

Sledovat aktuální situaci s dopravními investicemi státu je problematické. V pátek 13. srpna bylo jasné, že se zastaví veškeré investice SŽDC a peníze na ně hned tak nebudou, v úterý 17. srpna už se situace pomalu obrací. Současný návrh rozpočtu SFDI poskytuje dostatek financí na již započaté stavby. Na nové však zatím nemá. Investovat se má do českobudějovického i plzeňského koridoru, které jsou v současnosti v silně rozestavěném stavu.

Celkový rozpočet SFDI pro rok 2011, čerpající peníze ze státní pokladny, úvěrů Evropské investiční banky i fondů Evropské unie, bude činit 67 mld. korun. Gustav Slamečka hospodařil v předešlém roce s 96 mld. Bývalý ministr Aleš Řebíček, který nastartoval během svého tříletého působení velké množství staveb, hospodařil každoročně se 70 až 80 mld. korun. A začínají se hledat možnosti nových zdrojů příjmů do rozpočtu. Pod drobnohledem jsou i ceny za dopravní cestu účtované SŽDC. Ta díky pětinovému zlevnění v minulém roce a propadu objemu nákladní dopravy přišla v posledním roce o dvě miliardy korun. Ministr začíná uvažovat o myšlence podpory nákladní železniční dopravy zvýšením mýta a zlevněním poplatků za dopravní cestu. Stejně tak může dojít ke zdražení dálničních známek.

Problémů je mnoho – neztratit již schválené dotace z evropských fondů, maximálně naplnit rozpočet SFDI, aby mohly být již rozběhnuté investice dokončeny, ale stejně tak zrevidovat náklady na výstavbu v době, kdy některé firmy mohou mít až 20 % marže. Ministerstvo dopravy a SŽDC by také měly co nejdříve sestavit dlouhodobý plán rozvoje železniční sítě tak, aby byly jasně stanovené priority další výstavby a oprav. Ten zde totiž dlouhodobě chybí.

Zdroj: Správa železniční dopravní cesty, Hospodářská komora ČR, Ministerstvo dopravy, ČT24, Aktuálně, E15, MF Dnes/iDnes, Lidové noviny, Parlamentní listy, Česko-třebovský deník

ing. Jiří Zajíček

Spojení Českých Budějovic s rakouskými hranicemi si pozici obhájilo

Masivní škrty ve státním rozpočtu na příští rok tvrdě dopadnou na dopravní stavby. Původní představy naznačovaly, že české ministerstvo dopravy řízené Vitem Bártou z Věcí veřejných stopne velké množství stavby silnic a dálnic. Na seznam projektů, které měly být zastaveny nebo pozdrženy, se dostal i plán rychlostní silnice R3, který má zajistit lepší spojení Českých Budějovic s česko-rakouskými hranicemi. Dosavadní spojnice, silnice E55, je přitom známá spoustou nebezpečných úseků, na nichž dochází často ke smrtelným nehodám. Počítalo se také se zastave-

ním prací na výstavbě úseku dálnice D3 mezi Veselím nad Lužnicí a Hodějovicemi u Českých Budějovic, což by znamenalo další komplikace ve spojení mezi jihočeskou metropolí a hlavním městem. Plány ministerstva pochopitelně silně popudily regionální politiky, víceméně bez ohledu na jejich stranickou příslušnost. Ti poukazovali především na problematickou dopravní situaci v celém regionu a přístup ministerstva dopravy označovali za typickou necitlivost mocenského centra vůči Jihočeskému kraji. Snad i tento tlak přiměl ministra Bártu k určité změně plánů a k rozhodnutí, že část staveb a projektů původně navrhovaných k zastavení bude pokračovat. To se týká i komunikace R3 a zmiňovaného úseku dálnice D3. Stát prozatím zaplatí alespoň přípravnou fázi včetně výkupu nutných pozemků. Právě tato část výstavby je v České republice vzhledem k stávajícím předpisům i zvyklostem mimořádně finančně náročná. Při samotné stavbě se přitom počítá s využitím tzv. PPP, tedy určité spolupráce mezi soukromníky a státem. R3 by se tak reálně mohla stavět již od roku 2013. Přesto se však škrty v rozpočtové kapitole ministerstva dopravy bolestně dotknou i hlavního města jihočeského regionu. Obrat v oblasti silničních staveb totiž umožnilo rozhodnutí zastavit prakticky veškerou výstavbu na železnici. To znamená, že se nebude realizovat ani úsek tzv. IV. železničního koridoru právě v Českých Budějovicích. S jeho budováním se přitom počítalo již od letošního roku a celá stavba měla stát kolem 1,2 miliardy korun. Zároveň se nebude pracovat ani na železničním úseku mezi Ševětínem a Veselím nad Lužnicí nebo mezi Tábořem a Sudoměřicemi. Zastaví se také úpravy trati mezi Veselím nad Lužnicí a rakouskou hranicí v Českých Velenicích. Plánovaná rekonstrukce železnice v Českých Budějovicích přitom v posledních měsících vedla k obrovskému množství úprav na silničních komunikacích. Po dobu jejího trvání totiž měly být z provozu vyřazeny prakticky všechny viadukty ve městě a bez přípravy objezdových tras hrozil městu dopravní chaos. I tak jsou však politici v Jihočeském kraji mnohem spokojenější než jejich kolegové na severu Moravy. Tam rozhodnutí ministerstva dopravy dopadly naopak plnou silou. Kvůli úsporám se zde zastaví rozestavěný projekt spojnice mezi Opavou a krajskou metropolí, osíří i staveniště propojovacího tahu mezi Frýdkem-Místkem a Ostravou a nepočítá se ani s původně plánovanými dvěma dálničními přivaděči v Ostravě a obchvatem Bohumína. V této záležitosti odmítl ministr jakékoliv intervence s odůvodněním, že po svých předchůdcích zdědil příliš mnoho zakázek a není v současné situaci únosné, aby ve všech nadále pokračoval. Nepomohly ani protesty jeho kolegy ve vládě, ministra životního prostředí Drobila z Občanské demokratické strany. Kontroverzní severomoravský politik Drobil, který původně usiloval o post ministra průmyslu a obchodu a v otázkách ochrany přírody si nápadně notuje s českým prezidentem Václavem Klausem, si jako prioritu svého úřadu vytkl zlepšení ovzduší na severu Moravy. Bez nových silničních spojů však jeho plány nemají šanci na uskutečnění. Severomoravští politici hodlají svoje protesty přenést na parlamentní půdu a tam se pokusit o změnu. Je ovšem otázka, zda tato strategie může přinést nějaký úspěch – vládní koalice, která má naprosto bezpečnou většinu, se dušuje, že nepřipustí prosazování parciálních zájmů, které by poškodily kompaktnost škrťů. Chystají se ale komunální volby a již teď se někteří politici Věcí veřej-

ných obávají, že na severu Moravy by kroky ministra Bárty mohly silně poškodit jejich volební výsledek. To může vést k hledání nějakých nových variant řešení. Již teď se objevily zprávy i o možném zvýšení mýtného a cen za dálniční známky, ale ministerstvo tyto pověsti dementovalo. Jeho představitelé si jistě uvědomují, že by museli počítat mj. i s tuhým odporem koaličních partnerů, protože podobné zvýšení cen v této oblasti by asi nejvíce postihlo tradiční voličskou oporu pravicových stran – drobné podnikatele.

Jejich ztráty by však mohlo vyvážit zrušení silniční daně, o kterém se také uvažuje. Následující měsíce tak mohou přinést v plánech ministerstva dopravy ještě pozoruhodné změny. Jejich směr se však dá odhadnout jen velmi těžko. Hodně bude záležet i na pozici jednotlivých lobbistických skupin, z nichž některé dokážou i v atmosféře všeobecného utahování opasků dosáhnout pro nezasvěcence až šokujících úspěchů.

(MaFr)

VĚDA, VYNÁLEZY, OSOBNOSTI – HISTORICKÉ OHLÉDNUTÍ

1520

21. září

V Praze podlehl epidemii moru český humanista a právník **Viktorin Kornel ze Všehrd**, autor rozsáhlého právníckého díla *O práviech, o súdiech i o dskách Země české knihy devatery*, podávající obraz českého zemského řízení.

1600

Ve Stašicích na Poděbradsku byla vybudována první vysoká pec v Čechách.

1610

8.-12. června

V Rejčkově koleji v Praze provedl lékař slovenského původu **Ján Jesenský – Jessenius** první veřejnou anatomickou pitvu lidského těla. V pozdějších letech byl rektorem Karlovy univerzity a patřil k významným činitelům stavovské opozice (popraven roku 1621 na Staroměstském náměstí).

1710

Soukeník Jan B. Fremmrich zřídil v Plánici u Klatov manufakturu na výrobu vlněných látek pro vlastníka panství Adolfa hraběte z Martinic.

kolem 1720

Zrodila se budoucí sláva českých křišťálových lustrů. Vynález bývá přiřknut R. Palmemu z Kamenického Šenova. První takový lustr byl zavěšen na Pražském hradě při korunovaci Karla VI. (1723).

1770

V Brně byla založena Moravská hospodářská společnost, která měla za cíl všestranný ekonomický rozvoj Moravy.

1850

Byly vydány první **poštovní známky** v habsburské monarchii (série císařský znak s korunou v hodnotě 1, 2, 3, 6 a 9 krejcarů).

1860

17. května

Zrušena olomoucká univerzita, nadále zůstala pouze teologická fakulta.

1890

Za svého pobytu v Anglii ilustrátor a vynálezce **Karel Václav Klíč** vynalezl jednu z nejdůležitějších a nejdokonalejších tiskařských technik – hlubotisk.

1900

Narodil se velikán české chirurgie **Jan Knobloch (28. 6. 1900 – 4. 12. 1997)**, který se do historie české medicíny zapsal také jako zakladatel nynějšího Institutu postgraduálního vzdělávání zdravotníků, v jehož čele stál přes dvě desetiletí. Profesor Knobloch začal svoji dráhu na první chirurgické klinice, kde v roce 1934 získal docenturu. Poté působil na chirurgickém oddělení sanatoria Sanopz, od roku 1945 byl primářem chirurgického oddělení nemocnice na Bulovce a od roku 1954 byl přednostou chirurgické kliniky Ústavu pro doškolování lékařů. V roce 1945 byl jmenován mimořádným profesorem a v roce 1966 řádným profesorem dětského lékařství Univerzity Karlovy.

Profesor Knobloch byl rozený chirurg, měl pro tento obor všechny předpoklady: zručnost, fyzickou zdatnost, pohotovost, bystrý pohled a příslovečný elán. Věnoval se gastrointestinální chirurgii, traumatologii, břišní a cévní chirurgii, chirurgii plic a prsu a zabýval se také chirurgickými infekcemi. Učil chirurgii pro všeobecnou praxi, svým posluchačům vštěpoval zásady objektivního posuzování věcí. Jeho pedagogický odkaz je zachován v učebnici *Obecné chirurgie*, která vyšla již v sedmi vydáních.

1910

19. června

Ing. J. Kašpar absolvoval v Pardubicích s letadlem vlastní konstrukce (společně s ing. E. Čihákem) první veřejný let v českých zemích.

1930

Prof. MUDr. Josef Reinsberg (18. 8. 1844, Příbrav – 29. 1. 1930, Praha), profesor soudního lékařství na české univerzitě v Praze. V letech 1870-1879 působil v Žamberku jako městský lékař a od roku 1875 jako okresní zeměpanský lékař. Byl znamenitým praktickým lékařem a vědcem. Je autorem desítek spisů o soudním lékařství – *Nauka o soudním lékařství* – a více než sta prací literárních. Od roku 1885 byl jmenován mimořádným profesorem soudního lékařství a od roku 1886 profesorem řádným, v letech 1891, 1896, a 1903 byl děkanem lékařské fakulty UK v Praze a od roku 1899 jejím rektorem. Spolupracoval při sestavování *Ottova slovníku naučného*, za jeho zásluhy v oblasti medicíny mu bylo uděleno vyznamenání Řád železné koruny III. třídy.

ing. Jaroslav Formánek

Unicentrum – nová súkromná vysoká škola na Slovensku

Na Slovensku sa uvažuje o ďalšej súkromnej vysokej škole. Ministerstvo školstva pod vedením Eugena Jurzyca (SDKÚ) navrhlo udeliť štátny súhlas na vznik súkromnej vysokej školy Unicentrum – Medzinárodná vysoká škola. Úrad pod vedením jeho predchodcu Jána Mikolaja (SNS) pritom v predchádzajúcich štyroch rokoch zamietol všetky predložené projekty súkromných vysokých škôl, hoci vládou menovaní odborníci Akreditačnej komisie vznik niekoľkých odporučili.

Vznik súkromnej vysokej školy naposledy odobrila vláda premiéra Mikuláša Dzurindu (SDKÚ), ktorá v júni 2006 vydala súhlas na zriadenie Vysokej školy bezpečnostného manažérstva v Košiciach a Bratislavskej medzinárodnej školy liberálnych štúdií. Kým predchádzajúci kabinet Roberta Fica (Smer) nebol vzniku nových súkromných škôl príliš naklonený, súčasná stredopravá vláda chce okrem iného podporovať aj kvalitné pobočky zahraničných vysokých škôl na Slovensku.

Unicentrum – Medzinárodná vysoká škola by mala v prípade vzniku poskytovať bakalárske a magisterské štúdium v oblasti cestovného ruchu, záujemcovia o štúdium si budú môcť zvoliť dennú alebo externú formu v programe kúpeľníctva a hotelierstvo. Za projektom vysokej školy stojí niekdajší premiér Jozef Moravčík.

Vznik súkromnej vysokej školy odporučila už vlni v októbri Akreditačná komisia, ktorá posudzuje kvalitu vysokoškolského štúdia. Ministerstvo školstva vstup ďalšej súkromnej školy na trh podporilo, definitívne o udelení štátneho súhlasu rozhodne vláda.

V krajine v súčasnosti pôsobia dve desiatky verejných, tri štátne a desať súkromných vysokých škôl; štúdium poskytujú aj tri pobočky zahraničných vysokých škôl. Časť odborníkov kvalitu súkromných inštitúcií v minulosti kritizovala pre slabý výskum a orientáciu na populárne štúdium ako je právo, manažment či sociálna práca. Viaceré z existujúcich vysokých škôl už niekoľko rokov bojujú s nedostatkom profesorov a docentov, výsledkom bolo zastavenie niekoľkých študijných programov. (ao)

Búrky a zlé počasie budú pretrvávajúť

Povodne, spôsobené silnými búrkami alebo dlhotrvajúcim dažďom, budú podľa odborníkov sužovať Slovensko aj v nasledujúcich rokoch. Ľudia by preto mali byť opatrnejší pri výbere pozemku na stavbu domu, cenné veci a zariadenie treba presťahovať na bezpečnejšie miesto, vyjadril sa klimatológ Slovenského hydrometeorologického ústavu Pavel Faško. Zásadnú zmenu vo vývoji počasia v blízkej budúcnosti nepredpokladá, extrémny sú však výsledkom globálneho otepľovania.

Záplavy z búrok naposledy zasiahli hornú Nitru a severozápadné Slovensko; počas dvoch dní zničili domy i cesty a vyžiadali si najmenej jeden ľudský život. Ničivé povodne z mája a júna, ktoré zas vyvolali dlhotrvajúce dažde, spôsobili škody po celom Slovensku za takmer 700 miliónov eur a pripravili o život viacero ľudí.

„Generácia, ktorá momentálne žije, by mala byť pripravená na to, že vývoj počasia v niektorých obdobiach asi nebude veľmi priaznivý,“ upozornil Faško. Poznamenal,

že extrémny počasie spojené s ničivými povodňami, ktoré sprevádzali prvú dekádu 21. storočia v stredoeurópskom regióne, týmto rokom nekončia. „Vývoj nielen u nás, ale aj inde vo svete naznačuje, že pribúda výnimočných udalostí, ktoré majú katastrofické pozadie a dotýkajú sa stále väčšieho počtu ľudí,“ varoval. Jedny z najväčších monzúnových záplav v histórii už niekoľko týždňov trápia Pakistan, kde prišlo o život zhruba 1 500 ľudí a milióny stratili strechu nad hlavou; Rusko naopak zápasí s rozsiahlymi lesnými požiarimi, spôsobenými vysokými teplotami a extrémnym suchom.

Faško nevyhlásil, že Slovensko sa bude musieť v budúcnosti pripraviť na povodne z búrok, ako tomu bolo napríklad cez víkend v Žilinskom kraji, kde ich udrelo niekoľko po sebe. V obci Bzovík v krupinskom okrese zas v nedeľu napršalo 53 milimetrov zrážok, pričom 40 litrov na meter štvorcový spadlo v priebehu necelých hodiny. „Toto sa začína vyskytovať nielen na mnohých miestach, ale aj často. (...) Povodne sú veľmi rýchle a človek nemá čas nejakým rozumne reagovať,“ dodal. Situáciu podľa neho zhoršujú aj na daždivé počasie netypické teploty.

Klimatológ pritom neočakáva zmenu počasia v najbližších rokoch ani v prípade celosvetovej dohody o výraznom obmedzení produkcie emisií skleníkových plynov. „Klimatický systém pracuje s určitou zotrvačnosťou,“ pripomenul. Obyvateľom rizikových oblastí preto odporúča, aby sa na povodne pripravili. „Miesta, ktoré voda zaplavila v posledných rokoch, môžu byť zaplavované aj v krátkej budúcnosti,“ upozornil. Ľudia by mali napríklad presťahovať zo suterénu kotly na plynové vykurovanie či elektrické bojler; cennosti a drahé zariadenie je vhodné presunúť na bezpečnejšie miesta. Prispieť treba aj k prípadnej regulácii tokov.

Spoliehať sa nemožno ani na predpovede, keďže odhadnúť vývoj búrky je takmer nemožné. „Búrka sa vyvíja veľmi rýchlo, dosť ťažko je povedať presné miesto dopadu zrážok a ich koncentráciu,“ doplnil. Niekedy vraj môžu spadnúť do jedného potoka či rieky, inokedy sa rozdelia na viaceré povodí. (ao)

Nový majiteľ Mozartovho domu chce od Rakúšanov viac

Vytopilo ich a budova, v ktorej sídli, stojí na neistých základoch. Budúcnosť rakúskeho veľvyslanectva v Mozartovom dome v centre Bratislavy je trochu nejasná.

Ministerstvo vnútra za Roberta Kaliňáka zo Smeru budovu vlni predalo ako prebytočný majetok cez inzerát na športovej stránke denníka. „Kondíciu budovy azda najlepšie vystihuje, že časť veľvyslanectva vytopil prasknutý rozvod vody,“ hovorí Martin Mančík, konateľ spoločnosti Optifin Invest, ktorá dom kúpila cez firmu Panská 3 za 4,3 milióna eur. Spoločnosť ovládajú známi podnikatelia Michal Lazar a Alexej Beljajev.

Za prenájom podľa Aleny Koišovej z ministerstva vnútra platila rakúska ambasáda v roku 2009 štvrtročne 74 126 eur. Kaliňák hovorí, že to bolo pre štát nevýhodné, pretože budova potrebuje opravy, Rakúšanovia budovu odkúpiť nechceli. „Rakúsko neuplatnilo svoju zmluvnú kúpnu opcii,“ potvrdil rakúsky veľvyslanec Helmut Vessely.

Vystaňovanie veľvyslanectvu nehrozí, nájomná zmluva platí do roku 2020. Rakúšanov, ktorí sa podieľali na čiastočnej obnove budovy, zrejme čakajú tvrdé rokovania

o nájomnom. „Platia necelých 7,27 eura za štvorcový meter mesačne,“ hovorí Mančík. V centre Bratislavy sa podľa neho ceny pohybujú od 12 do 18 eur.

„Rakúsko vynaložilo na renováciu budovy v rokoch 1993 a 1994 niekoľko miliónov. To bolo zohľadnené pri výpočte nájomného v dlhodobu uzatvorenej zmluve,“ vysvetlil veľvyslanec Vessely. (ao)

O slovenské občianstvo po sprísnení zákona zatiaľ nikto neprišiel

Slovenské občianstvo približne mesiac od platnosti prísnejších pravidiel na jeho priznávanie zatiaľ nikto nestratil. ČTK o tom informovala Alena Koišová z komunikačného odboru ministerstva vnútra. Ľudia až na niektoré výnimky prídu v súčasnosti o práva slovenského občana automaticky, ak získajú občianstvo iného štátu.

Zmenu presadila predchádzajúca vláda na čele so Smerom-SD. Novelou zákona o štátnom občianstve reagovala na iniciatívu Budapešti. Tá zjednodušila pravidlá na získavanie maďarského občianstva, stačí aby žiadateľ preukázal, že má maďarských predkov, hovorí po maďarsky a môže žiť aj mimo maďarského územia. Úprava sa začne uplatňovať od januára budúceho roka.

Na Slovensku žije asi polmiliónová maďarská menšina. Bývalý premiér Robert Fico (Smer-SD) tvrdil, že zákon prijatý v Maďarsku je hrozbou pre Bratislavu. Mohol by vraj viesť k odcudzovaniu obyvateľov maďarskej národnosti a krátko pred júnovými parlamentnými voľbami parlament rozhodol, že dobrovoľní žiadatelia o iné štátne občianstvo stratia slovenské. Norma nadobudla účinnosť 17. júla.

„Zatiaľ nemáme hlásené žiadne prípady straty občianstva,“ povedala Koišová. Ľudia by pritom mali úradom sami nahlasovať, že požiadali o občianstvo inej krajiny. Ak tak neurobia, hrozí im pokuta 3 319 eur.

V súčasnosti najvplyvnejší člen vládnej koalície SDKÚ-DS automatické odoberanie občianstva za žiadosť o iné odmietal. V minulosti predstavitelia strany tvrdili, že lepšie by bolo maďarský zákon na území Slovenska neuznávať a v prípade potreby sa pokúsiť uspieť v medzinárodnom súdnom spore s Budapešťou. Po vytvorení nového vládneho kabinetu zatiaľ ešte jeho zástupcovia nezverejnili podrobnejšie informácie, ako by chceli zmeniť normu z obdobia ich predchodcov.

O slovenské občianstvo neprídu ľudia, ktorí získajú práva občana iného štátu napríklad sobášom v zahraničí či ak sa občanom Írska alebo Spojených štátov stane dieťa slovenských rodičov narodené v cudzine. (ao)

Na podporu zahraničných Slovákov išli minulý rok 2 milióny eur

Na podporu aktivít Slovákov žijúcich v zahraničí putovalo vlni vyše 1,9 milióna eur. Tieto prostriedky sa využili napríklad na pokračujúcu rekonštrukciu novopridelenej budovy pre 21. školu s vyučovacím jazykom slovenským a Slovenské kultúrne centrum v ukrajinskom Užhorode či rekonštrukciu Gymnázia Jána Kollára so študentským domovom v Báčskom Petrovci v Srbsku. Vyplýva to zo správy Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Odhaduje sa, že v zahraničí žije v súčasnosti vo viac ako 50 krajinách vyše dva milióny osôb hlásiacich sa

k slovenskému pôvodu. „Slováci pôsobia vo vyše 50 krajinách sveta, kde vyvíjajú aktívnu kultúrno-spoločenskú, prezentačnú, výchovno-vzdelávaciu, vydavateľskú, mediálnu a informačnú činnosť,“ uvádza sa v správe. Úrad vlni zaznamenal zvýšený záujem o zakladanie nových dokumentačných zbierkotvorných inštitúcií, ako aj záujem o spracovanie zbierok a digitalizáciu.

K vzniku menších a komunit zahraničných Slovákov dochádza od konca 17. storočia. Najviac osôb so slovenským pôvodom žije podľa odhadov v USA. Status národnostných menších prislúcha v súčasnosti Slovákom žijúcim v krajinách strednej a juhovýchodnej Európy (Česko, Srbsko, Rumunsko, Ukrajina, Chorvátsko, Maďarsko, Poľsko). Slovenské komunity existujú aj v západnej Európe a zámorí, ale už bez statusu menšiny. Tvoria ich potomkovia vystažovalcov a emigrantov.

Naopak Slovákov žijúcich v zahraničí so živými väzbami na domovinu predstavujú najmä príslušníci mladej a strednej generácie, absolventi slovenských stredných a vysokých škôl. Tí emigrovali po roku 1989 predovšetkým do krajín západnej Európy, ale i do netradičných zámorských destinácií. (ao)

Tábor pomôže nevidiacim mladým ľuďom zamestnať sa

Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚNSS) tento rok organizuje druhý ročník počítačového tábora pre zrakovo postihnutých s názvom reSET. Tábor sa uskutočnil od 16. do 21. augusta v tatranskej dedine Ždiar a zúčastnilo sa ho 21 zrakovo postihnutých účastníkov vo veku od 15 do 30 rokov, traja sprievodcovia a šiesti lektori, z ktorých sú štyria zrakovo postihnutí.

„Tábor sme sa rozhodli viesť takou cestou, aby účastníkov naučil niečo zmysluplné, čo by im pomohlo v práci alebo pri hľadaní práce,“ povedal na tlačovej besede koordinátor tábora Peter Teplický z ÚNSS. Organizátori sa pri výbere zamerali najmä na stredoškôlkov, ktorí sa chystajú na vysokú školu, alebo si hľadajú zamestnanie, keďže počet nezamestnaných z radov zrakovo postihnutých je podľa Teplického veľmi vysoký. ÚNSS sa preto bude snažiť nadviazať spoluprácu s firmami, ktoré by si aj z účastníkov tábora mohli vybrať svojich zamestnancov.

Jeden z lektorov tábora Roman Koči si myslí, že tábor výrazne pomáha jeho účastníkom spoznávať nové technológie, ktoré im uľahčujú prácu s počítačom, mobilnými telefónmi a prehrávačmi hudby. „Keď som bol mladší, zúčastňoval som sa takýchto akcií a veľmi mi to pomohlo. Teraz by som chcel vrátiť niečo späť mladšej generácii,“ povedal Koči.

Ondrejovi Rosíkovi, ktorý bol účastníkom prvého ročníka tábora a zúčastnil sa aj tohtoročného, sa páči, že tábor nie je len o sedení za počítačom, ale i o rôznych iných aktivitách. „Minulý rok som sa na tábore viac socializoval a stretol ľudí, ktorých som dlho nevidel,“ uviedol Rosík.

Tábor organizuje ÚNSS v spolupráci s Podporným centrom pre zrakovo postihnutých študentov (CEZAP), ktoré pôsobí na Univerzite Komenského, a finančnou podporou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR. V budúcnosti by organizátori chceli, aby sa počet účastníkov ešte zvýšil aspoň na 30 účastníkov, záleží to však od finančných prostriedkov, ktoré budú mať k dispozícii. (ao)

Voľby do NR SR 2010

Parlamentné voľby do Národnej Rady Slovenskej republiky sa konali 12. júna. Registrovaných bolo 18 politických strán.

Vo voľbách sa nepotvrdil trend klesajúcej volebnej účasti. Volebná účasť narástla od parlamentných volieb v roku 2006 o vyše 4 % a dosiahla 58,83 %. SMER-SD napriek škandálom počas vládnutia dosiahol o vyše 200 tis. hlasov. Druhá najsilnejšia strana SDKÚ-DS stratila 30 tis. hlasov. Do parlamentu sa dostali dve mimoparlamentné strany: liberálna Sloboda a Solidarita Richarda Sulíka a Bugárov Most-Híd zložený hlavne z odídených členov Strany maďarskej koalície, ale neorientujúci sa len na maďarskú menšinu. Do parlamentu sa prekvapujúco nedostala Strana maďarskej koalície, ktorej prieskumy dávali väčšiu šancu ako strane Most-Híd. Z parlamentu odchádza po dvadsiatich rokoch aj Vladimír Mečiar a jeho Ľudová strana – Hnutie za demokratické Slovensko. Prezident Ivan Gašparovič poveril 14. júna zostavením vlády víťaza parlamentných volieb stranu SMER-SD. V parlamente získali väčšinu štyri stredopravé strany SDKÚ-DS, SaS, KDH a Most-Híd, ktoré už pred voľbami deklarovali, že budú spolu rokovať o vytvorení kabinetu. 22. júna oznámili dohodu na programových tézach. 23. júna Robert Fico vrátil poverenie na zostavenie vlády Ivanovi Gašparovičovi, ktorý následne odovzdal poverenie volebnej líderke a podpredsedníčke SDKÚ-DS Ivete Radičovej. 8. júla NR SR zvolila za nového predsedu parlamentu Richarda Sulíka. Po skončení prvého rokovania NR SR vláda na čele s Robertom Ficom podala demisiu. Následne Ivan Gašparovič vymenoval Ivetu Radičovú za predsedkyňu vlády. 9. júla prezident Ivan Gašparovič vymenoval nových ministrov.

Iveta Radičová – predsedníčka vlády SR, Úrad vlády SR
Ján Figel' – 1. podpredseda vlády SR a minister dopravy, pôšt a telekomunikácií, Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR

Rudolf Chmel – podpredseda vlády SR pre ľudské práva a menšiny, Úrad vlády SR

Ivan Mikloš – podpredseda vlády SR a minister financií, Ministerstvo financií SR

Jozef Mihál – podpredseda vlády SR a minister práce, sociálnych vecí a rodiny, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Mikuláš Dzurinda – minister zahraničných vecí, Ministerstvo zahraničných vecí SR

Lubomír Galko – minister obrany, Ministerstvo obrany SR

Daniel Lipšic – minister vnútra, Ministerstvo vnútra SR

Lucia Žitňanská – ministerka spravodlivosti, Ministerstvo spravodlivosti SR

Juraj Miškov – minister hospodárstva a výstavby, Ministerstvo hospodárstva a výstavby SR

Eugen Jurzyca – minister školstva, vedy, výskumu a športu, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

Ivan Uhliarík – minister zdravotníctva, Ministerstvo zdravotníctva SR

Daniel Krajcer – minister kultúry a cestovného ruchu, Ministerstvo kultúry a cestovného ruchu SR

Zsolt Simon – minister pôdohospodárstva, životného prostredia a regionálneho rozvoja, Ministerstvo pôdohos-

podárstva, životného prostredia a regionálneho rozvoja SR

(Zdroj: www.vlada.gov.sk)

Zo Starého mosta budú v novembri len piliere

Spoločnosť Metro Bratislava, a. s., dnes začala s odstraňovaním betónovej mostovky z bratislavského Starého mosta. Koncom novembra by mali zostať z mosta už len piliere. Uviedol to generálny riaditeľ Metro Bratislava, a. s., Vladimír Kovalčík. Most je v siedmom stupni havarijného stavu, čo je najvyšší stupeň. „Ja mám ako správca mosta povinnosť a právo tento most, keďže ohrozuje plavebnú dráhu, dať dole. Nemôžem s ním nakladať nijako inak, nemôžem ho rekonštruovať, lebo na to nemám prostriedky účelovo viazané v mestskom rozpočte,“ uviedol Kovalčík. Podľa neho bude odstránených 402 panelov, ktoré sú na mostovke, pričom každý panel váži tri tony. Most tak bude odľahčený o 1 200 ton.

Ako uviedol vedúci inžinier Metro Bratislava, a. s., Martin Gál, panely by mali byť odstránené za 5 až 6 týždňov. Po odstránení mostovky by malo nasledovať odplavenie mostných polí do prístavu a koncom novembra by mali z vody vytŕčať len piliere mosta.

Podľa Kovalčíka dávajú most dole aj preto, aby neprešli dopravu na Dunaji. „Snažíme sa spolupracovať so Štátnou plavebnou správou na tom, aby boli na Dunaji čo najmenšie lodné výluky,“ uviedol Kovalčík.

Starý most je uzatvorený pre individuálnu dopravu od konca roka 2008. K tomuto opatreniu pristúpili kompetentní po výsledkoch vtedajších pravidelných meraní. Vtedy však verili, že most vydrží až do plánovanej rekonštrukcie a neuvažovalo sa, že bude úplne uzatvorený. Pre havarijný stav však most od 15. mája uzavreli aj pre mestskú hromadnú dopravu a cyklistov, od 17. mája aj pre chodcov. Pri jedných z predchádzajúcich meraniach sa zistilo globálne poškodenie šiesteho stupňa zo sedembodovej stupnice, konštrukcia mosta sa začala deformovať.

(ao)

Dať prednosť hudbe či posolstvu?

Spolu so Sinéad O'Connor či s Janou Kirschner si ľudia na Devíne pripomenuli koniec totality. Druhý ročník spomienkovej akcie *Pocta slobode* bol viac o koncertoch než o morálnych posolstvách. Hrad Devín je zvláštne miesto. Obklopujú ho dejiny, na ktoré môžeme byť hrdí, aj tie, na ktoré by sme radšej zabudli. Aby sa to nestalo, rozhodli sa minulý rok pri príležitosti dvadsiatich rokov od pádu železnej opony zorganizovať spomienkové koncerty. A v tejto začatej tradícii pokračovať aj tento rok.

Tribute to Freedom: Pocta slobode má pripomínať všetkých, ktorých minulý režim zavraždil pri pokuse dosiahnuť slobodu. Hovorí sa, že slobodu si treba zaslúžiť. Treba si ju vybojovať odvahou obyčajných ľudí. Slobodu, ktorá príde sama, si málokto váži. Možno aj to by mal byť odkaz akcie na hrade, ktorej hudba je iba prostriedkom. Nebol.

Kým predchádzajúci rok na minulé zverstvá upozorňovali ľudia ako Marta Kubišova, Vladimír Merta či Jon Anderson (Yes), tento rok organizátori siahli po Jane

Kirschner, Davidovi Kollerovi či Sinéad O'Connor. Koller je síce známy antikomunista, írsky spevák však bojuje skôr za práva žien a týrané a zneužívané deti. Popová speváčka Jana Kirschner zase priznala, že drôty na hraniciach si už nepamätá.

Pri takomto „obyčajnom“ vnímaní akcie predstavila Jana Kirschner, ktorá vystúpila pred meškajúcim Davidom Kollerom, návštevníkom dobrý slovenský pop. To, čo však robí jej nový album taký úžasný a čo chvíľami predvádzala pred mesiacom na trenčianskej Pohode, teraz nechala doma a zväčša stavila na staršie skladby.

Už pri počúvaní *Krajiny roviny* sme sa pýtali, ako chce túto šikovnú kombináciu pesničiek a elektroniky Jana hrať. Teraz to bohužiaľ vieme, bez anglického producenta Eddieho Stevensa ju jednoducho nezahrá. Je to škoda, pretože Kirschner by nemusela byť iba dobrou domácou hudobníčkou, mohla by byť konečne hudobníčkou európskeho formátu.

Sinéad O'Connor je zase ikonou istej doby. Do popu osemdesiatych a deväťdesiatych rokov vnášala často kontroverzný názor. Pred dvomi rokmi priniesla táto írsky pesničkárka do Ostravy búrku. Tento rok sa oblaky zastavili tesne pred hradným kopcom. Za dva roky sa však zmenila aj samotná speváčka, trochu „stetovatela“. Hoci už nie je tou éterickou bytosťou z minulých desaťročí, stále jej to veľmi dobre spieva. Aj keď platí to, čo platilo už v Ostrave: jej intímna hudba sa hodí skôr do menšieho klubu ako na veľké pódia.

Dá sa však k Pocte slobode pristupovať takto? Tváriť sa, že je to ďalšia – za 39 eur na bráne trošku predražena – séria koncertov? Že to je letný minifestival? Ak však po zahranií slávneho O'Connorovej hitu *Nothing Compares 2 U*, ktorý mimochodom napísal Prince, značná časť publika odíde domov, nasvedčuje to, že väčšina ľudí sem prišla práve pre túto skladbu. V lepšom prípade pre dojem z hudby. Nie pre posolstvá či odkazy. Čosi však ukazovali už prestávky medzi koncertmi, keď na projekcii bežali reklamy partnerov akcie: upútavky na hotely či logo Váhostavu.

Aj napriek týmto, organizátormi zrejme nezapríčeným negatívam, je veľmi dobré, že táto akcia sa už druhý rok odohrala. Je potrebné pripomínať, že na hraniciach sa ešte nedávno umieralo. Len hudba by v takom prípade mala byť druhoradá a návštevníci by na podobné akcie nemali chodiť kvôli starnúcej zahraničnej hviezde.

Postrehy zo Slovenska

Považie. Trenčín

Sociosynergetika – veda 21. storočia

Dušan Turan: *Sociosynergetika*. Vydala Žilinská univerzita v Žiline, Univerzitná 8215/1 Žilina v EDIS – vydavateľstve ŽU pre Trenčiansku univerzitu Alexandra Dubčeka. Tlač EDIS, vydavateľstvo ŽU, vo februári v roku 2008. Vydanie prvé, 236 strán.

Dielo recenzovali vedci z Českej republiky – doc. Ing. Jaromír Novák, CSc., Ing. Jaroslav Antonín Jirásek, DrSc.

Niekoľko myšlienok z diela doc. Ing. Dušana Turana, CSc., vedecko-pedagogického pracovníka Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne, 911 50 Trenčín, Študentská 2, Slovenská republika

1. Nová doba 21. storočia sa vyznačuje novými úkazmi či javmi v spoločensko-prírodnom historickom procese. Civilizácia nadobúda nové podoby a frekvencie, ktoré treba v ich rozmanitostiach a protikladoch nanovo teoreticky analyzovať, syntetizovať a zovšeobecňovať, ak sa má dosahovať trvale udržateľný vzostup všetkých sfér rozvoja spoločnosti.

Význam vedy v nových časoch 21. storočia neobyčajne vzrastá. Poslaním vedy je čoraz hlbšie prenikať do podstaty spoločensko-ekonomických, spoločensko-politických, spoločensko-kultúrnych, spoločensko-sociálnych, spoločensko-biologických, spoločensko-ekologických, spoločensko-prírodných štruktúr a zákonitostí ich nepretržitého pohybu. Cirkulácia spoločenských štruktúr predstavuje proces akumulácie ľudských a prírodných síl, proces produkcie a reprodukcie hodnôt i človeka samotného, ktorý by mal byť „najuniverzálnejším bohatstvom sveta, najväčšou hodnotou všetkých hodnôt“¹⁾ – onoho človeka ako jedinečnej bytosti, subjektu dejín, tvorcu života.²⁾

Nové videnie štruktúr spoločenského a prírodného organizmu, oných veličín vývoja civilizácie, sa nemôže zaoberať bez nových poznatkov a objavov vedy, ktorá v období nástupu 21. storočia nadobúda celkom novú turbulenciu, nové rozmery a významové roviny. Veda sa obohacuje o nové vedné disciplíny, ktoré usilujú odpovedať na naliehavé otázky súčasnosti.

V tomto ohľade sa dostáva k slovu sociosynergetika ako nová náuka o vedeckých informáciách. Priekopníkom sociosynergetiky na Slovensku je Dušan Turan, ktorý svoje bádateľské výsledky vynikajúcim spôsobom skoncipoval v diele *Sociosynergetika*. Dielo obohacuje vedeckú spisbu, podnecuje bádateľský výskum sociosynergetických otázok a ich ďalšie teoretické rozpracúvanie.

2. Dielo *Sociosynergetika* sa člení na samostatné časti, ktoré sú systematicky usporiadané a navzájom prepojené. V samotnom začiatku knihy rezonuje azda najvýznamnejšia myšlienka charakterizujúca funkciu sociosynergetiky, keďže ona sa stáva „svetonázorovou, hodnotovou, ekonomickou, energetickou, ekologickou, kultúrnou a sociálnou výzvou, ktorá dáva civilizácii všetky predpoklady k dejinnému Exodu z chaosu (s. 10).

Prvá časť: Sociosynergetika – systémová celistvosť v myslení, poznaní a praxi sa člení na témy:

- Sociosynergetika – systémová celistvosť v myslení, poznaní a praxi
- Sociosynergetická filozofia
- Synergetika
- Biosynergetika
- Psychosynergetika
- K ekonomike a jej ekonómii
- Ekonómia ekonomiky prírodnej nevyhnutnosti
- Ekonómia ekonomiky chaosu
- Sociosynergetická ekonómia sociosynergetickej ekonomiky (znalostnej)
- Sociosynergetická ekonomika kontra ekonomika chaosu
- Sociosynergetická sociológia

Významné myšlienky:

- „Civilizácia sa začiatkom 21. storočia ocitla v situácii, kedy v hodnototvornom procese nebude môcť ďalej pokračovať existujúcimi technológiami, existujúcimi energetickými zdrojmi a existujúcou ekologickou záťažou na biodiverzitu planéty.“ (s. 12)

- „V ceste dynamických aplikácií synergetickej substitúcie už nestojí nedostatočná kvalita informačného toku, ale paradoxne ekonomický, ekologický a energetický terorizmus kapitálovo najbohatších krajín sveta, ktoré uviazli v slepej uličke druhej hladiny spoločenskej deľby práce a v extrémne spotrebiteľskom spôsobe života.“ (s. 24)
- „Ludský jedinec ako sociosynergetický fenomén vystupuje primárne ako objektívny produkt reprodukčných procesov prírody a sekundárne ako subjekt reprodukčných procesov spoločnosti.“⁽³⁾ (s. 28)
- „Politika a ideológia ako taká bude však pre moderný vývoj európskej spoločnosti disfunkčná až reakčná. Problém spočíva v tom, že tak demokracia, ako aj centralizmus v programe akejkoľvek politickej strany či hnutia vychádza z princípu buď väčšiny, alebo menšiny, z princípu majority alebo minority, z princípu centra alebo samosprávy a všetky dohromady sú navyše determinované iba parciálnou hodnotovou a svetonázorovou orientáciou. Politika a ideológia nateraz stále obhajuje iba úzko parciálne záujmy konkrétnej skupiny ľudí, čím neguje záujmy inej skupiny v spoločnosti. Takýto vývoj je hlboko konfliktný a Európa národnej a občianskej integrity má šancu iba za predpokladu, že opustí takýto parciálny ideologický a politický program.“ (s. 58)
- „Každý národ musí mať neodňateľné právo plnohodnotne rozvíjať národné v kultúre, ktorou disponuje.“⁽⁴⁾ (s. 60)

Druhá časť: Systém človek a systémy priestoru jeho existencie pojednáva o témach:

- Systém človek a systémy priestoru jeho existencie
- K priestoru systémov a systémom priestoru
- Nepatríme medzi „opice“, sme sociosynergiou

Významné myšlienky:

- „Spoločenský svet, spoločenské súvislosti a väzby, spoločenské systémy nemôžu existovať bez objektívne existujúcich, t. j. samoorganizujúcich sa synergetických, biosynergetických a sociosynergetických systémov.“ (s. 80)
- „Spoločenská podstata ľudského jedinca definovaná priestorom jeho psychopercepce, abstraktného myslenia, vedomo-praktickej činnosti a pojmovo-kategoriálnej komunikácie sa presadzuje v socioprojekcii, v manažmente najrôznejších spoločenských systémov, ktoré vytvárajú mikro-, makro- a mezoprostredie spoločenského pohybu.“ (s. 86)

Tretia časť: K metodologickým otázkam sociosynergetického členenia sveta a vedy zahŕňa témy:

- K metodologickým otázkam sociosynergetického členenia sveta a vedy
- Náčrt metodológie synergetických vied
- O metodológii biosynergetiky
- K metodológii celistvej sociosynergetickej vedy

Významné myšlienky:

- „Metodológia ako proces myslenia je nevyhnutným predpokladom úspešného vedeckého skúmania.“ (s. 90)
- „Celistvá veda je iba jedna! Vedná disciplína svojim obsahom a štruktúrou formuje iba určitý priestor celistvej vedy ako systémovej totality. Metodológia a metódy konkrétnej vednej disciplíny preto zákonite konvergujú do celkového gnozeologicko-metodologického systému vedy ako takej.“ (s. 90)
- „Rozvíjaná sociosynergetická gnozeologicko-metodologická koncepcia videnia sveta nerešpektuje v minu-

losti sformovanú hodnotovú a svetonázorovú parcialitu a predpokladá systémovo celistvé vnímanie systému človeka a systému sveta, ktorým je obklopený.“ (s. 90)

- „Z metodologického hľadiska členíme toto uchopovanie sveta v logike a dialektike pojmov na úrovni niekoľkých podsystémov – metodológie synergetiky, biosynergetiky, sociosynergetiky, psychosynergetiky a metodológie spoločenských súvislostí.“ (s. 92)
- „Metodológia vied o sociosynergii, vied o psychosynergii človeka a vied o spoločenskom pohybe objektívne akceptuje metodológiu biosynergetiky v priestore svojho vedeckého bádania, ale táto metodológia nepostačuje nadstavbovým vedám plnohodnotne preniknúť do sociosynergetickej jedinečnosti človeka, sféry jeho psychopercepce, abstraktného myslenia, vedomo-praktickej činnosti, pojmovo-kategoriálnej komunikácie a do priestoru spoločenských súvislostí, ktoré vo väzbe na sociosynergetickú dimenziu sveta predstavujú človeka ako systémovú celistvosť.“ (s. 106)

Štvrtá časť: Sociosynergetická analýza autoriadenia v systéme a sebariadenia systému človek predstavuje témy:

- Sociosynergetická analýza autoriadenia v systéme a sebariadenia systému človek
- Autoriadenie sociosynergetickej podstaty človeka
- Sociopilot osobnosti
- Psychosynergetická samoorganizovanosť človeka
- Celistosť osobnosti ako sebamanažéra

Významné myšlienky:

- „Samotný vedecký informačný tok má svoju genézu už v prvých štádiách socializácie, ale svoje skutočné dejiny začal písať až so vznikom manufaktúrnej výroby a následne nahradením energie zvierat a práce človeka strojmi. Spravidla sa uvádza parný stroj ako prelomový faktor kvalitatívnej zmeny vo vzťahu „človek – predmet práce.“ (s. 126)
- „Objem, hustota, intenzita a frekvencia informácie vedeckej kvality začína dosahovať takú úroveň, pri ktorej ľudstvo má v súčasnosti reálnu šancu vytvoriť prostredníctvom najmodernejšieho hardvéru a softvéru globálne elektronické sociosynergetické mozgové centrum civilizácie.“ (s. 144)
- „Civilizácia a jej kultúra je ešte stále deformovaná živelným pôsobením zákona zisku a nadhodnoty, ktorý je spolu so zákonitosťou trhu v područí procesu odcudzovania hodnôt.“⁽⁵⁾ (s. 148)
- „Priestor medicínskych vied je obdobne, ako tomu bolo v oblasti vied systémov synergie a biosynergie, zaťažený neúmerným historickým balastom. Odstránenie tohto nežiaduceho balastu si bude vyžadovať predovšetkým raketový nástup špičkového priemyslu medicínskej vedy a jej prístrojového vybavenia do učební medicínskych fakúlt a do života fakultných nemocníc.“ (s. 158)

Piata časť: Od chaosu k sociosynergetickému manažmentu reprodukcie spoločenských systémov obsahuje témy:

- Od chaosu k sociosynergetickému manažmentu reprodukcie spoločenských procesov
- Makrotechnologické spojenie živej práce s prírodnými zdrojmi
- Manažment kapitálom v chaose mikrotechnologického spojenia troch výrobných faktorov

- Manažment sociosynergetickou informáciou
- Filozofia manažmentu vo filozofii dejín

Významné myšlienky:

- „Historická delba práce, ktorú inicioval nástup kapitálu do reprodukcie spoločenských procesov, už vrcholí a spoločnosť je vo svojom vnútri tehotná novou delbou práce, späťou s nástupom sociosynergetickej informácie, ako historicky štvrtého výrobného faktora civilizácie.“ (s. 192)
- „Spoločenský pohyb sa zrýchľuje. Kým historicky prvá delba práce, ktorá vznikla v dôsledku spojenia dvoch výrobných faktorov „živej práce s prírodnými zdrojmi“, sa reprodukovala tisíce rokov, ak delba práce determinovaná nástupom kapitálu naplnila iba päť storočí dejinného pohybu našej civilizácie.“ (str. 192)
- „Dejiny kapitálu ako tretieho výrobného faktora civilizácie majú aj svoju tienistú stránku a negatívne sprievodné znaky. Kapitál okrem intenzifikácie procesu tvorby hodnôt prostredníctvom aktívnej tvorivej práce intenzifikuje aj proces odcudzovania hodnôt prizmou pseudo-práce.“ (s. 194)
- „Stret kultúr v rámci planéty v priebehu druhej polovice 20. storočia a začiatkom 21. storočia, prudko intenzifikuje rozvoj socio informácie, vedeckej informácie, nastupuje jej globalizácia a integrácia, čím sa vytvárajú objektívne predpoklady na vznik informácie najvyššieho typu – informácie sociosynergetickej.“ (s. 198)
- „Subjekt – osobnosť, ktorá nadobúda kvality parciálnej sociosynergetickej inteligencie nastoluje sebamanažovanie zúženej reprodukcie energetických tokov na úrovni svojho vlastného bytia a v bytí svojich blízkych.“ (s. 202)
- „Samotná reprodukcia hodnototvorného procesu spoločnosti, ktorý je generovaný účasťou všetkých štyroch výrobných faktorov civilizácie, determinuje rozšírenú reprodukciu inteligentnej hladiny osobnostných typov v spoločnosti, prostredníctvom ktorých dochádza k vzniku a rozvoju negácie chaosu na úrovni pohybu spoločnosti ako celku.“ (s. 202)
- „Držíme sa tvrdenia, že všetko čo robíme, má zmysel iba za predpokladu, že to robíme pre človeka a v súlade s vnútornými zákonitosťami jeho bytia ako sociosynergetického fenoménu.“ (s. 206)
- „Plnohodnotne obnažiť zložitú väzbu vzťahu „človek – predmet práce“ a „človek – človek“ v rámci evolúcie novej integrity výrobných faktorov – práce, prírodných zdrojov, kapitálu a sociosynergetickej informácie.“ (s. 210)
- „Zhoršenie prírodných podmienok a následná nutnosť migrácie umožňuje stret s inou komunitou, jej kultúrou a vytvoreným bohatstvom, čo prirodzene vedie ku konfliktu týchto komunit a vzniku pseudopráce – odcudzovania hodnôt vydrancovaním bohatstva práce slabšej komunity, prípadne ztročenia jej členov.“ (s. 220)
- „Ideológia a politika sa stávajú neoddeliteľnou súčasťou spoločenskej delby práce v období pôsobenia troch výrobných faktorov – živej práce, prírodných zdrojov a kapitálu. V rámci tejto delby práce vodcovstvo moci nadobúda absolútne nové a nebývalé rozmery, ktoré sú prezentované predovšetkým agresívnymi dobyvačnými vojnami za použitia zhmotnenej minulej práce vo forme čoraz účinnejších zbraní a zbrojných systémov.“ (s. 226)
- „Vodcovstvo ducha spravídla prehráva svoj nerovný zápas s vodcovstvom moci a vodcovstvo moci je prezen-

tované ako genialita vodcov ducha v podobe diktátorov a politických vodcov najrôznejšieho typu.“ (s. 226)

3. Niekoľko myšlienok z diela Dušana Turana *Sociosynergetika* ukazuje, že sú v ňom obsiahnuté cenné vedecké analýzy, hypotézy a prognózy o rôznych stránkach vývoja civilizácie. V diele sa precizuje postulát o tom, že civilizácia by sa mala oslobodzovať z nánosu prekonaných teórií a koncepcií, a to aj pomocou sociosynergetiky ako novej vedy o informáciách.

Práca *Sociosynergetika* poskytuje nové impulzy pre ekonomické, politické a prírodné vedy a osobitne pre vedy o človeku, a to so zreteľom na nové časy 21. storočia. Napokon sa žiada poznamenať, že dielom preniká duch humanity, požiadavka neustáleho obohacovania ľudskej mysle, ľudského poznania v súlade s novými javmi vývoja civilizácie. Práve v tomto spočíva neobyčajná hodnota diela Dušana Turana, erudovaného slovenského vedca, pedagóga a humanistu.

Knihu odporúčam do pozornosti príslušným katedrám a poslucháčom Viedenskej univerzity, vysokým školám a výskumným inštitúciám v Rakúsku.

Kniha je dvojazyčná. Každá strana v jazyku slovenskom má v knihe protistranu v jazyku anglickom.

doc. JUDr. Marián Veliký, CSc.
Trenčín – Bratislava – Viedeň, 2010

Poznámky:

- 1) Pozri Veliký, M.: Ohlasy na Kodaňský summit neutíchajú (politologická úvaha). In: Hlas robotníkov. Roč. 2, č. 14, (1995), s. 2.
- 2) Pozri Sirácky, A.: Sociálny svet človeka. Bratislava, Veda, 1974.
- 3) Sekundárna reprodukcia, ktorá premieňa človeka ako biologickú bytosť na sociálnu osobnosť vyjadruje „Tvůrčí vztah člověka k přírodě“ a „Přímý vztah člověka k člověku.“ Valach, M.: Svět na předělu. O politické a morální krizi kapitalismu. Brno, Grimmis, 2009, s. 277 a s. 285.
- 4) Bytie národa je nemysliteľné bez kultúry, ktorá tvorí jeho podstatu. Toto musí rešpektovať aj veľkoštát Európska únia, najmä pokiaľ ide o malé slovanské národy a ich identitu v zmysle prirodzených práv národov na sebaurčenie. (Marián Veliký, 11. 6. 2010). „Vznik a rozvoj civilizácií na této planete probíhal dosud jako vznik ostrůvků kultury uprostřed relativně nekonečné přírody. Člověk, toto nedokonalé zvíře, jež mělo dávno vyhynout, vytvořil sílou své inteligence a imaginace kulturu, která mu umožnila přežít. A on nejen že přežil, ale právě díky tomuto svému originálnímu stále znova opakovanému zákonu se stal jedním z nejúspěšnějších živočišných druhů. Tedy teprve tímto svým vlastním výkonem se stal také kulturní bytostí a teprve tehdy přestal být jen živočichem a stal se člověkem.“ Valach, M.: Svět na předělu. O politické a morální krizi kapitalismu. Brno, Grimmis, 2009, s. 256.
- 5) V kapitalizme sa odcudzenie neviaže iba na hodnototvorný proces; odcudzenie je všeobecným javom spoločnosti so súkromným vlastníctvom výrobných prostriedkov. Protiklad práce a kapitálu sa vo vývoji civilizácie stiera, avšak ono naďalej pretrváva a je objektívne zdrojom odcudzenia človeka človekom – a teda prekážkou humanizácie ľudských vzťahov. (Marián Veliký, 11. 6. 2010).

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 35
www.sokol-wien.com
e-mail: sokol@sokol-wien.at
Starosta:
Dr. Thomas FREY-MATERNA
e-mail: materna@aon.at
Čestný starosta:
Dipl. Ing. Jiří NOVÁČEK
e-mail: novacek.wien@aon.at
Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje
Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat, srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé Sokolské župy rakouské

Informace:

s. Marie Píbilová, tel. 330 97 87
s. Irena Floriánová,
tel. 0650/90 194 90

Sokolský adresář:
www.sokol-wien.com

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Sokol Vídeň XX

Helena Rybáková
tel. 01/332 46 10

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každé pondělí
16:30 – 17:30

Bližší informace:
Mag. I. Mühlbergerová
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise (info přes den: Pavel Vlček, tel. 01/86 99 297)
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Středa	19:00 – 21:00	stolní tenis
--------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň I/V

3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Úterý	19:30 -	rekreační volejbal
-------	---------	--------------------

Sokol Vídeň II

2, Blumauergasse 2 – tělocvična veřejné hlavní školy

Pondělí	18:00 – 21:00	muži
---------	---------------	------

Sokol Vídeň III/XI

Info (volejbal): N. Stěrbová, tel. 0650/967 80 80, e-mail: K.Sterba@gmx.at
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy a muži)
---------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň X

Každou první středu v měsíci seniorské odpoledne od 15:00. Hosté vítáni.

Info: Werner Kallin, tel. 0699/19 68 20 53, e-mail: sokol-10@chello.at

10, Angeligasse 21 – sokolovna (tel. a záznamník: 01/600 20 20)

Úterý	17:00 – 18:00	tanečky pro malé děti Sokol X
	18:00 – 19:00	showdance Sokol X
	19:00 – 20:00	aerobic Sokol X
Středa	20:00 – 22:00	fotbal Sokol X
	18:00 – 22:00	Volejbal Sokol III (18:00-20:00, 20:00-22:00)
Čtvrtek	09:00 – 10:30	jóga Sokol X
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorstenci, Sokol V U-17)
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV

Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46

Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	17:30 – 18:45	základní sport. gymnastika (žactvo 3-14 let)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII

17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Pondělí	16:30 – 17:30	cvičení rodičů s dětmi
	17:30 – 18:30	cvičení žactva
	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Středa	17:00 – 19:00	trénink oddílu stolního tenisu
Čtvrtek	19:30 – 21:00	cvičení žen
Pátek	18:00 – 19:15	cvičení žactva a stolní tenis
	20:00 – 22:00	cvičení mužů

Sokol Vídeň XXI

(Info: karl.brousek@bmukk.gv.at)
21, Roda-Roda-Gasse 7

Úterý	18:00 – 21:00	gymnastika, míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------------------

I letos se jarní veselice vydařila

Nejen proto, že počasí vydrželo. Po sobotní pohromě, silném větru a lijáku, asi nikdo neočekával takovou změnu, hlavně k lepšímu. Přesto byly mraky na obloze často přísně střeženy.

Již od osmi hodin od rána kmitali sestry a bratři sokolské jednoty XII/XV mezi školní zahradou a předsálím, aby připravili vše pro tento zábavný den nejen pro sokolskou, ale celou krajskou společnost. Bufet nabízel spoustu doma vyrobených dobrot od několika sester, bratři se zase starali o gril, aby bylo závčas měkké masíčko s bramborovým salátem pro většinu návštěvníků, k tomu čerstvě čepované pivečko ze soudků značky Budvar. K příjemné pohodě vyhrával střídavě na keyboard nebo kytaru všem již známý Mirek z Kyjovska, kdo chtěl, mohl si s ním i zazpívat. A nejen pivem, ale i dobrým vínem byl bufet zásoben. A hosté, kterých bylo letos na sto čtyřicet, hodovali a dobře se bavili v chládku pod košatými stromy.

Děti přišlo asi pětatřicet, více těch menších. Vyskákaly se opět na nafukovacím Luftburgu, odpoledne je čekaly různé hry, kterých se zúčastnilo osmadvacet dětí spolu s rodiči. Tentokrát bylo pro ně připraveno jedenáct stanic, po absolvování všech – na důkaz dostaly razítko různých zvířátek – byly odměněny již tradičně zmrzlinou.

Konec byl plánovaný na osmnáctou hodinu, ale mnohým hostům se nechťelo vůbec tak brzy pryč, popíjeli dále z otevřeného čtvrtého soudku Budvaru a vůbec je nerušilo, že členové pořadající jednoty začali s úklidem celého areálu. A tito byli právem unaveni – vždyť byli celý den na nohou a těšili se na zasloužený odpočinek, aby si mohli vychutnat si pocit spokojenosti ze zdařilého dne.

Výbor jednoty XII/XV děkuje všem, kteří přispěli k tomuto zdařilému dni nejen svoji návštěvou, ale i sladkým příspěvkem do bufetu.

Těšíme se na další setkání při sokolských aktivitách.

NAZDAR

jhj

Připravované sokolské akce:

16. 10. 2010 – sobota: Moravské hody, pořádá Sokol Vídeň XII/XV

06. 11. 2010 – sobota: Martinská zábava

Cvičitel'ský sbor Sokolské župy Rakouské pořádá v sobotu 18. září 2010

pro žactvo **Dětské odpoledne v Prátru.**

Sraz v 14:30 (konečná stanice pouliční dráhy 1.)

V 18:00 – bowling

Bližší informace v září u vedoucích.

Vzpomínka 2000

V pátek dne **16. června** byla slavnostně otevřena a předána za účasti početných hostů, jako např. velvyslance ČR J. Gruší, Bez. V. H. Mospointnerové, Dr. Ch. Achleitnerové – BKA, předsedy svazu Sokolu ČR ing. Miroslava Pleskače, duchovních zástupců, zástupců českých krajských spolků ve Vídni ad., do provozu **nová budova SO-KOLOVNY** v 10. vídeňském okrese. Hosté byli přivítáni župním starostou br. DI Jiřím Nováčkem. S prezentací projektu a seznámením s historií a vznikem myšlenky projektu

a jeho nesnadnou a obtížnou realizací nás seznámil Arch. DI Jiří Lisner (jeho projektant a místostarosta župy).

Den otevřených dveří v sokolovně X.

Poté, co byla nová sokolovna v X. okrese slavnostním aktem v pátek 16. června předána do užívání, proběhl v ní v neděli **18. června Den otevřených dveří**, během něhož měli návštěvníci možnost seznámit se s takřka veškerou činností Sokolské župy rakouské.

1. a 2. července proběhl na stadiónu Evžena Rošického v Praze XIII. Všesokolský slet, který byl zařazen do programu Praha – evropské město kultury 2000. Celkem si na Strahově zacvičilo 25 000 cvičenců, z toho osm set sokolů ze zahraničí.

Archiv Sokolské župy Rakouské

Obrácíme se na členy Sokola nebo na příslušníky jejich rodin s prosbou, pokud vlastní vzácné sokolské památky (fotografie, tiskopisy, staré legitimace, diplomy, osvědčení, odznaky, vlaječky, medaile apod.) a chtěli by je předat do našeho archivu, aby se ohlásili u sestry ing. Heleny Baslerové (tel. 79 88 454 – záznamník). Velmi nám záleží na tom, aby se tento materiál neztratil a byl uchován pro další generace jako historický dokument o naší sokolské činnosti.

Předem děkujeme za vaše příspěvky do župního archivu!

ZE SPORTU

Čeští fotbalisté úspěšně zvládli generálku na zářijový start evropské kvalifikace

V přípravném duelu v Liberci porazili čeští fotbalisté Lotyšsko vysoko 4:1 a připsali si druhou výhru v letošním roce. Svěřenci Michala Bílka vstřelili všechny branky až po přestávce, kdy se postupně trefili Bednář, Fenin, Pospěch a Necid. Soupeř zkorigoval až v nastavení.

Mistrovství světa v Mnichově

Skeetaři Jakub Tomeček, Jakub Novota a Miloš Slavíček se stali mistry světa v soutěži juniorských družstev, navíc vytvořili součtem 357 bodů nový světový rekord ve své kategorii. Čeští mladíci vylepšili na šampionátu ve sportovní střelbě v Mnichově o jeden zásah dva roky starý výkon Kypřanů a o jednu ránu také porazili tým USA. Česká výprava tak v závěrečném dnu soutěží v bavorské metropoli získala druhou zlatou medaili; o tu první se postaraly o den dříve juniorské puškařky ve střelbě ze sportovní malorážky vleže, rovněž ve světovém rekordu. Výčet medailových úspěchů doplňují třetí místa Lenky Maruškové a ženského družstva ve sportovní pistoli, Jiřího Liptáka a družstva juniorů v trapu a juniora Josefa Nikla v neolympijském běhícím terči na 10 metrů a 50 metrů mix.

Augusta s Růžičkou jsou mezi nejlepšími trenéry posledních deseti let

Čeští trenéři Josef Augusta a Vladimír Růžička patří podle Mezinárodní hokejové federace IIHF mezi desítku nejlepších koučů za uplynulé desetiletí. Augusta skončil v anketě na čtvrté příčce, Růžička je šestý. Vyhrál Kanadčan Mike Babcock. Osmé místo patří slovenskému trenérovi Jánovi Filcovi. Augusta si své postavení vysloužil především dovršením hattricku s českým reprezentačním týmem. V roce 2001 mužstvo pod jeho vedením dokráčelo k titulu mistrů světa potřetí za sebou. Ve sledovaném období si dvě světová prvenství připsal i Růžička; poprvé si titul jako trenér vychutnal v roce 2005 ve Vídni, podruhé pak překvapivě i letos v Německu.

Horolezci Jaroš a Uher stanuli na vrcholu Gašerbrumu I

Horolezci Radek Jaroš a Libor Uher stanuli na vrcholu himalájské hory Gašerbrum I ve výšce 8 068 metrů nad mořem. Jaroš zdolal už jedenáctou osmitisícovku. Zbývá jí ještě K2, Annapurna a Lhoce, aby se zařadil mezi zhruba dvě desítky horolezců, kteří zvládli všechny. O výstup na K2 se přitom neúspěšně pokoušel už čtyřikrát. Dvojice vylezla na další himalájský vrchol jedenáct dnů po zdolání Gašerbrumu II (8 035 m). Tam s nimi byl i Petr Mašek, který tentokrát útok mezinárodní skupiny na vrchol vzdal.

Souboj o titul mistra Evropy v lehké střední váhové kategorii

O týden později, než bylo původně avizováno, nastoupí český profesionální boxer Lukáš Konečný k souboji o titul mistra Evropy v lehké střední váhové kategorii proti Ryanu Rhodesovi z Velké Británie. Zápas v Birminghamu se uskuteční v sobotu 18. září. Dvaatřicetiletý boxer se o pás evropského šampiona utká podruhé v kariéře, v roce 2006 neuspěl proti Michelu Piccirillovi z Itálie.

Připomenutí legendární gymnastky

Před nedávnem přijala s díky registraci svojí planetky na zasedání Českého olympijského výboru – nebyl to nikdo jiný než legendární česká gymnastka Věra Čáslavská.

V současné době Věra Čáslavská chystá svoji autobiografii a bude to prý dramatické čtení nejen o ní, ale i o 20. století. Žena roku 1968 – když v tom roce odjžděla Věra Čáslavská na olympijské hry do Mexika, byla už úspěšnou gymnastkou na kladině i v prostných. Sportovní veřejnost i odborníci od ní medaile očekávali. V Mexiku 1968 dovršila Čáslavská svou sbírku sedmi zlatých a čtyř stříbrných medailí, ale zároveň ji protest proti okupaci Československa stál kariéru – na sledovaném stupni vítězů na protest proti obsazení Československa sovětskými tanky odvrátila při „okupantské“ hymně hlavu od rudé vlajky.

V Mexiku si také Věra Čáslavská vzala za manžela atleta Josefa Odložila.

Během svojí kariéry získala Čáslavská sedm zlatých olympijských medailí a byla druhou nejpobulárnější ženou planety, hned za Jacqueline Kennedyovou. Konec její kariéry, jehož předzvěstí byl již incident v Mexiku, nastal definitivně v tom okamžiku, kdy podepsala Dva tisíce slov. Za normalizace byla vyloučena ze sportovních organizací a po určité době nemohla ani trénovat.

Po pádu komunismu se Věra Čáslavská naplno vrátila ke sportu – alespoň jako funkcionářka, byla také několik let předsedkyní Českého olympijského výboru a vykonávala i funkci poradkyně prezidenta Václava Havla. V roce 1993 její osobní život poznamenala rodinná tragédie. Při potyčce na diskotéce napadl Josefa Odložila jejich společný syn Martin, otec na následky zranění zemřel.

V současnosti Věra Čáslavská žije poklidným životem v Černošicích u Prahy, na veřejnosti fandí sportu a stále se živě zajímá o veškeré sportovní dění. (mk)

Půlkulaté jubileum Lud'ka Bukače

Luděk Bukač patří mezi české trenérské hokejové legendy. Proslavil se především v roce 1985, kdy na mistrovství světa v Praze dokázal s československým národním týmem vybojovat titul mistrů světa. Jednalo se tehdy o mimořádný zážitek. Sovětská reprezentace byla tehdy stále ve vrcholné formě a Československo se několik let muselo spokojit pouze se stříbrnými nebo bronzovými medailemi. Tak tomu bylo i na olympijských hrách v Sarajevu v roce 1984, kde československé mužstvo vybojovalo pod Bukačovým vedením stříbrné medaile. Ale šampionát na domácí půdě

byl obrovskou šancí, kterou nechtěl Luděk Bukač nechat nevyužitou. Nakonec se v rozhodujícím utkání podařilo Československu zdolat zdánlivě neporazitelný Sovětský svaz po obrovském boji 2:1 a rozjetý československý tým porazil za skandování „Mistři! Mistři!“ i velmi silnou Kanadu. Po triumfu Luděk Bukač odešel do tehdejšího západního Německa, kde trénoval národní tým. Ve funkci kouče národní reprezentace působil ale i v Rakousku. V polovině devadesátých let se však vrátil do České republiky k domácímu reprezentačnímu družstvu a zase úspěšně – v roce 1996 s ním ve Vídni získal opět zlaté medaile. O rok později však opustil vrcholový sport a se svým synem vybudoval v Jindřichově Hradci na jihu Čech hokejovou školu. V roce 2007 pak byl uveden do Síně slávy Mezinárodní hokejové federace. A nyní slaví tři čtvrtě století svého života a lze mu jen přát, aby se dožil alespoň oné pověstné stovky.

(MaFr)

Radomír Šimůnek starší zemřel

Ve věku osmačtyřiceti let po dlouhodobé těžké nemoci zemřel bývalý mistr světa v cyklokrosu Radomír Šimůnek starší. Šimůnek byl českou cyklokrosářskou ikonou osmdesátých a devadesátých let. Po titulu juniorského mistra světa v roce 1980 získal brzy i dvě seniorské zlaté medaile mezi amatéry. Vrcholem jeho kariéry byl titul mezi profesionály z roku 1991.

KOMENTÁŘ

Co nám říkají dnešní komunisté?

V nástěnce KSČM je zveřejněn leták, který „vychvaluje“, co bylo před rokem 1989, a naopak zvyrazňuje „bolesti“ doby posledních dvaceti let současně s označením „viníků“ – samozřejmě všech ostatních politických stran. Zveřejnění takového materiálu je umožněno jen díky demokracii. Takovýto materiál není ale možné nechat bez odezvy, protože zakrývá skutečné kořeny problémů dnešní doby. Zejména to, že dnes sklízíme ovoce z doby minulé, si už autoři tohoto letáku nehodlají připustit a chtějí opět svými nesplnitelnými sliby ovlivnit ty, kteří jim zase rádi uvěří, protože se zejména svým nezodpovědným chováním dostali do svízelných situací a hledají jakoukoliv záchranu.

Možná, že si tyto řádky přečetl málokdo, protože informací kolem nás je opravdu hodně a už je ani nevnímáme. Toto ale bylo umístěno na veřejném, poměrně frekventovaném prostranství a je třeba se nad tím zamyslet.

Jednak je vhodné se zeptat, kdo takovýto text píše. Je zřejmé, že jsou lidé, kteří takto smýšlejí a nostalgicky pohlížejí na dobu socialismu, protože se v ní měli dobře (proč asi?). Ale co by takovému textu řekli ti, kteří byli šikanováni za to, že za války bojovali ve fašistickém odboji a jen proto, že po roce 1948 odmítli vstoupit do KSČ, byli

degradováni, propuštěni z práce, vězněni nebo donuceni k vystěhování?

– ti, kteří sice souhlasili s některými myšlenkami komunistů, ale protože s jinými nesouhlasili, byli také vězněni nebo šikanováni?

– ti, kteří byli přímo označeni za třídní nepřátele a jejichž děti jen z tohoto důvodu nemohly studovat na žádných školách? Těmto dětem byl zakázán i jakýkoliv učební obor. A to bez ohledu na nadání, dobré vysvědčení, slušnou výchovu a předpoklady školy řádně dokončit.

– ti, kteří chtěli vyjádřit své náboženské přesvědčení? Přitom Československo bylo před komunistickým pučem v roce 1948 katolickou zemí, plnou kněžských seminářů, řeholních klášterů a jiných církevních institucí, které šmahem po zásahu státní bezpečnosti v dubnu 1950 přestaly existovat. Kněží a řeholníci byli internováni, mnoho z nich vězněno v nelidských podmínkách a likvidováno v zinscenovaných procesech. Zabrané budovy byly přebudovány na fabriky, státní statky, JZD a postupně devastovány.

– ti, kteří chtěli normálně volně cestovat? V této oblasti nejzákladnějších lidských práv se lidé mohli podívat jen do mála zemí socialistického bloku.

– ti, kteří normální cestou chtěli opustit tuto zemi a při pokusu byli zastřeleni nebo dlouhodobě vězněni? Naše

zem byla obehnaná drátěným plotem a tím izolována od vývoje v ostatních vyspělých zemích světa.

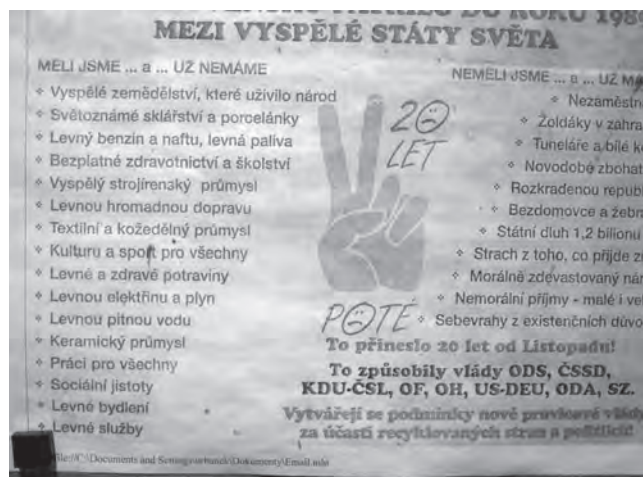
Kolik duchovní a duševní energie se vytratilo do neznáma, když byli vzdělaní a kultivovaní lidé nuceni vykonávat kvůli svému přesvědčení, postojům a „buržoaznímu“ původu pouze podřadné, mechanické práce... Kolik duševní bolesti a utrpení bylo způsobeno, když se lidé nutili žít jednotným, všechny „oblažujícím“, zářným zítřkům vsříct kráčejícím způsobem! Kolik jich bylo nepřímo zlikvidováno a zlomeno na těle i na duchu!

V naší zemi bylo s násilnou kolektivizací zcela zdevastováno zemědělství. Půda, na které hospodařili po staletí řádní hospodáři a dědila se z generace na generaci, začali intenzivně obhospodařovat po vzoru Sovětského svazu ti, kterým vůbec nezáleželo, jaké důsledky bude jejich hospodaření mít. Dnes se divíme, co nám příroda za toto „hospodaření“ vrací.

A velice těžce se navazuje na staré tradice, které byly násilně likvidovány v souvislosti s budováním nového ráje na zemi.

Kdybychom dali na misky vah na jednu stranu ty, kterým socialismus schází, a ty, kteří jsou rádi, že je již tato doba nesvobody za námi, možná by v některých oblastech České republiky převážila miska těch, co minulou dobu postrádají. Jedním z nosných pilířů demokracie je však tolerance a respektování menšin, a to jakýchkoliv. Politických, náboženských, jinak smýšlejících atd. Dnes je již historicky dokázáno a žádný soudný člověk o tom nepochybuje, že za komunismu byly násilně vystěhovány, zbaveny majetku – okradeny –, zbaveny titulu – degradovány a poníženy – miliony lidí a že zásluhou tvrdé bolševizace trpělo a bylo vyvražděno mnohem víc lidí, než tomu bylo v důsledku druhé světové války. Oběťmi komunistického totalitního systému tedy nebyli jedinci, ale miliony lidí. Člověk potřebuje k životu opravdu málo: trochu jídla, vody, vzduch – ale člověk k tomu, aby se vyvinul ve zralou, inteligentní a slušnou bytost, potřebuje mnohem víc než jen toto – potřebuje atmosféru svobody, tolerance a lásky. A tyto duchovní hodnoty žádný totalitní systém nikde na světě neměl a nemá ve svém repertoáru nejvyšších hodnot. Neměl je ani systém Gottwalda, Zápotockého, Novotného a Husáka. A ten, komu takový systém schází, ať se podívá na Kubu, Severní Koreu a zváží, jestli by v takových státech chtěl žít...

Peter Žaloudek / Jiřina Nohavičková

Postřehy z dovolené Vernatsch a Lagrain z hory sv. Magdaleny v Bolzanu

Od doby, co jsem četl v knize *Diagnóza Karmy* od Kozyreva o výrobě vína na Krymu, jsem větším milovníkem tohoto nápoje než kdykoliv předtím. „Na kvalitě vína se podílejí tři prvky: slunce, půda a kvalita člověka, který plody slunce a země dotváří. Čím lepší charakter člověk má, tím větší je šance, že z plodů vznikne opravdu lahodné, ne-li božské víno.“

Tyto myšlenky se mi vrací vždy, když navštívím paní Gertrud Vogel, původem sudetskou Němku od Plzně, která byla ještě jako dítě s rodiči vystěhovaná do Německa. Dnes žije částečně v Curychu a částečně na hoře svaté Magdaleny v Bolzanu, kde vlastní rodinnou vinici. Paní Gertrud se celý život angažovala v úsilí o rozumné a zdravé spoluzití člověka s přírodou, proti jejímu zneužívání a vykořisťování.

Když bylo před několika lety třeba učinit rozhodnutí, co s vinicí poté, co odešli do důchodu lidé, kteří si ji léta pronajímali, jestli ji prodat, nebo se o ni starat, rozhodla se paní Gertrud po dohodě s manželem a třemi dospělými syny, že se pokusí vinici spravovat sama podle svých dlouhodobých plánů, či spíše životní filozofie. Před pěti lety tedy poprvé odešla na víc než půl roku od rodiny. Od března do konce října žije v malém domečku přímo na vinici. Kopec sv. Magdaleny je jednou z nejhezčích partií kousek za Bolzanem. Spolu s ní žije v domečku jedna rodina, která také pracuje na vinici, a pomáhá jim dělník, jemuž platí za odpracované hodiny. V čem je tato paní jiná než ostatní vinohradníci? Jenom v tom, že je žena? Žen-vinařek je určitě hodně. Ale takových jako Gertrud – dovolím si tvrdit – však hodně nebude. Pokusím se to vysvětlit. Podotýkám však, že ten, kdo víno nepije nebo neví, co je s ním práce, bude možná mít problém sdílet mé nadšení.

V Itálii, kde všeobecně platí, že muž je hlavou rodiny a právo rozhodování je na jeho straně, nebylo pro Gertrud snadné prosadit se tady uprostřed vinic, které obhospodařují právě muži, kde ji před několika lety ještě nikdo neznal. Nešlo jen o to, že měla převzít práci po jiných lidech, ale taky o to, že chtěla pěstovat biovíno, což předpokládá, že proces pěstování vyhovuje velmi přísným normám, a zároveň zachovat mírumilovně spoluzití se všemi živočichy – brouky, housenkami, šneky, ještěrkami a hady, ptáky hnízdícími jak na zemi, tak v korunách vinných keřů a stromů. Právě její skoro až tvrdohlavé lpění na tom, aby neutpěl opravdu žádný živočich, ji dělá mezi vinaři tak výjimečnou. K získání certifikátu musela Gertrud absolvovat několik kurzů a čekat pár let, než jí přísná komise zkoumající podmínky, způsob pěstování a výroby vína vysněnou pečeť na etiketu láhve udělí.

Gertrud znám skoro dvacet let a v Curychu jsme se u ní s manželkou při našich cestách do Švýcarska pravidelně stavovali. Vdala se do bohaté rodiny, nikdy by nemusela manuálně pracovat, a přesto to dělá již pátým rokem. Gertrudina sluncem a větrem poznamenaná tvář, mozolnaté a upracované ruce teď prozrazují člověka zvyklého na těžkou práci.

Její vinici jsem letos v červnu navštívil už potřetí. Ani málo vnímavému pozorovateli nemůže uniknout rozdíl

mezi touto vinicí a vinicemi jiných pěstitelů, kolem kterých se ke Gertrud jede. Vypadají hezky upravené, s posečenou trávou mezi hlavami hroznů, některé dokonce pečlivě zorané, aby tam nerostla žádná tráva a plevel, zato mezi révovými keři u Gertrud roste vysokánská tráva a vše je na první pohled neupravené a plné plevelu. Ona sama k tomu říká: „V tomto období hnízdí při zemi ptáci, rodí se šneci, hadi, hmyz. Symbióza všech těchto druhů vytváří geniální a unikátní bioklima a bioflóru bohatou na minerály a hnojivo, které se po kapičkách postupně dostávají až k samotným hlubokým kořenům révy, což je předpokladem k tomu, aby vyrostly dobré a zralé hrozny. Proti nemocem, které vinnou révu postihují, se musí u této formy »bioprodukce« používat postřikovací prostředky namíchané na čistě biologické bázi. Kopřivy a různé jiné rostliny se namáčejí ve vodě a pak se jimi stříkají vinné listy. Každoročně tak bojují proti třem druhům plísni a je to dosti náročné, protože jeden prostředek funguje vždy jen proti jedné plísni. Musím tedy neustále míchat a vyrábět další, všechno podle receptů odpovídajících přísným normám pěstování biovína, které jsou neustále kontrolovány úřady. V roce 2008 mi kvůli plísním zašla skoro celá úroda, vůbec nic jsem nevydělala.“

Ptám se Gertrud, co jí to vlastně kolem vinných keřů roste a proč je tak důležité právě toto složení. Gertrud zná nazpaměť jména rostlin i látky, které obsahují. V její malé pracovně leží hromada odborných knih. Beru jednu do ruky a listuji v ní. Je to kniha o motýlech, jejich larvách a době množení. Náhle chápnu, že pěstování vinné révy v symbióze s rostlinami, hmyzem a zvířaty do sebe zapadá jako kolečka švýcarských hodinek. Uznávám, že jedině tento způsob pěstování vinné révy, tak jak ho po tisíciletí praktikovali naši předkové, má z dlouhodobého hlediska šanci na přežití. Všechny okázalé výdobytky vědy a techniky mají svůj smysl jen pokud mašinerie jednoho průmyslového odvětví navazuje na jinou. Když mašinerie uměle vytvořených výdobytků zadrhne, zeslábnou i masová plodivost rostlin. Kdysi se příroda řídila svými zákony, člověk je rozpoznával, dodržoval, a proto přežil.

Teprve až se lidé znovu začnou učit z přírody, budou vyrábět kvalitní, zdravé produkty. Přál bych vám ochutnat biovíno od paní Gertrud. Není nejlevnější, protože kvalita má svou zaslouženou cenu, tak jako ve všem. Poznačte si: St. Magdalener classico, Premstallerhof, Imbottigliato da Rottensteiner, Casa vitivinicola, Bolzano 106, Itálie.

Peter Žaloudek, Bolzano, Südtirol, 30. 5. 2010

Meranské maminky

Sedím po ránu v kavárně v Meranu a popíjím cappuccino, které zajídám croissantem. Vychutnávám pohled na prosluněnou ulici, jasné modré nebe a hory v pozadí. Vyrůstají ze svěží, světlé zeleně luk a pastvin, vystřídané tmavší zelenou lesů, která se s výškou pomalu mění v hnědostříbrnou barvu sutin a skal, ozdobených čistě bílou čepičkou vrcholů. Čerstvý sníh září na slunci do dálky jako lesklý aluminiový štít, vrhající oslepující paprsky na všechno kolem. Nikde na světě mi nechutná cappuccino tak jako v Itálii. I když historicky vzato není Merano jen čistě italské, ale také rakouské, tento italský prvek pevně zakotvil v každodenním životě tamních lidí. Ačkoli jsou jeho

ingredience všude stejné, ta italská atmosféra, to živé povídaní lidí neskrývajících v sobě žádné emoce, přidává zdejšímu cappuccinu zvláštní příchuť.

Mou pohodu sem tam narušuje pohyb osob kmitajících těsně před mým nosem – sedím totiž venku na malém prostřanství, součásti chodníku, po kterém chodí lidé, poněkud mladé maminky tlačící kočárky s dětmi. Usuzuji z toho, že nedaleko odtud musí být dětské jesle. Čím je maminek více, tím méně pohledů věnuji vzdáleným horským masívům a jaksi spontánně stáčím pohled k nim. Míjí mě dlouhovlasá černošlaska s tmavými brýlemi na očích, v bílých kalhotách, před sebou kočárek s asi tříletým klukem. Hezká, napadá mě automaticky. Ostatně, většina z těchto žen jsou mladé, hezké Italky, skoro ještě děti. Říká se, že čím mladší matka, tím větší šance, že vztah mezi matkou a dítětem bude přátelský, kamarádský. Jenže nevím nic o tom, jak se tyto kolemjdoucí krásy staly matkami, zda chtěně, v radostném očekávání, či nechtěně, a v jakých vztazích vlastně žijí. Není snad žádné hezcí lidské tvoření, než zplomení nového člověka v největší extázi vzájemné lásky. Jak často ale sledujeme v médiích návody, co všechno by měla společnost dělat pro matky s dětmi, jimž chybí otec, které nemají dostatek času ani financí věnovat se plně dítěti i samy sobě...

Jsem asi přílišný romantik, že se vůbec nad takovými tématy zamýšlím. Jsou země, které vymírají z nedostatku dětí, a zase jiné – i nedaleko nás –, kde děti žijí v bídě, bez možnosti vzdělání a kulturního růstu, děti, které ani neměly možnost dospět a již jsou vykořisťované a musí těžce pracovat. Jsou společnosti, ve kterých si děti ani pořádně neužily svého dětství a již se stávají otroky vlastních rodičů, klanů, náboženství... V jaké prazvláštní době to jen žijeme! Jakým hodnotám dáváme v životě přednost? Co pro nás znamená člověk, náš bližní?

Matně se mi vybavuje v hlavě řeč, kterou pronesl Barack Obama ještě před nástupem do funkce amerického prezidenta v jednom černošském ghettu, kde se to hemžilo dětmi žijícími bez otců, pouze s matkou, která bývá pro muže jen objektem krátkodobých sexuálních radovánek. Chtěl přesvědčit tuto část obyvatelstva, ze které tak trochu sám pochází, aby přistupovala k plození a výchově dětí mnohem zodpovědněji a aby dbala na základní rodinné principy: „U dětí, které vyrůstají v disharmonickém a nefunkčním rodinném prostředí, je pětikrát větší riziko, že nedokončí školu, desetkrát větší riziko, že budou žít celý život v chudobě, a dvacetkrát větší riziko, že skončí ve vězení.“

Meranské maminky, jejichž ozdobou jsou kočárky s dětmi, mě silně inspirují. Možná, že některé z nich to kolem narození svých děťátek neměly lehké. Nevím. Vidím jen, jak trpělivě tlačí své kočárky, a pokud spěchají, tak jen mírně. Povídají si s dětmi anebo prostě jdou a jejich děti se zvědavě rozhlížejí. Mám z těch maminek dobrý dojem. Něco krásného vyzařují, něčím mi imponují, a já zjišťuji, že pohled na ně mi dělá dobře u srdce mnohem víc než pohled na ty vzdálené hory. Maminky krásné a vzácné. Zůstaňte takové, jaké jste. Dáváte mi optimismus a radost. Čím více milujících maminek bude, tím větší jistotu máme – my všichni bez rozdílu –, že život na této zemi má přece jen smysl a že se vyplatí pro to něco dělat.

Peter Žaloudek, Merano, Südtirol, 3. 6. 2010

Několik snímků z Koncertu vítězů klavírní soutěže Prague Junior Note, který se konal 24. června 2010 v Mramorovém sále Českého velvyslanectví a byl věnován oslavě životního jubilea zakladatelky a čestné předsedkyně této soutěže, držitelce ceny Gratias agit 2001, české umělkyni, pedagožce a klavírní virtuosce prof. VIKTORII ŠVIHLÍKOVÉ, která se již nemohla pro nemoc koncertu zúčastnit.

Foto: Vladimír Čevela

Tak chutí slovenčina

Z iniciativy lektorky slovenského jazyka a kultúry vo Viedni PhDr. Olgy Škvareninovej sa 17. júna 2010 uskutočnil v rezidencii veľvyslanca SR slovenský večer s názvom *Tak chutí slovenčina*.

Cieľom podujatia bolo predstaviť prácu Inštitútu slavistiky na viedenskej univerzite, kde sa slovistiky venuje 5 pedagógov. Po úvodných prejavoch veľvyslanca Petra Lizáka a zástupkyne Ministerstva školstva SR Olgy Lajčiakovej vystúpili jednotliví pedagógovia. Vedúci inštitútu Prof. Alojz Woldan informoval, že počet záujemcov o slovenčinu neustále stúpa. Inštitút slavistiky umožňuje študovať slovenčinu v rámci všetkých stupňov akademického štúdia – bakalárskeho, magisterského i doktorandského, a to ako hlavný i vedľajší študijný odbor. Väčšina tých, ktorí študujú tento jazyk, sa mu venuje popri inom

slovanskom jazyku. V súčasnosti je to 60 poslucháčov. Prof. Stefan Newerkla, ktorý je jedným z najmladších univerzitných profesorov v Rakúsku, členom Senátu Viedenskej univerzity a členom Českej akadémie vied, informoval, že 15. júna 2010 schválil senát výučbu slovenčiny aj ako pedagogickú aprobáciu. Mgr. Viera Wambach podrobne predstavila všetkých pedagógov. Mgr. Zatkálková, ktorá je aj pracovníčkou Európskej kancelárie viedenskej Mestskej školskej rady, zoznámila hostí s prácou tejto kancelárie a prezentovala učebnicu *Slovenčina slovo za slovom*, ktorá vyšla s podporou EÚ a je určená pre všetky stupne výučby (základný, stredný i vysokoškolský). Na umeleckom programe sa podieľali zahraniční i slovenskí študenti ukážkami divadla, hudby a poézie. Program skončila a v nemeckom a slovenskom jazyku ním sprevádzala lektorka vyslaná Ministerstvom školstva SR Olga Škvareninová.

Podujatie sa stretlo s veľkým záujmom osobností Rakúska, rakúskych a slovenských médií, odborného i laického publika.

Veľvyslanectvo SR v Rakúsku a Slovenský inštitút vo Viedni úzko spolupracujú s Inštitútom slavistiky vo Viedni. V súčasnosti má veľvyslanectvo záujem iniciovať rozšírenie výučbu aj o odbor tlmočníctva.

Quelle: <http://www.mzv.sk/vieden>

Milí a vážení moji bývalí pacienti!

Tak jako každému, i mně se naplnil čas a já jsem dospěla k bodu, kdy musím ukončit svoji aktivní činnost. Věřím, že jsem o vás vždy dobře pečovala, budu se těšit, že vás i v budoucnu budu potkávat, bohužel ale ne už ve své ordinaci.

Vše nejlepší Vám přeje vaše

*MUDr. Zdenka Gabriela WEISS,
odborná ortopedka*

Rozloučení s Dr. Věrou Běhalovou

V pátek 28. 5. 2010 proběhlo v Prostějově na Moravě v úzkém rodinném kruhu uložení urny zesnulé dr. Věry Běhalové do rodinného hrobu. Dr. Běhalová, kunsthistorička, žila a působila ve Vídni od roku 1969 po emigraci z Československa. Založila vídeňskou odbočku SVU / Společnost pro vědy a umění, pomáhala emigrujícím z Československa, spolupracovala s Katolickým klubem i Kulturním Klubem Čechů a Slováků v Rakousku.

Pietního aktu v Prostějově se na pozvání Mag. Petra Kováře, který se postaral o důstojné dožití dr. Běhalové ve Vídni, zúčastnila privátně i v zastoupení Kulturního klubu dr. Marie Brandeis.

Dne 31. 7. 2010 by se dr. Běhalová dožila osmaosmdesáti let. Vrátila se do svého rodného Prostějova, jak si v posledním čase tolik přála.

Foto: Petr Kovář

OHLÉDNUTÍ

Polský kněz Popiełuszko byl blahorečen

6. června byl ve Varšavě beatifikován (blahořečen) O. Jerzy Popiełuszko, kněz – mučedník, kterého 19. října 1984 zavraždili příslušníci komunistické státní bezpečnosti in odium fidei. Bylo mu sedmatřicet let. Vynikl svou příkladnou kněžskou službou v dobách sociálního a ideologického útlaku polské společnosti komunistickým režimem.

Více než 150 tisíc lidí se ve Varšavě zúčastnilo tohoto slavnostního aktu. Byla to významná událost pro celé Polsko, které dobře rozumí všichni, kdo pamatují dobu komunistické diktatury. Českou republiku zde reprezentoval český primas a pražský arcibiskup Dominik Duka. Za pozoruhodnou lze bezpochyby označit účast matky nového blahoslaveného Marianny Popiełuszkové v požehnaném věku sto let.

Vykonavatelé vraždy O. Jiřího Popiełuszky byli v Polsku nedlouho poté potrestáni, ale nyní žijí opět na svobodě. Jejich nadřazení z ministerstva vnitra nikdy nebyli postaveni

před soud. Hrob O. Popieluszky, který se okamžitě stal cílem poutí mnoha věřících, uctil během jedné ze svých návštěv v Polsku roku 1987 také Jan Pavel II. Svátek bl. Jiřího Popieluszky byl stanoven na 19. října, tedy právě na jeho *dies natalis*.

Život tohoto kněze se stal i námětem pozoruhodného filmu, který měl premiéru loni na podzim a který – jak řekl varšavský arcibiskup Nycz – je jakýmsi podkladem pro nadcházející beatifikaci. *Popieluszko – svoboda v nás* – tak se jmenuje polský snímek, který produkoval a režíroval Rafael Wiecezyński. Kromě Polska jej už mohou sledovat diváci v Itálii a také se prý již připravuje český dabing.

10. června

Paul Iby, odcházející biskup diecéze Eisenstadt, a jeho nástupce Āgius Zsifkovics (burgendlandský Chorvat)

12. června

Dr. Heinz Fischer ve svém proslovu mj. prohlásil: „Die Zeit ist reif für eine Lösung der Ortstafelfrage.“ – „Doba je zralá pro řešení problému dvoujazyčného silničního označení místních tabulí.“

Slavnostní slib znovuzvoleného rakouského prezidenta Dr. Heinze Fischera v Reichsratsaalu rakouského Parlamentu

Konec června

Hans Dichand (89) – mediální car, tiskař, novinář, populista a vydavatel nejčtenějších bulvárních rakouských novin *Kronen Zeitung*. Hans Dichand měl výjimečný život a zároveň měl velký politický vliv. Rakušané mu přezdívali „heimlicher Regierungschef“, tajný předseda vlády. Hans Dichand

patřil mezi velmi vlivné lidi. O místo v novinách se chlapec z velmi skromných poměrů ucházel už ve čtrnácti, ale bylo mu doporučeno, aby se nejprve vyučil tiskařem a udělal si večerní školu a maturitu. Jako sazeč pracoval až do vypuknutí druhé světové války. Do armády se přihlásil dobrovolně, sloužil u válečného námořnictva na transportní lodi *Leverkusen*. Přežil její potopení a již v roce 1946 se stal šéfredaktorem a vedoucím vydavatelství *Murtaler Zeitung*. Odtud odešel již jako sloupkař do Štýrska, odkud byl již přeložen do Vídně, kde začal v *Neue Wiener Zeitung*. V roce 1959 vybudoval spolu s odborníkem na marketing Kurtem Falkem svůj vlastní bulvár *Illustrierte Kronen Zeitung*. Na rakouském trhu tento list díky zvláštní směsici bulváru, zábavy a ostrých politických komentářů dosáhl velice rychle nejvyšší náklad. V době největší slávy, ještě před pár lety, prodával přes milion exemplářů denně. Dnes čte *Krone* denně okolo 43 % Rakušanů. Takovou čtenost nemají žádné jiné noviny v Evropě, snad kdysi jen režimní *Rudé právo*. Po odstoupení spoluvydavatele Falka vlastní od roku 1987 polovinu vydavatelství německá skupina WAZ.

V souvislosti s Českou republikou kritizuje zejména otevření hranic, jadernou elektrárnu Temelín a Benešovy dekrety. Negativní názor zaujal bulvární deník v poslední době také ke členství Rakouska v Evropské unii. V minulosti bojoval například proti rakouské jaderné elektrárně v Zwentendorfu a rovněž proti elektrárně v Hainburgu. Při nedávné prezidentské volbě v Rakousku podporoval deník zase – byť krátce – kontroverzní kandidátku Svobodných Barbaru Rosenkranzovou, kterou někteří považují za stoupenkyni nacistické ideologie, byť to popírá. Byl mistr zákulisní politiky a kromě toho velký populista, jeho list vždy podporoval většinový názor Rakušanů. Velice tvrdě psal proti azylantům, barevným dealerům drog, zlodějíčkům z Čech atd. Sám taky psal a své komentáře podepisoval jako Cato. Prohlašoval o sobě, že je hlásná trouba lidu.

Podobně jako s původním spoluvydavatelem Falkem se rozhádal i s novými spolumajiteli z WAZ, kteří odmítali hlavně dosazení Dichandova syna Christopa jako šéfredaktora.

Zemřel **17. června** ve Vídni.

Celková pozůstalost Hanse Dichanda se odhaduje podle FAZ na 750 milionů eur.

Nové vedení vídeňské Státní opery

Po devatenácti letech Holenderova vedení je dnes vídeňská Státní opera opravdu na jednom z předních míst, kromě MET je to první adresa, pokud chápeme operu přednostně jako hudební záležitost. A určitě není tato éra nejhor-

ší, kterou prodělala, naopak, možná je historicky nejlepší. Každý Holenderův nástupce se bude muset snažit udržet pěveckou úroveň. Holenderovi se podařilo z příštípkařsky vedené opery vybudovat proorganizovaný umělecký ústav, v němž z orchestru vychází energie, která operu drží, a kde jsou excelentně fungující pěvci a sbor.

Nové vedení vídeňské Státní opery: Dominique Meyer, ředitel, Franz Welsler-Möst, hudební ředitel, Manuel Legris, šéf baletu

Ředitel, který přežije tolik kancléřů a ministrů kultury, je už jen proto génius. Státní opera nezanikne, jak si možná někdo myslí, ale Ioan Holender nám bude všem scházet. I jako bavič.

Vlasta Reittererová

28. června se uskutečnilo již patnácté setkání – „Denkplattform“ – Europaforum Wachau. Hostem setkání, které se konalo v klášteře Göttweig, byl dolnorakouský hejtman Erwin Pröll.

Rakouský ministr zahraničí Michael Spindelegger a kolegové Goran Jandroković (Chorvatsko) a Miroslav Lajčák (Slovensko), dolnorakouský hejtman Erwin Pröll

29. června zemřel v nemocnici ve Vídni jeden z nejvýznamnějších znalců díla malíře Egona Schieleho, rakouský sběratel umění, dlouhodobý ředitel vídeňského Leopoldova muzea (Leopold Museum) a jedna z nejvýraznějších osobností rakouské poválečné umělecké scény **Rudolf Leopold**. Bylo mu pětáosmdesát let. Byl sběratelem umění již od roku 1947.

Rudolf Leopold (*1. 3. 1925) byl původní profesí lékař. Hned po skončení druhé světové války vystudoval v rodné Vídni medicínu a po promoci v roce 1953 se specializoval na oční lékařství. Léčení se ale příliš nevěnoval: o malířství se začal zajímat už při studiu medicíny, navštěvoval přednášky z dějin umění a ještě před promocí si koupil první obraz. Potřebný obnos si ob-

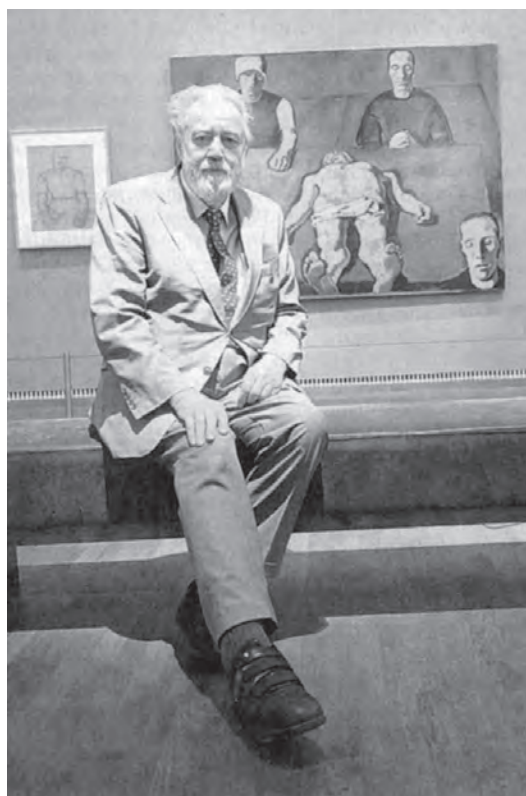
staral díky doučováním a prodejem své sbírky známek. Později řekl, že podnětem k jeho sbírce obrazů byla návštěva Uměleckohistorického muzea (Kunsthistorisches Museum) ve Vídni v roce 1947.

Nejdříve se zajímal hlavně o umění 19. století a o staré mistry, v padesátých letech mu ale učaroval Egon Schiele. V roce 1955 sestavil výstavu věnovanou Schielemu v Stedelijk Museum v Amsterdamu, která se stala rozhodující událostí pro recepci Schieleho obrazů v mezinárodním měřítku. Následovaly výstavy v Londýně, Vídni a Mnichově. V roce 1972 vydal Leopold první soupis Schieleho děl. Za svou mezinárodní proslulost vděčí Schiele právě Leopoldovi.

V roce 1994 odkoupil od Leopolda jeho sbírku rakouský stát a o sedm let později (v roce 2001) bylo v prostorách vídeňského muzejního komplexu Museumsquartier otevřeno Leopold Museum. Rudolf Leopold se stal jeho doživotním ředitelem. V muzeu se nachází nejvýznamnější soukromá sbírka umění rakouské moderny, kromě Schieleho jsou zde také díla Oskara Kokoschky, Alfreda Kubina, Gustava Klimta a dalších.

V devadesátých letech a pak i po otevření muzea se Leopold stal terčem kritiky. Bylo mu vytýkáno, že má ve sbírce i díla s nevyjasněnou minulostí, zabavená nacisty židovským majitelům nebo zabavená při „arizaci“ galerií. Největší ranou pro něj bylo zabavení Schieleho obrazu *Wally*. Více než deset let se pokoušel odkoupit obraz z Ameriky zpátky do své sbírky, bohužel neúspěšně.

Obraz *Wally* byl spolu s dalším Schieleho obrazem *Mrtvé město III (Tote Stadt III)* zabaven ihned po výstavě v New Yorku jako ukradený. Právní spor o *Wally* se stále vede a konec je v nedohlednu; obraz *Tote Stadt III* se po roce vrátil z New Yorku zpátky do Vídně, *Wally* zatím zůstává v USA.

16. července v 18:25 hodin nasedla plně integrovaná Arigona Zogaj s rodinou na salcburském letišti do letadla směrem Priština. Tak tímto činem prozatím skončila neslavná rakouská azylová politika. Arigona odletěla s nadějí vyslovenou prezidentem republiky, že možnost návratu do Rakouska je pravděpodobná, ale ovšem až po vyřízení různých žádostí atd.

24. července: APA – Spolkový kancléř Werner Faymann chce ještě tento rok dokončit přípravné práce, které se týkají nového zákona o národnostních menšinách. Problém s dvoujazyčnými nápisy má být vyřešen do roku 2012.

13. srpna

Leopoldovo muzeum ve Vídni zaplatí 14,8 milionů EUR za to, aby si mohlo ve svých sbírkách ponechat obraz Egona Schieleho *Portrét Wally*. Původní majitelka Lea Bondiová ho totiž nikdy neprodala, roku 1939 ji donutil nacistický obchodník s obrazy Friedrich Welz, aby mu ho darovala. Po válce se pozoruhodný portrét dostal do rakouské Národní galerie a později do Leopoldova muzea. Odtud ho roku 1999 zapůjčili do newyorského Muzea moderního umění. Téhož roku byl zahájen proces, v němž američtí právníci žádali, aby obraz byl konfiskován, neboť pracovníci muzea věděli, že dílo nebylo získáno legálně. Po vleklém procesu tedy konečně došlo k vyrovnání a ukončení sporu, který vzbudil hodně pozornosti a přiměl řadu kulturních institucí, aby se zabývaly původem svých uměleckých děl.

Ještě před nedávnem se mohli zájemci o výtvarné umění seznámit s tvorbou dvou významných osobností – učitele a jeho žáka – Markuse Lupertze (1941) a Lubomíra Typlta (1975).

Uznávaný současný německý výtvarník Markus Lupertz se představil ve vídeňské Albertině průřezem svojí rozsáhlé tvorby. Expozice nesla název *Metamorphosen der Weltgeschichte*. Výstava představila především figurální kresby, v nichž některé prvky ošklivosti lze zaznamenat i u Typlta.

Lubomír Typlt je považován za jednu ze zajímavých osobností české mladé výtvarné scény a svou tvorbou se představil v Praze v Galerii Zdeněk Sklenář. Především čtyři rozměrné figurální obrazy zaujaly většinu návštěvníků, kteří se přišli ke Sklenářovi na tohoto umělce

podívat. Právě těmto dílům s podtextem zraní mužského fyzického a duchovního světa nejvíce odpovídal název expozice *Já Typlt Ty Typlt*. Plátna ohromující a děsící zároveň, v nichž převažovaly apokalyptické prvky, nesla překvapivě střízlivá a někdy až jemná pojmenování, například *Chlapec s holubicí*, *Chlapec se šnekem*...

Závěrem tedy lze jen konstatovat, že to, co o jednu generaci starší Lupertz ve své tvorbě jen naznačuje, to mladý Typlt spontánně dotahuje – u souboru Lupertzových kreseb se divák může zmocnit pocit, že se dívá do drsné reality, ale u Typlta ho burcuje strach z budoucnosti. (mk)

Čecho-slováci vystavují ve Vídni

Výstava, která proběhla ve vídeňské galerii Brot Kunsthalle, nabízí návštěvníkům malby, fotoinstalace, videoinstalace a plastiky šestnácti českých a slovenských výtvarníků.

Návrh na uspořádání česko-slovenské výstavy vznikl podle majitele galerie Ernsta Hilgera tehdy, kdy ho na věhlasném bienále v Benátkách zaujalo, že mají čeští a slovenští umělci společný pavilon, ačkoliv Československo jako stát už neexistuje.

Hlavním tématem výstavy se stalo sběratelství. Kurátoři nevybrali jednu práci, ale kolekce nebo filmové sekvence. Současná česká scéna je česko-slovenská, aniž je to tak třeba vnímáno a je proto přirozené, že v Praze lze potkat i slovenské umělce.

Ve vídeňské Brot Kunsthalle mohou tak návštěvníci vidět například práce Aleny Kotzmanové, Marka Kvetána, Markéty Othové, Michala Pěchoučka, Tomáše Vaňka nebo Vladimíra Skrepla. (mk)

Výstava *Stopy / výhody*

V Českém centru ve Vídni vystavuje finalistka Ceny Jindřicha Chalupceckého Pavla Sceranková s vídeňskou umělkyní Lenou Knilli, která nedávno představila své práce v pražské galerii Hunt Kastner.

Výstava je otevřena do 9. 9. 2010.

Výstava von Aachena

Výstava dvorního malíře císaře Rudolfa II. Hanse von Aachena se představuje v Císařské konírně na Pražském hradě. Expozice obsahuje osmdesát děl tohoto významného německého malíře, z nichž hlavním lákadlem pro veřejnost je slavný portrét Rudolfa II. z roku 1605. Expozice je putovní, začala v Cáchách, nyní je k vidění v Praze, kde potrvá do 3. října, a skončí ve Vídni. (mk)

Recenze: *Síla lásky*

Tatínku, nebud' smutnej, že jsi nešel do nebe.

Dostaneš se tam přistě.

To čteme na konci jednoho z pětačtyřiceti povídaní o nevšedních lidech, které **Peter Žaloudek** shrnul do své právě vydané knihy *Síla lásky* (nakladatelství Primus, Praha, 2010, 173 str., 179,- Kč). Řekl bych spíše, že jde o nevšední povídaní o obyčejných lidech, kteří žijí mezi námi. Myslím to vážně a nemám na mysli nějaký bonmot, pokus o vtipné úsloví. Musím ovšem dodat, že jsou to výpovědi pro

čtenáře, kteří jsou ochotni se naladit na autorovu vlnu víry a přesvědčení. Žaloudek je zaujat zcela všedními lidmi prožívající osudy, které jsou výjimečné. Není to posun z vůle autora, nevšednost vyplývá z života řadových lidí, kteří nějak vystupují ze zástupu. Žaloudek nevyhledává hrdiny ověčené vavříny. Nehleďte velké činy. Najdete nikoliv slávychtivost, ale skromnost, pokoru a také výjimečnost, kterou neumím definovat. Autor k vyhledávání námětů používá své přesvědčení, své přijímání okolního světa, svou víru. To jsou dominující stanoviska, z kterých vyvěrá jeho filosofické nazírání na člověka a na svět s odrazem na jeho myšlení a literární práci. Nemějte ale strach si knihu obstarat a přečíst. Obohatíte se.

Peter Žaloudek se narodil před půlstoletím v Žilině, po maturitě studoval katolické bohosloví na semináři v Bratislavě, kde byl vystaven nátlaku ze strany totalitních policejních orgánů, raději tedy ilegálně opustil socialistické Československo a dokončil studia v Římě. Po vysvěcení vstoupil do řeholního řádu kapucínů a byl vyslán do Vídne působit jako duchovní v uprchlickém táboře, kde našlo přechodný azyl mnoho Čechů a Slováků. Po několika letech Žaloudek opustil kněžství, oženil se a působí v jedné vídeňské nemocnici jako operátor lineárního urychlovače na onkologické klinice a současně jako psychoterapeut. In pectore, v srdci zůstal ale knězem a netradičně pastoračně působí. Vstoupil do mezinárodní organizace „Priester ohne Amt“ (Kněží bez úřadu). Je zdatným fotografem, má za sebou několik výstav, publikoval ve slovenské i české verzi rozsáhlou knihu o kolonii malomocných na jednom z havajských ostrovů. Čtenáři *Polygonu* znají jeho texty. Překládá z italštiny, němčiny a angličtiny.

Jestliže jsem se zmínil, že Žaloudek píše nevšedně o všedních lidech, musím uvést na správnou míru, že nevyhledává neobvyklé, vyumělkované či ozdobné vyjadřovací prostředky, píše každodenním komunikačním jazykem. Jeho síla spočívá v tematickém ději, v myšlence, v motivaci, ponoru jeho sdělení a v tom, co můžeme číst mezi řádky. To je zcela nedělní. Rozumíte, co se pokouším vyjádřit? Nikoliv jako pisatel recenze, sděluji zde svůj čtenářský dojem. Žaloudek se snaží vydolovat ze čtenáře něco dobrého, domnívám se, že se mu to daří. Nemohu zde citovat pětáctiřicet kapitol a jejich tematiku, zmíním se jen o třech, aniž bych chtěl ublížit ostatním. Žaloudek vzpomíná na Larisu Bogorazovovou, která na Rudém náměstí v Moskvě projevila nesouhlas s okupací Československa v srpnu 1968, popisuje, jak Karel Kryl ho přivedl ke hře na kytaru a hovoří s člověkem, kterého defibrilátor vrátil k životu, když klinicky zemřel. V nadpisu cituji jeho dcerku, jak ho vítala po návratu z nemocnice.

Manželé Škvorečtí založili v roce 1968 exilové nakladatelství v kanadském Torontu a rozesílali české knihy po celém svobodném světě v obálkách potištěných odshora dolů naléhavou parafrází „Lidé čtete“. To má zajisté na mysli i nakladatelství Nového Polygonu PRIMUS, které publikovalo Žaloudkovu knihu. Nakladatel odvedl neobyčejně úspěšnou práci nejen tím, co zjišťujeme na první pohled – grafickou úpravou a vzhledem přebalu včetně využití fotografie fresky vynikajícího exilového výtvarníka Štěpána Zavřela v italském Rugolu. Jde zejména o přístup nakladatelství, když se rozhodlo o vydání knihy vídeňského autora slovenského původu a v České republice málo známého.

Vidím v tom ocenění Žaloudkových spisovatelských schopností, ty neusilují o laciný efekt, vyžadují na čtenáři, aby s autorem sdíleli obsah a atmosféru sdělení. Musí s ním sestoupit do hluboké studny, ve které najde živou vodu. Nikoliv tu z pohádek, ale z našich životů.

Po přečtení knihy Petra Žaloudka *Síla lásky* snadno zjistíte, proč ji nechválím. To ponechávám těm, kteří se do těchto nevšedních řádků a stránek ponoří.

Miloš Ondrášek

Rakouský nakladač vzplál po pár hodinách v provozu

Rakouské přístroje jsou stále oceňovány jako spolehlivé a solidní. Bohužel ne vždy však tato lichotivá premisa platí. Potvrdit by to mohli například i v elektrárně v jihomoravském Hodoníně, kde si zcela nedávno pořídili z Rakouska obří nakladač. Ten však v provozu vydržel pouhých šestnáct hodin, když začaly z jeho motoru šlehat plameny. Podle hasičů se jako nejpravděpodobnější příčina požáru jeví závada na elektroinstalaci. Celková škoda se odhaduje na 4 miliony korun, tedy asi 160 000 eur. Podobné případy samozřejmě mohou nepříznivě ovlivnit dosud velmi dobrou pověst nejrůznějších rakouských strojů v České republice. Nezbyvá než doufat, že se jedná o ojedinělou nehodu, kterou samozřejmě nikdy nelze zcela eliminovat.

(MaFr)

Rakouské i české tunely jsou bezpečné

Řetězové havárie v silničních tunelech se staly doslova čer nou mûrou současného dopravního provozu. O to více tak mohou Čechy i Rakušany těšit výsledky testu německého autoklubu ADAC, který v pětadvaceti tunelech v celé Evropě hodnotil jejich bezpečnostní prvky. Na čistou jedničku obstáli všichni tři rakouští účastníci – Kreuzenstein, Katschberg i Tanzenberg, stejně jako španělské tunely Cantalobos a Bracons. Velmi dobře si vedl i nejdelší český dálniční tunel Panenská, který vede z Ústí nad Labem směrem k česko-německé hranici. Jediné dvě „dvojky“ obdržel v kategoriích Provoz a dohled nad provozem a Ochrana před požárem. I tak se však zařadil bez problémů mezi nejvyšší kategorii. Stejně jako úplně stejně hodnocený švýcarský tunel Murgwald. Naopak největší propadák představuje islandský tunel Hvalfjörður mezi Akranes a Reykjavíkem, který získal celkově nejhorší hodnocení, tedy jakousi pětku. Příliš se nepředvedl ani německý tunel Birth mezi Düsseldorfem a Bochumí, italský Claviere směřující z Turína k francouzským hranicím a španělský Pedra da Couto mezi Ferrole a La Coruňou. Celkově lze tedy říct, že Čechům jde i jiné tunelování, než jaké známe ze zpráv o hospodářské kriminalitě, a již se přibližují situaci v Rakousku. Je ovšem otázka, zda nynější atmosféra masivních úspor za každou cenu nebude i v tomto případě v České republice znamenat nebezpečný krok zpět naprosto nesprávným směrem.

(MaFr)

Do nemocnice na jih Moravy?

Mnohé jihomoravské nemocnice v posledních letech procházejí velkou proměnou svého strojového vybavení a rozšiřují svou péči o zákroky, kvůli kterým museli

pacienti putovat minimálně do Brna. Kupříkladu ve Vyškově proběhla nedávno digitalizace radiologického oddělení, v Břeclavi se vybavují magnetickou rezonancí a v Boskovicích se začali věnovat diagnostice a operacím rakoviny prsních žláz. V Tišnově například plánují nové přístroje pro gastroenterologickou ambulanci i vybudování oddělení jednodenní chirurgie. Patrně největší ambice mají ta zařízení, která leží v blízkosti česko-rakouských hranic, jako je například nemocnice v Břeclavi nebo ve Znojmě. Ty nechtějí svou působnost omezovat jenom na pacienty z blízkého regionu, ale počítají i s využitím svých služeb klienty z Rakouska či případně ze Slovenska. Znamená to samozřejmě nejenom zajistit stejnou odbornou a technickou úroveň zdravotní péče, na jakou jsou rakouští občané zvyklí z domácích nemocnic, ale i odpovídající prostředí, kvalitu kuchyně apod. Důležité je samozřejmě i chování personálu a přirozeně také jejich jazykové schopnosti, protože se ne každý Rakušan (kupodivu :-)) domluví česky. Ale plány břeclavské či znojemské nemocnice se přes všechny tyto překážky nejeví zcela nereálně. Koneckonců už dnes je Česká republika oblíbeným cílem tzv. zdravotní turistiky. A tak možná v budoucnosti budou Češi jezdit do Rakouska za nákupy a pro benzín a naopak Rakušané budou sedět v českých ordinacích. A snad k plné spokojenosti obou skupin. (MaFr)

Toulavý chlapec chycen na česko-rakouských hranicích

Šestnáctiletému chlapci z Ostravska se evidentně příliš nelíbí v ústavu pro mládež, kam byl umístěn. Více než jasně o tom svědčí jeho neustálé útěky. Podle jejich cílů přímo touží opustit nejen hranice severní Moravy, ale České republiky vůbec. V červnu byl například zadržen v Maďarsku a již následující měsíc ho chytili ve Slovinsku. I v srpnu si vyrazil za hranice. 4. srpna uprchl a zadržen byl až na rakousko-českých hranicích i díky vyhlášenému celostátnímu pátrání. Těžko odhadovat, kam se mladík vypraví při své další cestě za hranice všedních dnů. V České republice se již dlouho diskutuje o problematice ústavů pro mládež, odkud mohou chovanci velice snadno odejít. Strohé řády z období před rokem 1989 byly i s ohledem na dodržování lidských práv zrušeny, ale objevují se otázky, zda s vaničkou nebylo vylito i dítě. Problém vždy zvíří odhalení trestných činů, které páchají uprchlíci z ústavů. Jedná se přitom často o závažnou kriminalitu včetně vražd. Diskuse však obvykle bez nějakého efektu utichnou, protože se vhodné řešení stále nedaří najít. Lze tak očekávat, že onen chlapec z Ostravska bude mít i nadále řadu příležitostí k dalším výletům do ciziny. (MaFr)

Nelegální skládka odpadu z Rakouska

Stává se to již téměř evergreenem – přísné ekologické zákony v Německu a Rakousku se snaží někteří podnikavci obejít tím, že problémový odpad vyvezou za hranice do České republiky. Především v česko-německém pomezí mají policisté s tímto jevem až nepříjemně bohaté zkušenosti. Bohužel se s podobným problémem musí potýkat i jižní Morava. Poslední podobný případ byl zaznamenán v Hrabčicích na Znojemsku, kde česká policie odhalila nelegální skládku především pneumatik a plastů v prostoru

areálu bývalých kasáren pohraniční stráže. Česká inspekce životního prostředí zjistila, že rakouský nájemce celého areálu nemá souhlas k nakládání s odpady v ČR a jeho jednání lze tedy hodnotit jako nepovolenou přeshraniční přepravu odpadů. Policie pro jistotu začala areál kasáren střežit, aby se případně nelegální skládka ještě dále nerozšiřovala. Během krátké doby se jim také podařilo zadržet dvě nákladní auta z Rakouska s množstvím odpadu v kontejnerech. Nyní samozřejmě české úřady budou usilovat o odstranění odpadu, ale podobné kauzy se bohužel velmi často vlečou mnoho měsíců či případně i let. Česká strana již celou záležitost předala svým rakouským partnerům, kteří se nyní budou snažit, aby si vlastní areál své smetí odvezl. Jenže pro jednání není stanovena žádná zákonná lhůta a lze očekávat, že se vlastní areál bude snažit odstranění škod všemožně prodlužovat. V každém případě je škoda, když se občan země, která je jinak v ekologických záležitostech často pro Českou republiku velkým vzorem, chová podobným způsobem. Snad půjde jen o černou ovci, která se najde v pomalu každém stádu. (MaFr)

Krádež vedla k zajímavému objevu

Staré úsloví praví, že všechno zlé je pro něco dobré, se potvrzuje velmi často. Jako jeden příklad může sloužit příběh obrazu zobrazujícího ukřižování Ježíše Krista, který byl před několika lety ukraden z kostela svatého Šebestiána na Svatém kopečku v Mikulově. Rozměrné plátno vysoké skoro tři metry a široké asi 2,5 metru se našlo v silně poničeném stavu v jednom rodinném domku v Rakousku. Obraz se podařilo vrátit zpátky na Moravu, ale bylo nutno okamžitě přikročit k jeho restaurování. Již při první prohlídce se však zjistilo, že prasklinami v malbě prosvítá původní malba z počátku 16. století. I jejím námětem bylo ukřižování. S pozdější přemalbou se původní obraz shoduje v centrální části, ale má odlišnou celkovou kompozici. Prozatím se nepodařilo objasnit, proč došlo k pozměnění celkového vzhledu obrazu. Pozoruhodná práce se zařadí mezi zvláštnosti mikulovského muzea, takže ji budou moci obdivovat i výletníci z Rakouska. (MaFr)

Gustav Mahler a jeho Jihlavská léta

„Zde údajně: narozen v Čechách roku 60. – Strávil jsem mládí na gymnasiu – ničemu se nenaučil, ale od čtvrtého roku života pořádně provozoval hudbu a komponoval, ještě než jsem dovedl hrát stupnice. – Když mi bylo 17 let, na vídeňskou universitu a místo přednášek (filosofická fakulta) pilně chodil do Vídeňského lesa. Konservatoř – klavír – komposice. Dostal první ceny. Mám se i o tom zmiňovat? Potom devatenáctiletý s 30 zlatkami k divadlu! Potuloval se po léta u malých scén. První větší angažmá v Praze. Potom Lipsko, pak Pešť jakož ředitel opery a odtamtud do Hamburku, kde teď jsem let...“ (Z vlastního životopisu, jak jej G. Mahler z Hamburku odeslal opernímu skladateli M. Marschalkovi.)

Dne 7. 7. 1860 se Gustav Mahler narodil ve vesničce Kaliště u Humpolce, kde tehdy jeho židovská rodina žila a jako jediná se hlásila k německé národnosti. Museo tomu tak být, neboť už Josef II. ve svých opatřeních, kterými usiloval o jednotnou německou řeč v mocnářství, přikazoval Židům přijmout německá rodinná jména

na. Což Židy snad prakticky přivedlo k jejich němectví. Dům, ve kterém se slavný skladatel narodil, zcela vyhořel v roce 1937, a ten, který stojí na jeho místě, byl postaven později.

Přestěhování rodiny je uváděno mnoha daty: od října či prosince roku 1860 až do roku 1864. Otec Bernard má na počátku v novém bydlišti povolenou jen hokynářskou živnost, brzy potom získává koncesi i na výrobu sladkých likérů, esencí a octa. V domě v Brtinské ulici, kde bydlel, si otevírá výnosný výčep a zdá se, že se mu začíná dařit.

Jeho o deset let mladší žena mu zde porodí devět synů a tři dcery. Z devíti synů jich však v Jihlavě v dětském věku sedm zemře. Těžce zkoušená matka se dožije i smrti své šestadvacetileté dcery Leopoldiny.

Gustav Mahler kolem roku 1871

Není pochyb o tom, že na citlivého Gustava muselo umírání jeho sourozenců těžce doléhat. Na památku mladšího bratra Ernsta, který zemřel v roce 1875, zkomponoval mladý Gustav Mahler operu *Ernst (Arnošt), vévoda švábský*, která se bohužel nedochovala. Obraz matky se mu vryl do duše takovou silou, že jej poznamenal i v jednom jeho projevu: známá je jeho trhavá chůze a pucování pravou nohou v nekontrolovaných okamžicích, což se vysvětluje jako vzpomínka na matku, která od narození napadala na nohu. V otci viděl „ztělesněnou zarputilost“, a jestliže o něm nikdy laskavě nemluvil, svědčí to o duševní trýzni, které byl v dětství vystaven a nikdy se jí nezbažil.

Jistě na něj mohl působit i vnímaný rozpor mezi jejich domácností (sváry) a milé pohody a laskavosti v domácnosti matčiny rodičů v Ledči.

Otec Mahlera vytušil výhodnost synovy záliby v muzice. Gustav bude tedy muzikantem a jeho drnkání na klavír pomůže povznést rodinu do lepší jihlavské společnosti, která si hudby velice vážila! Tak se Gustav brzy dočkal klavíru a svého prvního učitele Jakuba Sladkého. Gustav už zná stovku lidových písniček, životopisci tvrdí, že českých i německých, a miluje pohádky.

Bylo to celé jeho dětství a mládí, které ho tvarovalo a Theodor Fischer se zmiňuje o tom, jak Mahler sám často zdůrazňoval, že především dojmy z mládí rozhodují u člověka umělecky nadaného. V této souvislosti mluví Theodor Fischer o Jihlavě jako městu, „v němž Gustav Mahler nabyl základů svého literárního a hudebního vzdělání.“ „Do mnohých mých skladeb přešla česká hudba mého dětství...“ (G. Mahler).

„Nikdy nezapomenu výraz, s jakým mi jednou vypravoval, jak mu za návštěvy na moravském venkově připadal svět tak krásný jako ještě nikdy, jakým podivně vroucím štěstím ho naplňoval pach země stoupající z pole...“ (B. Walter).

Použito úryvků a snímků z knihy *Jihlava Gustavu Mahlerovi* od Ludmily Klukanové, Parolaart, 2000

Pohled na starou Jihlavu

Pamětní deska Gustava Mahlera ve Znojenské ulici

Nové Horácké divadlo se zachovaným portálem původního Městského divadla, v němž mladičkový Gustav Mahler sklídl své první úspěchy

Kdo byl Josef Maria Olbrich

Josef Maria Olbrich (22. 12. 1867, Opava – 8. 8. 1908, Düsseldorf) byl česko-slezsko-rakouský architekt, designér a malíř, pracoval s kovem, textiliemi a grafikou. Byl důležitou osobností secesního hnutí ve Vídni.

Studoval akademii výtvarných umění ve Vídni, byl žákem Otta Wagnera. V roce 1893 začal pro Otto Wagnera pracovat. Pomáhal mu s návrhy budov pro vídeňské metro. V roce 1897 Olbrich společně s Otto Wagnerem, Gustavem Klimtem, Josefem Hoffmannem a Kolomanem Moserem založil uměleckou skupinu Vídeňská secese a navrhl pro tuto skupinu výstavní pavilon Secession. Olbrich rovněž pracoval ve Wiener Werkstätte, kde navrhoval nábytek, který se vyznačuje čistými liniemi bez dekorací. Šperky – většinou přívěsky a brože –, které navrhoval, se vyznačují jednoduchostí a střídmostí.

Narodil se jako třetí dítě v rodině úspěšného majitele cukrárny Edmunda Olbricha a jeho manželky Aloisie. V Opavě také chodil na klasické gymnázium, ale svá studia nedokončil. Architekturu Olbrich původně studoval na Staatsgewerbeschule ve Vídni, v roce 1886 se vrátil do Opavy, kde pracoval pro stavební firmu Augustýna Bartela. V roce 1890 už byl zpět ve Vídni, kde studoval na Akademii der Bildenden Künste. Tam dosáhl mnohých úspěchů v soutěžích pořádaných pro studenty – ve svém třetím roce na Akademii získal prestižní Prix de Rome, která mu umožnila odjet za inspirací do Itálie. Ve svém posledním roce studoval pod vedením Carla von Hasenauera, jednoho z architektů vídeňské Ringstrasse a zastávce tradičních principů architektury.

V roce 1894 začal Olbrich spolupracovat jako hlavní kreslič s Otto Wagnerem, se kterým pracoval na návrzích budov vídeňského Stadtbahnu, přičemž byl zodpovědný hlavně za stavbu stanic Karlsplatz a Hofpavillon v Schönbrunnu. V roce 1897 se Olbrich společně s Otto Wagnerem, Gustavem Klimtem, Josefem Hoffmannem a Kolomanem Moserem stal zakladatelem umělecké skupiny Vídeňská secese, která byla zásadní hnací silou proti akademismu a konzervativismu v umění té doby. Olbrich pak v roce 1899 postavil ve Vídni jejich výstavní budovu, která se stala jednou z nejvýznamnějších budov secese. Mnohým lidem se v té době tato budova nelíbila, její zlatá koule nad vchodem byla dokonce v tisku označena jako

pozlacená hlávka zelí. I Olbrichovou zásluhou se pak secese a její designy staly ve Vídni velmi oblíbené a byly nedílnou součástí dekorací běžného života.

V roce 1899 byl Olbrich pozván hessenským velkovodou Ernstem Ludwigem do Darmstadtu, kde na kopci Mathildenhöhe zakládal uměleckou kolonii. Olbrich pak byl společně s Peterem Behrensem najat jako architekt pro design zahrad, výstavních budov a ploch, kterými si získal nejen obdiv velkovodů, ale i široké veřejnosti.

Olbrich se dočkal i mezinárodního uznání, svými designy se v roce 1904 účastnil i velké výstavy architektů v St. Louis v Louisianě, kde vyhrál velkou cenu a zlatou medaili. Následně byl jmenován členem korespondentem American Institute of Architects. V roce 1907 se Olbrich stal jedním ze spoluzakladatelů Deutscher Werkbund.

Olbrich zemřel na leukémii 8. srpna 1908 v Düsseldorfu.

Některé Olbrichovy projekty:

- * Pavillon des Radfahrerclubs der Staats- und Hofbeamten, 1898 ve vídeňském Prátru, Rustenschacherallee 7. Krátce po dostavbě se Klub rozšířil také o tenis, dnes se jmenuje „SV Schwarz-Blau“ a je stále v provozu. Dům přežil šťastně různé adaptace a přestavby.
- * Výstavní budova Secese, Vídeň (1899)
- * Budovy na Mathildenhöhe (Haus Deiters, Großes und Kleines Haus Glückert, Haus Habich, Haus Olbrich, Oberhessisches Haus a Ernst-Ludwig-Haus), Darmstadt (1901-1908)
- * Svatební věž, Darmstadt (1906-1908)
- * Tietzův obchodní dům, Düsseldorf (1907-1908)
- * Vila Hermanna Bahra, Vídeň
- * Ornamenty na Karlsplatz Stadtbahn, Vídeň
- * Kostel sv. Antonína Paduánského, Melč, okres Opava
- * Šperky, stříbrné a kovové předměty, nábytek

ÚVAHA

Rakúska cirkev – vzor modernej, otvorenej, diskutujúcej inštitúcie

Letnú dovolenkovú atmosféru v Rakúsku rozžhavia správa z médií o výsledku rozhlasovej ankety, pri ktorej odpovedalo 500 kňazov a farárov – reprezentatívna tretina všetkých rakúskych kňazov – na sériu otázok týkajúcich sa aktuálnych tém v katolíckej cirkvi. Rakúsko je od čias existencie habsburskej monarchie tradične konzervatívnou katolíckou krajinou. Témy zo života cirkvi sú pravidelnou každodennou náplňou verejných či súkromných diskusií. Vzťah populácie k cirkvi je v tejto krajine diametrálne odlišný, než je tomu napr. v Čechách či na Slovensku. Nikoho teda neprekvapuje, že takáto anketa vôbec vznikla.

Na popud veľmi populárnej, i keď kriticky orientovanej náboženskej televíznej relácie „Kreuz und Quer“ rakúskej televízie ORF zorganizovali anketu dva inštitúty: GfK Austria a ORF Medienforschung pod vedením Prof. Dr. Paula Zulehnera, pastorálneho teológa, bývalého dekana teologickej fakulty vo Viedni. Anketa prebiehala telefonickým spôsobom od 22. apríla do 15. mája tohto roku. Na základe spracovaných dát publikoval profesor Zulehner v týchto dňoch rozsiahlu knižnú publikáciu. Výsledky ankety komentoval spomenutý profesor pre denník *Die Presse* týmito slovami: „Z rozsahu niektorých štatistických čísel som prekvapený, ale nie šokovaný. Anketa ukazuje, v akom silnom konflikte sa nachádza cirkev s modernou.“ (Veľakrát nesprávne označovanou ako s tzv. sekularizovanou spoločnosťou.)

Prinášam otázky a odpovede ankety:

1. *Má katolícka cirkev svätit' na kňazov i ženy?*
Odpoved: Áno – 51 %.
2. *Má katolícka cirkev svätit' ženatých mužov?*
Odpoved: Áno – 81 %.
3. *Môžu sa kňazi v pastorácii ženit' a pritom naďalej zosťat' v kňazskej službe?*
Odpoved: Áno – 62 %.
4. *Má katolícka cirkev uviesť znovu do úradu kňazov suspendovaných kvôli tomu, že sa oženili?*
Odpoved: Áno – 62 %.
5. *Moje uvažovanie sa rozchádza s názormi vedenia cirkvi.*
Odpoved: Áno – 52 %.
6. *Predstavy cirkevného vedenia (vo Vatikáne) sa diametrálne líšia od predstáv cirkevného ľudu (veriacich).*
Odpoved: Áno – 74 %.
7. *Cirkevné vedenie vnímam ako dezorientované.*
Odpoved: Áno – 48 %.
8. *Vedenie cirkvi v Rakúsku si dobre počína s riešením sexuálnych škandálov.*
Odpoved: Áno – 66 %.
9. *Vedenie cirkvi vo Vatikáne si počína s riešením sexuálnych škandálov tiež dobre.*
Odpoved: Áno – 21 %.
10. *I keď by bolo dovolené, aby sa kňazi ženili, budem žiť naďalej celibátne.*
Odpoved: Áno – 80 %.

11. *Na moju sexuálnu zrelosť mal pozitívny vplyv:*

Odpoved:

Spiritualita – 80 %.

Vzťah k žene – 68 % (priznali, že žijú či žili so ženou)

Cirkevné učenie o sexuálnej zdržanlivosti – 36 %.

Uverejnená štatistika vyvolala búrlivú reakciu v celej rakúskej spoločnosti, hlavne však v kruhu konzervatívne orientovanej časti kňazov. Zatiaľ čo je evidentný určitý návrat myslenia i medzi mladými adeptmi kňazstva ku stredovekému celebrovaniu latinskej omše a predkoncilovému duchu cirkvi, obvinili iní konzervatívne zmyšľajúci duchovní všetkých tých kňazov, ktorí žiadajú reformy z neposlušnosti voči Vatikánu a predstaveným. „Absurdné nelogické obvinenie“ – zareagoval Prof. Zulehner: „Cirkev sa dnes už nesmie uzatvárať do pred-moderného ghetta. Musí sa naučiť komunikovať s dnešnou modernou spoločnosťou, hodnotami ktorej doba i civilizácia priniesla, akceptovať ich a do tejto spoločnosti vniesť novým, inšpiratívnym spôsobom duch Evanjelia.“

Od pondelka 29. júna 2010, kedy rakúske médiá výsledky tejto ankety uverejnili, prebiehali každý deň polemiky a diskusie. Zatiaľ najväčší vrchol týchto diskusií prebehol v nedeľu, 4. júla o 22:00 hod v obľúbenej relácii *Zeit im Bild II*, ktorú moderovala jedna z najpopulárnejších rakúskych moderátoriek Ingrid Thurner. Živej diskusie sa zúčastnili: Dr. Klaus Küng, biskup zo St. Pöltenu, P. Uwe Winkel, predstaviteľ 300 konzervatívne zmyšľajúcich kňazov z Nemecka, Christoph Zellenberg, laik, túžiaci po návrate cirkvi do doby pred koncilom, P. Udo Fischer, kriticky zmyšľajúci kňaz a šéfredaktor obľúbeného kritického katolíckeho týždenníka *JA*, Martha Heizer, členka kritického hnutia „Wir sind Kirche“ a Prof. Dr. Paul Zulehner. Diskusia sa veľmi dlho krútila okolo problému celibátu a ani z jednej či druhej strany nezazneli nové pohľady na tento fenomén. Keď sa však dostal k slovu Prof. Zulehner, uviedol vždy veľmi vecne a trefne debatu na správnu mieru, poukazujúc na to, že 500 farárov reaguje hlavne na stanovisko Vatikánu a je s centrálnou formou cirkvi nespokojných. Myšlienka, ktorá sa mi páčila zo všetkých najviac, bola táto: „Odpradávnou bolo centrálnou témou kresťanov slávenie Eucharistie. Práve touto oslavou sme sa vždy odlišovali od iných náboženských spoločností. Dnes je však slávenie Eucharistie z nedostatku kňazov na mnohých miestach Rakúska, ale i sveta, ohrozené. (Jeden z diskutujúcich spomenul Brazíliu, kde v posledných rokoch odišli milióny niekdajších katolíkov k rôznym sektárskym hnutiam.) Stojíme dnes pred dôležitou teologickou otázkou: Chceme trvať za každú cenu na sporných, bibliou nepodložených nariadeniach – zákaz svätenia žien, ženatých mužov – a postaviť na najvyšší piedestál celibát a riskovať pritom, že to, čo sme zdedili od Krista ako to najdôležitejšie – celebrowanie Eucharistie –, bude naďalej upadať a zanikať?“

V tejto súvislosti by som rád odcitoval článok, ktorý publikovala 23. júna t. r. americká spravodajská agentúra Associated Press (AP): „Rakúska cirkev, ktorá bola historicky považovaná za symbol katolicizmu, sa stala v posledných rokoch čoraz viacej centrom tabu lámajúcich reformných

hnutí. Zvláště nepríjemný fakt pro Řím musí být to, že církev která byla celé storočia baštou odboja proti protestantizmu, je teraz na jednej strane otriasaná vysokým číslom odchodov veriacich a na druhej strane mohutnými hlasmi volajúcimi po cirkevných reformách. AP menuje v tejto súvislosti odvážne vystúpenia kardinála Schönborna v škandáloch sexuálneho zneužívania v cirkvi proti kardinálovi Sodanovi, vyjadrenia biskupa Ibyho ohľadom zrušenia celibátu, iniciatívy rakúskych farárov a laikov

hnutia »Wir sind Kirche« a činnosť skupiny »Kňazov bez úradu«. AP vyzdvihuje zvláště tohtoročnú marcovú spoluúčasť kardinála Schönborna v katedrále sv. Štefana s predstaviteľmi hnutia »Wir sind Kirche«, pri ktorej viedenský arcibiskup ako prvý z cirkevných hodnostárov vyslovil jasné slová na adresu sexuálnych zneužívání prostredníctvom kňazov a reholníkov.“

Peter Žaloudek, Viedeň, 6. 7. 2010

www.zahranicnicesi.com

Konferencie KRAJANÉ A KULTURA, Praha 6.-8. září 2010

Praha, 2010

Vážení zahraniční Češi, milí krajané,

Mezinárodní koordináční výbor zahraničních Čechů s podporou a ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí ČR a s Národním muzeem pořádá 6.-8. září v Praze konferenci KRAJANÉ A KULTURA. Nad konferencí převzal záštitu ministr zahraničí České republiky. Cílem našeho setkání je diskuse a výměna zkušeností na téma uchovávaní českého kulturního dědictví v zahraničí v nejširším slova smyslu (hudba, tanec, kroje, divadlo, knihovny, náboženské obřady atd.).

Konference bude probíhat 6.-7. září od 9 do 17 hodin v nové budově Národního muzea, Vinohradská 1, Praha 1. Ve středu 8. září bude následovat doprovodný kulturní program. Informace o programu, který zatím upřesňujeme, můžete sledovat na webových stránkách www.zahranicnicesi.com.

Prosíme všechny zájemce, aby nám pokud možno do začátku srpna potvrdili účast e-mailem na adresu info@zahranicnicesi.com nebo písemně na adresu MKVZČ, K Zahrádkám 1289, 15500 Praha 5, ČR. Při potvrzení prosím uveďte vaše jméno a kontakt na sebe. Zároveň Vás prosíme, abyste informaci o konferenci rozšířili mezi své členy, na svých webových stránkách, v krajaňských médiích apod.

Vzhledem k omezeným finančním zdrojům budeme i letos vybírat symbolický účastnický poplatek, který je možné v odůvodněných případech odpustit.

Těšíme se na setkání s Vámi v září v Praze.

Ája Vrzáňová, předsedkyně MKVZČ
Miroslav Krupička, tajemník MKVZČ

Informace o způsobu hlasování ve volbách do Senátu Parlamentu České republiky

Hlasování do Senátu bude probíhat **pouze na území České republiky** v pátek a sobotu 15. a 16. října 2010. Případné druhé kolo voleb proběhne v pátek a sobotu 22. a 23. října 2010. **Na zastupitelských úřadech ČR v zahraničí tedy hlasování probíhat nebude.**

Voliči zapsaní do zvláštního seznamu voličů, vedeného zastupitelským úřadem ČR, mohou požádat o vydání **voličského průkazu**, se kterým poté mohou hlasovat na území ČR. Mohou tak učinit písemným podáním opatřeným ověřeným podpisem voliče doručeným nejpozději do sedmi dnů přede dnem voleb – tj. 8. října 2010 – na ZÚ, nebo osobně do 13. října 2010 do 16:00 hod.

O **zapsání do zvláštního seznamu voličů** může požádat volič, který má bydliště mimo území ČR, **nejpozději do 5. 9. 2010**. Písemná žádost musí být doložena originálem, popř. ověřenou kopií dokladů potvrzujících jeho totožnost, jeho státní občanství ČR a bydliště v územním obvodu, kde má být do zvláštního seznamu voličů zapsán. Pokud bude žádost podaná v uvedené lhůtě prostřednictvím e-mailu nebo faxu, je možné ji uznat jen v případě, že ji volič doloží originálem, popř. ověřenou kopií výše uvedených dokladů do doby uzavření zvláštního seznamu voličů, tj. do 15. 9. 2010.

Informace týkající se voleb do Senátu poskytují pracovníci konzulárního úseku ZÚ Vídeň osobně v úředních hodinách (pondělí – pátek 8:30-10:30 hod.) nebo telefonicky – tel. 01/89958-146, 145, 154, 155 (pondělí – pátek 14:00-16:00 hod.).

Informace pro veřejnost jsou umístěny na následujících webových stránkách:

Velvyslanectví ČR v Rakousku – www.mzv.cz/vienna
Senát Parlamentu ČR – www.senat.cz, záložka „Volby do Senátu Parlamentu České republiky“

Ministerstvo vnitra ČR – www.mvcr.cz, logo „VOLBY 2010 do zastupitelstev obcí a třetiny Senátu“

Český statistický úřad www.czso.cz, záložka „Lidé a společnost – Volby“

Divadlo BRETT zahajuje podzimní sezónu

17. a 18. 9. 2010 v 20:00
Augen fuer Mariahilferstrasse /
Oči pro ulici Mariahilfer
v podání mladých divadelních umělců
Münzwardeingasse 2, 1060 Wien

universität
wien

Philologisch-
Kulturwissenschaftliche Fakultät

Einladung
zur Festveranstaltung

235 Jahre Bohemistik an der Universität Wien

In Erinnerung an den
200. Todestag
von J. V. Zlobický

14.-15. Oktober 2010

Aula am Campus
der Universität Wien
Spitalgasse 2-4, Hof 1,
1090 Wien

Institut für Slawistik
Spitalgasse 2-4, Hof 3,
1090 Wien

PROGRAMM**DONNERSTAG, 14. OKTOBER 2010**

- 10.00 Uhr **Eröffnung**
 Veranstaltungsort Aula am Campus der Universität Wien
 Spitalgasse 2-4, Hof 1, 1090 Wien
 Univ.-Prof. Mag. Dr. Alois Woldan
 Vorstand des Instituts für Slawistik
- Begrüßung**
 O. Univ.-Prof. Dr. Franz Römer
*Dekan der Philologisch-
 Kulturwissenschaftlichen Fakultät*
 S. E. Dr. Jan Koukal
*Botschafter der Tschechischen
 Republik*
- Worte zum Anlass**
 Univ.-Prof. Dr. Thomas Winkelbauer
*Direktor des Instituts für
 Österreichische Geschichtsforschung*
- 10.15 Uhr **Festvorträge**
- 235 Jahre Bohemistik an der
 Universität Wien. Anfänge der
 Bohemistik in Wien**
 Univ.-Prof. Mag. Dr. Stefan Michael
 Newerkla
- Einbettung der Bohemistik in die
 Slawistik in der 2. Hälfte des 19.
 Jahrhunderts**
 Univ.-Prof. Dr. Josef Vintr
- Wie die Wiener Tschechen den
 Verbalaspekt entdeckten**
 Prof. Dr. Tilman Berger
Universität Tübingen
- 11.15 Uhr **Kaffeepause**
- 11.30 Uhr **Alois Vojtěch Šembera, Lehrer für
 böhmische Sprache und Literatur an
 der Universität Wien**
 Mag. Laura Huter
- J. V. Zlobickýs und M. W. Schimeks
 Projekt der Sprachgeschichte und
 vergleichenden Grammatik der
 slawischen Sprachen**
 Mag. Dr. Tatána Vykypělová
- 12.15 **Uhr Diskussion**
- 13.00 Uhr **Cocktailempfang im Wiener Rathaus
 (für geladene Gäste)**
- 15.00-18.00 Uhr **Tschechisch im heutigen Wien**
 Veranstaltungsort Tschechisches Zentrum Wien
 Herrengasse 17, 1010 Wien
- Begrüßung**
 Dr. Tatjana Langášková
*Direktorin des Tschechischen
 Zentrums*

Bilaterale Projektpräsentationen von
 Studierenden Danksagung an Aktion
 Österreich - Tschechische Republik

**Buchpräsentationen mit
 Absolventinnen**

u.a. mit Anni Bürkl, Josef Ernst,
 Michael Stavaric, Hanna Vintr

**Tschechische Schulbildung in Wien
 (vom Kindergartenalter bis zur
 Universitätsreife)**

**Theaterstück (Bohemistik-
 Studierende)**

19.30 Uhr **Empfang und Konzert
 (für geladene Gäste)**

Veranstaltungsort Botschaft der Tschechischen Republik,
 Penzinger Straße 11-13, 1140 Wien

FREITAG, 15. OKTOBER 2010

- 10.00 Uhr **Vorträge**
 Veranstaltungsort Institut für Slawistik der Universität
 Wien
 Spitalgasse 2-4, Hof 3, 1090 Wien
- Die Geschichte der älteren
 tschechischen Handschriften in Wien
 und in Österreich**
 Ao. Univ.-Prof. Dr. Johannes Reinhart
- Božena Němcová's Wien**
 Ass.-Prof. Mag. Dr. Gertraude Zand
- Internationalität und Intermedialität
 der tschechischen Romantik**
 Prof. Dalibor Tureček, Ph.D.
- 11.00 Uhr **Besuch der Galerie auf der
 Pawlatsche**
 Ao. Univ.-Prof. Dr. Gero Fischer
- Besuch der Fachbereichsbibliothek
 Slawistik**
- Präsentation der Buchausstellung:
 „Gedruckte Zeugen der Wiener
 Bohemistik aus unserer Bibliothek“**
 Dr. Norbert Brien
- Kaffeepause**
- 11.30 Uhr **Die Wiener Feuilletons von V. B.
 Nebeský: „Však ale má Vídeň jméno
 od Slovanů (Vindebona), a duch
 světodějin je přece spravedlivý“**
 Václav Petrbock, Ph.D.
- Unveröffentlichte Briefe
 österreichischer und Prager
 deutscher Autoren an Josef Svatopluk
 Machar**
 Ao. Univ.-Prof. Mag. Dr. Stefan
 Simonek
- 13.00 Uhr **Mittagessen
 (für geladene Gäste)**

DOC –MKVZC – konference

Aktuální program konference Krajané a kultura, Praha 6. – 8. září 2010,
nová budova Národního muzea, Vinohradská 1, Praha 1

6. září 2010

- 8:00 registrace
9:00 zahájení: předsedkyně MKVZČ A. Vrzáňová, předseda Senátu P. Sobotka, ředitel Národního muzea M. Lukeš, zástupce MZV, předsedkyně ÚSZZ V. Prívarová
9:45 Jiřina Šiklová: Krajané, exil a potřeba kultury
10:15 Julek Neumann: Krajanské a exilové divadlo
10:45 přestávka
11:00 Jiří Gruntorád: Exilová vydavatelství
11:30 Jiří Pallas: Fenomén českých písničkářů v zahraničí
12:00 přestávka
14:00 Ivo Dokoupil: Kulturní rozměr života v Banátu
14:30 Vlastenka Krišan: Kulturní činnost krajanů v Srbsku
15:00 Petr Brodský: Náboženství krajanů východní Evropy
15:30 Ludmila Muchina: Kulturní činnost krajanů na Ukrajině
16:00 přestávka
16:15 Věra Doušová: Krajanský folklor východní Evropy
16:45 Jiří Výborný: Krajané na Slovensku a kultura
17:15 projekce slovenského filmu *Návrat Tanečnice*

7. září 2010

- 9:00 Leonora Janotová: Kultura mezi chorvatskými Čechy
9:30 Zdenka Čuchnilová: Menšinová legislativa v Chorvatsku
9:45 Jiří Tůma: Češi v Chorvatsku pohledem cizince
10:00 Helena Baslerová: Krajané v Rakousku a kultura
10:30 Jaroslav Havelka: Kulturní činnost krajanů ve Švýcarsku
11:00 přestávka
11:15 Eva Střížovská: Postřehy z kulturního života amerických krajanů
11:45 Gail Naughton: České a slovenské muzeum v Cedar Rapids, US
12:15 Blanka Karlsson, Ota Štorch: Kulturní činnost krajanů ve Švédsku
12:45 přestávka
14:00 Vilma Prívarová: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí a jeho činnost
14:30 Petr Vrána: Projekt Památníku československého exilu
14:45 Martina Fialková: Projekt České kořeny
15:00 diskuse, v úvodu vystoupí zmocněnec MZV pro krajany V. Eisenbruk a předseda senátní krajanské komise M. Chládek
17:30 Koncert Dua Bohemia
18:00 závěrečná recepce

8. září 2010

- 10:00 exkurze v Národním divadle, Ostrovní 1, Praha 1
13:30 prohlídka staré budovy Národního muzea
16:00 prohlídka Muzea Karlova mostu, Křížovnické náměstí 3, Praha 1

Ako chutí Slovensko

Nedeľa / Sonntag 12. 9. 2010

SLOVAK FOOD FESTIVAL VO VIEDNI**S chuťou spoznaj Slovensko**

Prezentácia slovenských regiónov, ich kuchyne a kultúry. Pre všetkých labužníkov a milovníkov kulinárskych špeciálov pripravujeme unikátny festival vo Viedni. Jednotlivé regióny Slovenska predstavia svoju tradičnú kuchyňu obohatenú o špecifické jedlá etnických minorít, ako aj svoju kultúru, tradície a zvyky. Nenechajte si ujsť túto jedinečnú príležitosť – počas jedného dňa, na jedinom mieste vo Viedni ochutnať a spoznať to najlepšie, čo reprezentuje Slovensko v kulinárskom umení.

Miesto: Arkádové nádvorie viedenskej radnice

Čas: 10:00-21:00 hod.

Viedenská univerzita si vychová učiteľov slovenčiny

BRATISLAVA. Viedenská univerzita si bude vychovávať učiteľov slovenčiny. Od 1. októbra im schválil senát výučbu slovenčiny aj ako pedagogickú aprobáciu na Inštitúte slavistiky.

Čítajte viac:

<http://www.sme.sk/c/5466166/viedenska-univerzita-si-vychova-ucitelov-sloveniny.html>

Nové publikace

Die Sprachführer-Reihe des NÖ Sprach-Kompetenzzentrums

Nähere Informationen zu den Sprachführern unter:

<http://www.sprachkompetenz.at/erwachsenenbildung/lernmaterial-eigenpublikationen1/>

Kontakt:

NÖ Sprach-Kompetenzzentrum

Franz-Mairstraße 47,

2232 Deutsch-Wagram

Tel. +43 2247 51933, Fax DW 14

e-Mail: office@sprachkompetenz.at

<http://www.sprachkompetenz.at>

Železniční doprava

Rychlovlaky jsou pro dráhy zátěží, prodělají půl miliardy ročně. Od prosince bude pendolino opět jezdit do Bratislavy.

Měl to být vlak, který by českou železnici propojil se zahraničím. Expanze vlaku Českých drah pendolino je ale zatím rozpačitá. Od prosince přestane jezdit do Vídně. České dráhy ale ujišťují, že se z pendolina nestane lokální vlak a jako „náhradu“ za Vídeň nabídnou po roční přestávce obnovení spojení do Bratislavy. Další soupravy se ale určitě kupovat nebudou.

„Jako Slovenská strela se jeden pár vlaků v prosinci vrátí na trať do Bratislavy,“ ujišťuje mluvčí drah Petr Štáhlavský. Rozhodnutí je to podle něj logické. Pendolino jelo do Vídně stejně dlouho jako běžná souprava typu Eurocity, které jej nahradí. Na trati na Slovensko má naopak souprava s naklápací skříní přinést úsporu času a obhájit tak cenu povinné místenky. Bude o dvacet minut rychlejší než

současné spoje (zhruba 16 minut úspory vznikne na trati mezi Prahou a Brnem). Z Prahy souprava vyrazí večer a z Bratislavy se budou vracet brzy ráno. Toto spojení bude také jedinou možností, jak se dostat pendolinem z Prahy do Brna.

Konkrétnější obrysy dostávají i snahy dostat pendolina na německou železnici. Jednání s Deutsche Bahn ale dál pokračují a zatím není rozhodnuto, kam přesně by mělo zamířit. Rozhodnout se má na jaře příštího roku a nové linky mají být zprovozněny konci roku 2011. Ve hře je několik alternativ. Nejpravděpodobnější je spojení Prahy s Berlínem, na stole je ale i varianta spojení Prahy s Frankfurtem nad Mohanem. „Podrobnosti ale budou uzavřeny až v příštím roce,“ podotýká Štáhlavský.

Berlínská varianta by byla sázka na jistotu. Již dnes jezdí mezi Prahou a Berlínem vlaky každé dvě hodiny. Naopak do Frankfurtu jezdí pouze noční rychlík, město ale láká největším letišťem v Evropě, ze kterého jsou zejména lety do Ameriky a Asie obvykle levnější než z Prahy a mohly by tak ospravedlnit časové a finanční náklady na cestu vlakem.

Hospodářské noviny – Roman Šitner – České dráhy

Poprvé bude o víkendu prodloužen provoz pražského metra v noci na 4. září

V noci na 4. září budou moci cestující poprvé využít prodlouženého víkendového provozu pražského metra a návazných spojů. Metro bude na všech třech trasách jezdit o 50 až 60 minut déle. Novinářům to řekli členové představenstva pražského dopravního podniku. Prodloužení bude podnik stát asi 37 milionů korun ročně. Nejvíce (o celou hodinu) se prodlouží provoz na trase A, která je nejkratší linkou pražské podzemky. Zatímco nyní vyjíždí poslední spoj ze stanice Dejvická o půlnoci, nyní vyrazí v jednu hodinu v noci. Stejně tak v opačném směru vyjede o víkendech poslední souprava ve stanici Depo Hostivař místo současných tří minut po půlnoci v 1:03. Na ostatních trasách budou vlaky jezdit o 50 minut déle.

Kvůli úsporám hrozí rušení dalších poboček Českých center

Kvůli úsporám hrozí rušení některých dalších poboček Českých center, která v zahraničí propagují zemi a její kulturu. Pro příští rok totiž dostanou o deset procent méně peněz než v roce letošním. Na nadcházející rok předběžně počítají s 80 miliony korun, ovšem tato částka nemusí být konečná. „Je možné, že by mohla být ve finále i nižší. S ohledem na výši příspěvku na příští rok nemůžeme vyloučit ani případné rušení některých zahraničních poboček Českých center,“ řekl ČTK mluvčí center Jiří Rosenkranz. Podle něj není vyloučeno také propouštění zaměstnanců a snižování mezd. Letos v březnu již skončilo centrum v Drážďanech. V současnosti funguje čtyřicet poboček v jednadvaceti zemích světa na třech kontinentech. Mimoevropská centra jsou v USA, Japonsku, Argentíně a Izraeli. Posláním center je rozvíjet dialog se zahraniční veřejností v kultuře, vzdělávání, obchodu a turistice a spoluvytvářet tak image České republiky jako moderní a dynamické země. Centra spadají pod ministerstvo zahraničí.

O Husův památník se bude starat Církev československá husitská

Husův památník v Husinci do své správy převzala Církev československá husitská. Získala ho od města do pronájmu na padesát let za jednu korunu ročně. Husinec se rozhodl památník pronajmout, protože nemá peníze na renovaci. Nevyšel ani projekt na velkou opravu a vybudování badatelského centra za 150 milionů korun. Církev československá husitská má zpracovány tři možné varianty obnovy památníku. V úvahu připadá obnova výstavy a nejnětější opravy objektu, další počítá s inovací expozice ve větším rozsahu a třetí variantou je zásadní a rozsáhlá renovace podle již rozpracovaného projektu, včetně vzniku vzdělávacího centra. Uvedl to patriarcha církve Tomáš Butta. Podle něj se počítá s tím, že církev bude žádat o dotace, protože památník je národní kulturní památkou zvláštního významu. Jeho obnova je žádoucí s ohledem na rok 2015, kdy uplyne 600 let od Husova upálení. Církev chce provoz památníku během prázdnin zachovat, Husův rodný dům bude přístupný veřejnosti.

Kapela oslavila 15 let novým albem

Patnáctileté výročí od svého vzniku oslavila česká kapela Wohnout vydáním výběru hitů. Album se na trhu objeví koncem září a po zbytek roku jej bude kapela představovat fanouškům na turné po celé České republice. Kapela se písničky rozhodla přetočit více méně tak, jak je hraje na koncertech. Nahrávka bude na dvou discích obsahovat šestadvacet písniček. V loňském roce byli Wohnouti první českou kapelou, která vydala album v digitální podobě za cenu, jakou si určili sami zájemci o nové nahrávky. Za album *Karton veverek* nebo jednotlivou skladbu bylo ochotno zaplatit 3 932 lidí. Za studiové album *Polib si dědu* získala kapela od Akademie populární hudby ocenění Nejlepší rockové album roku. Kapelu založili v roce 1996 kytaristé Matěj a Honza Homolovi. Jejich spoluhráči jsou baskytarista Jiří Zemánek a bubeník Zdeněk Steiner. (mk)

Na Vysočině bude vyznačeno 850 kilometrů tras pro jízdu na koních

Na Vysočině začala vznikat páteřní síť stezek pro jezdce na koních. Do příští letní turistické sezóny bude měřit 850 kilometrů. Trasy budou navazovat na už osvědčené cesty v okolních krajích. K vyznačování cest pro koně se používají čtvercové značky s barevným kolečkem uprostřed, umísťují se do výše očí jezdce na koni. K trasám bude vydán podrobný tištěný průvodce s mapami.

Cyklostezky v česko-rakouském pomezí budou delší, některé však zaniknou

Systém Lichtenštejnských cyklistických stezek, který prochází Lednicko-valtickým areálem, se prodloužil o trasu mezi lokalitou Břeclav-Poštorná a Mikulov. Stezky vedou podél česko-rakouských hranic a měří celkem 150 kilometrů. Nová trasa protíná Valtice a vede po hranici Moravy a Dolních Rakous. Cesta má lákat turisty především na neporušenou, nádhernou přírodu. Vede totiž místy, kde bylo

před rokem 1989 uzavřené hraniční pásmo, do kterého lidé neměli přístup. Zatímco na jedné straně cyklostezky vznikají, jinde dojde k jejich zrušení. Důvodem je nutnost pružnějšího automobilového spojení. Konkrétně jde o šest kilometrů dlouhou cyklostezku mezi Mikulovem a Ottenthaelem, která vznikla před čtyřmi lety. V současné době musí automobily jezdit Mikulovem a Ottenthaelem plných šestnáct kilometrů, což brání vzájemným kontaktům. Proto Mikulov počítá s přebudováním cyklostezky i na provoz motorových vozidel. Přistoupit k němu může až příští rok – na stávající stezku totiž získala dotaci, na základě které musí být cesta využívána pět let pouze cyklisty. Zkrátka ani cyklisté to nemají vždycky úplně lehké, ani v tak kouzelném a pro sportovce v mnoha ohledech ideálním terénu.

(MaFr)

KRAJANÉ, PAMĚTNÍCI, SENIOŘI: POSÍLEJTE PŘÍBĚHY, NA KTERÉ BY SE NEMĚLO ZAPOMENOUT!

Komunitní web českých seniorů www.sedesatka.cz realizuje ve spolupráci s Jihočeským, Moravskoslezským, Královéhradeckým a Středočeským krajem rozsáhlý projekt sběru, archivace a zveřejnění zapomenutých osudů, jmen a životních příběhů. Cílem projektu je uchovat paměť současných generací pro budoucnost.

„Za sto let budou lidé, kteří se budou ptát po naší době, odkázáni na archivy, protože z nás, pamětníků, už nikdo žít nebude. Uchová se přitom jen zlomek historie, statisíce osudů a zajímavých, poučných příběhů zmizí spolu s námi. Proto jsme se rozhodli připravit projekt Živá paměť krajů České republiky, abychom v každém regionu vytvořili miniarchiv příběhů nevýznamných pro historiky, ale vypovídajících o současné a nedávno minulé době,“ vysvětluje Jan Vojvodík z občanského sdružení CENTRED, které web pro seniory www.sedesatka.cz provozuje.

Příběhy je možné zasílat poštou na adresu: CENTRED o. s., Labský palouk 495, 530 09 Pardubice, nebo elektronicky na e-mailovou adresu: redakce@sedesatka.cz.

Uvedené kraje jsou prvními kraji, které se k projektu připojily. Projekt se bude postupně věnovat celému území České republiky.

„Zajímá nás především období mezi koncem druhé světové války a dneškem. V každém z těch poválečných desetiletí prožívali obyvatelé Čech, Moravy a Slezska společenské i hospodářské změny, bylo to velmi neklidné půlstoletí. O to více zajímavých příběhů, na které by se nemělo zapomenout, by se mohlo od pamětníků, zahraničních krajanů, kronikářů, seniorů a dalších přispěvatelů sejít,“ dokončil Vojvodík.

Projekt Živá paměť krajů České republiky potrvá až do podzimu 2012. Více na www.sedesatka.cz.

Kontakt:

Mgr. Jan Vojvodík, předseda CENTRED o. s.

tel.:+ 420 774 765 880

e-mail: redakce@sedesatka.cz

Bitva o tvarůžky

Po dlouhých šesti letech skončila diplomatická a právní bitva o olomoucké tvarůžky. Přiznání zeměpisného označení pro moravskou lahůdku v EU dlouho blokovali Němci a Rakušané, přičemž jejich hlavním argumentem byl poválečný odsun Němců z Československa.

Olomoucké tvarůžky už budou jedině z Loštic na Olomoucku, jakékoliv napodobeniny budou v EU přísně zakázány a trestány. Pouze v Německu a Rakousku se ještě po přechodných pět let bude moci prodávat stejná místní pochutina pod názvem „Olmützer Quargel“.

HUMOR

TO BUDOVU NÁRODNÍ KNIHOVNY BY MĚLI RYCHLE POSTAVIT, DOKUD
ČESKÝ NÁROD JEŠTĚ UMÍ ČÍST.

VIDEOTÉKA A FONOTÉKA Kulturního klubu (s podporou MZV-OKKV)**Seznam videokazet:**

Balada pro banditu
Bohemia I
Český ráj (něm.)
Císařův pekař
České Budějovice (něm.)
Český Krumlov (něm.)
Hrátky s čertem
Jižní Čechy (něm.)
Karlsbad
Kytice
Mikulov (něm.)
Magdalena Kožená
Morava a Slezsko (něm.)
Obchod na korze
Ostře sledované vlaky

Osudy dobrého vojáka Švejka I-II
Otesánek
Penzión pro svobodné pány
Praha
Pražské Jezulátko (něm.)
Šakalí léta
Tajemství ocelového města
Trhák
Všichni moji blízcí
Divadlo Jára Cimrmana:
AKT, hra se zpěvy a tanci
Němý Bobeš aneb Český Tarzan
Vyšetřování ztráty třídní knihy
Záskok
Pohádky:
Broučci
Byl jednou jeden král

Čerte, drž se svého kopyta
Kocour Vavřinec
Krtěčkova dobrodružství
Maxipes Fík
Mach a Šebestová I-II
Nesmrtelná teta
Princezna se zlatou hvězdou
na čele
Pyšná princezna
Rákosníček a jeho rybník
Spejbl a Hurvínek
Tuláček
Kazety:
Jarmila Šuláková – Folk songs
Jen vzpomínky poštáctví
kluka (písničky J. Vyčítala)
Krtěčkova dobrodružství I-II

Krútnava (písničky)
Neuvěřitelné situace: Šimek
a Sobota
Písničky Čechů v Chorvatsku
Pohádky z mořské hlubiny
Prague (koncert Filharmonie)
Slzy smíchu Jiřiny Bohdalové
The Best of Pavel Bobek
CD:
V + W, Písničky (2005)
Možnost zapůjčit tyto filmy:
Audience
Báječná léta pod psa
Když rozvod, tak rozvod
Pelíšky
Skřivánci na niti
Smrt krásných srnců

Máte-li zájem o vypůjčení, kontaktujte paní Ivanu BROŽOVOU, tel. 913 12 13, roh Barichgasse 21 a Ottogasse, 1030 Wien (prostory školky a družiny). Kauce 5 € za videokazetu, 2 € na obnovu filmotéky.

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Přihlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Schlösselgasse 18
A-1080 Wien

tel./fax/záznamník (od 10:00): ++43-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozve. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2010 činí **33,- €** (členský příspěvek 16 € + předplatné 17 €). Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2010 činí **35,- €**. Prosíme, uveďte na složence zkratku ABO.

Vážení členové a čtenáři ve světě (s výjimkou ČR a SR), členský příspěvek či abo na rok 2010 činí včetně poštovného **50,- €**.

Bankovní spojení: Bank Austria, číslo účtu: **683 035 901**, IBAN: **AT 03 1200000 683035901**, SWIFT: **BKAUATWW**.

POKYNY PRO INZERENTY (včetně cen)

Rozměry v cm	Cena v €
2,5 × 5,2	6,13
3,2 × 10,5	15,31
6,5 × 5,2	15,31
7,0 × 8,5	26,88
7,0 × 10,5	34,38
5,0 × 17,3	40,00
12,5 × 17,3	100,00

Jednorázový příplatek za rámeček a/nebo šedé pozadí: 2 €. Kromě výše uvedených rozměrů a standardního černobílého provedení je možno po domluvě otisknout inzerát v barvě a/nebo jiné velikosti. Platba musí být uskutečněna s předstihem 14 dnů před otištěním inzerátu, a to převodem, složenkou, nebo hotově (zasláním v obálce).

Sleva pro členy Kulturního klubu: 20 %.

Bankovní spojení:

- Bank Austria, číslo účtu: **683 035 901**, BLZ: **12000**, IBAN: **AT 03 1200000 683035901**, SWIFT: **BKAUATWW**
- Česká spořitelna, číslo účtu: **1557869023**, kód banky: **0800**, účel: **inzerát**

Objednávky přijímá a případné dotazy Vám zodpoví:

Centrální telefon a fax (od 10:00): **+43-1-79 88 454**

Mag. Pavlína Böhmová, tel. **+43-669 195 44 077**

tel./fax: **+43-1-95 44 076**

František Písařík, tel.: **+43-650 599 28 02**

e-mail: inzerce@kulturklub.at

Kursy češtiny

Čeština pro začátečníky i pokročilé.

Zájemci, hlase se na tel. č. 602 36 51, dr. Malá.

Čeština – začátečníci i pokročilí.

Zájemci, hlase se na tel./fax 0043-1-40 89 841,

Mag. dr. Brandeis.

Kurzy

slovenského jazyka
na Slovenskom inštitúte

miesto: priestory Slovenského inštitútu,

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien,

informácie: tel. 01/535 40 57

TSCHJECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

Herrngasse 17, 1010 Wien
ředitelka dr. Taťjana Langášková
tel.: +43-1-53 52 360
www.czechcentres.cz/vienna
e-mail: ccwien@czech.cz
Po – Pá 10:00-17:00

Mag.

Sylvie Šebelová

Sprachtrainerin für Tschechisch

+43 1 920 70 48 **tel+fax**
+43 699 12 64 29 38 **mobil**
office@sebelova.at **e-mail**
www.sebelova.at **web**

CzechTourism Wien
Česká centrála cestovního ruchu

Herrngasse 17, 1010 Wien
ředitelka Mag. iur. Michaela Kratzer
tel.: 0043 1 533 21 933
fax: 0043 1 533 21 934
e-mail: info-at@czechtourism.com
www.czechtourism.com

Feiern bis ♥ Ob 20 oder 200 Personen,
wir bieten den passenden Rahmen!

in die Morgenstunden!

Der elegante **Glaspalast** mit angrenzender Terrasse in der Luftburg, das Feenzelt mit den öffnenden Seitenwänden oder exklusiv das gesamte Himmelreich samt **Garten!** Genießen Sie im **glanzvollen Ambiente** unsere kulinarischen Kreationen, ob als Menü oder Buffet mit **Schauküche**, begleitet von ausgesuchten Weinen oder unserem Budweiser Bier.

Wir sind für **Familienfreundlichkeit** bekannt und besonders darauf bedacht, dass auch die kleinen Gästen einen **unvergesslichen Festtag** erleben! Wir freuen uns, Sie und Ihre Gäste bei uns **willkommen** zu heißen!

HIGHLIGHTS

- keine Saalmiete
- Feiern & Tanzen bis in den Morgen
- viele Aktivitätsangebote für Kinder
- All-inclusive-Pakete
- umfangreiches technisches Equipment (Beamer, Leinwand etc.)

Kolariks Freizeitbetriebe GmbH • Prater 128, Waldsteingartenstraße • A - 1020 Wien • Tel.: +43 1 729 49 99 •

Email: events@kolarik.at

LUFTBURG® PRATERFEE®
FEENZELT® HIMMELREICH®
www.kolarik.at

ÖGB – Österreichischer Gewerkschaftsbund sucht eine/n juristische Mitarbeiter/in für ein grenzüberschreitendes Projekt mit Tschechien

Aufgabenbereiche:

- Rechtsinformation (Arbeits- und Sozialrecht)
- Durchführung von Informationsveranstaltungen
- Erstellung von Fachtexten (deutsch / tschechisch)

Vorraussetzungen:

- Abgeschlossenes Studium der Rechtswissenschaften bzw. Abschluss des II. Abschnitts (abgelegte Prüfung des Arbeitsrechts von Vorteil)
- Hervorragende Kenntnisse der deutschen und tschechischen Sprache
- gute MS-Office-Kenntnisse
- Interesse an grenzüberschreitendem Umfeld und interkultureller Kommunikation

Was wir bieten: Wir sind ein junges Team und bieten eine interessante Arbeit an einem grenzüberschreitenden Projekt, wie auch Möglichkeiten der Weiterbildung. Die Stelle ist im Ausmaß von **25 Wochenstunden** und auf die Dauer des Projekts befristet (31. 12. 2012). Ihre Bewerbungsunterlagen senden Sie bitte bis **30. September 2010** elektronisch an: martina.lackner@oegb.at

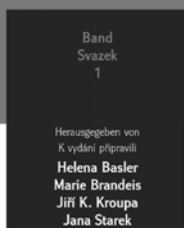
DŮLEŽITÉ ADRESY

Ateliér JAN, Jan a Tamara Brabenc
Spittelberggasse 7, 1070 Wien
tel./fax: 526 54 22

MOKI – Theater für Kinder
tel. 505 98 06, www.theater-moki.at

Die Wiener Tschechen 1945-2005
Zur Geschichte einer Volksgruppe

Vídeňští Češi 1945-2005
K dějinám národnostní menšiny

Knihy vydané Kulturním klubem si můžete zakoupit/objednat přímo v **Kulturním klubu**.

Češka (47) žijící ve Vídni (s rakouskou živností) hledá práci: úklid kanceláří a bytů, pomoc v domácnosti, opatrování nemocných nebo hlídání dětí. Volejte: pí. Jitka, 069917188245

Mám zájem o korespondenci a výměnu známek, mincí, bankovek, pohlednic a jiného materiálu.
JOSEF KRÍŽ, 507 24 Dětenice 25, ČR

ofsetový tisk • barevné kopírování
• grafické studio •

Rudoleckého 23, CZ - Znojmo
tel./fax 515 22 57 30
e-mail: info@tiskarna-sladek.cz
www.tiskarna-sladek.cz

Pronajmu krásný, světlý pokoj v 11. vídeňském okrese, 20 m², 5 min chůze do U3. Internet, pevná linka, kabelová televize, bazén na střeše, sauna. Cena: 370 €. Tel.: 0650 37 23166

**PRO
L I N
G U A**

**IVANA
BROZOVA**

Klub, školka,
družina
–
doučování

Barichgasse 21
Eingang Ottogasse
1030 Wien

Tel.: **0650-33 23 579**
E-mail: prolingua.b@volny.cz

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků
v Rakousku

Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich
Schlösselgasse 18, 1080 Wien

mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764
fax: 0043-1-79 88 454
e-mail: info@kulturklub.at
www.kulturklub.at

Slowakisches Institut

Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien
tel./fax: ++43-1 53 54 057
www.sivieden.mfa.sk
e-mail: si.wien@gmx.at

**Divadelní ochotnický spolek
VLASTENECKÁ OMLADINA**

1030 Wien, Sebastianplatz 3
tel. 02273 7604
www.omladina.at

Galerie auf der Pawlatsche

Institut für Slawistik
Universitätscampus
1090 Wien, Spitalgasse 2-4 / Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

**Výhodné ubytování ve Vídni
M. SEĎA**

Westbahnstr. 18, 1070 Wien
Tel. 524 38 73, 617 27 06

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

Täglich ab 11:00 bis 23:00h

ALTÖSTERREICHISCHE & BÖHMISCHE KÜCHE
1050 Wien - Margaretenstrasse 60 - Tel (0222) 586 09 67

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolařík
seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

PRÁVNÍK A ADVOKÁT V ČR

JUDr. Josef Franc

Kovářská 1169/17, 190 03 Praha 9
tel./fax: **+420-284 818 008**
mobil: **+420-602 850 267**
e-mail: **Josef.FRANC@seznam.cz**

ZLATNICTVÍ, HODINÁŘSTVÍ

Richard Arnold - Opravy šperků a hodin; předělávky, vlastní výroba (též z doneseného materiálu), 1100 Vídeň, Buchengasse 88, tel. / fax 604 54 85, po-pá 9-12 a 14-18 hod., so 9 -12 hod.

ZNÁMKY - MINCE

Obdobný obchod Emanuel Topol, Vídeň 17, Ottakringerstr. 82, tel. 486 42 12
po-pá 9.30-12.30, 14.30-18, so 9.00-12.00

Raumdekor

ANTON FLORIÁN
MALERMEISTER

TEL.+FAX **586 86 86**

1060 Wien, Hofmühlgasse 18

E-mail: raumdekor.florian@aon.at

MALEREI - STUCK
JALOUSIEN - ROLLO
ANSTRICH - TAPETEN
TEPPICHE - VORHÄNGE
STIL- UND LIFTKARNISEN
WAND- UND BODENBELÄGE
FARBEN - LACKE - WERKZEUGE
>>> *sleva pro krajany*

Restaurace
privátní pokoje

**BÖHMISCHER
HOF**

So-St 10:30-22:00 hod.

Čt 10:30-14:00 hod.

Laaerstr. 55
2111 HARMANNSDORF
-RÜCKERSDORF

Tel. 02264/200 82
www.hroch.at

**Máte problémy s identifikací
neznámých znaků?**

Obrat'te se s důvěrou
na naši heraldickou kancelář!

Újezdský herold
Heraldická kancelář

VÁCLAV KULLE

Jeřovická è. 114
190 16 Praha 9
Èeská republika

Tel./fax:
pondìlí - pátek
+420/281 972 116

Koniasch Latin Press

Na Hubálce 7, CZ-169 00 Praha 6
tel./fax: +420-220 511 681
koniasch@gmail.com

KLP

Restaurace BÖHMERWALD – rodina Stuchlíkova

Èeská kuchyně a speciality.
Oslavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
èeské a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at

otevřeno: po – ne 11-23 hod.

**Restaurant
Schönbrunner Stöckl**

beim Meidlinger Tor
Èeské a slovenské speciality!

rodina
Smadišova

10:00-22:00, otevřeno po celý rok
1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor, tel.: +43-1-813 42 29
tel./fax: +43-1-812 82 71, www.schoenbrunnerstoeckl.com

Zur Böhmischen Kuchl

SPECIALITY ÈESKÉ
A MORAVSKÉ KUCHYNÌ

OTEVŘENO: pondìlí – pátek
11:00-15:00 a 17:30-23:00

1080 Wien, Schlüsselgasse 18
tel.: +43-(0)1-402 57 31 (Dagmar Ficenec)

KOREC und BLAŽEK OEG

Mo-Fr 09:00-19:00, Sa 09:00-15:00
17:00-18:00 – sleva 25 %

Täglich Mittagsmenü - Spezialitäten aus der ganzen
Monarchie - Trennkost- und Seniorenkarte
Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien
Tel. +74 331 81

Přimo v nákupním centru Simmering
3 hod. parkování v garáži zadarmo

Danica Korecová, fa. Korec
tel./fax: 038-7486 159
Info v reštaurácii Pressburg

**Kleines
Wiener Cafe**

DENIS BEZUCHA

1080 Wien, Kochgasse 18
tel. 01/402 32 07
po – pá 9:00-22:00
sobota a neděle
zavřeno

Kavárna s èeskou kuchyní.
Oslavy na objednávku.
Budějovické pivo.

HISTORICKÉ UDÁLOSTI

860 (?)

Narodila se **svatá Ludmila (Ludmila z Pšova, † 15. 9. 921, Tetín)**, která pocházela z Pšova u Mělníka a byla dcerou Slavibora. Uzavřela sňatek s pražským knížetem Bořivojem I., spolu s nímž přijala na Velehradě křest. Dostala se do konfliktu se snachou Drahomírou a odešla do ústraní na Tetín. Významně se podílela na výchově vnuka Václava. Do popředí společenského dění se znovu dostala roku 921, kdy zemřel její mladší syn, kníže Vratislav I. a Ludmile bylo svěřeno poručenství nad mladičským knížetem Václavem. Tato skutečnost se nelíbila obzvláště Václavově matce Drahomíře, která nechala Ludmilu zavraždit. Stalo se tak v noci z 15. na 16. 9. 921. Ludmila byla pochována na Tetíně. Legendy vypravují o četných zázracích, které se děly u jejího hrobu. Již Drahomíra dala proměnit Ludmilin dům v chrám sv. Michaela. Kníže Václav nechal převést Ludmilino tělo z Tetína do Prahy. Ostatky byly uloženy roku 924 na Pražském hradě v kostele sv. Jiří, kde jsou dodnes. Ludmila se stala nejen první českou, ale i slovanskou světící, jejíž kult byl slaven již ve 12. století.

1060-1061, nebo snad 1071

Český kníže Spytihněv II. zahájil velkorysou **přestavbu chrámu sv. Víta** na Pražském hradě.

1070

Se souhlasem papeže položil Vratislav **základy vyšehradské kapituly** (chrámu sv. Petra a Pavla), která přímo podléhala Římu a nikoliv pražskému biskupství. Souběžně s tím začal vyrůstat kamenný knížecí palác s kaplí sv. Jana. Vratislav si zvolil Vyšehrad za sídlo, posledním Přemyslovcem, který zde sídlil, byl Soběslav I.

kolem 1090

Narodil se **Soběslav I. († 14. 12. 1140)**, syn prvního českého krále Vratislava II. a Svatavy. Záhy poté, co se Soběslav ujal vlády, povstal proti němu Ota II. Černý, který si pro uplatnění nároků na český trůn vyhledal pomoc u římského krále Lothara. Dne 18. 2. 1126 se strhla u Chlumce bitva, v níž byl římský král na hlavu poražen (zde padl také Ota II. Černý). Soběslav byl pohřben ve vyšehradském kostele vedle svých rodičů a sourozenců.

okolo 1110

Narodil se **Vladislav II. († 18. 1. 1174)**, český kníže a král, nejstarší syn Vladislava I. a Richezy z Bergu. Prožil

dobrodružné mládí a odešel do Bavorska, snad k příbuzným. Roku 1140 byl povolán na knížecí stolec. Vladislav projevil nečekanou ráznost a vladařské schopnosti. V roce 1147 se vydal s císařem Konrádem III. na křížovou výpravu do Palestiny. Panovník absolvoval pouze část cesty, dorazil do Cařihradu a vrátil se přes Kyjev a Krakov zpět do vlasti. Vladislav II. byl na sněmu v Řezně 11. 1. 1158 korunován královskou korunou. Poté doprovázel císaře Fridricha Barbarossa do Itálie a v bitvě u Milána vynikl svou statečností. Zemřel v exilu v Durynsku, byl pohřben v míšeňské katedrále, později byly jeho ostatky převezeny do Prahy.

okolo 1160

Narodil se **Vladislav Jindřich († 12. 9. 1222), český kníže, markrabě moravský**. Druhý syn Vlastislava II. a Judity Durynské prožil mládí v době vleklých rozbrojů mezi Přemyslovci. Roku 1192 obdržel od císaře Jindřicha VI. Moravu, vládu neudržel a musel za dva roky Moravu opustit. 23. 6. 1197 zvolili velmoži Vladislava Jindřicha českým knížetem. Proti Vladislavovi však vznesl nárok na trůn jeho vládychtivý starší bratr Přemysl Otakar I. Vladislav Jindřich učinil věc v dějinách přemyslovské dynastie naprosto ojedinelou: dobrovolně se vzdal knížecího stolce a hodnosti. Po jednáních 6. 12. 1197 se potom stal prvním moravským markrabím a jeho potomci měli dědičně vládnout na Moravě. Ve Zlaté bule sicilské z roku 1212 je Morava pokládána (mlčky) za součást nového království. V roce 1205 založil Vladislav Jindřich cisterciácký klášter na Velehradě, naznačující kontinuitu s Velkou Moravou. Ve své nové hodnosti těsně spolupracoval se svým bratrem, českým králem. Jasně to dokazuje dokument o nástupnictví na českém trůně z roku 1216, prosazující princip primogenitury (prvorozenosti) vládnoucího českého krále, kterým se definitivně odstranily zmatky plynoucí z takzvané volby a stařešinského rodového principu (Vladislav Jindřich vystupuje v listině jako svědek).

1289-1290**Válka Přemyslovců s Vítkovci.**

Sebevědomí Vítkovci nabídli českou korunu knížeti Jindřichu IV. Vratislavskému, proto Václav II. (syn Přemysla Otakara II. a Kunhuty Haličské, v roce 1297 korunován českým králem, roku 1300 ve Hvězdně polským králem) tvrdě zasáhl. Jeho vojsko (s pomocí poručníka, pozdějšího zetě Rudolfa Habsburského, který ho po otcově smrti držel na Bezdězu a později v Braniborsku) postupovalo od jednoho hradu Vítkovců k druhému a vodilo s sebou spoutaného Závíše, pod hrozbou jeho poprav.

Posádka hradu Hluboká kapitulaci odmítla, a proto došlo 24. srpna 1290 k Závíšově popravě.

Závíš z Falkenštejna byl manželem Kunhuty, královnou vdovy a matky Václava II. Závíš získal zprvu rozhodující vliv na dvoře Václava II., než byl obviněn ze zrady. Krásná a vzdělaná Kunhuta zemřela asi v roce 1285.

1310**1. září**

Sňatek osmnáctileté Elišky Přemyslovny s čtrnáctiletým Janem Lucemburkem ve Špýru. Jindřich VII. udělil svému synu Janovi Království české i Markrabství moravské lénem.

13. září

Jan Lucemburský získal od svého otce lénem hrabství lucemburské a krátce nato byl jmenován říšským generálním vikářem, tj. zástupcem Jindřicha VII. ve vládě v Říši.

14. září

Markrabě Fridrich Míšenský obsadil nakrátko Prahu ve prospěch Jindřicha Korutanského, syna drobného německého knížete Menharda z rodu gorických hrabat a manželka Anny Přemyslovny, sestry Václava III.

1. listopad

Jan Lucemburský (1310-1346) překročil se svým vojskem české hranice.

1330**28. září**

Zemřela královna **Eliška Přemyslovna** (narozena v roce 1292). Byla dcerou českého a polského krále Václava II. a Guty Habsburské, po jejíž smrti se otec znovu oženil se čtrnáctiletou Eliškou Rejčkou. Manželka Jana Lucemburského (korunována 1311) – jako poslední přímý Přemyslovec. K přemyslovské tradici po matce se pak hlásil syn (původně Václav) Karel IV., římský a český král a později též císař římský. Eliška Přemyslovna je pochována ve Zbraslavském klášteře.

1360**léto**

Karel IV. vyslal „trestní expedici“ proti svému zeti Rudolfovi IV. Habsburskému (ten se na základě falzifikátů dovořoval zvláštních výsad, mj. se prohlásil za lombardského krále).

Zahájena stavba takzvané **hladové zdi** v Praze, jež snad měla zmírnit následky živelných pohrom a velkého hladomoru v Čechách.

patrně roku 1360

V Trocnově se narodil **Jan Žižka** (zemřel 11. října 1424 u Přibyslavi), husitský vojevůdce a politik. Roku 1420 byl zvolen hejtmanem husitského vojska. Stal se průkopníkem nových, v té době zcela neznámých způsobů vedení boje. Byl „horlitem pro zákon boží“, „chytrým vojevůdcem“, „bratrem slavné paměti“, „mužem hledícím vždy k zachování státního pořádku“, ale také „zlým kacířem“,

„krvavým Herodem“ či „lotrem a lupičem“ – to jsou jen některá z nespočtu přídomek, které mu dali jeho současníci i historikové. Málokterá historická osobnost českých dějin byla hodnocena tak rozporuplně, současně jen nemnohým bylo souzeno vstoupit do povědomí národa a jeho tradic tak silně jako právě zemanu z Trocnova.

1410**20. června**

M. Jan Hus přečetl v **Betlémské kapli apelaci**, kterou zaslal římské kurii odmítající ničení Viklefových knih a zákaz kázání v soukromých kaplích.

15. července

U Tannenberka čili Grunwaldu došlo k rozhodné **bitvě** mezi armádou řádu německých rytířů a polsko-litevským vojskem. Jeden z padesáti praporů spojenecké armády se skládal z českých a moravských žoldnůřů najatých Janem Sokolem z Lamberka (snad byl i mezi nimi Jan Žižka z Trocnova).

18. července

Arcibiskup pražský vyhlásil **na Jana Husa klatbu**, k níž se v srpnu připojil i papež Jan XXIII.

20. září

Po smrti Ruprechta Falckého zvolila část kurfiřtů **říšsko-německým králem Zikmunda Lucemburského**.

1. října

Většinou kurfiřtů byl zvolen ve Frankfurtu nad Mohanem římskoněmeckým králem moravský markrabě Jošt jako Zikmundův protikandidát. Rozhodující hlas získal od Václava IV. za slib, že ho bude uznávat za „staršího krále římskoněmeckého a budoucího císaře“. **V letech 1410-1411 užívali tak titulu římskoněmeckého krále tři Lucemburkové: Václav IV. (uznaný koncilem v Pise), Zikmund a Jošt.**

1420**25. března**

V močalovitě **krajině u Sudoměře vybojovali husité** vedení Janem Žižkou z Trocnova první velkou vítěznou bitvu nad armádou katolické šlechty, tvořenou hlavně rytíři řádu johanitů a křižovníků s červenou hvězdou.

1.-8. července

Došlo k definitivní formulaci **čtyř artiklů pražských**. Obsahovaly: svobodné kázání slova božího, možnost podávat svátost oltářní všem věřícím „pod obojí způsobou“, požadavek odnětí majetku církvi a navrácení kněžstva původnímu apoštolskému životu a žádost, aby „všichni hříchové smrtelní a zvláště zjevní a jiní neřádné zákonu Božímu odporňí řádem“ byli trestáni.

14. července

Křižáci se pokusili dobýt vrch Vítkov (později zvaný Žižkov). Došlo zde k bitvě, kde husité pod vedením Jana Žižky z Trocnova zvítězili.

28. července

Zklamaný a roztrpčený **Zikmund** se dal od arcibiskupa Konráda z Vechty v Praze spěšně korunovat českým **králem**. Nebyl však husitskou většinou národa přijat.

září

Táborským biskupem byl zvolen **Mikuláš z Pelhřimova zvaný Biskupec**, který vynikl jako teolog a původce velkého obranného spisu o táborské straně.

1600

Ve Stašicích na Poděbradsku byla vybudována **první vysoká pec** v Čechách.

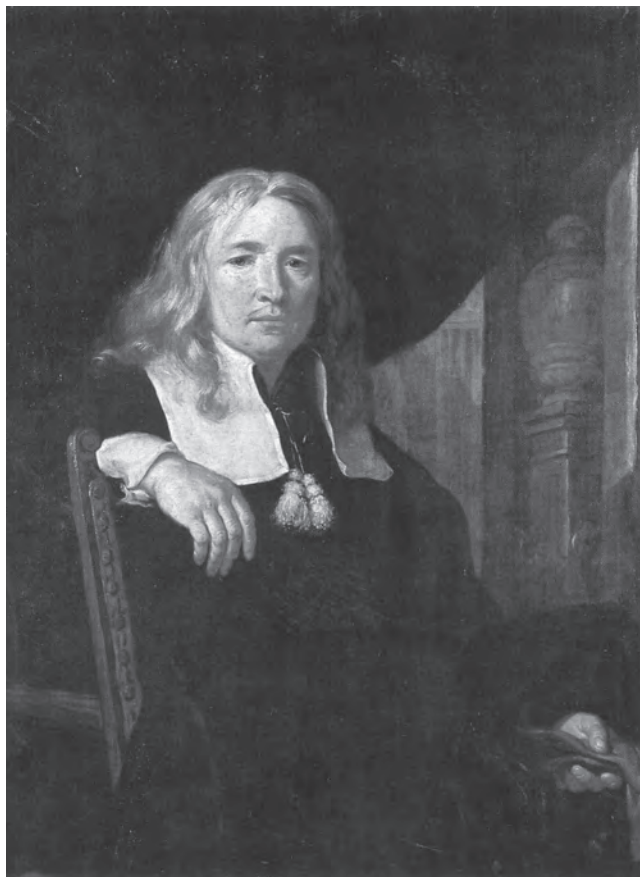
kolem 1610

V českých zemích nastává období barokního stavitelství. Přechodová fáze, prostoupená manýrismem, trvala zhruba do roku 1650. První církevní stavbou byl luteránský **kostel Nejsvětější Trojice** (dnes katolický P. Marie Vítězné na Malé Straně, kde je vystaveno Pražské Jezulátko) z let 1611-1613. První světskou stavbou se stala Matyášova brána na Pražském hradě z roku 1614.

8.-12. června

První veřejná pitva lidského těla v Praze.

Karel Škréta (1610, Praha - 1674, Praha), význačný český barokní malíř, přední osobnost barokní Prahy. Pocházel z pražské protestantské rodiny. Část Škrétovcův příbuzných včetně jeho matky byla donucena k emigraci. Mladý umělec se brzo vydal do Itálie, pobýval v Benátkách, Boloni, Florencii a Římě. Studium malby velkých mistrů zásadně ovlivnilo jeho umělecký názor. Na sklonku třicátých let se vrátil do Prahy, když předtím konvertoval ke katolické víře. Získal zpět rodinný majetek i společenské postavení. Jeho neutuchající energie, tvůrčí duch, vzdělání a velké množství kvalitních děl jej učinila přední osobností barokní Prahy. Portréty tvořily významnou část Škrétovcův zakázek a umělec v nich dosáhl evropské úrovně.

Karel Škréta: *Podobizna muže s dlouhými plavými vlasy*, po 1640

1620

V Praze na Starém Městě u kostela sv. Šimona a Judy byl založen **nejstarší metropolitní konvent milosrdných bratří** (řehole sv. Augustina).

březen

Na zasedání generálního sněmu zemí Koruny české se dostavily delegace uherských, dolnorakouských a hornorakouských stavů a uzavřely **smlouvu o vzájemné vojenské pomoci proti Habsburkům**.

17. března

Za účasti stavovských komisařů byl v kobkách olomoucké radnice na mučidlech vyslýchán někdejší holešovický katolický děkan **Jan Sarkander**, který byl podezírán z dohody s žoldnéry, kterým měl otevřít bránu města Holešova a kteří z Polska vpadli na Moravu a způsobili zde mnoho škod. Katolický kněz však i při brutálním výslechu svou vinu popíral a zemřel na následky mučení. Pobělohorská katolická Morava získala svého mučedníka. Papež Pius IX. jej roku 1859 prohlásil blahoslaveným a papež Jan Pavel II. jej osobně v Olomouci v květnu 1995 svatořečil.

24. července

Na pochod se vydala třítisícová **armáda katolické Ligy** vedená Maxmiliánem Bavorským.

16. září

Spojená armáda císaře zahájila tažení do Čech, 20. září přestoupila hranice u Nových Hradů a zamířila k Budějovicím.

počátek října

Císařští agenti navázali tajné kontakty s **generálem Mansfeldem**, jenž pobýval v Plzni a který za finanční příslib zradil české povstání. Poté císařské vojsko, které si takto zajistilo týl, zahájilo přímý útok na Prahu.

8. listopadu

V sychravé podzimní neděli (krátce po poledni) došlo na svazích **Bílé hory** před Prahou k bitvě spojeného císařského vojska (28 tisíc mužů) s českým stavovským vojskem (20 tisíc mužů). Špatně placené stavovské oddíly, byť v lepším strategickém postavení, byly zhruba po dvou hodinách poraženy. U zdi obory Hvězda se jen statečně bil moravský pluk (naverbovaný z německých žoldnéřů) **Jindřicha Šlika**. Bílá hora se stala tragickým symbolem a těžkým traumatem českých dějin. Vlady se opět ujal Ferdinand II. (1620-1637).

9. listopadu

Fridrich Falcký, český „zimní král“ (příbuzný dánského krále a manžel Alžběty Stuartovny, dcery anglického krále Jakuba I.) opustil Prahu a uprchl do Vratislavi ve Slezsku. Nikdy se již do Čech nevrátil. Po necelých třinácti měsících skončila jeho vláda, ale titul český král však užíval až do své smrti, podobně jako jeho manželka. Praha byla vystavena loupení a drancování vojskem Maxmiliána Bavorského.

10. listopadu

Bezpodmínečná **kapitulace Prahy**.

13. listopadu

Dvě stě jedna šlechticů podalo poníženou prosbu (revers) císaři o milost (mezi nimi i Václav z Budova).

17. listopadu

Místodržícím byl jmenován **Karel z Lichtenštejna**.

13. listopadu

Ferdinand II. zrušil platnost Majestátu (1609) jeho přestřižením.

Jan Jiří Bendl (asi 1620, Praha? – 1680, Praha). První velká osobnost barokní plastiky v Čechách. Pocházel z rozvětveného rodu hornosvábských řezbářů. Vyučil se u otce Jiřího, pobýval snad ve Švábsku, ale hlavně v Itálii. Už před rokem 1650 zhotovil kamennou sošku Mariánského sloupu v Praze, která jej proslavila. Sevřenost sochařské skladby a vážná gesta ukazuje nejlépe Bendlovo řezbářství, v němž spočívalo těžiště jeho sochařského umění. Nejvýznamnějším souborem je řada dvanácti apoštolů na zvědnicích jezuitského kostela sv. Salvátora v Praze.

Jan Jiří Bendl: *Sv. Isidor Madridský*, 1678-1680, lipové dřevo

1660

Arnošt Jan Heidelberger (kolem 1590, Horní Sasko – kolem 1660, Praha), vůdčí osobnost pražského sochařství. Jeho virtuózní, ale dost strnulé řezbářství stojí zpočátku ještě na pomezí manýrismu. Vyznal se dobře ve štuku. Roku 1628 byl jmenován dvorním umělcem a v katedrále sv. Víta se pak podílel na smuteční výzdobě při úmrtích Habsburků. Náleží mu některé sochy světců v kostele u P. Marie Sněžné a snad i jedno z vrcholných děl raného baroka v Čechách – socha sv. Františka z Pauly (dnes v chrámu Matky Boží před Týnem).

Arnošt Jan Heidelberger: *Anděl*, kolem 1630, lipové dřevo

1670**15. listopadu**

V Amsterdamu zemřel **Jan Amos Komenský (Comenius Moravus)**, poslední biskup jednoty bratrské. Pochován byl 22. listopadu 1670 v Naardenu v bývalém kostelíku valonské církve.

1679-1680

V českých zemích propukla **morová epidemie**, která se rozšířila z Uher a Dolních Rakous nejprve na Moravu. Mezi oběťmi epidemie byl např. **Bedřich Bridel**, český barokní spisovatel, **Tomáš Pešina z Čechorodu**, včetně celé pražské univerzitní elity (třiatřicet pedagogů a učenců). Mor byl doprovázen velkou bídou.

Začaly nepokoje poddaných. Byly vyvolány příjezdem císaře Leopolda I. do Čech. Poddaní protestovali pomocí petic. Proti povstalcům bylo vysláno vojsko.

30. dubna 1680

Střetem sedláků s vojáky na Ovčím vrchu u Čeliva vyvrcholila v 17. století nejvýznamnější vzpoura poddaných v Čechách. Zabitím padesáti lidí bylo povstání potlačeno. V polovině května vojsko potlačilo jednotlivá povstání.

červen

Císařem Leopoldem I. byl vydán v Pardubicích, kam uprchl z Prahy před morem, **první robotní patent** s cílem zmírnit robotu poddaných. Na Moravě platil od roku 1713.

1700

Vyšel první díl **kroniky J. F. Beckovského**, vlastenecky laděné prózy, dovedené do roku 1526.

Začala být vedena válka o dědictví španělské, náklady na válku nesly především české země.

Začátek výstavby **zámeckého areálu v Jaroměřicích nad Rokytnou** podle projektu J. L. Hildebrandta. Stal se významným střediskem barokní kultury, zejména hudební, kterou v její tradici obnovil světoznámý slovenský tenorista **Peter Dvorský**. Letošním hostem Mezinárodního hudebního festivalu byla španělská sopranistka **Montserrat Caballé**.

1710

Jan Jiří Středovský vydal své dílo *Sacra Moraviae Historia (Posvátná historie Moravy)* a pořídil sbírku listin, opisů a historických děl (*Apographia Moraviae*).

František Theodor Dallinger (1710 Linec, Rakousko – 1771, Praha). Barokní malíř, který oživil tradice nizozemského zátiší s úsilím o co nejvěrnější podání skutečnosti.

František Theodor Dallinger: *Ulovená sluka v krajině*, 1753

1730

Na zámku hraběte J. A. Questenberka v Jaroměřicích nad Rokytnou byla hrána opera *O původu Jaroměřic* **Františka Václava Míči**. Jaroměřičtí ochotníci ji provedli v italstině a v německém a českém překladu. Šlo o první původní operní dílo v dějinách české hudby.

1740**20. října**

Zemřel pětapadesátiletý císař **Karel VI.** Vymřela jím po meči přímá linie rakouských Habsburků. Vlády v dědičných zemích Habsburků se ujala na základě pragmatické sankce nejstarší Karlova dcera **Marie Terezie (1740-1789)**. V takzvaných válkách o dědictví rakouské, jejichž součástí byly i dvě války o Slezsko, musela obhájit své nároky. Vládla čtyřicet let a výrazně ovlivnila další osudy habsburské říše. Je považována za tvůrkyni moderního rakouského státu. Prosazovala takzvaný osvícenský absolutismus. Tereziánská reforma podstatně oslabily český stát. Reformy ve správní sféře a ve školství vcelku upřednostňovaly němčinu na úkor češtiny.

20. listopadu

Marie Terezie korunována arcivévodkyní rakouskou.

Jan Vojtěch Angermayer (1674, Bílina – 1740, Praha), barokní malíř zátiší. Spolupracovník a žák J. R. Byssa, první z domácích umělců, kteří se specializovali na malbu zátiší. Jeho práce vykazují znalost maleb holandských, které hrají v tomto malířském oboru jednu z vedoucích rolí.

Jan Vojtěch Angermayer: *Zátiší se šperkovnicí, krajkou, miniaturou a květinou, 1708*

Jan Kupecký (1667, Praha – 1740, Norimberk), významný český malíř pozdního baroka evropského významu. Celoživotní pouť z místa na místo byla u Kupeckého do značné míry důsledkem jeho náboženské orientace. Pocházel z rodiny česko-bratrského vyznání, která musela Čechy opustit a usadit se v Pezinku na dnešním Slovensku. Odtud odešel Kupecký do Vídně a poté do Itálie. V Itálii se brzy prosadil jako vyhledávaný portrétista

s vlastním ateliérem, který se mj. živil i kopírováním podobizen. Po italském pobytu se vrátil do Vídně, kde jeho styl nabyl na eleganci a malba na preciznosti a hladkosti v provedení. Brzy si vybudoval širokou klientelu, mezi kterou náležel i císař Karel VI., saský král August III. či ruský car Petr Veliký, jehož portrétoval při své krátké návštěvě Čech v Karlových Varech. Na konci života se umělec usadil v Norimberku, městě s tolerantnějším náboženským klimatem.

1780**10. října**

Položen základní kámen ke stavbě pevnosti **Terezín**.

29. listopadu

Ve věku třiašedesáti let a šest měsíců zemřela arcivévodkyně rakouská **Marie Terezie** (manželka Františka I. Štěpána Lotrinského). Na trůn nastoupil její syn **Josef II.** (1780-1790) a tím započala vláda habsbursko-lotrinského rodu. Pokračoval v reformách, které zahájila jeho matka.

Anton von Maron:
Josef II., 1775

Martin van Meytens:
Marie Terezie

1800

Joseph Führich (9. 2. 1800, Chrastava – 13. 3. 1876, Vídeň), malíř, původem ze severních Čech. Základy malířského umění získal v dílně svého otce, chrastavského malíře a rytce Václava Führicha. Podporován Kristiánem Křištofem, hrabětem Clam-Gallasem, vstoupil v roce 1819 na pražskou akademii. Od roku 1840 působil jako profesor na vídeňské Akademii. Byl činný v oboru nástěnného malířství, tabulových obrazů, kresby a grafiky. V padesátých letech vytvořil své nejvýznamnější dílo, nástěnné malby pro novostavbu kostela v předměstí Vídně. Za tuto práci byl povýšen do šlechtického stavu a stal se rytířem. Povahou své tvorby náleží k okruhu nazarénů. Jejich styl, založený na studiu italské renesance a zejména Raffaelovy malby, který přijal za svého pobytu v Římě, si podržel po celý život.

1810

Narodil se **Emanuel Max** (zemřel 1901), který společně se svým bratrem patří k hlavním tvůrcům pomníkové plastiky té doby.

Emanuel a Josef Maxové: *Maršál Radecký z Radče*, pomník, který stával na Malostranském náměstí v Praze

1820

Josef Mánes (2. 5. 1820, Praha – 9. 12. 1871, Praha). Český malíř a kreslíř, syn Antonína Mánesa, který byl jeho prvním učitelem. Roku 1835 vstoupil na pražskou Akademii, kde se stal žákem F. Tkadlíka a po jeho smrti Ch. Rubena. V letech 1844-18146 pobýval v Mnichově, kde na něj zapůsobil dílo Comeliovu, B. Genelliho a M. von Schwin-

Josef Mánes: *Josefína*, 1855

da. Roku 1846 podnikl cestu na Moravu, do Slezska a ke Krakovu. V roce 1849 byl vyslán Jednotou výtvarných umělců, aby portrétoval poslance Kroměřížského sněmu. Roku 1849 odjel poprvé na zámek hraběte Sylva-Tarouccy Čechy pod Kosířem, kam se bude vracet v příštích dvou desetiletích. Roku 1854 podnikl druhou cestu přes Moravu na Slovensko a do Slezska. V roce 1863 byl zvolen předsedou výtvarného odboru Umělecké Besedy a o tři roky později se vyhnul pruské okupaci výletem do Horšovského Týna k baronu Kocovi z Dobrše. Roku 1867 se účastnil ruské pouti na výstavu do Moskvy. Těžce nemocný odjel v roce 1870 do Říma. Josef Mánes byl prvním českým malířem v 19. století, který vytvořil dílo obsahem a i povahou národní. Vyšel z kreslířské tradice pražské akademie a sklon ke kresbě a akvarelu si ještě upevnil pobytem v Mnichově, kde v německém prostředí zesílilo jeho národní uvědomění. Malebné ovzduší druhého rokoka, které prožíval u svých šlechtických přátel na Hané, uvolnilo Mánesův sensualismus. Na národopisných cestách po Moravě, Slezsku a Slovensku zachycoval nejen pestré kroje, ale zejména lidové typy. Malířský zájem věnoval hlavně ženským modelům. Ve své *Josefině* vytvořil ideální ženský portrét, napůl skutečnost a napůl představu, v rovnováze citového a smyslového života. V nespočetných kresbách studoval jednotlivosti, květiny, stromy, rostliny. Zasáhl do všech druhů malířství, od nástěnné malby (jeho návrhy se nikdy nerealizovaly) až po knižní ilustraci (*Rukopisy*). Jeho labské krajiny vyjadřují apoteózu vlasti a zároveň výsek reálné přírody v měkkém osvětlení letního dne. Mánesovy tvůrčí plány nenašly příznivou dobu; proto většina jeho myšlenek nebyla nikdy provedena. Jeho jediným velkým dílem zůstal orloj Staroměstské radnice (1864-66), v němž výjevy ze života české vesnice povýšil do polohy monumentálního umění. Těžiště Mánesova uměleckého odkazu spočívá v jeho kresbách, v nichž vytvořil nový český svět představ, z nichž žilo české umění do konce 19. století. Jeho nejznámější dílo je kalendářní deska na Staroměstském orloji (1865), zobrazující alegorii dvanácti měsíců (originál je uložen v Muzeu hlavního města Prahy).

14. září

V Nebřezanech se narodil se **Václav Levý** (zemřel 30. 4. 1870, Praha), nejvýraznější osobnost českého romantického sochařství, který ovlivnil další vývoj českého sochařství. Po působení v Římě se roku 1867 vrátil do Prahy, zde se stal mj. učitelem J. V. Myslbeka.

Václav Levý: *Adam a Eva*, 1849

1830**18. srpna**

Ve Vídni se narodil **František Josef I.** (zemřel 21. 11. 1916), pozdější rakouský císař, český a uherský král. Od malička žil v přesvědčení o božské vyvolenosti dynastie. Po celý život se nesblížil ani s vlastními sourozenci. Jeho záliba ve všem vojenském měla vliv i na jeho oblékání, nosil téměř výlučně uniformu. Vzhledem k časnému převzetí vlády se mu nedostalo obecnějšího a širšího vzdělání.

Nový císař se opřel o rakouského ministerského předsedu Felixe knížete Schwarzenberka, potlačil revoluci a obnovil velmocenské postavení Rakouska v italské a německé oblasti. Ve vnitřní politice odvolal ústavu, obnovil absolutistické zřízení a převzal sám vládu (1852), avšak bez dostatku politických zkušeností. Jako generalissimus neprokázal císař vojevůdcovské nadání. Po několika porážkách musel odstoupit Lombardsko, mocensky vyklidil italskou oblast. Po prohrané válce s Pruskem se Rakousko stáhlo i z německé oblasti a přišlo o Benátky. Po katastrofální porážce došlo k liberalizaci systému a roku 1867 k rakousko-uherskému vyrovnání, které ale říši neupevnilo, naopak vedlo k posílení nacionalismu u „neuspokojených“ národů a ve své podstatě snad i zapříčinilo zánik říše. Liberální vlády (1867-1870) zavedly pokrokový školský, tiskový a volební zákon, českou otázku ovšem nevyřešily. Roku 1907 bylo zavedeno všeobecné volební právo. Mezi lidem byl oblíben, stal se symbolem tradice a zárukou spravedlnosti. František Josef I. zemřel uprostřed první světové války po osmašedesáti letech vlády a byl pohřben do kapucínské krypty ve Vídni. V rodině ho stíhala jedna tragédie za druhou. Bratra Maxmiliána zastřelili roku 1867 v Mexiku, jediný syn Rudolf spáchal roku 1889 sebevraždu a manželka císařovna Alžběta Bavorská, kterou upřímně miloval, se stala obětí atentátu. Během své vlády měl pět následníků trůnu.

říjen

Na Těšínsku propukly **hladové bouře**.

Adolf Kosárek (6. 1. 1830, Herálec – 3. 10. 1859, Praha), český malíř. Zemřel v devětadvaceti letech na tuberkulózu. Mladý hospodářský učedník se dostal na pražskou

Adolf Kosárek: *Zimní noc*, 1857

Akademii do krajinářské školy M. Haushofera díky podpoře majitele panství, arcibiskupa Schwarzenberka. V doporučení Kosárkovy prosby čteme charakteristickou větu: „Žadatel je už delší čas takovým způsobem zaujat pro malířství, že není schopen na nic jiného myslit ani dělat.“ Kosárkovi je sice už dvacet let, provází jej však nejen zmíněné nadšení, ale i houževnatá píle a výjimečný talent. Malíř se tu seznamuje s efektní mnichovskou malbou, dostává se do ciziny – do Bavor, do Alp, na Rujanu. Osudovým úkolem je však pro něj česká krajina. Je základním motivem díla vytvořeného v neuvěřitelně krátké době šesti let, mezi roky 1853 a 1859, kdy umělec podlehl bídě a tuberkulóze. V pouhých devětadvaceti letech zanechal za sebou umělecky zralé, hotové dílo, zároveň však i tušení dalšího strmého uměleckého rozvoje.

Jaroslav Čermák (1830, Praha – 1878, Paříž). Byl žákem

Christiana Rubena na pražské Akademii. V roce 1849 odjel přes Mnichov, Dráždany, Berlín a Düsseldorf do Antverp, kde se zapsal na malířskou akademii. Po cestě do Holandska vstoupil roku 1850 do Gallaitova ateliéru v Bruselu. V první polovině šedesátých let podnikl cesty do slovanských zemí, zvláště Černé Hory a Dalmácie, v druhé polovině šedesátých let cestoval po Francii, Riviéře a Pyrenejích. V letech 1865-1867 pobýval se svou sestrou Marií, kněžnou Czartoryskou, v Itálii. V roce 1869 se usídlil v Roscoffu v Bretani. Měl nabídku k převzetí místa ředitele pražské Akademie, odmítl ji však a zůstal v cizině.

Jaroslav Čermák: *Podobizna umělcovy sestry Marie*, (1865-1866)

1840**16. ledna**

V Praze zemřel **František Tkadlík** (narozen 23. 11. 1786 v Praze), český malíř a kreslíř, jeden z hlavních představitelů portrétního umění první poloviny 19. století. Byl úzce spjat s pražskou Akademií. V letech 1803-1816 zde studoval a v letech 1836-1840 byl jejím třetím ředitelem. Jeho nejoddanějším žákem a pokračovatelem byl Josef Mánes. Působil také ve Vídni a Římě.

František Tkadlík: *Madona s dítětem a malým Janem Křtitelem*, 1823

Max Gabriel Cornelius (23. 8. 1840, Praha – 24. 11. 1915, Mnichov). Syn sochaře Josefa Maxe a synovec sochaře Emanuela Maxe, jejichž pražský ateliér byl kolem poloviny 19. století střediskem většiny sochařských zakázek i školou jedné generace českých sochařů. Gabriel Max studoval figurální malbu na Akademii – v letech 1855-1858 v Praze, v období 1858-1861 na císařské stipendium ve Vídni a v letech 1863-1867 v Mnichově u Karla Theodora von Piloty, mezi jehož žáky rychle vynikl. V tu dobu se v Mnichově trvale usadil, od roku 1869 zde měl vlastní ateliér. V letech 1879-1883 působil na mnichovské Akademii jako profesor historické malby a jeho škola se stala pojmem. Nejčastěji ho zaujal náboženský, mytologický a historický námět, ale s úspěchem také portrétoval a ilustroval. Hodně cestoval, pobýval v Belgii, Holandsku, Itálii a Francii. Do poslední chvíle byl uznávaným a obdivovaným umělcem, získal mnoho vyznamenání a ocenění na výstavách ve Vídni, Mnichově a Berlíně, jeho salónní malbu za velké peníze kupovalo bohaté mondénní publikum. Max neztrácel kontakt s domovem, od roku 1869 obesílal pražské výstavy. V roce 1875 jej nazval Jan Neruda v *Národních listech* „geniálním umělcem a miláčkem českého publika“. V uplynulých letech se však Maxovy obrazy v Praze nevystavovaly. Především proto, že byl počítán mezi „pražské Němce“ a také pro jejich mystickou, mnohdy bizarní obsahovou náplň.

Max Gabriel: *Sv. Julie (Mučednice na kříži)*, 1865

1850

28.-29. listopadu

V Olomouci proběhla schůzka nejvyšších vládních představitelů Rakouska a Pruska – kancléře Schwarzenberka a pruského ministra zahraničí Manteuffela, která se týkala sporných otázek v Německu.

Antonín Popp (1850 – 1915), sochař, medailér a profesor na UMPRUM, na přelomu 19. století byl uznávaným a žádaným autorem. Z prací realizovaných v Praze je možné uvést např. alegorie *Vědy a Práce* v nikách hlavního vchodu budovy ČVUT na Karlově náměstí, plastiky na fasádě Národního muzea (např. alegorie *Historie a Archeologie*), alegorické postavy Viktorií na litinových sloupech mostu Svatopluka Čecha, tepaná plastika *Génia se Ivem* na budově České národní banky (původně Živnostenské banky, ul. Na příkopěch) v Praze a další.

1860

8. dubna

Narodil se **Enrique Stanko Vráz**, český cestovatel, který podnikal výpravy po celém světě. Natrvalo se usadil v Československu v roce 1921 a publikoval několik knih, například *Z dalekých světů*, *Exotické povídky* aj.

18. června

F. L. Rieger předložil při audienci u císaře obsáhlé memorandum, které bylo jakýmsi vyhlášením českého politického programu. Vycházelo z požadavků národního sebeurčení, žádalo jazykovou rovnoprávnost v úřadech a školství, oživení národních institucí. Současně memorandum žádalo vydávání českých politických novin.

24. července

V Ivančicích se narodil

Alfons Mucha (zemřel

14. července 1939, Praha),

malíř. Po studiích a příležitostném uplatnění v Brně,

Vídni, Mikulově a Mnichově

se v roce 1887 usadil v Paříži.

Do obecného povědomí Paříže a celé Francie vstoupil

plakátem, na němž byla

zobrazena legendární herečka

Sarah Bernhardt ve hře

Gismonda. Mezi roky

1894-1904 se dopracoval

vrcholného společenského

uznání, osobitě vytvářel

dekorativní styl své doby,

ale tvořil v moha žánrech a

uměleckých odvětví. Mezi roky

1904-1913 pobýval v New

Yorku. Po návratu do vlasti si

kladal za cíl především vlastenecky

motivované záměry. V Primátorském sále

pražského Obecního domu zvěčnil

osm základních občanských

ctností na příkladu velkých postav

české minulosti, dokončoval

také *Slovanskou epopej*: cyklus

dvaceti obrovských pláten. Z

Muchovy dílny vyšly po vzniku

Československa první

československé známky a

bankovky. Monumentální

triptych *Věk rozumu – Věk*

moudrosti – Věk lásky však již

dokončit nestačil.

2. října

Vyšlo první číslo časopisu

Čas, jednalo se o první

politický list českých liberálních

politiků, který se však neprosadil.

Jeho roli převzaly od 1. ledna

následujícího roku *Národní*

listy, o jejichž koncesi požádal

J. Grégr.

20. října

Císař vydal takzvaný **říjnový diplom**. Diplom

připouštěl jak centralistickou, tak

federalistickou interpretaci, a proto

byl rozličně přijímán. V českých

zemích byl přivítán, v Uhrách

vyvolal odpor, také němečtí

liberálové byli znepokojeni.

1870

Alois Bubák (20. 8. 1824, Kosmonosy – 6. 3. 1870, Praha), český malíř – krajinář a ilustrátor. Pocházel z rodiny řezbáře. Jeho učitelé na pražské Akademii se stali ředitel akademie Ruben a krajinář Maximilian Joseph Haushofer. Zaměřil se na krajinomalbu. Obraz Holnavského rybníku si do svých sbírek pořídil Ferdinand I. Dobrotivý. Vedle tvorby olejomalb a akvarelů také vyučoval kreslení na pražské obchodní akademii a vyšší dívčí škole. Mnoha ilustracemi (letohrádek Hvězda, zámek Strakonice aj.) přispěl i do časopisů *Květy* a *Světozor*. Byl velmi aktivní a pracovitý, mimo jiné i z existenčních důvodů – aby se uživil a mohl podporovat i příbuzné, musel intenzivně malovat i učit. Velká námaha a nedostatek odpočinku přispěly k tomu, že v létě 1868 onemocněl na tuberkulózu a za necelé dva roky zemřel. Zanechal po sobě nezaopatřenou vdovu a třináctiletou dceru. Na jejich podporu vyhlásil majitel *Světozoru* František Skrejšovský 21. března 1870 sbírku.

Alois Bubák: *Letní odpoledne v krajině pohoří Jizerského*, 1863

12. dubna

Narodil se Josef Pekař, český historik. Přehodnotil ve svých knihách tradičně pojímaná dějinná období, zejména dobu husitského revolučního hnutí a dobu barokní. Dílo: *Knihy o Kosti, Bílá hora, Žižka a jeho doba* aj.

Antonín Slavíček (16. 5. 1870, Praha – 1. 2. 1910, Praha), malíř, vrcholný představitel českého umění kolem roku 1900, který vyšel z odkazu náladového realismu Mařákovy školy a také z podnětu díla A. Chitussiho, ale již roku 1898 začal tvořit obrazy barevnou skvrnou, chvatnou i rozechvělou, která vyvolává dojem pohybu a víření.

Antonín Slavíček: *Eliščin most*, 1906

Byl mistrem v zachycení světla a stínu. V pozdějších letech se setkal s francouzským impresionismem, ten jej však neovlivnil. V pozdějších pracích je patrné uvolňování stylu. Slavíček často pobýval v Kameničkách na Vysočině. Snažil se o zachycení rázu a proměn tamní krajiny. Roku 1887 byl zapsán na AVU v Praze do krajinářské speciálky u profesora Julia Mařáka (1832-1899). Studium několikrát přerušil. 8. října 1899 zemřel profesor Julius Mařák a Slavíček byl dočasně pověřen vedením školy, ucházel se o profesuru, ale nebyl přijat. Krajinářská speciálka na pražské Akademii byla zrušena. 10. srpna 1909 byl při koupání zasažen mrtvicí. Následovala dlouhá doba léčení. Snažil se malovat levou rukou, poté se pokoušel o malá zátíší. Výsledky byly zklamán, proto zvolil raději dobrovolnou smrt střelnou zbraní. Byl ženat s Bohumilou Brynychovou, která je časťou stafáží nejen na jeho obrazech. Měli spolu tři děti – Evu (1895-1953), Jiřího Slavíčka (1901-1957), filmového střiháče a režiséra, Jana Slavíčka (1900-1970), známého českého malíře. Jeho zetěm byl legionářský básník Rudolf Medek, známí jsou i vnukové, malíř Mikuláš Medek (1926-1974) a politik Ivan Medek. Vdova po Antonínu Slavíčkovi, paní Míla, která byla nucena sama se postarat o tři malé děti, se roku 1911 provdala za Herberta Masaryka, který byl rovněž malířem. Z tohoto svazku se narodily další čtyři děti: dvojčata Herbert a Anna, Tomáš, Herberta.

Josef Ullmann (13. 6. 1870, Někmiř – 31. 5. 1922, Praha) patřil k průkopníkům impresionismu v Čechách. Studoval na pražské Akademii u prof. Julia Mařáka a předtím v Mnichově u prof. Ludwiga von Hertericha. Po raných obrazech v novoromantickém duchu následovaly kolem roku 1900 velkoformátové secesní malby. Jeho figurální styl se zhruba od roku 1905 postupně vyvíjel k souhrnným formám a po roce 1908 k impresionistickému vyjádření.

Ladislav Jan Šaloun (1. 8. 1870, Praha – 18. 10. 1946, Praha), český sochař. Sochařství vystudoval na pražské Akademii pod vedením Bohuslava Schnircha. Šaloun byl členem Spolku výtvarných umělců Mánes a Jednoty výtvarných umělců. V letech 1906-1914 působil jako externí profesor na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. V roce 1912 byl přijat za člena České akademie věd a umění a v roce 1946 byl jmenován národním umělcem. Šaloun byl jednou z hlavních osobností českého secesního symbolismu, jehož zásady ctíl celý život. Již roku 1896 vyhrál soutěž na výzdobu městského muzea v Praze, jeho hlavní a nejvýznamnější prací se stal pomník Mistra Jana Husa na Staroměstském náměstí v Praze (1901, dokončen 1915). V jeho vytváření byl Šaloun ovlivněn monumentální tvorbou Augusta Rodina. V Praze se Šaloun podílel také na sochařské výzdobě různých budov, mezi které patřila také Pojišťovna Praha (1903), První česká zajišťovací banka (1905) a Obecní dům.

6. října

V Čechách byly vypsané **přímé volby** do říšské rady. Bylo zvoleno šestatřicet poslanců české státoprávní opozice, kteří se však odmítli dostavit do vídeňského parlamentu. Odpor Čechů proti obeslání říšské rady vedl nakonec k pádu Kabinetu.

1880

Josef Vojtěch Hellich (17. 4. 1807, Choltice – 22. 1. 1880, Praha), český malíř a archeolog. Na malířské Akademii v Praze byl žákem profesorů Josefa Berglera a Františka Waldherra. Zaměřoval se především na církevní

malby, historické scény a ilustrační kresby starožitných předmětů. Po studijních cestách po Itálii, Švýcarsku, Anglii a Francii se roku 1840 vrátil do Prahy. Stal se kustodem archeologické sbírky, kterou bylo potřeba budovat prakticky od základu. V následujících letech sbíral historické předměty na Kouřimsku, Žatecku, Táborsku a Budějovicku. Získal pro muzeum některé vzácné nálezy (např. mosazné a zlaté ozdoby z pravěkých pohřebišť) a řadu dalších nakreslil. Muzeu přispěl i starožitnostmi z Francie a Itálie. Společně s profesorem Vocelem pak sbírky třídil a popisoval. V roce 1845 ilustroval Vocelovu populární práci *O starožitnostech českých a o potřebě chránit je před zkázou*, vydanou s cílem přesvědčit obyvatelstvo o nutnosti ochrany kulturního dědictví. Tuto funkci vykonával do roku 1846. Potom se vrátil opět k malířství a roku 1847 dokončil ve Vídni obraz evangelisty sv. Lukáše pro Týnský chrám v Praze. Josef Vojtěch Hellich žil a pracoval v Praze na Malé Straně v Nekovidské ulici (od roku 1952 Heličova) v dvouposchoďovém domě, kde mu na jaře roku 1845 seděla modelem spisovatelka Božena Němcová. Hellich zhotovil dvě varianty jejího portrétu – pro Františka Ladislava Čelakovského a MUDr. Václava Staňka. Až roku 1989 se zjistilo, že originál je umístěn v Lobkovickém paláci (původně Staňkův salón). Tento obraz byl vytvořen roku 1846. Druhá varianta byla dokončena v roce 1848 a je to právě obraz pro Františka Ladislava Čelakovského. Josef Vojtěch Hellich byl pohřben na bývalém Malostranském hřbitově v Praze (dnes Praha – Smíchov, Plzeňská třída). Hrob pod hustým porostem břechtanu dnes již málokdo najde.

Josef Vojtěch Hellich: *Sv. Václav vyučován na Tetíně*, 1840

19. dubna

Zvláštní vládní komise za rozhodující účasti ministra A. Pražáka připravovala od 6. ledna odpověď na čtyři memoranda českých poslanců. Výsledkem byla společná jazyková nařízení ministerstva vnitra a spravedlnosti, týkající se užívání zemských jazyků. Jimi byla zrovnoprávněna čeština s němčinou u státních úřadů v takzvaném vnějším úřadování (strana byla oprávněna podávat žádost úřadům v obou zemských jazycích a příslušnou odpověď měla dostat v jazyce podání). Toto nařízení zůstalo v platnosti až do roku 1918.

Herbert Masaryk (1. 5. 1880, Vídeň – 15. 3. 1915, Praha), český malíř, syn prvního československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka a Charlotty Masarykové. Byl velmi talentovaný, zabýval se malířstvím, které studoval v Praze, ve Florencii a v Antverpách. V roce 1911 se oženil s Mílou Slavičkovou, vdovou po malíři Antonínu Slavičkovi. Zemřel v roce 1915 na tyfus, kterým se nakazil při práci v uprchlickém táboře v Haliči.

Jan Štursa (15. 5. 1880, Nové Město na Moravě – 2. 5. 1925, Praha), český sochař, jeden ze zakladatelů českého moderního sochařství.

Quido Mánes (17. 7. 1828, Praha – 5. 8. 1880), český malíř, syn Antonína Mánesa a bratr Josefa Mánesa a Amálie Mánesové. Původně jej lákala historická malba, jeho rozhodnutí věnovat se žánru změnily až časté cesty s bratrem po Čechách a Moravě, na kterých důvěrně poznával život prostých lidí i prostředí venkova.

Jiří (Georg) Kars (1880, Kralupy nad Vltavou – únor 1945, Ženeva) patří k výrazným uměleckým osobnostem českého moderního umění. Je považován za jednoho z nejvýznamnějších českých židovských malířů 20. století. Umělecká studia absolvoval v roce 1905 na Akademii v Mnichově, zde se seznámil s budoucími významnými osobnostmi moderního malířství Kleem a Kandinským, úzké přátelství navázal s Pascinem. Do Prahy se průběžně vracel, měl zde nejen své rodiče, ale i trvalé přátele. Ve dvacátých a třicátých letech vystavoval v řadě evropských měst. První souborná výstava Karsových děl v Praze se konala v roce 1937. Před druhou světovou válkou pobýval převážně v Paříži a po dobytí Francie nacisty na krátkou dobu přesídlil do Lyonu. Odtud Jiří Kars musel rovněž narychlo odejít. Svá díla, která se stále méně vázala k nějakému určitému výtvarnému stylu, vždy z nedostatku času nechal na místě, které právě musil opustit a i to se stalo s jeho pražským ateliérem plným obrazů a kreseb. Z Lyonu utekl do Švýcarska, kde v Ženevě v únoru 1945 tragicky zemřel. Dílo Jiřího Karse je roztroušeno v soukromých a veřejných sbírkách v České republice i zahraničí. Po válce byla uspořádána menší výstava z děl Jiřího Karse v roce 1965 v Galerii Vincence Kramáře v Praze.

Jiří Kars: *Autoportrét*, kolem 1909

1890**1. květen**

V Praze, Brně a na jiných místech se konaly oslavy u příležitosti 1. máje, který byl poprvé mezinárodně slaven jako Svátek práce.

Vídeňská standarta z roku 1890

František Janoušek (6. 5. 1890, Jesenný u Semil – 23. 1. 1943, Praha)

Jedním z malířů, kteří teprve díky surrealismu odhalili své skutečné umělecké zaměření, byl František Janoušek. Byl žákem malířského ateliéru Vojtěcha Hynaise. Hynaisova výuka ho neuspokojila, školu opustil a po návštěvě Německa se soustředil na tehdejší umělecká centra Paříž a Vídeň. V roce 1924 se stal členem SVU Mánes. Prvním výrazným signálem budoucího Janouškova výtvarného stylu jsou obrazy, které vznikly koncem dvacátých a začátkem třicátých let pod vlivem křivkového kubismu. Kolem poloviny třicátých let jeho kolorit ztemněl a malba se stala brutální a syrovou, s barevnými disonancemi a dramatickým pastózním rukopisem. Fantastické tvary a bytosti jeho obrazů se rozrůstají do chaotických podob a jeho dílo vyústilo v tragickou apokalyptickou vizi, v níž spojuje zánik světa s předtuchou konce vlastního života.

František Janoušek: *Zimní krajina*, 1938

Jan Zrzavý (5. 11. 1890, Okrouhlice – 12. 10. 1977, Praha), český malíř, grafik, ilustrátor a scénograf, významný představitel české výtvarné avantgardy nastupující začátkem 20. století. Studoval na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Je zakládajícím členem skupiny Sursum, člen Spolku výtvarných umělců Mánes, Tvrdošijných, Umělecké besedy, Sdružení českých umělců grafiků Hollar. Ve dva-

cátých letech podnikal cesty do Itálie, Belgie, pobýval ve Francii. První etapa tvorby (*Údolí smutku*, *Nokturno*, *Zátíší s konvalinkami*, *Utrpení*) je charakteristická spojením českého secesního symbolismu a expresionismu s prvky kubismu. Ovlivněn B. Kubištou, J. Váchalem, inspirován italskou renesancí, zejména Raffaelem a Leonardem. Po první světové válce jeho tvorba vyústila ve formální harmonizaci obrazu a typický abstrahující lyrický a snově měkký tvar (*Melancholie*, *Přítelkyně*). Ve druhé etapě tvorby (od dvacátých let 20. století) se věnoval převážně krajinomalbě (*Camaret*, *San Marco v noci*, *San Marco ve dne*, *Ostravské haldy*), v níž vytvořil malířskou metaforu pocitu splynutí s přírodními silami harmonie, klidu, trvání. Od poloviny třicátých let opouštěl pastelově poetický kolorit ve prospěch sytější barvy. Za druhé světové války se v jeho krajinách objevovala osudovost a baladičnost (*Via Appia*), vedle motivu smrti však i naděje (*Benátské zátíší*). Pro celou tvorbu bylo příznačné setrvávání u jednoho motivu (zejména motiv Kleopatry). Významný ilustrátor (K. H. Mácha: *Máj*, K. J. Erben: *Kytice*) a scénograf (A. Dvořák: *Armida*).

Jan Zrzavý: *Posedlost (Milenci)*, 1914

1900**leden**

Po stávce horníků ve Štýrsku nastalo **masové stávkové hnutí** horníků v českých zemích. Celkový počet stávkujících činil na 80 tisíc, stávka trvala do konce března.

13. dubna

Narodil se **Prokop Drtina**, český politik, osobní tajemník Edvarda Beneše, člen exilové vlády, v letech 1945-1948 ministr spravedlnosti. Po roce 1948 zatčen, ve vykonstruovaném procesu odsouzen k patnácti letům vězení, roku 1969 rehabilitován.

8. května

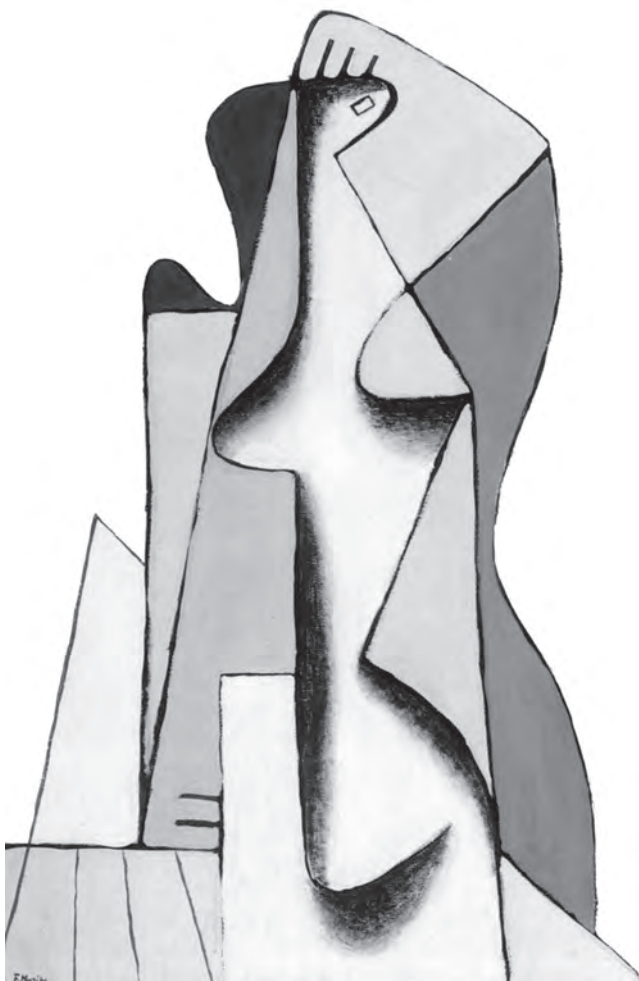
Premiér Koerber předložil v říšské radě dva vládní návrhy zákonů:

1. o užívání jazyků při státních úřadech v Čechách a na Moravě
  2. o vytvoření krajských úřadů v Čechách (deset krajů)
- Obě předlohy spolu souvisely a měly vytvořit vládou slibovaný národnostní zákon. Mladočeši vládní návrh odmítli. Situace v říšské radě vyvrcholila 9. června v násilnosti a demolování interiéru.

17. června

V Praze byla ustanovena **Národní rada česká** jako nadstranická instituce pro koordinování akcí v národnostních záležitostech. Šlo o analogickou reakci z české strany na svatodušní program německých stran (1899).

František Muzika (26. 6. 1900, Praha – 1. 11. 1974, Praha), český malíř, ilustrátor a scénograf. František Muzika studoval v ateliéru J. Štursy na pražské Akademii výtvarných umění v letech 1918-1924, v roce 1921 se stal členem Devětsilu a roku 1926 byl přijat do Spolku výtvarných umělců Mánes. Po druhé světové válce (1945) byl jmenován profesorem krásného písma na Uměleckoprůmyslové škole (později Vysoké škole uměleckoprůmyslové); s jeho pedagogickou činností souvisí vydání dvoudílné publikace *Krásné písmo* (1958). Nevyrovnané Muzikovy rané práce mají souvislost s atmosférou Devětsilu: maluje poetické krajiny a figurální scény ve stylu mezi realismem a primitivismem. Počátkem dvacátých let je ovlivněn také lyrickým kubismem, spíše však jeho barevným podáním.

Bohuslav Martinů: *Hry o Marii*, 1936, scénický návrh Františka Muziky

Ve třicátých letech se přiblížil formálně surrealismu, námetově čerpal ze snových pocitů a fantazijních představ. Ve válečných letech jsou náměty založeny na antropomorfizaci neživé přírody (proslavený cyklus *Z českého ráje*). Muzikova tvorba, podmíněná vynikající malířskou technikou, byla vždy racionální, kompozice vzájemně neslučitelných reálných prvků klasická, takže jeho obrazy se přibližují oblasti fantaskního umění (například *Requiem*, 1943-44). Byl rovněž jednou z předních osobností především meziválečné scénografie (v letech 1927-1947 navrhl více než sto scénických úprav) a také knižní grafiky – pracoval především pro nakladatelství O. Štorcha-Mariena.

28. června

Narodil se **Jan Knobloch** (zemřel 4. 12. 1997). Velikán české chirurgie, který se do historie české medicíny zapsal také jako zakladatel nynějšího Institutu postgraduálního vzdělávání zdravotníků.

7. září

Oznámeno **rozpuštění Parlamentu a vypsání nových voleb**.

Jan Slavíček (1900-1970), český malíř, syn malíře Antonína Slavíčka (1870-1910), bratr režiséra a střihače Jiřího Slavíčka, pokračovatel malířského rodu Slavíčků. Studoval na Akademii výtvarných umění u prof. J. Preislera, V. Nechleby, Maxe Švabinského a O. Nejedlého (1916-1925). Od roku 1922 byl členem SVU Mánes. Podnikl řadu studijních cest do Francie (včetně Korsiky), Itálie, Španělska, Anglie, Řecka, SSSR a Jugoslávie. V letech 1937-1970 bydlel v zadním traktu Hrzánského paláce na Hradčanech, z okna svého ateliéru maloval své pohledy na Prahu.

Vincenc Makovský (3. 10. 1900, Nové Město na Moravě – 28. 12. 1966, Brno), sochař, designer, profesor brněnské techniky a Akademie výtvarných umění v Praze; účastník protinacistického odboje. Je považován za čelného představitele meziválečné avantgardy. Jeho sochařská tvorba prošla různými obdobími od počátečního civilismu, přes kubismus ve dvacátých letech, po abstrakci. Od poloviny třicátých let v jeho tvorbě převažuje realismus. Prošel malířskými ateliéry Jakuba Obrovského a K. Krattnera, sochařskými Bohumila Kafky a Jana Štursy, který pro něj představoval lidskou i uměleckou inspiraci. Záhy se však poučení z jeho díla prolíná s vlivem Otto Gutfreunda. Za studií získal Makovský první cenu za školní práci *Hoch s mušlí*. V roce 1925 uspořádal první výstavu svých sochařských prací. Po absolutoriu AVU (1926) dostal stipendium francouzské vlády a v letech 1926-1930 studoval a pracoval v Paříži (ateliér Antoina Bourdella). Na sklonku dvacátých a v polovině třicátých let vytváří Makovský v osobité reakci na syntetický kubismus a poetiku surrealismu vyhraněná díla, jimiž významně předběhl vývoj českého sochařství (reliéf *Ležící žena*, návrh plastiky pro fontánu, *Skloněný ženský akt*, *Dívčí sen*, *Dívka s děckem*, *Léda*, reliéf *Žena s vázou*). Od roku 1930 byl členem Spolku výtvarných umělců Mánes, vystavoval se Skupinou výtvarných umělců, stal se členem Surrealistické skupiny. Po francouzském pobytu přichází Makovský do Brna. Kolem poloviny třicátých let se v jeho pracích projevuje realistická linie jeho tvorby (*Podobizna Josefa Šimka*, *Sedící žena*, *Hlava Prométhea*, *Torzo*, Sousoší pro fontánu v Mělníku, četné sochy T. G. Masaryka pro různá česká a moravská města). V roce 1935 obeslal soutěž na výzdobu sítě Národního památníku na Vítkově v Praze cyklem reliéfů *Z české historie*, v roce 1938 získal v Brně

první cenu v soutěži na pomník Národního osvobození. Druhou světovou válku prožil Makovský ve Zlíně. Pomáhal zakládat a organizovat tamní Školu umění, zúčastnil se odboje jako člen ilegálního Národně revolučního výboru inteligence. Se zlínským obdobím je spojeno jeho působení v průmyslovém designu, na něž navázal jeho žák, prof. Zdeněk Kovář. Do této doby spadá celá řada sochařských portrétů (B. Němcová, K. H. Borovský, A. Jirásek, J. A. Komenský). Po osvobození se Makovský vrací do Brna. Stává se docentem modelování na Fakultě architektury Vysoké školy technické, v roce 1947 jejím profesorem, je členem České akademie věd a umění. V roce 1952 získává profesuru na Akademii výtvarných umění v Praze. V poválečném období se věnuje převážně monumentální pomníkové tvorbě (Partyzán ve Zlíně, Památník osvobození a sousoší Bratří Mrštíků v Brně, busta S. K. Neumanna v Bílovicích nad Svitavou, J. A. Komenský v Uherském Brodě, nizozemském Naardenu a na univerzitě v Betlehemu v USA). Makovského dílo, zejména poválečné pomníkové realizace, oceňoval tehdejší režim (laureát státní ceny 1955 a 1958, téhož roku jmenován národním umělcem); na Světové výstavě v Bruselu získává v roce 1958 Velkou cenu za alegorické sousoší *Nový věk*. Poválečný návrat k tradičnímu zobrazování nesnižuje Makovského zásluhu o rozšíření obzorů naší výtvarné kultury. Umělec obohatil naše i evropské umění o hodnoty zásadního významu. Vincenc Makovský je pochován na evangelickém hřbitově v Novém Městě na Moravě. Jeho jméno nese od roku 1968 náměstí v Brně-Žabovřeskách a od září 2001 i lávka přes řeku Svitavu v Brně-Obřanech; plaketa na jeho domě na Mlýnském nábřeží č. 17 v Brně-Obřanech připomíná místo, kde v letech 1945-1966 žil a tvořil.

Vincenc Makovský: *Torzo*, 1924, granit

Zdeněk Rykr (26. 10. 1900, Chotěboř – 15. 1. 1940, Praha), malíř, teoretik umění, grafik, kreslíř, autor vtipů, aranžér, žurnalista, reklamní tvůrce a designer (mj. firem Orion, Baťa, Škoda). Dílo Zdeňka Rykra má v českých dějinách umění zvláštní místo. Utvářelo se v prostředí meziválečné avantgardy pod vlivem bouřlivých diskusí o podobě a smyslu moderního umění, přesto ale nikdy nebylo přiřaditelné k žádnému tehdejšímu výtvarnému směru. Osamělý cestující českou modernou Zdeněk Rykr byl všestranně nadaný umělec a neúnavný experimentátor se všemi styly dvacátých a třicátých let 20. století. Od roku 1937 Rykr spolupracoval s pařížským Salonem Nadnezávislých (*Les Surindépendants*), kde průběžně vystavoval a kde dosáhl mimořádných ocenění. Na domácím kulturním poli až na výjimky zneuznán – k ocenění jeho proměnlivé tvorby dochází ve větší míře až v devadesátých letech 20. století. Svými vrstevníky byl posměšně nazýván eklektikem, který v běhu střídá formy, cituje z kdekoho a často popírá i sám sebe. Mnohé formy, s kterými ve svém díle pracuje, se však stávají důležitými o dvacet či třicet let později – například asambláž, strukturální obraz, koláž apod. Rykr byl zároveň teoretikem, který se snažil reflektovat aktuální problémy společnosti – a podobně jako jeho životní partnerka Milada Součková v literatuře – nacházet pro ně ve vizuálním umění odpovídající formální vyjádření (např. Výkladní skříň jako forma výtvarné prezentace ve veřejném prostoru). Ač je v obecném povědomí osobnost Zdeňka Rykra téměř zapomenutá (málokdo si dnes uvědomí, že je autorem čokoládové hvězdy ORION či Turka na tyčince KOFILA), je svým životním přístupem pro současnost velmi aktuální a inspirativní. Rykr intenzivně vnímal tragiku své doby a cítil se s ní osudově spjat. V lednu 1940 ukončil svůj život skokem pod vlak.

Karel Teige (13. 12. 1900, Praha – 1. 10. 1951, Praha), český estetik, vůdčí představitel poetismu a českého surrealismu, teoretik architektury, literární a výtvarný kritik. Karel Teige ve svém rozsáhlém díle nejdůsledněji v Čechách vytvořil a domyslel program a koncepci avantgardního umění i životního stylu – a to se všemi jednostrannostmi; protiklady jeho oddaně revoluční orientace. Od počátku dvacátých let hrál roli mluvčího levicového avantgardního umění, přičemž s nebyvalou pohotovostí reagoval a zprostředkovával i podněty moderního umění přicházejícího ze zahraničí. J. Seifert nazval svou generaci „generací Teigeho“. Organizačním centrem „revolučních“ umělců se stal ve dvacátých letech umělecký svaz Devětisil (založen 1920), v jehož čele stál Teige od samého začátku. Na této půdě (ve stati *Nové umění proletářské*, 1922) také formuloval svou představu proletářského umění, která na rozdíl od sovětského Proletkultu a jeho zdejších apologetů (S. K. Neumann) nesloužila didaktické tendenci a sociálnímu sentimentu, nýbrž se zabývala tím, čím proletariát skutečně žije – velkoměstským folklórem, cirkusem, filmovými groteskami, kolportážními romány atd. Zde je již obsažen hlavní motiv poetismu, směru, který Teige definoval v prvním *Manifestu poetismu* z roku 1924 a který chce být prostředkem, jak rozvinout lidskou imaginaci a tvořivost, jak obnovit rovnováhu mezi moderní civilizací a lidskou senzibilitou. Umění se mělo stát způsobem života – radostným modem vivendi a naplněním seifertovských všech krás světa. Po prvním manifestu se Teige podílel ještě na dvou dalších, z roku 1928 a 1930, v nichž rozvíjel představu poezie pro všechny smysly, respektive se snažil spojit

marxistickou sociologii kultury s Freudovou psychoanalýzou. Koncem dvacátých let Teige redigoval měsíčník *ReD (Revue Devětsilu)*, 1927-1930), který se stal reprezentativním časopisem evropské avantgardy. Trvalou součástí Teigeho estetického působení bylo uvažování o estetice a sociologii architektury. Dokonce se na začátku třicátých let věnoval výlučně sociologii architektury spolu s anti-fašistickou publicistikou. Stal se předním propagátorem funkcionalismu a konstruktivismu, jež chápal jako službu vědy a techniky potřebám lidské přirozenosti a jako obrat od formy k funkci. Polemizoval s Le Corbusierem, když na rozdíl od něj trval na pojetí architektury jako vědecké disciplíny determinované společensky. Jeho obsáhlá práce *K sociologii architektury* (1930) mu zajistila v semestru 1929-1930 hostování na vysoké škole Bauhausu v Dessau. Podobně jako oceňoval význam architektonických myšlenek Bauhausu, vyzdvihoval v knize *Vývoj sovětské architektury* (1936) i konstruktivismus sovětský a odmítl obnovu pompézního akademismu ve třicátých letech. Teigeho také trvale přitahovala oblast fotografie a filmu. Již roku 1925 vydal knížku *Film*, následovaly studie o Chaplinovi a sovětských tvůrcích a roku 1929 studie *K estetice filmu*, jež přinesla shrnutí jeho názorů představujících film jako umění čistě pohybové a obrazové. Stejně tak je neopominutelná jeho práce výtvarná, především v oblasti typografie a knižní grafiky a také v oblasti fotomontáží a koláží, jež tvořil především ve svém surrealistickém období. Návrat k otázkám slovesného umění přišel v roce 1934, kdy Teige společně s V. Nezvalem založil v Praze Surrealistickou skupinu. Dějinné pozadí jim tvořil nástup fašismu v Německu, stejně jako násilné zákroky proti „formalistnímu“ umění ve stalinském SSSR a prosazení kánonu socialistického realismu. Surrealismus byl pro Teigeho opět nikoli estetickou školou, ale filozofií života, sjednocující v revoluční perspektivě realitu a fantazii, kolektivismus a svobodu, rozum a cit. Na rozdíl od Bretona odmítal mystiku a okultismus a důsledně trval na marxistické sociologii umění. Ve třicátých letech dokončil svou rozsáhlou práci *Jarmark umění* (1936), jež představuje výsledek mnohaletého zkoumání fenoménu moderního umění. Roku 1938 vystoupil proti útokům českých stalinistů (L. Štoll, S. K. Neumann), v brožuře *Surrealismus proti proudu* se postavil proti křížáckému tažení stalinské moci proti modernímu umění a učinil paralelu se soudobými projevy v hitlerovském Německu – *Entartete Kunst (Zvrhlé umění)*. Během okupace se věnoval opět estetickým studiím, vydal monografii *Jan Zrzavý – předchůdce* (1940) a *Grünwald* (1941). Po druhé světové válce předložil na výzvu profesorů UK doktorskou práci, ale z politických důvodů mu doktorát již udělen nebyl. V poválečném umění se začal více věnovat typografii, užité grafice a publikování teoretických studií v časopisech. Zároveň pokračoval v činnosti v Surrealistické skupině a zahajoval také v roce 1947 mezinárodní výstavu surrealismu. Brzy po únoru 1948 se jako hlavní představitel trockistické agentury v české kultuře stal obětí štvavé denunciační kampaně. Odmítá se konformovat jako řada jeho dřívějších přátel. Sblížil se se skupinou mladých surrealistických umělců (V. Effenberger, J. Istler a Karel Hynek) a podílel se na „samizdatovém“ vydávání sborníku *Znamení zvěrokruhu*. Umírá na srdeční infarkt několik dní před policejní prohlídkou, při níž zmizela valná část rukopisu jeho rozsáhlé práce *Fenomenologie moderního umění*. Mimoto je autorem knih *Stavba a báseň*

(1927), *Svět, který se směje* (1928), *Moderní architektura v Čechách* (1930) a *Moderní fotografie v Československu* (1948). Teige zemřel na infarkt 1. října 1951, na jeho úmrtí měl bezpochyby podíl také tlak komunistického režimu. Bezprostředně po jeho smrti spáchaly sebevraždu dvě ženy, k nimž měl Teige nejužší citový vztah, Jožka Nevařilová a Eva Ebertová. Jeho rozsáhlé, bezesporu vzácně inteligentní teoretické dílo, zůstalo předmětem obhajoby i kritiky dodnes.

1910

30. září – 15. listopadu

V den svolání českého zemského sněmu započala ve dvou sekcích **vyrovňovací jednání** české a německé politické reprezentace týkající se zemského zřízení, volebních řádů, jazykových otázek, krajského řízení apod. Výsledek jednání byl nulový, krátce poté byl odročen i český sněm.

25. listopadu

Obnovilo se fungování jednotného *Českého klubu*, předsedou byl zvolen F. Fiedler. České politické strany pokračovaly v parlamentní opozici vůči vládě.

Beneš Knüpfer (1844-1910) se narodil v myslivně pod hradem Frýdštejnem nedaleko Malé Skály v Českém ráji. Ve dvaceti letech nastoupil na pražskou Akademii a zakrátkem odešel na akademii mnichovskou, kde pak pobyl celkem sedm let. Na mnichovské akademii byl žákem Karla Theodora von Pilotyho. Knüpfer získal tříleté stipendium do Říma, kde se pak usadil nastálo. Po úspěších prvních obrazů moře zalidněného bájnými a alegorickými postavami se začal Knüpfer stále více orientovat na malbu marin. Ta se stala jeho specializací, přičemž krajinu s mořem s oblibou oživoval nejrůznější mytologickou stafáží tvořenou kentaury, fauny, ale nejraději najádami, sirénami, prostě vodními nymfami v mořském vlnobití a mezi pobřežními útesy. Delikátní rafinovanost takových obrazů nezřídka doprovází erotický podtext. Na přelomu osmdesátých a devadesátých let 19. století se Knüpferova tvorba soustředila do této oblasti téměř výhradně. V neustálé kombinaci realistických záběrů a snění našel malíř svůj nejosobitější projev po stránce formální i obsahové. Tento samotář a kosmopolita uvádí do českého umění moře jako mýtus a legendu. Knüpfer maloval moře mnohokrát, vždy s virtuózní jistotou a bohužel i líbivou elegancí. Tyto obrazy zapadaly snadno do žánru salonního malířství a vyhovovaly dobře potřebám okázalé reprezentace. Knüpfer, podobně jako literát Julius Zeyer, vycházel z poetiky evropského symbolismu a novoromantických idejí. Vystavoval ve Vídni, Mnichově, Berlíně, Paříži a Římě, ale doma nacházel jen málo pochopení. Byl právem i neprávem obviňován z kosmopolitismu a neúčasti na národním

Beneš Knüpfer: *Vyzvání ke hře*, 1890

kulturním programu. I z toho důvodu se jej bolestně dotkla nepříznivá kritika výstav v Domě umělců a Topičově salonu. Při cestě lodí z Rijeky do Ancony ukončil proto svůj život skokem do moře. Tehdejší český tisk to komentoval lakonicky: „Sebevraždu spáchal malíř B. Knüpfer. Miloval moře, skočil do něj.“

Adolf Sklenář (12. 1. 1910, Podivín – 17. 7. 1956, Český Brod), český skladatel. Působil v menších divadlech; autor operet, taneční hudby; za války vězněn v koncentračním táboře.

Eduard Haken (22. 3. 1910, Šklín, Ukrajina – 12. 1. 1996, Praha), operní pěvec. Významný basista; od začátku čtyřicátých let v Národním divadle v Praze; manžel Marie Glázrové.

Antonín Frolka ml. (10. 7. 1910, Tasov – 12. 1. 1986, Brno), hudebník; sběratel lidových písní; upravovatel lidových písní; zpěvák.

Adolf Glasspiegel (12. 1. 1910, Podivín – 17. 7. 1956, Český Brod), skladatel. Komponoval tanga, foxtroty, opereta: *Polly na západě*.

Anežka Gorlová (5. 1. 1910, Boršice – 1993), lidová umělkyně.

Karel Kalaš (9. 10. 1910, Vídeň – 3. 5. 2001, Praha), významný operní pěvec, sólista opery Národního divadla v Praze. V roce 1934 byl angažován do Slovenského národního divadla v Bratislavě a o pět let později jej přijalo pražské Národní divadlo do stálého angažmá. Zde působil až do roku 1972 a ztvárnil tu řadu rolí (Vodník v *Rusalice*, Gremin v *Evženu Oněginovi*, Kecal v *Prodané nevěstě* či hrabě v *Jakobínovi*). V roce 1978 Karla Kalaše režisér Ladislav Smoljak obsadil do filmu *Kulový blesk* do role vysloužilého operního pěvce. V roce 1995 obdržel Karel Kalaš Cenu Thálie za celoživotní mistrovství.

1920

Národní shromáždění přijalo jazykový zákon, který označil „československý jazyk“ za oficiální jazyk provádějící jazyková nařízení z 3. února 1926, specifikovala užívání státního jazyka a vyžadovala od státních úředníků zkoušky ze státního jazyka.

17. dubna

Narodil se **František Dvořák**, český historik umění, žák Antonína Matějčka, asistent Václava Viléma Štecha. Autor mnoha odborných publikací, např. *Po Karlově mostě*, *Po Královské cestě*, *Po Pražském hradě a okolí* aj.

18. května

Narodil se **Karol Józef Wojtyła** (zemřel 3. 4. 2005), pozdější papež Jan Pavel II. Byl neúnavný cestovatel, bojovník proti komunismu, ochránce lidských práv a konzervativní strážce katolických hodnot. Nejdéle úřadující papež 20. století přispěl k pádu komunistických režimů ve střední a východní Evropě a četnými cestami za svého téměř dvacetiletého pontifikátu značně zpopularizoval římskokatolickou církev. Od svého zvolení papežem v říjnu 1978 proslul Jan Pavel II. nekompromisními teologickými i politickými postoji. K základním křesťanským hodnotám, které hlásá ve svých encyklikách, patří jednota a nezrušitelnost manželství. Jeho konzervativní pohled na přerušování těhotenství, antikoncepci a eutanazii vyvolává ve světě velmi rozporuplné reakce a díky němu je Jan Pavel II. označován za nejkonzervativnějšího papeže 20. století. Polák Jan Pavel II., který je prvním neitalským papežem na Svatém stolci za posledních téměř 480 let (od smrti Nizozemce

Hadriána VI. v roce 1523), překonal mnohá dosavadní tabu. Jako první papež veřejně uznal historickou diskriminaci Židů křesťany. Dialog s Izraelem vyvrcholil papežovou návštěvou Izraele a palestinských autonomních území. Během poutní cesty po Svaté zemi vyjádřil papež politování nad holocaustem a antisemitismem, který vůči židům projevovali křesťané. Vyjádřil lítost nad „krutou smrtí“ českého kazatele a církevního reformátora Jana Husa, jehož středověká církev prohlásila za kacíře a upálila. Během mimořádné ekumenické ceremonie v Římě za přítomnosti nejvyšších představitelů dvaadvaceti křesťanských církví vyzval k jednotě všech křesťanů. Jan Pavel II. proslul jako propagátor církevních idejí ve světě, za což si vysloužil nejen přezdívku „papež-poutník“, ale také výtky, že zanedbává své povinnosti ve Vatikánu. Nejzcestovalejší papež Jan Pavel II. vykonal celkem pětadevadesát zahraničních cest, při nichž navštívil téměř všechny země světa.

27. května

Na společné schůzi obou sněmoven Národního shromáždění byl **prezidentem republiky zvolen T. G. Masaryk**, ze 411 hlasů získal 284, kandidát německých stran A. Naegle dostal jednašedesát hlasů.

4. června

Na zámku Velký Trianon ve Versailles byla podepsána mezi mocnostmi Dohody a Maďarskem mírová smlouva (**takzvaná trianonská**). Potvrdila rozpad Uherska a vznik Maďarska (zdědilo asi třetinu Uher), určila hranice mezi Maďarskem a Slovenskem, které historicky neexistovaly. Smlouva vstoupila v platnost 26. července 1921.

Příchod maďarské delegace před palácem Velký Trianon, kde byla podepsána, s maďarskými protesty, mírová smlouva

19. června

Národní shromáždění schválilo projekt o válečných půjčkách. ČSR převzala celkem 4 miliardy 300 milionů korun rakouských válečných půjček a vyplatila za ně přes miliardu úroků.

23. června

V Jihlavě propukly národnostní bouře mezi místními Čechy a Němci, nepokoje následovaly i v Teplicích (zničení pomníku Josefa II., což bylo napodobováno i v jiných městech).

5. října

Ustaven umělecký svaz **Devětsil**, sdružující levicové básníky, spisovatele, malíře, architekty, divadelníky i teoretiky. Prvním předsedou se stal V. Vančura.

15. listopadu

Došlo k srážkám mezi vojskem a německým obyvatelstvem v Chebu, také i v Děčíně a Podmoklech. V odvetu zabrali 16. listopadu čeští herci německé Stavovské divadlo v Praze.

Výročí připojení Valticka k Československu

Podoba československých hranic po roce 1918 se rodila za stálých konfliktů větší či menší intenzity. Patrně největší proslulost si získaly boje o Těšínsko se znovuzrozeným Polskem, které hrozily přerůst v regulérní válečný konflikt. Území bylo nakonec rozděleno, což neuspokojilo nacionalisty ani z jedné strany, ale střet byl alespoň na nějakou dobu zažehnán. Touha po připojení Kladska a německé Lužice se ukázala spíše chimérickým snem, i když v případě Lužice nový stát vystupoval jako důsledný obhájce práv Lužických Srbů. Jako sporná se jevila například i území na Spiši nebo Hlučínsko. K různým drobným rozmiškám ovšem docházelo i na nově vzniklé československo-rakouské hranici. Ještě po rozpadu Rakouska-Uherska zůstávalo součástí Dolních Rakous i nevelké území kolem Valtic. Vinařský region v průběhu staletí osciloval mezi příslušností k Moravě nebo právě k Dolním Rakousům, i když zhruba od konce 15. století náležel většinou k druhému z uváděných celků. I vlastníci zámku ve Valticích, Lichtensteinové, měli blíže k Rakousku než k Moravskému markrabství, i když i na Moravě vlastnili rozsáhlé statky. Rozhodnutí připojit mikroregion, dávající mimořádně kvalitní víno, k Československu nakonec přinesla až smlouva v Saint Germain-en-Laye u Paříže, která byla podepsána 10. září 1919. Valticko ovšem v té době bylo osídleno většinou německy mluvícím obyvatelstvem, které rozhodnutí mírové smlouvy vnímalo jako velkou křivdu. Nemohli však nic změnit na faktu, že **v červenci následujícího roku 1920 vstoupila smlouva v platnost** a mladá republika se tak stala jeho právoplatným držitelem. V dané době tato skutečnost byla prezentována jako velké slovanské vítězství a tak se nelze ani moc divit, že připojení Valticka svými verši opěvoval i slezský bard Petr Bezruč, který na „Valčicku“, jak ho nazýval, pilně navštěvoval vinné sklepy. Ještě jednou došlo k pokusu o zvrát ve vlastnictví – po takzvané Mnichovské dohodě bylo s velkou pompou odtrženo od Československa. Nemohlo se však vrátit zpět Rakousku, které v té době neexistovalo, ale stalo se územní součástí takzvané Velkoněmecké říše, byť spravovanou z takzvané Ostmarky, na níž bylo dřívější Rakousko přeměněno. Po druhé světové válce se Valticko vrátilo do držby obnoveného Československa a musela ho opustit naprostá většina dosavadního obyvatelstva. Dnes má význam především jako jedna z nejvýznamnějších vinařských oblastí v České republice. Při recepcích na Pražském hradě je okusila dokonce i třeba britská královna Alžběta II. Kromě toho patří Valticko, respektive takzvaný Lednicko-valtický areál, mezi nejatraktivnější turistická centra v České republice, který přitahuje jak neporušenou přírodou, tak i atraktivními stavebními památkami, především zámky v Lednici a ve Valticích. V roce 1996 byl celý areál zapsán po právu do Seznamu kulturního dědictví UNESCO. Zároveň na Valticku a v přilehlých oblastech dochází k prolínání různých kulturních aktivit, které pomalu, ale jistě hranici, která obě země rozdělovala, mažou. A za sto let už si možná nikdo ani nebude pořádně uvědomovat, k jakému státu toto malé území uprostřed vinic náleželo či náleží.

(MaFr)

Josef Mauder (1. 12. 1854, Praha – 1920), český sochař. V duchu romantismu rozvíjel české novorenesanční sochařství. Vytvořil pražský pomník Julia Zeyera inspirovaný pohádkovými postavami básnických příběhů. Záliba ve velké dekorativní malbě se projevila v sochařské výzdobě Slavína v Praze na Vyšehradě.

1930**27. – 29. září**

Konal se **XVI. sjezd Československé sociálně demokratické strany dělnické**. Přijal program, v němž se strana distancovala od marxismu.

1940**11. června**

2. československý pluk ve Francii se účastnil bojů s německými jednotkami u Coulommiers. Po pádu Francie byla asi třetina československých vojáků evakuována do Anglie.

9. července

Československý národní výbor se usnesl ustanovit na britské půdě **prozatímní státní zřízení**. V čele prozatímní vlády stál Jan Šrámek, prezidentem se stal Edvard Beneš. Také byl v Londýně zřízen takzvaný **Inspektorát československého letectva** v čele s generálem Karlem Janouškem. Podle dohody s britskou vládou (z 25. října 1940) byli českoslovenští letci v počtu 1 287 zařazeni do takzvané dobrovolnické zálohy britského královského letectva RAF. Českoslovenští stíhači se účastnili ve dnech 13. srpna až 31. října **bitvy o Anglii** (sestřelili šestapadesát nepřátelských letadel).

21. července

Britská vláda uznala prozatímní československou vládu v zahraničí.

srpen

Další vlna zatýkání důstojníků a vojáků v Protektorátu.

8. října

Gestapo zahájilo **Akci SOKOL**, masový úder proti české tělovýchovné organizaci Sokol, kdy došlo k zatčení členů vedení, župních funkcionářů i části členstva sokolských jednot. Postiženo bylo asi 1 500 sokolů, většina byla poslána do koncentračních táborů. **12. října byla Česká obec sokolská rozpuštěna, její majetek zabaven.**

25. října

Podepsána **československo-britská dohoda** o postavení československých pozemních jednotek a letectva vůči britskému vojsku a letectvu, dále byla podepsána úmluva o způsobu financování československého vojska a o právu disponovat československým zlatem uloženým u Bank of England.

U československé vojenské jednotky na Středním východě byl zřízen **Československý pěší polní prapor**.

Ve Velké Británii byla ustanovena **1. československá smíšená brigáda**.

11. listopadu

V Londýně byla podepsána **československo-polská deklarace** o poválečné spolupráci.

1950**8. března**

Zemřel **Jaroslav Kocián**, český houslista a hudební pedagog. Interpret skladeb Johanna Sebastiana Bacha, Wolfganga Amadea Mozarta, sám byl žákem Otakara Ševčíka a Antonína Dvořáka.

Jan Konůpek (10. 10. 1883, Mladá Boleslav – 13. 3. 1950, Praha), český grafik, malíř, ilustrátor a rytec. V letech 1903-1906 studoval architekturu u profesorů Kouly a Schulze na ČVUT v Praze. Na polytechnice se seznámil s P. Janákem a V. V. Štechem, kteří ovlivnili jeho rozhodnutí studovat uměleckou školu. V letech 1906-1908 absolvoval AVU v Praze, kde studoval v ateliéru Maxmiliána Pirnera, u prof. V. Bukovace a grafika Alessandra de Piana. S malířem E. Pacovským zakládá ještě na AVU grafickou revui *Veraikon*, později se stává členem Sdružení českých umělců grafiků Hollar. V roce 1911 spoluzaložil skupinu symbolistních grafiků Sursum, spoluzakládal i spolek Artěl. Stal se i členem Spolku výtvarných umělců Mánes. Po ukončení studií krátce žil v Praze, pak vyučoval kreslení na střední průmyslové škole v Plzni. Roku 1923 se vrátil do Prahy, kde vyučoval na Státní grafické škole až do roku 1932. Jeho grafiky jsou inspirované mystikou a vizionářstvím. Za nejvýznamnější jsou považovány jeho díla z počátku 20. století, které jsou ovlivněné symbolismem a stylizovány dle secesní klíntovské ornamentiky. Konůpka ovlivnil německý a severský expresionismus, přechodně i kubismus, jehož některé prvky se staly natrvalo součástí jeho výtvarného projevu, v některých dílech se dostal až k orfismu. Podílel se na ilustraci symbolistní a klasické literatury (K. J. Erben: *Kytice*, K. H. Mácha: *Máj* atd.), vytvořil i samostatné grafické cykly věnované velké části české a světové literatury. Mnoho z jeho prací byla inspirována gotickou a barokní architekturou a mystikou středověku. Věnoval se také tvorbě ex libris.

Jan Konůpek: Máchův *Máj*, 1923

13.-14. dubna

Státní bezpečnost (StB) ve spolupráci se Státním úřadem církevním (SÚC) provedla první etapu pečlivě připravované a plánované brutální likvidace mužských klášterů v tehdejší Československu. Při zásahu s krycím názvem **Akce K** bylo obsazeno 135 klášterů a internováno zhruba 1 500 mnichů z celé republiky. Akci K předcházela

politická a ideologická příprava řízená ústředním výborem KSČ a jeho církevní komisí. Tyto instituce rozhodly, aby nejvýznamnějším bodem přípravy byl politický proces s představenými klášterů. Soud s deseti představenými řádů se konal od 31. března až 4. dubna 1950 a v noci na 14. duben uskutečnila bezpečnost a Státní úřad církevní první etapu akce K. Další etapy následovaly 26. dubna a 4. května téhož roku. StB vypracovala podrobný plán Akce K, který se podobá směrnicím k vojenskému přepadení nebo útoku. Tento dokument, který se nachází v archivu Ministerstva vnitra ČR, obsahuje rozkazy obecného rázu i konkrétní úkoly pro každý klášter. Plán jmenovitě určoval, do kterých centralizačních či internačních klášterů odvézt mnichy a jejich představené, určoval nové správce a personál klášterů a vedení, bezpečnostní ostrahu a denní režim v centralizačních kláštřech. Plán obsahoval i časový rozvrh postupu bezpečnostních orgánů první hodiny po přepadení kláštera. Akce K se týkala všech sedmi řádů a kongregací působících v Čechách a na Moravě. Při první etapě akce bylo soustředěno a internováno přes devět set řeholníků a obsazeno šestasedmdesát klášterních objektů. Před obsazením patřilo jednadvacet klášterů františkánům, šestnáct kongregaci redemptoristů, dvanáct salesiánům, deset jezuitům, po pěti řeholních domech obývali premonstráti a kongregace bratří těšitelů z Gethseman, jeden klášter měli benediktini a řád německých rytířů. Na Slovensku byly k těmto řádům ještě zahrnuty řád dominikánů, minoritů, řehole Božího slova a řád baziliánů (řečtí katolíci). Zhruba 580 slovenských řeholníků bylo odvedeno z devětapadesáti objektů do čtyř centralizačních klášterů v Šaštíně (okres Senica), v Podolinci v okrese Stará Ľubovňa, Jasově u Košic (dříve Moldava nad Bodvou) a ve Sv. Benediktu v okrese Žarnovica (dříve Nová Baňa). Internační středisko pro „nejreakčnější“ řeholníky bylo zřízeno v Pezinku (dříve v okrese Bratislava). Pro příslušníky českých a moravských řádů a kongregací zřídila StB centralizační střediska v Bohosudově na Teplicku, v Hejnicích v okrese Liberec (dříve Frýdlant), v Broumově na Náchodsku, v Králíkách v okrese Hradec Králové (dříve Žamberk) a v Oseku v okrese Teplice (dříve Duchcov) a internační středisko v kláštře premonstrátů v Želivě v okrese Pelhřimov (dříve Humpolec). Během celé Akce K bylo do centralizačních klášterů převezeno 2 376 mnichů z osmadvaceti řádů a z 219 řádových domů, 175 z nich skončilo v internačních kláštřech se zvlášť ostrým režimem. Likvidace klášterů nepříznivě zasáhla do života několika set mladých lidí, kteří byli v klášterních školách či internátech a pocházeli ze sociálně slabých skupin. Nenahraditelné a nevyčíslitelné škody způsobila Akce K v oblasti kultury, neboť byly ničeny kulturní památky, knihovny a další umělecká díla. Vyklizené kláštřery převzala státní správa, mnohé dostala armáda a během krátké doby se počaly projevovat následky nedostatečné péče.

20. dubna

Výnos o **rušení mužských a ženských klášterů**.

18. května

Národní **shromáždění přijalo vysokoškolský zákon omezující akademické svobody**.

27. dubna

Zemřel **Karel Koželuh**, český sportovec, reprezentant Československa v ledním hokeji a tenisu. Byl trojnásobným mistrem světa v tenisu mezi profesionály, v roce 1925 byl členem týmu mistra Evropy v ledním hokeji.

20. května

Bylo zřízeno ministerstvo národní (státní) bezpečnosti. Prvním ministrem byl jmenován L. Kopřiva, následoval K. Bacílek. Oba měli značný podíl na nezákonných procesech.

31. května – 8. června

Probíhal inscenovaný proces s dr. **M. Horákovou**, přední funkcionářkou národně socialistické strany a předsedkyní Rady československých žen. Spolu s ní bylo obžalováno dalších dvanáct osob. Jednalo se o první velký **monstrproces „podle sovětského vzoru“**. Čtyři obžalovaní, mezi nimi M. Horáková, byli odsouzeni k trestu smrti.

Vynesení rozsudku 8. června 1950. Mezi policisty zleva dr. Milada Horáková (trest smrti), dále Josef Nestával a Jiří Hejda, kteří byli odsouzeni k trestu těžkého žaláře na doživotí, a Františka Zemínová (dvacet let)

1. července

Ustanovena **Státní banka československá**.

26. července

Proběhla první etapa soustředování řeholnic do centralizačních klášterů a domů. V dalších etapách bylo přes čtyři tisíce řeholnic svezeno z 339 objektů do třiatřiceti středisek. Současně na dva tisíce řeholnic bylo převedeno do průmyslu a zemědělství. Uvolněné budovy převzala armáda a jiné státní instituce.

1. září

V československé armádě byly zřízeny první čtyři **pomocné technické prapory (PTP)**, zvláštní jednotky pro „politicky nespolehlivé osoby“. PTP vojsko bylo využíváno k pracovní činnosti v řadě oborů národního hospodářství, jako např. v hornictví a stavebnictví. Protože vojáci těchto útvarů nosili černé nárameníky, říkalo se jim běžně „černí“ nebo „černé prapory“. Miloslav Švandrlík ve své knize *Černí baroni* skvěle s ironickou nadsázkou a se zkušeností absolventa vojenské služby PTP přiblížil tuto „vymoženost“ bývalého československého režimu.

Motto:

*„Ked' bude vojna,
nastúpíte v prilbách do reky
a bojové jednotky
poidú cez vás
ako cez most!“*

Red. poznámka: *O autorovi díla jsme Vás v Kulturním klubu podrobně informovali u příležitosti jeho úmrtí.*

1960**9. dubna**

Národní shromáždění schválilo novou územní organizaci (deset krajů) a nové volební zákony.

23. června – 3. července

V Praze se konala II. celostátní spartakiáda, na níž vystoupilo na 800 tisíc cvičenců.

5.-7. července

Na celostátní konferenci KSČ bylo konstatováno, že v Československu bylo dosaženo prvního strategického cíle – vybudování socialismu.

11. července

Stát dostává nový název: **Československá socialistická republika – ČSSR**.

Marie Teinitzerová (3. 7. 1879, Čížkov u Bolovic – 8. 11. 1960, Jindřichův Hradec), přispěla významným způsobem k vývoji interiérového textilu a tapiserie v Čechách. Na počátku utváření jejího tvůrčího názoru stálo tak jako u mnoha jejích vrstevníků nadšení pro myšlenky Williama Morrisse. Absolvovala soukromá studia v Brně a Vídni, studium na pražské uměleckoprůmyslové škole a v následujícím roce na tkalcovské škole v Berlíně. Podnikla studijní cestu do Skandinávie, Anglie a Francie, navštívila gobelínové dílny v Paříži a hedvábnické závody v Lyonu. Roku 1908 se stala zakládající členkou družstva Artěl. Od počátku své tvorby se zabývala návrhy a výrobou ručně tkaného a tištěného bytového i šatového textilu, koberců a oděvních doplňků. V roce 1911 utkala Marie Teinitzerová první tapisérii podle návrhu Zdenka Kratochvíla s názvem *Sv. Jiří*. Všechny další tapiserie, které vznikaly v její dílně ve spolupráci s výtvarníky, jako byli F. Kysela, M. Švabinský, K. Svolinský a mnoho dalších, se postupně stávaly hlavním předmětem zájmu Marie Teinitzerové především pro možnost technického experimentování. Svými výrobky zařizovala veřejné prostory, např. poslanecké sněmovny, auly Karolína, Zemské banky, redakce Národních listů, pražského letiště a mnoho jiných. Stejně tak vybavovala i prostory soukromé, např. domácnost T. G. Masaryka, rodiny Havlových, mnoha poslanců a domácnosti pražské i mimopražské inteligence.

16.-17. listopadu

Národní shromáždění projednalo a schválilo **zákon o třetí pětiletce (1961-1965)**. V rozporu s reálnými možnostmi byly do ní zahrnuty modernizace a rekonstrukce a další podstatný rozvoj. Československá ekonomika byla již za zenitem svých možností dalšího rozvoje extenzivní cestou.

1970

Pravoslav Kotík (1. 7. 1889, Slabce, Rakovník – 14. 1. 1970, Praha). Malíř starší generace ovlivněn podobnou tendencí jako F. Muzika, programu spjatého s původními východisky, k nimž ještě dočasně připojil vlastní verzi nové věčnosti.

květen

Zahájeno vysílání **2. programu Československé televize**.

8. června

Peruánské úřady oznámily, že při zemětřesení zahynulo všech čtrnáct členů československé horolezecké expedice včetně známého fotografa V. Heckela.

28. října

Ke státnímu svátku ČSR vydalo **Socialistické hnutí československých občanů Manifest**, v němž se přihlásilo k idejím roku 1968. *Manifest* uveřejnily *Listy*, časopis socialistické opozice v Římě vydávaný J. Pelikánem.

9.-11. listopadu

V Praze se konala ustavující konference Socialistického svazu mládeže, jednotné mládežnické organizace řízené

KŠČ a mající za cíl vychovávat mládež v marxisticko-leninském duchu.

1980

Ladislav Herbert Struna (27. 6. 1899 – 14. 2. 1980), filmový herec a malíř, krajinář, „český Gabin“, jak mu později začal říkat Vítězslav Nezval. Rokem 1948 však pro něj prakticky skončila jeho úspěšná filmová kariéra. V dalších letech už na něj čekaly jen malé figurky. Celý svůj život věnoval dvěma láskám, filmu a malířství.

4. květen

Zemřel **Josip Broz** (pseudonym) **Tito**, partyzán a charismatický prezident bývalé Jugoslávie, komunista. Narodil do smíšeného manželství (matka Slovinka, otec Chorvat) v chorvatském Krumovci. Jako maršál Tito vedl úspěšně partyzánský odboj proti nacistům. Poté přeměnil Jugoslávii v socialistický stát, potlačil jak nacionální hnutí, tak i opozici. Krátce po

jeho smrti došlo k rozpadu Jugoslávie. V době jeho úmrtí byl Tito zbožňován, o deset let později proklínán (v bývalém Československu byl slaven jako hrdina, po roztržce se Stalinem nazýván krvavým psem Titem, poté zase jako přítel).

22. května

Proběhla volba prezidenta republiky. Opětne byl zvolen

G. Husák.

29. května

V rekonstruovaném **Anežském klášteře** v Praze byla otevřena stálá expozice Národní galerie – České výtvarné umění 19. století.

16.-29. června

V Praze na Strahovském stadionu se konala **spartakiáda**, na níž cvičilo na 180 tisíc cvičenců.

6. července

U příležitosti 565. výročí upálení M. Jana Husa byl v Kostnici znovu otevřen Husův dům.

1. listopadu

Proběhlo **sčítání lidu**, domů a bytů. V Československu žilo 15 276 799 obyvatel, v českých zemích 10 288 946 obyvatel.

8. listopadu

Do užívání byla předána **dálnice Praha – Brno – Bratislava** v délce 317 km.

11. listopadu

Československá delegace se účastnila v Madridu zahájení schůzky představitelů pětatřiceti signatářských zemí **Závěrečného aktu helsinské konference** o bezpečnosti a spolupráce v Evropě.

TOYEN – Marie Čermínová (1902, Praha – 1980, Paříž), česká malířka, která z hlediska uměleckého, osobního i politického patří k nejsvobodnějším tvůrčím osobnostem minulého století. Básník Jaroslav Seifert dal malířce její pseudonym Toyen. Po studiu na pražské Uměleckoprůmyslové škole u prof. Emanuela Dítěte působila se svým partnerem Jindřichem Štyrským (1899-1942) ve skupině Devětsil. Na konci roku 1925 odjela společně se Štyrským na delší pobyt do Paříže, kde následujícího roku vyhlásili vlastní umělecký směr – artificialismus, který měl být

Toyen: *Po představení, 1943*

protějškem básnického poetismu na poli výtvarného umění a požadoval identifikaci malíře s básníkem. Po návratu do Prahy na konci dvacátých let se začala tvorba obou artificialistů postupně sblížovat se surrealismem. Tento trend vyvrcholil na jaře 1934, kdy se stali zakládajícími členy Skupiny surrealistů v ČSR, která pracovala v přímé součinnosti s Bretonovou skupinou. Bretonova a Éluardova návštěva Prahy v roce 1935 znamenala pro Toyen začátek inspirativních osobních vztahů. Důležité mezinárodní kontakty i domácí úspěchy však radikálně přerušila okupace Československa; podobně jako ostatní surrealisté i Toyen tehdy tvořila v ilegality, bez možnosti vystavovat nebo publikovat své práce. Konec války přinesl jen dočasnou svobodu, neboť v Praze získávali stále větší vliv stalinisté. V předtuše komunistického převratu opustila Toyen již v roce 1947 Československo a odešla s básníkem Jindřichem Heislerem do Paříže, kde zůstala v exilu až do konce života. Po Bretonově a Péretově boku se účastnila surrealistických aktivit. Pro Toyen bylo malování přirozenou vnitřní potřebou, oproštěnou od jakékoli ctižádostivosti. Sama se nikde neprosazovala, nepřizpůsobovala se požadavkům galeristů a výtvarných kritiků. Své samostatné výstavy obvykle pojímala jako manifestaci přátelství se surrealistickými básníky, kteří pro ni psali verše či texty do originálně upravených katalogů; také její českou monografii z roku 1938 napsal básník Vítězslav Nezval, zatímco do francouzské z roku 1953 přispěli André Breton, Benjamin Péret a Jindřich Heisler.

1990

Jaroslav Rössler (25. 5. 1902, Smilov – 5. 1. 1990, Praha), první český avantgardní fotograf, kreslíř a člen Devětsilu. Jaroslav Rössler patří společně s Jaromírem Funkem k průkopníkům moderní fotografie. Vyučil se v portrétním ateliéru u firmy Drtikol a spol. (1917-1920) a osm let zde pracoval jako laborant, až do svého odjezdu do Paříže. V jedenadvaceti letech si ho všiml Karel Teige, který ho pověřil fototypografickými úkoly pro časopisy *Pásmo*, *Dsk*, *Stavba* a *ReD*. Tak získal o možnostech funkčního využití fotografie novou představu. Postupuje od fotografie k fotogramu, fotomontáži, typografické koláži a kresbě, až nakonec všechny postupy vhodně mísí, jak si to žádá soudobá koncepce moderního umění. Počátkem roku 1925 odjíždí do Paříže na půlroční studijní pobyt a v témže roce se stává fotografem Osvobozeného divadla. Většina záležitostí jevištních inscenací té doby je jeho dílem. Ještě před svým druhým odjezdem do Paříže v roce 1927 navazuje jako reklamní a průmyslový fotograf spolupráci s obrazovým časopisem *Pestrý týden*, který pak už z Francie zásobuje i svými reportážemi. V Paříži, kde plánuje zůstat se svou ženou Gertrudou Fischerovou (1894-1976) natrvalo, se zabývá reklamou, především v experimentálním studiu Luciena Lorella, a vytváří práce pro tak významné podniky,

jakými jsou firmy Gibs, Michelin nebo Shell. Přitom ho však láká i živý pouliční ruch a právě tento zájem se mu nakonec stane osudným a poznamenává celou jeho další budoucnost. Setkává se s demonstranty a když fotografuje působivý výjev a jeho aktéry, je zatčen a po půlročním vězení v roce 1935 je z Francie vypovězen. Tím první velká tvůrčí etapa jeho života končí. Na Žižkově, tenkrát ještě pražském předměstí, si spolu se ženou otevírá skromný fotografický ateliér a starosti spojené s vedením živnosti způsobují, že v jeho tvůrčí práci vzniká nepřírozená mezera, trvající dvě desetiletí. Až v padesátých letech se k fotografickému experimentu znovu vrací. Vytváří takzvaná prizmata, fotografie snímané přes dvojlomný hranol, experimentuje i s tvárnými postupy – vedle solarizace je to především Sabatierův efekt – vrací se tak i k pigmentům. Hýří novou barevnou a tvarovou představivostí. Jaroslav Rössler je neoddelitelnou součástí české moderny. Moderny, která byla stejně tak literární, malířská a fotografická jako typografická, architektonická, divadelní nebo kinematografická. Jeho dílo je citlivou ozvučnicí doby, ale vyjadřuje se nezávisle na vyjádření druhých. Československá fotografie nemá kromě Rösslera autora, jehož práce v různých výrazových prostředcích by se tak dokonale propojila k moderní koncepci umění. Ojediněným tvůrčím odkazem autora nejstarších českých fotogramů a vynálezce fotogramů jsou abstrahující vize, rozvíjené během více než půlstoleté umělecké dráhy.

Ludmila Smrčková (24. 2. 1903, Kročehlavy u Kladna – 21. 1. 1990, Praha). Patřila k první generaci výtvarníků, kteří svůj talent věnovali výhradně užitému umění a průmyslovému designu a díky nimž získalo moderní české sklo mezinárodní úspěch a respekt.

20. dubna

Federální shromáždění schválilo nový název republiky: **Česká a Slovenská federativní republika (ČSFR).** Byl také změněn státní znak.

21.-22. dubna

Poprvé v dějinách přijel **na návštěvu papež** – hlava římskokatolické církve Jan Pavel II.

2.-9. květen

Federální shromáždění schválilo zákony:

1. o funkčním období prezidenta a parlamentu,
2. o Radě obrany státu,
3. o zemědělském družstevnictví,
4. změny trestního zákona a trestního řádu (**zrušen trest smrti**).

Novela zákona o soustavě základních a středních škol, která znamenala zkrácení školní docházky na 9 let a odstranění jednotné školy spolu se zavedením diferencovaného vzdělávání (dosavadní školská soustava byla doplněna o školy soukromé a církevní). Dále se zřizovaly (od 1. září t. r.) čtyř až osmiletá gymnázia a zákon o vysokých školách zaváděl dvoustupňové studium (bakalářské a magisterské) a mj. zakotvil akademické svobody.

7. května

Rada Evropy udělila ČSFR statut zvláštního hosta.

V Bruselu byla podepsána **dohoda mezi Evropským společenstvím a ČSFR** o obchodu a obchodní i hospodářské spolupráci.

František Hudeček (7. 4. 1909, Němčice u Holešova – 13. 5. 1990, Praha), český grafik, ilustrátor a malíř. Patřil ke Skupině 42 (František Gross, sochař Ladislav Zívra a fotograf Miroslav Háek), která se již v průběhu třicátých let

společně s teoretikem Jindřichem Chalupeckým zabývala surrealismem. Při volném rozvíjení surrealistických podnětů věnovali zvláštní pozornost různým experimentálním technikám, jejich rejstřík rozšířili o nové vynálezy. Moderní mytologie, kterou v individuálních přístupech vytvářeli členové Skupiny 42, se týkala zejména vztahu člověka a města stejně jako člověka a stroje. Hudeček našel nový mýtus v působivém, osobně prožívaném tématu Nočního chodce.

14. května

Vláda projednala časový harmonogram hospodářské reformy a rozhodla o jejím radikálním urychlení (prosazeno stanovisko ministra financí V. Klause).

13. června

ČSFR, Maďarsko a Polsko podepsaly dohodu s Evropským sdružením volného obchodu (ESVO) o zlepšení podmínek vzájemného obchodu.

27. června

Předsedou Federálního shromáždění se stal A. Dubček.

29. června

Novou jednadvacetičlennou českou vládu (volby 8.-9. 6.) vedl P. Pithart. Deset ministrů delegovalo OF.

5. července

V tajných volbách byl zvolen **prezidentem ČSFR V. Havel** (jediný kandidát, 234 hlasů, 50 hlasů proti).

8.-9. srpna

V Trenčianských Teplicích se konalo jednání vlád ČR a SR o variantách fungování federace a vymezení kompetencí. Zástupci deseti slovenských národnostně orientovaných stran se však již 14. srpna vyslovili pro nezávislost SR.

Hana Wichterlová (2. 3. 1903, Prostějov – 29. 8. 1990, Praha), česká sochařka. V letech 1919-1925 studovala sochařství u Jana Štursy. Jejími vrstevníky ve třídě byli mimo jiné Josef Wágner a Vincenc Makovský. Studium na AVU dovršila prací *Údiv*, významným figurativním dílem, jímž se postavila na přední místo českého moderního sochařství. V letech 1926-1930 žila a studovala v Paříži, kde navštěvovala mimo jiné přednášky Františka Kupky. V Paříži vytvořila celkem pět plastik. Na tyto plastiky navazuje socha *Pupen* (1932). Socha *Pupen* je považována za jednu z nejzávažnějších plastik českého meziválečného sochařství. Dílo vychází z autorčina hlubokého zájmu o přírodu, který se spolu se zaměřením na meditativnost ve vazbě na

východní filozofii promítá do převážné části tvorby. Od roku 1931 byla členkou Spolku výtvarných umělců Mánes. Během čtyřicátých let vytvořila dvě významné hlavy: *Černou hlavu* (1955) a *Vivekanandu* (1956-58). Tvorba z šedesátých a sedmdesátých let navazuje na přírodní motivy z předválečného období (*Pecka* 1964, *Lusk* 1967 a *Jádro* 1976). Zvláštní místo v autorčině díle pak náleží nedokončené figurální plastice *Mahulena* (1955-1990), jež představuje symbiózu stromu a ženského těla. Hlava a ruce jsou vymodelovány, tělo a vlasy jsou složeny z kůry stromu. Statutární kmenovou vertikálu poeticky uvolňuje dívčí tvář. S její osobou je spojen cyklus fotografií Josefa Sudka s názvem *Zahrádka paní sochařky*.

Hana Wichterlová:
Pupen, autorská
replika, 1932,
mramor

východní filozofii promítá do převážné části tvorby. Od roku 1931 byla členkou Spolku výtvarných umělců Mánes. Během čtyřicátých let vytvořila dvě významné hlavy: *Černou hlavu* (1955) a *Vivekanandu* (1956-58). Tvorba z šedesátých a sedmdesátých let navazuje na přírodní motivy z předválečného období (*Pecka* 1964, *Lusk* 1967 a *Jádro* 1976). Zvláštní místo v autorčině díle pak náleží nedokončené figurální plastice *Mahulena* (1955-1990), jež představuje symbiózu stromu a ženského těla. Hlava a ruce jsou vymodelovány, tělo a vlasy jsou složeny z kůry stromu. Statutární kmenovou vertikálu poeticky uvolňuje dívčí tvář. S její osobou je spojen cyklus fotografií Josefa Sudka s názvem *Zahrádka paní sochařky*.

20. září

ČSFR byla pět přijata za člena **Mezinárodního měnového fondu a Mezinárodní banky** pro obnovu a rozvoj.

27. září

Byl schválen vládní zákon o malé privatizaci.

2. října

Federální shromáždění schválilo zákon o zmírnění následků některých majetkových křivd (restituční zákon).

13. října

Na celorepublikovém sněmu **OF** v Praze byl zvolen jejím **předsedou V. Klaus** (ze tří kandidátů).

15. října

Provedena devalvace obchodního kurzu koruny vůči dolaru (na 24 Kčs za 1 US dolar) a vůči dalším volně směnitelným měnám.

18. října

Na Dole 1. máj v ostravsko-karvinském revíru v závodě Barbora došlo k výbuchu, který si vyžádal životy jednadvaceti horníků.

25. října

Senát amerického Kongresu schválil poskytnutí doložky **nejvyšších výhod** ČSFR. Přineslo to normalizaci vzájemného obchodu mezi oběma státy. Doložku 9. listopadu podepsal prezident USA G. Bush.

28. října

Na slavkovském zámku u Brna se setkali spolu s prezidentem V. Havlem všichni tři ministerští předsedové (federální M. Čalfa, český P. Pithart a slovenský V. Mečiar) a přijali společnou deklaraci o československé státnosti se slibem čelit všem pokusům o narušení celistvosti a svrchovanosti státu.

16. listopadu

Federální shromáždění schválilo zákony o navrácení majetku KSČ a SSM lidu ČSFR, zákon o uprchlících a zákon o mimosoudních rehabilitacích.

17.-18. listopadu

Do Prahy zavítal poprvé v historii **americký prezident G. Bush**.

2000**březen – listopad**

Státní rozpočet definitivně prošel. Zemanova vláda tak díky podpoře ODS získala po půl roce vyjednávání, po dvojím předělávání rozpočtu a s tříměsíčním zpožděním volnou ruku k uskutečnění svých plánů. Pro rozpočet podle očekávání hlasovali poslanci ČSSD a ODS, zbytek sněmovny byl proti. Občané podle schváleného rozpočtu mají do státní pokladny zaplatit 592 miliard korun. To je pro srovnání zhruba stejně jako roční tržby Coca-Coly. Dalších 35 miliard korun si vláda půjčí, a celkem tak utratí 627 miliard, tedy asi třetinu toho, kolik podle odhadů vydělá celá ekonomika. Schválení státního rozpočtu odstartovalo jednání, na jejichž konci zřejmě bude dosud nejrozsáhlejší obměna Zemanova vládního týmu od předloňských voleb. Právě debaty o výměnách ministrů a o dalších podmínkách podpory menšinového kabinetu ČSSD za podpory ODS způsobily, že rozpočet tento rok poslanci odhlasovali až s dvouměsíčním zpožděním a vláda tak výjimečně dlouho utrácela bez schváleného plánu.

18. března

Ve věku nedožitých čtyřasedmdesáti let zemřel člen vládní Rady pro lidská práva a někdejší **mluvčí Charty 77 Ladislav Lis**. Uzavřela se tak životní dráha muže, který podle vlastních slov byl pro komunisty „pravíčákem“ a pro novou

vládnoucí garnituru zase „levičákem“. Ladislav Lis se narodil 24. dubna 1926 ve vesnici Mláka v okrese Prachatice jako jedno ze sedmi dětí kameníka. Po vyučení strojním zámečníkem vstoupil v roce 1943 jako odbojář proti nacistické moci do tehdy ilegální KSČ, během druhé světové války se aktivně účastnil protinacistického odboje i Pražského povstání. Z komunistické strany byl Lis dvakrát vyloučen – naposledy v roce 1969. V roce 1970 ukončil studia na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Jako člen Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných a dlouholetý aktivista Charty 77, v roce 1982 i její mluvčí, byl v sedmdesátých a osmdesátých letech několikrát vězněn. Od roku 1990 do roku 1992 pracoval jako poslanec Federálního shromáždění za Občanské fórum. V roce 1994 vstoupil do ČSSD a v lednu 1999 byl jmenován členem vládní Rady pro lidská práva.

Americká ministryně zahraničí **Madeleine Albrightová** ocenila při své návštěvě republiky přínos Česka během prvního roku členství v Severoatlantické alianci, ale otevřela i kontroverzní témata – spor o investice do televize Nova, případ židovského hřbitova, na kterém chce stavět Česká pojišťovna, nebo české kontakty s Íránem. Při jednání s premiérem Zemanem vyslovila Albrightová přání, aby byl spor o Novu již uzavřen. Kvůli Nově se soudil americký magnát Ronald Lauder s ředitelem televize Vladimírem Železným. USA spor pozorně sledovaly a Albrightová byla nejvýše postaveným americkým politikem, který se Čechům o případu oficiálně zmínil.

Předseda Poslanecké sněmovny a ODS **Václav Klaus** se ostře opřel do takzvaných zkreslených ideálů, které se podle něho udržují kolem osobnosti prvního československého prezidenta **Tomáše Garrigua Masaryka**. Na konferenci ke 150. výročí narození T. G. M. mluvil například o mýtech o Masarykově nestrannosti a ideové neutralitě. „Zdá se oprávněně tvrdit, že Masaryk po celý život zůstal socialistou, že byl ideově zřetelně nalevo a že se jen nerad a v každém případě jen částečně smiřoval se samotnou podstatou volného trhu...“ uvedl Klaus. Faktem je, že Masaryk většinou volil sociální demokraty, a když v roce 1925 vyhráli v Británii volby labouristé, bral to s uspokojením jako další důkaz pro své přesvědčení, že liberalismus a buržoazie ve světové politice selhaly. V úvodu svého projevu Klaus ovšem zdůraznil, že Masaryk byl bezpochyby největší osobností české politiky 20. století. Klausův projev byl přesto zatím nejkritičtější, co čeští státníci v devadesátých letech v souvislosti s Masarykem vyslovili.

Česká republika se vůbec poprvé musí podřídit verdiktu Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Sedmičlenný senát vyhověl stížnosti potomků rodiny Ottů, původních vlastníků Rakony Rakovník, kteří si stěžovali, že jim stát upřel právo na spravedlivý proces v jejich několik let trvajícím restitucním sporu.

Novým předsedou Unie svobody se stal poslanec **Karel Kühnl**. Ve volbách na sjezdu nejmladší parlamentní strany porazil drtivou většinou hlasů – více než dvou třetin – protikandidáta Vladimíra Mlynáře. Karel Kühnl, nový šéf Unie svobody, je příkladem toho, jak rychle se lze vyšvihnout do nejvyšších pater politiky. Jeho kariéra se přitom odvíjela opačně, než je běžné: jako nestraník se stal ministrem, jako ministr se stal volebním lídrem, jako poslanec se teprve stal členem strany, za níž kandidoval.

Čtyřicet rabínů z Evropy a USA se pokusilo uložit na místě bývalého židovského pohřebiště v pražské Vladisla-

vově ulici sto šedesát schránek s ostatky Židů, kteří tam byli dříve pohřbeni. Neuspěli. Proti se postavili zástupci České pojišťovny, která zde chce vybudovat podzemní garáže.

Policie se pokusila zjistit, kdo umístil na internet hru Zastřel si svého cikána. Hra je situována do Matiční ulice, kde Romové rozebírají zeď. Úkolem hráče je střílet po nich, aby se jim to nepovedlo. Ačkoliv odborníci tvrdí, že šíření rasistické hry po internetu je v České republice spíše raritou, jsou v současnosti na tomto médiu nejméně tři další hry s rasistickým podtextem. Na stránkách s názvem Textovkářův ráj, jenž shromažďuje jednoduché české amatérské hry, které se ovládají pomocí krátkých textových příkazů, jsou volně dostupné hry Cikáni, Skinheadův protiútok a Sabotáž.

Komise rakouských historiků zveřejnila dvě zprávy na téma nucená práce na území nynější alpské republiky v době nacismu. S přihlédnutím k těmto zprávám má vládní zmocněnkyně Maria Schaumayerová začít jednat s rakouskými podniky, organizacemi obětí a jejich právními zástupci o odškodnění. Předseda komise Clemens Jabloner při představování obou zpráv novinářům řekl, že historici pokládají za „nepřípustné“, aby byly „oběti nacismu stavěny na roveň“ s rakouskými válečnými zajatci a německojazyčným obyvatelstvem odsunutým po válce ze svých domovů. Ve zprávách se tvrdí, že na nynějším rakouském území muselo za války proti své vůli pracovat 992 900 osob, z toho 757 000 civilních osob ze zahraničí, 150 000 válečných zajatců a 85 900 vězňů koncentračních táborů a maďarských židů. Historici soudí, že stále žije 239 000 obětí, a to 199 000 civilistů, 19 000 válečných zajatců a 21 000 vězňů koncentračních táborů a maďarských židů. Nuceně nasazené české civilisty zpráva vede jako příslušníky Protektorátu Čechy a Morava, tedy bez území Sudet, které byly za války součástí říše; v dnešním Rakousku jich nejvíce pracovalo koncem roku 1943, a to 63 422, což znamenalo, že Češi tehdy tvořili 12,6 % všech nuceně nasazených.

Americká, německá a rakouská sdružení sudetských Němců chystají kolektivní žaloby na české a rakouské banky, napsal vídeňský týdeník *Format* s odvoláním na mluvčího Sudetoněmeckého krajanského sdružení v Rakousku (SLÖ) Gerharda Ziehsela. Žaloby údajně budou požadovat navrácení peněz z bank a pojišťoven, ale také restituci vlastnictví, především však zrušení **dekretů prezidenta Edvarda Beneše**, na jejichž základě museli sudetští Němci po druhé světové válce odejít z tehdejšího Československa. Ministryně zahraničí **Benita Ferrerová-Waldnerová** několikrát opakovala, že Rakousko bude klást otázku dekretů pouze na dvoustranné rovině a **nebude ji spojit se vstupem České republiky do EU**. Podle týdeníku žije v Rakousku 360 000 Němců, kteří museli po válce odejít z Československa nebo Slovinska.

Čtyři tuny slovenského zlata, které Česká národní banka držela ve svých sejfách, se okamžitě vrátí na Slovensko. Poslanci schválili smlouvu o dělení majetku bývalé československé federace, která počítá se vzájemným odpuštěním dluhů a ukončí sedmiletý spor Česka a Slovenska. „Je to jediné důstojné řešení, v němž obě strany musely ustoupit,“ řekl ministr financí Pavel Mertlík. Zlato, které nikdy nepatřilo Česku, nechtěla ČNB vrátit, protože jí Slovensko odmítalo zaplatit dluh 25,8 miliardy korun. Centrální bance vznikla odpuštěním dluhu ztráta, jejíž část uhradí stát z peněz daňových poplatníků. Stane se

tak až v roce 2007, kdy stát centrální bance proplatí zárukou 22,5 miliardy korun. Premiéři České a Slovenské republiky Miloš Zeman a Mikuláš Dzurinda podepsali v sídle českého kabinetu společné prohlášení k vyřešení československých majetkových vztahů. Zeman při té příležitosti předal svému protějšku **čtrnáctikilogramovou zlatou cihlu** v ceně asi čtyř milionů korun, která je součástí zhruba čtyř tun zlata, které česká centrální banka předala na Slovensko. Původně měl Dzurinda dostat pouze symbolickou zlatou cihlu. „Protože oba premiéři zastávají názor, že politika má být průhledná a věrohodná, rozhodli jsme se pro předání originální, to znamená opravdu zlaté cihličky, která má hodnotu čtyři miliony korun,“ uvedl Zeman. Zlato se stane součástí slovenských rezerv a „sebevědomí“, řekl novinářům Dzurinda.

Policejní komando přepadlo jednu z **největších českých bank – IPB** – a Česká národní banka na ni uvalila nucenou správu. Banku po rozhodnutí vlády převzala Československá obchodní banka.

Ministr vnitra Stanislav Gross byl podroben kritice za to, že zásahové komando v IPB zasáhlo. Tento krok je totiž naprosto unikátní, protože elitní jednotka nazývaná URNA je nasazována do akcí ve zcela výjimečných případech. Podle zákona jde o „zákroky proti teroristům, únosům osob a dopravních prostředků, nebezpečným pachatelům organizované trestné činnosti a pachatelům zvlášť závažných trestných činů, zejména při jejich zadržení“. Nestandardní postup zvolila vláda i při předání klientů IPB do lůna ČSOB, kterou Zemanova vláda prodala. „ČSOB byla nejlépe připravena na převzetí IPB, jako jediná mohla přivést okamžitě desítky lidí, kteří budou banku řídit,“ zdůvodnil rychlý převod ministr financí Pavel Mertlík. Veškeré ztráty, které by mohly z převzetí na ČSOB dopadnout, na sebe navíc vzalo ministerstvo financí a centrální banka.

Správa Národního parku Šumava **nelegálně vykácela Jezerní slati**, jež patří mezi plochy chráněné mezinárodní Ramsarskou úmluvou o ochraně mokřadů. Při průzkumu v terénu to zjistila Česká inspekce životního prostředí. Na území o rozloze 0,3 hektaru nechala správa parku pokácet stromy a veškeré dřevo odvezla.

Odpůrci Temelína se chytají posledních nadějí, jak zamazit spuštění elektrárny, a nadechují se k závěrečné ofenzivě proti této nejkontroverznější stavbě v zemi. Pokud se jim nepodaří dokončení elektrárny alespoň oddálit, je velmi pravděpodobné, že spuštění Temelína už nic nezabrání. V září má být podle plánů umístěno v prvním bloku palivo, příští rok v květnu má začít první blok pracovat na plný výkon. Druhý blok má být spuštěn v srpnu 2002.

Řediteli Národního hřebčína v Kladrubech nad Labem **Norbertu Zálišovi** byl jménem dánské královny Margrethe II. **udělen dánský kříž Dannebrog**. Podobné ocenění má v České republice pouze prezident Václav Havel, oznámilo dánské velvyslanectví v Praze. Norbert Záliš je jediným českým občanem, který obdržel vyznamenání rytíře řádu Dannebrog. Václav Havel obdržel podobné vysoké vyznamenání, Elephant order, které se poskytuje pouze hlavám státu. V roce 1994 vyhrál kladrubský hřebčín veřejnou soutěž na obnovu dánského královského spřežení pro slavnostní příležitosti u dvora královny Margarety II. a do Dánska putovalo šestispřeží hřebců, které se mimořádně osvědčilo. O pět let později koupil v Kladrubech dánský královský dvůr další dva koně. Šestispřeží z Kladrub vezlo například královnu Margaretu II. při příležitosti oslav

25. výročí jejího panování v lednu 1997 či prince Joachima při jeho sňatku. Hřebčín je národní kulturní památkou včetně starokladrubského koně, který je jako jediné hospodářské zvíře chápán coby živoucí umělecké dílo raného novověku srovnatelné s ostatními uměleckými díly své doby. Hřebčín založil roku 1579 císař Rudolf II. a od tohoto data se píše i historie starokladrubského koně. Je to jediná rasa na světě vyšlechtěná speciálně pro ceremoniální dvorské účely.

červen

Česká vláda bude podle ministra zahraničí **Jana Kavana** (ČSSD) i nadále **zaujímat solidární postoj s Evropskou unií** vzhledem k Rakousku, v jehož vládě už téměř půl roku působí členové krajně pravicové strany Svobodných. „Představa, že by Evropská unie svůj postoj zmírnila a Česká republika ne, nepřichází v úvahu. My náš postoj pravidelně konzultujeme a je zcela v souladu s postojem Evropské unie,“ řekl Kavan novinářům.

21. června

Předsedové českých stran KDU-ČSL a Unie svobody Jan Kasal a Karel Kühnl se v Berlíně setkali s předsedkyní německé Křesťanskodemokratické unie (CDU) **Angelou Merkelovou**. V popředí vůbec prvního jednání předsedů těchto opozičních stran byly otázky rozšiřování Evropské unie, česko-německých vztahů a bližší spolupráce na stranické úrovni. Merkelová podle obou českých politiků znovu jasně podpořila přijetí České republiky do Evropské unie a vyjádřila ochotu udělat pro rozšíření EU, co bude v jejích silách.

27. srpna

Demonstrace odpůrců globalizace proti pražskému zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky se během zasedání proměnily v pouliční bitky radikálních aktivistů s policií a ničení, přičemž střety pokračovaly do nočních hodin. Praha tak v první den výročního zasedání MMF a SB připomínala bouřlivé protesty, které loni v prosinci doprovázely zasedání Světové obchodní organizace v americkém Seattlu. Otevřené a prudké střety vypukly na několika místech blízko Kongresového centra, kde nicméně finančníci jednali podle plánu. Stovky radikálů, mimo jiné z Itálie, Řecka, Španělska a Německa, zaútočily na policejní jednotky z různých směrů dlažebními kostkami, tyčemi i zápalnými lahve; policisté odpovídali slzným plynem, vodními děly a obuškami. Demonstranti napadli i několik sanitek a na některých místech v Nuselském údolí a pod Vyšehradem vybudovali barikády, které zapálili. Odpoledne se stovky radikálních demonstrantů přesunuly od Kongresového centra ke Státní opeře nedaleko Václavského náměstí. Večer vrcholily protesty antiglobalistů ničením výloh i zařízení různých institucí v centru Prahy. Demonstranti vzali útokem sídlo Investiční a poštovní banky v Bělehradské ulici. Převážně mladí a šátky maskovaní lidé se pak soustředili na provozovnu McDonald's nedaleko sochy sv. Václava a po zdemolování vnitřku zaútočilo několik jedinců na nedalekou restauraci KFC a později na další výlohy IPB na Václavském náměstí. Na Vinohradské třídě část radikálů pokračovala v ničení výloh, například u prodejny firmy Mercedes-Benz. Na Václavském náměstí i některých dalších místech byla proti demonstrantům vyslána zásahová policejní jednotka. Zatčeno bylo asi 420 lidí, z toho 130 cizinců. Ministr vnitra Stanislav Gross byl se zásahem policistů spokojen: „Odvedli naprosto perfektní práci.“ Zdůraznil, že s takovou brutalitou účastníků

demonstrací nikdo nepočítal, takže muselo být v průběhu dne narychlo povoláno do Prahy na tisíc dalších policistů z celé republiky. Hlavní organizátor pouličních demonstrací, Iniciativa proti ekonomické globalizaci (INPEG), se od brutálních útoků na policii, bankéře i veřejný majetek distancoval. Pouliční nepokoje pocítili na vlastní kůži i lidé, kteří nebydlí v blízkosti Kongresového centra či ve středu města: pražská doprava zažila v průběhu dne naprostý kolaps. Několik hodin nejezdilo ani metro. Zablokované ulice nakonec donutily ke změně způsobu dopravy i účastníky kongresu – na plánované večerní slavnostní akce (například setkání s premiérem Milošem Zemanem či recepci ve Státní opeře) odjeli místo v limuzínách metrem.

11. října, 6 hodin a 19 minut

Nastala první řízená štěpná reakce v **Temelíně**. Toho, čeho se desítky let všichni evropští ekologové a nejenom oni obávali, se stalo skutečností. A nezabránilo tomu ani protesty na česko-rakouských hranicích, ani výhrůžky rakouských a německých politiků. Česká republika slavnostně za přítomnosti premiéra Miloše Zemana spustila svou jadernou elektrárnu Temelín. Prezident Václav Havel v Českém rozhlasu prohlásil, že za deset let prezidentství považuje za svou největší chybu, že v roce 1990 nevystoupil velmi ostře proti stavbě Temelína. Svou šanci propásl, když federální vláda rozhodovala o tom, že se dokončí dva ze čtyř bloků elektrárny. Státní úřad pro jadernou bezpečnost i společnost ČEZ ujistily, že elektrárna je bezpečná. Se spuštěním Temelína souhlasí podle výzkumu agentury STEM pro Český rozhlas a Českou televizi dvě třetiny české veřejnosti. Podle odborníků je tento vysoký počet kladných odpovědí ovlivněn do značné míry i protesty na česko-rakouských hranicích, které vyhrotily náladu občanů České republiky vůči sousednímu Rakousku.

Ve sporu o blokády česko-rakouských hranic se komisař Evropské unie **Günter Verheugen** postavil za Českou republiku. Naznačil, že blokády hranic neodpovídají právu unie, a ujistil, že otázka Temelína nemůže zablokovat český vstup do EU. „Určitě to není podmínka pro vstup,“ řekl o elektrárně v jižních Čechách po setkání s ministrem zahraničí Janem Kavanem. „Temelín nikdy nebyl na seznamu jaderných zařízení, o kterých je třeba jednat, to je postoj Evropské komise.“

Prezident **Václav Havel** opět pozval myslitele z celého světa na setkání **Fórum**. Hlavními tématy byla krize mezi Izraelem a Palestinci a stejně jako vloni a předloni globalizace. Účastníci jednání se shodli, že globalizaci není možné jednoznačně pojmenovat, protože je to řada rozporuplných procesů. Proto také mnoho lidí přesně neví, co tento pojem, který udělal za poslední desetiletí závratnou kariéru, znamená. Jednání otevřel Václav Havel, který vyzval k pokoře. „V novověké éře můžeme pozorovat tradici pýchy rozumu, pýchy vzdělavců, pýchy poznání,“ řekl Havel. Podle jeho názoru sice věda neustále získává nové poznatky, ale „v žádné fázi poznání jsme se nedotkli tajemství světa“.

Dvě **stíhačky MiG-21** z elitní letky, zařazené do systému protivzdušné obrany NATO, **havarovaly** při návratu z výcviku nedaleko obce Bílek na Havlíčskobrodsku. Ani jeden z pilotů nepřežil. Oba piloti, kteří létali sto šedesát hodin ročně, patřili k nejzkušenějším.

Pět desítek otrěsů země o síle od dvou do tří stupňů dvanáctistupňové škály zaznamenaly přístroje na Chebsku a Sokolovsku. Ohnisko **zemětřesení** leželo u obce

Nový Kostel asi osm kilometrů pod zemským povrchem. Nepříjemné dunění, které doprovázelo pátou a nejsilnější sérii otřesů od konce srpna, slyšeli lidé v okruhu několika desítek kilometrů. Jev, který je pravděpodobně způsoben zeslabením zemské kůry pod neaktivnější seizmickou oblastí v republice, nepůsobil žádné hmotné škody.

Prezidentu republiky Václavu Havlovi předal na Pražském hradě **Jiří Waldes**, syn Jindřicha Waldese, vzácnou zlatou sponu vykládanou drahokamy a perličkami ze 14. století, která byla kdysi součástí takzvaného **Karlštejnského pokladu**. Cennost vlastnil továrník, sběratel a mecenáš Jindřich Waldes (1878-1941). Měl ji ve svém soukromém muzeu knoflíků a spínadel v Praze ve Vršovicích. Před nacistickou konfiskací odvezla gotickou sponu, menší než dlaň, do USA matka Jiřího Waldese. Zbytek pokladu byl za války zabaven. Jiří Waldes se o vzácnou památku staral více než půl století. Až nyní se rozhodl, že ji věnuje českému státu, když jeho otec in memoriam dostal Řád za zásluhy o stát v oblasti kultury. Šperk z doby vlády Karla IV. se stal součástí sbírek pražského Uměleckoprůmyslového muzea, kde je uschován celý Karlštejnský poklad. Diváci ho uvidí v nové stálé expozici muzea, která se otevřela 15. listopadu 2000.

Následník britského trůnu **princ Charles** po šesti letech opět zavítal do Prahy. Charles, který je nesmlouvavým kritikem moderní architektury, se zajímá především o osud pražských památek. Hlavním cílem jeho několikrát odložené třídenní návštěvy je aktivita spojená s nadací Pražský památkový fond (Prague Heritage Fund), jejímž cílem je zachránit krásy Prahy pro další generace. Praha princovi waleskému podle londýnských expertů na život královské rodiny učarovala již při jeho první návštěvě v roce 1991. V tomto zájmu si porozuměl s českým prezidentem V. Havlem. Při Charlesově druhé návštěvě Prahy v prosinci 1992 společně založili **Pražský památkový fond**. Jeho cílem je získávat finanční prostředky na opravy pražských památek. Prvním projektem fondu byla úspěšná rekonstrukce Ledeburské a Pálffyho zahrady Pražského hradu, na kterou fond přispěl 200 000 librami (8,8 milionu Kč) a Charles osobně šekem na 80 000 liber (3,6 milionu Kč). K dalším projektům fondu patří oprava kostela sv. Bartoloměje v Praze 9 a sochy sv. Luitgardy na Karlově mostě.

Devět deskových obrazů Mistra vyšebrodského, nejcennější poklad českého gotického malířství, zůstává majetkem pražské Národní galerie (NG). Rozhodl o tom Obvodní soud pro Prahu 1 na základě závazného rozsudku Nejvyššího soudu. Vyšebrodský cyklus pochází z poloviny 14. století. Tvoří jej devět samostatných deskových obrazů zachycujících život Krista. Zřejmě je nechal namalovat některý z Rožmberků, který je vyobrazen s erbem na desce Narození Krista. O původním určení maleb se vedou spory. Snad patřily kdysi do katedrály sv. Víta na Pražském hradě. Ve vyšebrodském klášteře byly odnepaměti. V dubnu 1938 přešly do Státní sbírky starého umění v Praze, předchůdkyně dnešní NG. Za války byly zavlečeny nacisty do Německa, kde se s nimi plánovalo pro Hitlerovo muzeum německého umění. V roce 1946 se celý cyklus vrátil do NG v Praze. Vyšebrodský mistr je od té doby identifikován s pojmem pražské Národní galerie, tak jako je pařížské Muzeum Louvre ztotožňováno s Leonardovou Monou Lisou. V současné době všem devíti obrazům patří čestné místo v nové expozici gotického umění, kterou NG otevřela v klášteře sv. Anežky České.

Na doživotí odsouzený nájemný vrah **Jiří Kajínek** uprchl z nejstřeženější věznice v republice z Mírova na Šumpersku. Případ nájemného vraha Kajínka byl jedním z nejznámějších a nejsložitějších, jakými se policie a justice v devadesátých letech zabývaly. Kajínek prý v květnu 1993 v Plzni na objednávku chladnokrevně zastřelil podnikatele Štefana Jandu a jeho osobního strážce Juliána Pokoše. Druhý osobní strážce, zasažený čtyřmi kulkami, si tehdy zachránil život útekem. „Je to osobnost sice vysoce inteligentní, ale bezcitná, bez výčitek svědomí. Má svou vlastní pokřivenou mravnost,“ charakterizoval zločince soudce Vrchního soudu Miroslav Veverka, který Kajínka poslal v únoru 1999 definitivně na doživotí. Trest doživotí označil za nutný, Kajínek by měl být trvale izolován od společnosti. Kajínek i před soudem trval na své nevině a obžalobu označil za vykonstruovanou policií. V souvislosti s útekem vraha Kajínka byl odvolán ředitel mírovské věznice, jeho zástupce a deset dozorců. Dva z nich byli obviněni z trestného činu zanedbání služebních povinností.

Nejslavnější fotbalista všech dob, **Brazilec Pelé**, přijel do Prahy oslavit své šedesátiny. Bez oficialit, inkognito, pouze s manželkou oslavil Pelé životní jubileum v hotelu Palace u Václavského náměstí. „Prahu znám, nejsem tu poprvé. Je pořád krásná,“ vykládal Pelé, když se vracel z odpolední procházky historickým městem. Byl celý v černém a jen málokdo by ho hned poznal. Přijel tajně, ani na fotbalovém svazu neměli potuchy, že Pelé může být v Praze. „Nic jsme nevěděli,“ v úžasu pravil svazový mluvčí Jaroslav Kolář. Sešel se pouze se svým dávným přítelem Josefem Masopustem, slavným českým fotbalovým záložníkem. „Assirie má pravdu, když říká, že Praha je nejromantičtější město na světě,“ řekl fotbalový král. Nejprve oslavil šedesátiny a poté si chce se ženou užít dlouho odkládané líbáanky. Proč si zvolili Prahu? „Přání manželky,“ vysvětlil Pelé.

2. listopadu

Jen pět dní poté, co převzal z rukou prezidenta republiky vyznamenání Za zásluhy o stát, zemřel ve věku čtyřiašedesáti let **Klement Lukeš**, jedna z významných postav českého disentu. Od narození nevidomý vyučený košíkář a ladič pian studoval po válce na Vysoké škole politických a sociálních nauk a určitou dobu působil jako lektor marxismu-leninismu. V období velkých procesů však vystřízlivěl a v roce 1961 byl zatčen jako předák „protitovské protistátní skupiny“. Před mnohaletým vězením ho zachránila změněná mezinárodněpolitická situace. V šedesátých až osmdesátých letech se byl Klementa Lukeše stal jedním z center opozičního hnutí. Jeho osobní laskavost spojená s ohromnými znalostmi z něj učinila jednu z hlavních postav opozice. Po listopadu 1989 se zapojil do práce ve Výboru dobré vůle Olgy Havlové. V posledních letech jeho života se mu přihodila další životní tragédie – téměř ohluchl. Význam jeho osobnosti bude patřičně oceněn až dalšími generacemi historiků. Již teď však lze na základě uveřejněných vzpomínek některých účastníků protitotalitního odboje z období normalizace konstatovat, že šlo o mimořádnou osobnost.

Město Praha věnovalo metropoli Slovenské republiky Bratislavě **zvon o váze 340 kilogramů**. Stalo se tak v rámci projektu na doplnění zvonů v katedrále sv. Martina, která bývala korunovačním kostelem uherských králů. O pomoc při získání dalších zvonů požádala Bratislava i další města bývalé rakousko-uherské monarchie.

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

MUDr. Jiřina BODNAR
choroby kožní a pohlavní
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8
tel. 406 99 41

MUDr. Tomáš ČECH
ortoped a ortopedický chirurg,
roh Simmeringer Hauptstr. /
Kopalgasse 1/3/3, Wien 11
tel. 74 9 32 03

MUDr. Vít DOLEŽAL
zubní lékař
Blattgasse 13, 1030 Wien
tel. 713 72 66, všechny pokladny

MUDr. Eva DRŠATA
oční lékařka
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27
všechny pokladny

MUDr. Kamila HAJEK
soukromá léčba homeopatií
Ada-Christen-Gasse 2/F/8, Wien 10
tel. 689 22 80

MUDr. Hana LION
zubní lékařka
Waltenhofengasse 5/2/301, 1100 Wien
Mo 11-17, Di 8-14, Mi 9-17, Do 10-15
tel. 615 46 10, všechny pokladny

MUDr. Kristina LION
všeobecná lékařka se specializací
na psychosomatiku a psychoterapii
Röttergasse 37, 1170 Wien
tel. 486-22-86, všechny pokladny

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK
internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsporarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

MUDr. Ilona POLZER (roz. Bartošková)
choroby oční a optometrické (Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ
po, út 9-12, po + st 17-19 hod.
a po dohodě (i sobota dopoledne možná)
Tel.: 02236-496 93, v akutních přípa-
dech mimo ord. hod.: 0660-3470374
www.gesundeaugen.at

MUDr. Georg SOJKA
neurolog a psychoterapeut
Apostelgasse 25-27 (ve dvoře vpravo)
Wien 1030
tel. 0664/214 01 63, termín po dohodě

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTURNÍ SPOLEK

Sekretariát: út 9:00-10:30, čt 18:00-19:30
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien
tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99
rsk@slovaci.at www.slovaci.at

PSYCHOTERAPEUT PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVÍ

Mag. Dr. Ladislav Nykl, Ph.D.

lektor na vídeňské univerzitě
a Masarykově univerzitě v Brně

semináře růstu osobnosti, pomoc
při sociálních problémech, depresích,
psychosomatických problémech atd.

Praxe:

Lederergasse 17/7, Wien 8,
tel.: 523 57 44 nebo 0676/5194833
e-mail: nykl.psychoterapie@aon.at
http://members.aon.at/nykl

GESUNDHEITSSTUDIO KROTTENBACH

Med. Univ. Dr. Kamil Maarfia
soukromý všeobecný lékař

pracovní, preventivní a estetická
medicína, životní prostředí

Praxe:

Krottenbachstr. 52 (vchod Budinskygasse
1190 Wien, tel.: 01/9580951
e-mail: dr.maarfia@artdoc.at
www.artdoc.at

Ověřené překlady dokumentů aj.
Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER
A-2333 Leopoldsdorf, Weidengasse 2
tel. +43-2235/44 637, +43-676/37 62 117
práce: A-1030 Wien, Marxergasse 1a
(City-Tower Wien Mitte/Bhf. Landstr.)
e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at
fax: 02235/44 638

Ověřené překlady
Mag. Lenka KOVARIK
A-1210 Wien, Felix-Slavik-Str. 3/1/10
tel./fax: 2908809, mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@hotmail.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at

**Ověřené překlady dokumentů, dokladů,
smluv, úředních listin a tlumočení**
Dr. Milan KOŠÍČEK
A-1030 Wien, Salesianergasse 17
mobil: 0664/2537951
fax: 066477-2537951
e-mail: m.kosicek@A1.net

Ověřené překlady
Mag. Pavlína BÖHMOVÁ
A-1100 Wien, Dieselgasse 5/43
tel./fax 2082175, 0699/19544077
e-mail: pavlina@chello.at

Ověřené překlady
Petr Jeremias POPOV-HAMMERSCHMIED
A-1110 Wien, Hugogasse 5/7
tel./fax +43(0)650 9688004
www.petrpopov.info
www.tschechischebahnen.at.tt

ČESKY MLUVÍCÍ PRÁVNÍK

Adresa je k dispozici v redakci.

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie

Katholische Mission für Tschechen
Duchovní správce krajanů Prof. P.ThDr. Jan Horák
1030 Hagenmüllergasse 31,
tel. +43 0664 406 55 41, fax: +430 01 711 84 112
www.sweb.cz/farnost.widen, www.rozhledy.at

**KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele",
Vídeň 3., Rennweg 63:** mše svatá každou neděli
a svátek v 10:00 hodin.

**CHRÁM "Panny Marie na Nábřeží", Vídeň
1., Salvatorgasse 12:** mše svatá každou neděli a
svátek v 08:30 hodin.

**KAPLE "Panny Marie Pomocnice křesťanů",
Vídeň 13., St. Veit-Gasse 25:** mše svatá 3. sobotu
v měsíci v 18:00 hodin platná na neděli.

**KOSTEL "Don Bosco", Vídeň 3., Hagenmül-
lergasse 33:** mše svatá podle kalendáře akcí
kostel Panny Marie na rohu
Linz, Herrenstr. a Redigierst. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16.30
hodin. Duchovní správce: P.ThDr. Michal
Kaplánek SDB, tel. 00420 656 354

Římskokatolická
**Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom**
svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej
1030 Wien, Jaquingasse 12
Svatá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

Klemens Maria Hofbauer klub
Čes. kat. spol. při chrámu Panny Marie
na Nábřeží 1010 Wien, Seitzerg. 5/IV
otevř. každ. pá do 19-22 hod. v ne. a cír.
sv. od 9.30 do 11 hod.

Kaple sv. Stanislava
Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek
v měsíci v 18:00 hodin

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE
Volksschule Dr. Leopold Zechnerschule
1150 Goldschlagstr. 14 / Tel. 9824609
Volksschule Sir Karl Popper 1150 Benedikt
Schellingerg. 1-3 / Tel. 9823403
Sprachclubs in Französisch, Ungarisch,
Tschechisch, Slowakisch, Italienisch

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ

Privátní bilingvní škola obecná
1030 Wien, Sebastianplatz 3
tel.: 714 88 76, fax: 714 88 76 /34

**Privátní bilingvní reálné gymnázium
2. stupeň**

1030 Wien, Schützengasse 31
ředitelka Mag. H. Huber
tel.: 890 44 04-60

Mateřská škola
tel. (ředitelství): 713 31 88 / 40

**Europäische
Mittelschule Wien
European Middle
School Vienna**

1070 Wien, Neustiftgasse 100
Tel: (+43 1) 526 19 78
Fax: (+43 1) 526 19 78-210

Kulturklub der Tschechen
und Slowaken in Österreich
Schlüsselgasse 18
1080 Wien

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy!

